

Siyasal Gelişmeler ve İşçi Hareketi

Siyasal Gelişmeler ve İşçi Hareketi

E K S E N Y A Y I N C I L I K 8

**Siyasal Gelişmeler
ve
İşçi Hareketi**

Siyasal Gelişmeler ve İşçi Hareketi

EKSEN YAYINCILIK

Babıali Cad. Sıhhiye Apt. No: 19/11
Cağaloğlu/İSTANBUL. Tel: 512 51 46

Baskı: Aydınlar Matbaası

Nisan 1991-İstanbul- 1. Baskı

İÇİNDEKİLER

- 7 SUNUŞ
- 11 I. BÖLÜM
- Siyasal Gelişmeler**
- 13 İstikrar Olanaklı mıdır? (H. Fırat)
- 28 Erken Seçim ve Sonrası
- 32 Rejimin Açmazı ve Sosyal-demokrasi
- 38 Siyasal Durumda ve İşçi Harektinde Gelişmeler
- 42 Düzen ve Devrim
- 50 Devrimci Yükseliş ve Devrimci Perspektif
- 58 '90 1 Mayıs'ı
- 63 Düzen Cephesinde Durum
- 69 '91'e Gireirken
- 79 II. BÖLÜM
- İşçi Hareketi**
- 81 Nasıl Bir İşçi Hareketi (A. Azad)
- 86 Sendikalar ve Siyasal Faaliyet (A. Azad)
- 99 İki Eğilim ve Sosyalist Perspektif
- 103 Sınıf ve Öncü
- 107 Siyasal Durum, İşçi Hareketi ve Genel Grev
- 115 Yığın Hareketi ve Görev
- 119 İşçi Hareketi Ne Durumda?
- 126 Amaç, Araç ve Görev
- 130 İşçi Hareketi Tabanındaki Bazı Gelişmeler (K. Yayla)
- 136 Gelişen İşçi Hareketi Üzerine (T. Göker)
- 149 Şimdiki İşçi Hareketinin Özellikleri (A. Azad)
- 155 1 Mayıs ve Ecevit'in Misyonu (A. Azad)

160	Dünden Bugüne İşçi Hareketi
168	İşçi Hareketi ve Genel Grev
176	Körfezde Savaş Tehlikesi, Zonguldak'ta Madenci Fırtınası
181	Zonguldak: Sonuçlar ve Bazı Görevler (E. Taylan)
195	III. BÖLÜM
	Seçimler, parlamento ve bağımsız sınıf tutumu
197	Seçimler, Parlamento ve Bağımsız Sınıf Tutumu
203	Seçimler ve Revizyonist Liberal Sol (A. Azad)
221	Kötü Bir Sınavın Gösterdikleri (A. Azad)
235	Burjuvazinin Yönetim Sanatı ve Seçimler

SUNUŞ

Toplumda yeni bir devrimci canlanmanın ilk belirtileriyle kendini hissettirdiği bir dönemde ortaya çıkan marksist-leninist hareket, bu canlanmanın dinamiklerini, olanaklarını, sorunlarını ve ortaya çıkardığı/çıkarcacağı görevleri doğru kavrayabilmek için, -teorik çabasının yanısıra- siyasal gelişmelere yakın bir ilgi gösterdi. Bu sayede ve daha başından, bugün olayların evrimiyle artık herkes için anlaşılır ve kabul edilir hale gelmiş, şu iki net tespite ulaştı. Birincisi; Türkiye bir devrim ülkesidir; ve tüm belirtiler, girilen dönemde yeni bir devrimci yükselişin kaçınılmazlığına işaret ediyor. İkincisi; yaşanacak devrimci yükselişin odağında ve ön saflarında bu kez işçi sınıfı bulunacak, Türkiye işçi hareketi bu yeni dönemde nicel ve nitel bakımdan büyük bir gelişme yaşayacaktır.

Elinizdeki derleme, marksist-leninist hareketin bu alandaki çabalarına tanıklık etmektedir. Okur, olayların bugünkü düzeyinde artık sıradan gerçekler olarak herkesin görebildiği bir kısım tespit ve değerlendirmeleri ele alırken, bu tespit ve değerlendirmelerin yapıldığı tarihe dikkat etmezse eğer, derlemenin taşıdığı önemi de yeterince takdir edemeyecek demektir.

*

Henüz çok sınırlı bazı belirtilerden kalkarak olayların gelecekteki seyrini öngörmek kuşkusuz önemli olmakla birlikte, sözkonusu olan marksist-leninist bir politik hareketse eğer, tek başına çok da anlamlı değil. Bu kadarı bir hareketin ancak iyi bir “gözlemci” olarak nitelenmesine yetebilir. Oysa asıl anlamlı ve önemli olan, siyasal gelişmeleri, bunun içinde marksist-leninistler için ayrı bir ilgi alanı olarak işçi hareketindeki gelişmeleri, marksist-leninist hareketin politik perspektifleri, somut politik ve örgütsel görevleri açısından ele alabilmektir. Demek oluyor ki, elinizdeki derlemede bir kısım sonuçları yer alan çaba, gerçekte marksist-leninist hareketin kendini politik ve örgütsel olarak oluşturmak ve geliştirmek çabasından ayrı düşünülemez. Teorik

gelişmeyle birlikte ve onun bir uzantısı olarak ele alındığında, bu çabanın, teori-pratik bütünlüğünde ifadesini bulan yöntemsel ve ilkesel bir önem taşıdığı da görülecektir.

“Proleter sosyalizmi, bir düşünce akımı değil, fakat gerçek ve en ileri manada bir toplumsal devrim hareketidir. Teorik, politik ve örgütsel tüm alanlarda kendi bütünsel kimliğine ulaşmak zorundadır. Türkiye'nin yeni dönemine ve Türkiye devriminin gelişme seyrine damgasını vurabilmesinin biricik güvencesi budur.”

Marksist-leninistler, bir vesileyle, aydın tutarsızlığının ve oportünizminin ifadesi eğilimlere yönelik eleştirilerini bu sözlerle dile getirmişlerdi. Teorik-ideolojik gelişmesini politik faaliyet ve örgütsel şekillenme ile birlikte ele almak, çıkışından itibaren marksist-leninist hareketin ayırtedici bir özelliği oldu. O, bu konuda, *“Marksist bir hareket olarak şekillenmeye teorik, politik ve örgütsel bütünlük içinde bakmayan her çaba dejenerasyona uğrar ve oportünist bir iflasla sonuçlanır”*, şeklinde de özetlenebilen net bir kavrayışla hareket etti.

Tam da bu nedenle, bu kitap, bundan önceki kitaplarımızın tamamlayıcı bir parçası olarak ele alınmalı, ve eğer olanaklıysa, siyasal olaylar ve işçi hareketindeki gelişmelerle bağlantısı içinde devrimci hareketin çeşitli zaafalarını eleştiren bir çalışma olarak, *Devrimci Harekette Reformist Eğilim*'le birlikte incelenmelidir.

*

Bu çalışmada yer alan yazılar 1987 ile 1990 yılları arasında *Ekim*'de yer almıştır. 1987 yılı bir yandan Ekim'in oluşumuna denk düşerken, öte yandan da işçi hareketinin toplumsal muhalefetin odağına yerleşmeye başladığı tarih olmaktadır. Bu tarihsel paralellik bir rastlantı değildir. Sol harekette ve işçi hareketinde farklı kanallarda yaşanmış olmakla birlikte birbirinden etkilenen bir süreç sonunda biriktirilmiş olanın günyüzüne çıkmasıdır.

Kuşkusuz, yazılan yazılar son üç yılın ürünü olmasına karşın bir tarihsel bakışı da taşıyorlar. Bu gelişmeler onyılların birikimi üzerine ortaya çıkmıştır. Bu anlamıyla son üç yıl, Türkiye'nin son otuz yılının yoğunlaşmış bir sonucudur. Bu sonuçlardan biri, işçi sınıfının öncü rolünün tartışmasız bir gerçeğe dönüşmesiyse, diğeri ise bu gelişmenin siyasal ifadesi proleter sosyalizminin bir siyasal akım ve örgüt olarak doğumudur.

1990 yılı sonunda işçi hareketinin ulaşılmış olduğu boyut, 1987 yılında pek çok çevrenin, tahmin sınırlarının epey dışındaydı. 1980 yenilgisi, yalnızca mevcut örgütsel yapıları değil, aynı zamanda işçi sınıfına karşı da derin bir güvensizliği doğurmuştu. Bugünden bakıldığında bir tarih gibi gözüküyor, oysa çok değil üç yıl önce, Ekim pek çok çevreden “işçi hareketinin potansiyellerine abartılı yaklaştığı” yolunda eleştiriler alıyordu.

Netaş grevi ve Zonguldak grevi ile sınırlanan bu üç yıllık dönem, işçi hareketindeki gücün olduğu kadar, zayıflığın da ortaya çıktığı bir tarihsel kesit olmuştur. İşçi hareketinin bu temel zayıflığı sosyalist hareketin önüne parti sorununu acil bir görev olarak çıkarmaktadır.

Parti sorunu, işçi hareketi ile sosyalist hareketin birleştirilmesi görevinin cisimleşmiş halidir. Teorik-ideolojik-örgütsel bir bütünlüğe sahiptir. İşçi hareketinin yükselmesi karşısında bazı çevreler, sınıfla birleşme sorununu “sendikal politikalar” alanına indirgerken, diğer bazı çevreler de sözde “sendikalizm” ya da “uvriyerizm”e düşmemek adına, gerçekte ise kendi elitist aydın eğilimlerinin bir sonucu olarak sınıf hareketine karşı politik-örgütsel görevlerden yan çizdiler ve sınıfla birliği teorik bir sorun düzeyine indirgeyen bir parti fikrini geliştirdiler.

Bu çalışmada yeralan yazıların her iki yaklaşımdan da kalın çizgilerle ayrılan bir perspektif ortaya koyduğu görülebilecektir. Sınıf hareketini yorumlamaktan öte, onu tarihin değiştirici öznesi olarak değerlendiren ve parti sorununu bu perspektifle ele alan bir yaklaşım, bu çalışmanın ayırddedici yönlerinden biri olarak ortaya çıkıyor.

*

Marksist-leninist bir hareketin işçi sınıfına ayrı bir politik-pratik ilgi göstermesi deyim yerindeyse eşyanın tabiatı gereğidir. Zira Marksizm-Leninizmin özü, devrimci bir sınıf olarak işçi sınıfının modern kapitalist toplumdaki özel yerini, bu özel yerden kaynaklanan tarihsel misyonunu ve bu misyonu gerçekleştirmenin olanaklarını, araç ve yöntemlerini ortaya koymaktır. İşçi sınıfının tarihsel çıkarlarının ve amaçlarının temsilcileri olarak komünistlerin temel görevi ise, verili bir toplumda, işçi sınıfının tarihsel ve güncel hedeflerinin doğru bir tesbitini yapmakla yetinmeyerek, bu hedeflere ulaşabilmenin biricik toplumsal güvencesi olarak, bu sınıfın, politik ve örgütsel gelişmesi,

bağımsız bir siyasal sınıf kimliği kazanması için her yolla çabalamaktır. Sosyalizmin işçi hareketiyle birliği bu kesintisiz çaba içinde gerçekleştirilir. Bu birliğin cisimleşmiş bir politik-örgütsel ifadesi olarak gerçek bir devrimci sınıf partisi, bu çaba içinde inşa edilip geliştirilebilir.

Bu sorunlar çerçevesinde popülizme karşı ideolojik bir mücadele yürüten marksist-leninistler, bunu, kendi ideolojik konumlarına politik-örgütsel bir gerçeklik kazandırma çabası ile birleştirdiler. İşçi sınıfına pratik yönelimde ifadesini bulan bu süreç, tarihsel ve güncel amaçları ve ihtiyaçları bir arada gözetiyordu. Sınıf yönelimi, işçi sınıfını, gündemdeki partileşme çabasının toplumsal tabanı ve temel kadro kaynağı, gelişmekte olan devrimci kitle mücadelesinin eksenini, devrim ve iktidar mücadelesinin öncüsü ve temel gücü, sosyalizm ve sınıfsız toplum mücadelesinin biricik güvencesi ve taşıyıcısı olarak kavramaktaydı. Bu sürecin başarısı, pratik boyutta, yeni dönem işçi hareketini, onun gelişme olanaklarını ve seyrini, başlıca özelliklerini ve sorunlarını doğru kavramayı da gerektiriyordu.

Sağladığı bazı ilerlemelere rağmen teorideki eklektizmi ve bulanıklığı henüz esas olarak koruyan devrimci-demokrasi de, işçi hareketinin belirgin bir şekilde öne çıkışının baskısıyla, yeni dönemde bir "sınıf yönelimi" içine girmiş bulunuyor. Nedir ki, "halk" içinde demokratizm olarak kendini ortaya koyan o eski kavrayış, sınıf içinde bu kez kendini sendikalizm olarak üretti. Marksist-leninistler başından itibaren buna da dikkat çektiler ve eleştiri konusu yaptılar.

"İşçi Hareketi" başlığı altında II. Bölümü oluşturan yazılar incelenirken tüm bu noktalar gözetilmelidir.

*

"Seçimler, Parlamento ve Bağımsız Sınıf Tutumu" başlığını taşıyan ve III. Bölümü oluşturan yazılar, sonuncusu hariç, 1987 Kasım'ında yapılan erken genel seçim döneminin ürünlerinden oluşuyor. Fakat seçimin güncel siyasal anlamını değil, bu olayı vesile ederek, parlamentaryer seçimler ve parlamento kurumu karşısında marksist tutumu ve temel taktik ilkeleri ele alıyor, liberal ve devrimci kesimleriyle sol hareketin birleştirisini veriyor.

EKSEN YAYINCILIK

I. BÖLÜM

Siyasal Gelişmeler

İSTİKRAR OLANAKLI MIDIR?

Sermaye düzeninin tüm temsilcileri ve savunucuları ile emperyalist destekçilerinin bugünlerde pek sık dile getirdikleri ortak bir istem var: Siyasal istikrar!

İç ve dış koşullar açısından bu öylesine yakıcı bir istemdir ki, sermaye düzeninin yedekleri İnönüler, Ecevitlerden başka, legalleşmek için bu ara burjuvaziye kuyruk sallayan revizyonistler de temel politikalarının “siyasal istikrar” istemlerine göre şekillendirmiş bulunuyorlar.

Düzen ve istikrar! Bunlar genel olarak ve her zaman için egemen burjuvazinin değişmez istemleridir. Fakat bugünlerde özellikle ve çok yoğun olarak dile getirilişlerinde, bugünün iç ve uluslararası koşulları ayrı bir rol oynuyor. Tüm temel göstergeler, olayların bugünkü evrimi, sermaye düzeninin çok yönlü ve şiddetli bir krize doğru yol aldığını gösteriyor. Siyasal istikrar istemi bundan duyulan tedirginliği ve korkuyu da dile getiriyor.

Duruma biraz daha yakından bakmak, olanaklı bazı tespitler yapmak, proletarya hareketinin sorunları ve komünistlerin acil görevleri açısından önem taşıyor.

I- Ekonomik cephede durum

Türkiye kapitalizmi dünya kapitalizminin organik bir parçasıdır. "İhracata dayalı sanayileşme" adı altında son 8 yıldır uygulanmış iktisadi politikalar ülke ekonomisini emperyalist ekonomiye daha da sıkı perçinlemiş, dünya kapitalist ekonomisindeki değişimin etkilerini dolaysız yansıtır hale getirmiştir. Bu nedenle Türkiye ekonomisinin şu an içinde bulunduğu durum ve sorunlardan önce, dünya kapitalist ekonomisinin bugünkü durumunu en özet çizgilerle belirtmek gerekiyor.

Dünya kapitalizmi '80'li yıllarda genel bir durgunluğun pençesine girmiştir. Kapitalizmin aşırı üretim bunalımının belirgin sonuçları olan ticaret hacmindeki daralma, büyüme hızında düşüş, yatırımlarda azalma, hızla artan işsizlik, enflasyon oranında yükselme, ücretlerde düşüş ve sosyal harcamalarda kısıntı, tüm belli başlı büyük kapitalist ülkelerde yaşanır olmuştur. ABD- Japonya ve Kanada ekonomilerinde son bir kaç yıldır yaşanan nispi büyüme ve işsizlik oranlarındaki nispi azalış kapitalist dünyada bazı umutlar yaratmışsa da, bir kaç hafta önce New York Borsasında patlak veren şiddetli kriz ve bunun, başta Tokyo Borsası olmak üzere, tüm dünya borsalarında anında ve aynı şiddette yansması, bu umutları silip süpürmüştür. Şimdilerde kapitalizmin en hararetli savunucuları bile yakın gelecek konusunda karamsar konuşmakta, kapitalizmin 1929 büyük bunalımının anılarıyla irkilmektedirler.

Son borsa krizi, dünya kapitalizminin durgunluktan çöküşe yol aldığıнын işaretlerini taşıyor. Bu gelişmenin Türkiye ekonomisi açısından yaratacağı salt iktisadi başlıca sonuçlar şu noktalarda ifade edilebilir:

Birincisi, krizin, dünya kapitalizminin organik bir parçası olan Türkiye ekonomisine dolaysız sonuçları;

İkincisi, yıllardır durgunluğun yükünü kendi emekçilerinin yanısıra bağımlı ülkelerin omuzlarına aktaran emperyalist ülkelerin,

durgunluktan çöküşe geçişi geciktirmek ve yaratacağı yıkımı hafifletmek için, tüm bağımlı ülkelerin yanısıra Türkiye ekonomisine çıkaracağı ek yeni fatura ve bunun sonuçları;

Üçüncüsü, dünya kapitaliziminin artan durgunluğu ve yüzyüze olduğu çöküş tehlikesi koşullarında, dünya ticaretinin giderek daralacağı ve bunun ticaret savaşını ve korumacı önlemleri artıracacağı düşünülse, tüm umudunu ihracattaki ve ihracata dayalı üretimdeki artmaya bağlamış Türkiye kapitalizminin karşı karşıya kalacağı sonuçlar;

Dördüncüsü, ekonominin çarklarını ancak dış borç ve kredilerle çevirebilen, bu borç ve kredileri büyük tavizler pahasına bulabilen tekelci burjuvazinin, yeni borç ve krediler bulmakta karşılaşacağı güçlükler ve bunun sonuçları.

Dünya kapitaliziminin durgunluktan çöküşe geçiş sinyalleri verdiği bir dönemde, Türkiye kapitalizmi ne durumdadır?

'70'li yılların ikinci yarısında sürekli bir iktisadi krizin pençesinde kıvranan Türkiye kapitalizmi, 1980 başında tıkanma noktasına gelmişti. 24 Ocak kararları tıkanıklığı gidermenin, ekonomiyi yeni temeller üzerinde sözde yeniden kurmanın, büyümeyi ihracata dayanan reçetesi olarak gündeme getirildi. Sermaye sözcüleri bu politikayı "ekonomik istikrar tedbirleri" olarak nitelediler. Serbestçe uygulanabilmesi ise "siyasi istikrar"a bağlıydı. 12 Eylül faşist askeri darbesi bunun koşullarını yaratmayı da amaçlıyordu. Bu koşullar süngü zoruyla bir dönem için gerçekleştirildi.

İşçi ve emekçi yığınlarının yaşamını açlık sınırına iten yoğun bir sömürünün aracı olarak son 8 yıldır uygulanan "ekonomik istikrar politikaları", ekonomik istikrar yaratmak bir yana, Türkiye kapitalizmini daha da şiddetli bir krizin ve çıkmazın içine itti.

Bütün temel ekonomik göstergeleri bunun kanıtıdır.

36 milyar dolara yaklaşan dış borç, 5 trilyon lirayı aşmış iç borç, sapıtırılmış resmi açıklamalaragöre bile %20'lerin üstünde olan işsizlik, şu an %50'lerin üstüne çıkmış enflasyon, TL'deki korkunç ve sürekli değer kaybı, dönmeyen krediler, çöken bankalar, batan şirketler -bütün bunlar 8 yıldır sözde "istikrar"a kavuşturulmaya çalışılan ekonomideki gerçek durumun özeti bir görünümünü vermektedirler. Dahası bu ekonomi, sermaye sözcülerinin deyimiyle son bir yılda alabildiğine "ısınmış"tır ve biraz olsun nefes almak için, erken seçimden hemen

sonra gündeme getirilecek yeni bir "tedbirler paketi"ne ihtiyaç duymaktadır. Bu paketin 24 Ocak paketinden daha acı ve daha katı olacağı ayrıca belirtilmektedir.

Sermaye sözcüleri ekonomik alanda yalnızca ihracattaki artışla övünmektedirler. Sağlanan artışın konjonktürel olduğu, işçi sınıfını ve emekçi köylülüğü açlığa itmek pahasına sağlandığı gerçeği bir yana, dünya ekonomisindeki bunalımın, ticaretteki daralmanın ve bunun kızıştıracığı ticari savaşın bu sözde başarıyı ortadan kaldıracığı da kuvvetle muhtemeldir.

Bugün Türkiye kapitalizminin çarkları ancak sürekli borçlanmayla dönebilmektedir. Ekonomi bir borç ekonomisi haline gelmiştir. Öylesine ki, yıllık ulusal geliri yaklaşık 50 milyar dolar olan Türkiye'nin dış borçları yıllık ulusal gelirinin %70'ini (36 milyar dolar) bulmuştur. 5 trilyon lirayı bulan iç borçlar ise, toplam 10 trilyon lira civarında olan devlet bütçesinin yarısı kadardır.

Bu borç miktarları sürekli büyümektedir. Zira yeniden borçlanmaya gidilmedikçe iç ve dış borçların ana para taksiti ve faiz ödemeleri yapılamadığı gibi, mevcut ekonomi çarkı da döndürülememektedir. Bir hesaplama göre, bugün Türkiye kapitalizmi çarkını döndürebilmek için yılda 5 milyar dolar dış, 3 trilyon lira iç borçlanmaya ihtiyaç duymaktadır. 1986 yılında tüm borçlu ülkeler arasında onuncu sırada olan Türkiye'nin, 1987 yılı sonunda yedinci sıraya yükseleceği bizzat emperyalist finans çevrelerince ileri sürülmüştür.

İç ve dış borçlarla ilgili bu gerçekler bile tek başına Türkiye kapitalizminin iflasını belgelemektedir.

Türkiye'de işsizlik, resmi rakamlara göre 4 milyonun üzerindedir. Bu çalışabilir durumdaki nüfusun %20'sinden fazlasının işsiz olduğu anlamına gelir. Petrol-İş sendikası araştırmalarına göre gerçek işgücü arzı (çalışabilir nüfus) gerekse işsiz sayısı ile ilgili resmi rakamlar eksik, yanlış ve saptırılmıştır. Gerçek işsiz sayısı resmi rakam olan 4 milyonun çok üstündedir. Devlet, işgücü arzını düşük göstererek (resmi rakamlara göre 18,5 milyon kişi, toplam nüfusun %31,6'sı) gerçek işsiz sayısını ve işsizlik oranını gizlemektedir.

Türkiye'de işsizlik sürekli büyümektedir. Ekonominin içinde bulunduğu krizin ve çıkmazın en iyi göstergelerinden biri de işsizliğin sürekli ve hızlı büyümesidir. Tekelci burjuvazi yeni yatırımlarla ve

artan üretimle değil, spekülâtif yollarla, açlık sınırına itilmiş düşük işçi ücretleriyle ve sürekli zamlarla karlarına kar katmaktadır. Sermaye sözcülerinin popüler deyimiyle "pasta" büyümemekte, fakat mevcut pastanın daha büyük bir bölümü tekcelci sermayenin eline geçmektedir. Bu işsizliğin sürekli ve hızlı artışı açıkladığı gibi, servet-sefalet kutuplaşmasının, yığınlardaki korkunç yoksullaşmanın da ifadesi olmaktadır.

1980 sonrası süngü desteğinde uygulanan iktisadi politikaların asıl hedefi, çalışan sınıfların aşırı sömürülmesine ve yoksullaştırılmasına dayanan bir sermaye birikimidir. Temel araçlarıysa, aşırı düşük ücretler ve enflasyonist politikalarlardır.

24 Ocak Kararlarıyla birlikte ve 12 Eylül sonrasında işçi ücretleri sürekli ve sistemli olarak düşürülmüştür. Bu süre içinde işçiler gerçek ücretlerinin yarısından fazlasını kaybetmişlerdir. Petrol-İş sendikası araştırmalarına göre, işçi ücretlerindeki düşüş 1938 yılı ücretlerinin bile altına inmiş, II. Dünya Savaşı dönemi düzeyine yaklaşmıştır.* 1938 ücreti 100 kabul edilirse, ücretler 1977'de 198 endeks rakamına ulaşırken, sonrasında büyük bir düşüş göstererek 1986'da 88 endeks rakamına inmiştir. 1938'de 1,36 TL olan gerçek ücret, 1986'da 1,19'a inerek 1938'in bile altına düşmüştür.

Bu rakamlar emek sömürüsündeki korkunç artışın ve işçi sınıfı içindeki aşırı yoksullaşmanın göstergeleridir. Sömürünün yalnızca miktarı değil oranı da aşırı boyutlara varmıştır. İstanbul Sanayi Odasının (İSO) 500 büyük firmayla ilgili rakamları esas alınarak yapılan hesaplamalara göre, 1980 karları 100 kabul edilirse, kar artış endeksi 1985'te 1071.5'e çıkmıştır. Yani 11 kat artmıştır. İSO'nun en büyük 500 firma için açıkladığı 1986 yılı rakamları, kar artış endeksinin daha da büyüdüğünü, buna karşılık yaratılan yeni değerde ücretlerin pay oranının daha da düştüğünü gösteriyor. Bu sömürü oranında sürekli bir artışın ifadesidir.

Sömürünün ve yoksullaşmanın boyutları, ulusal gelirden ücretlerin aldığı pay ile kar-faiz-rant gelirleriyle yaşayanların aldıkları

* II. Dünya Savaşı döneminin, çökmeğin karneye bağlandığı, işçilerin mecburi çalışmaya tabi tutuldukları ve her türlü sendikal demokratik haktan yoksun oldukları bir dönem olduğu unutulmamalı.

paylar kıyaslandığında da görülebilir. Yine Petrol-İş'in '86 yıllığında yeralan hesaplamalara göre, 1977 yılında ulusal gelirden %36,8 pay alan ücretlilerin (buna maaşlılar da dahil) payları, 1986'da %17,7'ye düşmüştür. Aynı yıllarda kar-faiz-rant geliriyle geçinenlerin ulusal gelirden aldıkları pay %34,1'den %64,2'ye yükselmiştir.* Tarım dışı kesimde bulunan ve toplam aktif nüfusun yalnızca %10'unu oluşturan bir avuç asalağın, toplam ulusal gelirin %64,2'sini alması çok şey anlatıyor. Öte yandan ise toplam ulusal gelirin yalnızca %17,7'sini alan ücretliler ve maaşlılar (ki toplam faal nüfusun %36'sını oluşturuyorlar, tarım kesimi ücretlileri bu orana dahil değil) toplam gelir vergisinin %75'ini ödemektedirler.

Servet dağılımında asalak sınıflar lehine bu korkunç değişim düşük ücretlerin yanısıra, son yıllarda sürekli hale getirilen yüksek enflasyon yoluyla sağlanmıştır. Bu gerçeği sermaye profesörleri bile itiraf etmek zorunda kalmışlardır. Prof. Necdet Serin yaptığı araştırmanın sonuçlarıyla ilgili olarak basına yaptığı açıklamada şunları söylemektedir: *"Önemli bir nokta da, bilindiği üzere enflasyon dönemlerinde gelir dağılımındaki adaletsizlik hızla artar. Yüksek gelirli grupların gelirleri daha da yükselirken, alt ve orta grupların durumu kötüleşir. Toplum, az gelirli, orta gelirli ve yüksek gelirli kesimler yerine hızla 'çok az gelirli' ve 'çok yüksek gelirli' iki kesimli bir yöne kayar. Türkiye'de şimdi yaşanan budur."* (Cumhuriyet, 6 Ekim 1987)

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Necdet Serin sermaye düzeninin sadık bir savunucusudur ama, açıkladığı gerçek servet-sefalet kutuplaşmasından başka bir şey değildir. Bütün araştırmalar bu kutuplaşmanın vardığı korkunç düzeyi göstermektedir. Bizzat TÜSİAD'ın açıkladığı rakamlara göre toplam nüfusun en üst %20'lik dilimi toplam ulusal gelirin %56'sını alırken, en alt %20'lik dilim yalnızca %4'ünü almaktadır.** Bir başka araştırmaya göre nüfusun en

* Tarım kesimin payı ise aynı yıllarda %29'dan %18'e düşmüştür. Oranlama tarım kesimi dışında tutularak yapıldığında, ücretlilerin payı 1977'de %52'den 1986'da %21,6'ya düşerken, kar-faiz-rant geliriyle geçinenlerin payları %48'den, %78,4'e çıkmıştır.

** Daha önceki oranlama yalnızca faal nüfusa göre yapılırken, buradaki oranlamanın toplam nüfus üzerinden yapıldığı unutulmamalı.

düşük %10'luk gelir grubu ile en yüksek %10'luk grubu arasındaki fark 1978'de 42 kat iken, 1983'de 47,3 kata çıkmıştır. Bu uçurum kırsal kesimde çok daha büyüktür. Dünya Bankası kaynaklarına göre servet dağılımındaki bozukluk, servet-sefalet kutuplaşması açısından Türkiye'deki durum, Güney Kore, Hindistan, Endonezya, Arjantin, Meksika vb. ülkelerden bile çok daha kötüdür. Nüfusun %10'luk en üst gelir grubu toplam ulusal gelirin G. Kore'de %27,5'ini, Hindistan'da %33,6'sını, Endonezya'da %34'ünü, Arjantin'de %35,2'sini alırken, Türkiye'de %40,7'sini almaktadır.

Bu ekonomik ve sosyal görünümüne bir kaç gerçeği daha eklemek gerekiyor.

Askeri harcamalara yılda 1 trilyon 300 milyar lira ayıran, uluslararası silah tekellerine milyarlarca dolarlık silah ihaleleri açan burjuva devletin, halkın sağlığı için ayırdığı miktar yalnızca 194 milyar liradır. Bu, polis teşkilatı için ayrılan miktar kadar (245 milyar lira) bile değildir. Dünya Bankası raporlarına göre 1968'de yatırımlar içinde eğitimin payı %12 iken, bu oran 1985'de %3'e düşmüştür. Türkiye'de birikmiş konut ihtiyacı 2 milyon, yıllık konut açığı 300-400 bindir. Üç büyük şehirde nüfusun yarıdan fazlası gecekondualarda yaşamaktadır. (Ankara'da %76,5, İstanbul'da %60'i, İzmir'de %50'si)

Sermaye düzeninin tüm temsilcileri ve savunucuları ile emperyalist destekçilerinin, bugünlerde pek sık "siyasal istikrar" istedikleri Türkiye'nin genel iktisadi ve sosyal manzarasının bazı çizgileri işte bunlardır.

II- Siyasal cephede durum

Organik bir parçası olduğu dünya kapitalizminin durgunluktan çöküşe geçiş tehlikesi sinyalleri verdiği bir dönemde, ciddi siyasi-askeri olayların yaşandığı bir bölgede bulunan, halen iktisadi ve mali kriz içinde debelenen, dış borçları 40 milyar dolara tırmanan, iç borçları 5 trilyon lirayı aşmış, işsizlik oranı %20-25'lerde, enflasyon oranı %50'lerde, servet-sefalet kutuplaşması korkunç boyutlara varan, faal nüfusun yalnızca %10'unu oluşturan kar-faiz-rant geliri sahibi bir avuç asalağın ulusal gelirden %64 pay aldığı, işçi ücretlerinin açlık sınırında olduğu, ve dahası, 24 Ocak türü yeni bir "ekonomik tedbirler

paketi”nin kapıda beklediği bir ülkede, siyasal istikrar olanaklı mıdır?

Bu istikrar 12 Eylül döneminde, ancak geçici bir süre için, yalnızca baskı ve terör ile ona eşlik eden çok yoğun, tek yanlı, sistemli, demagojik bir ideolojik kampanya ile sağlanabildi. Bunun kalıcı olması olanaksızdı. Kitleleri ezen, yoksullaştıran, yıkıma sürükleyen, bunu sistemli ve kalıcı bir politika haline getiren bir rejim, baskı, terör ve demagoji ile sağladığı nispi siyasal istikrarı, yalnızca bu yol ve araçlarla uzun yıllar koruyamazdı. Son bir kaç yıldaki gelişmeler koruyamadığını fazlasıyla gösterdi. Rejimin siyasal istikrarsızlığa yol aldığıının göstergeleri bugün gereğinden çoktur. Erken seçim bunun baskısıyla gündeme gelmiştir; sermayenin siyasal istikrar arayışının ifadesidir. Fakat emperyalist çevrelerin ve tekelci burjuvazinin şu dönemki gözdesi Özal, öngörüldüğü gibi parlamentoda büyük bir çoğunluk kurabilse bile, sermaye düzeninin siyasal istikrar şansı yoktur. Siyasal istikrar sorunu parlamento içi dengeleri çok aşan, bazen onu bütünüyle önemsiz kılan bir sorundur.

Düzenin siyasal istikrar şansı yoktur. Zira sermayenin açlık sınırına itilmiş işçi sınıfına ve emekçilere iktisadi tavizler bile vermeye tahammülü yoktur. Bu tahammülsüzlük iktisadi zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. İktisadi ve mali krizin yükünü hafifletmek, muazzam miktarlardaki iç ve dış borçların vadesi gelmiş ödemelerini yapmak, ucuz emek ürünleri avantajıyla dış dünyadaki ticari rekabet şansını korumak, iç savaş kuvveti, Kürdistan bekçisi ve Ortadoğu jandarması olarak tahkim edilen ordunun milyarlarca dolarlık modern teçhizatını sağlamak vb. için işçi sınıfı ve emekçi köylülüğün daha çok sömürülmesi, daha çok soyulması gerekiyor.

Kaldı ki, işçiler ve emekçiler yalnızca iktisadi tavizler değil, demokratik haklar ve siyasal özgürlük de istiyorlar. Tam da aynı iktisadi zorunluluklardan ötürü, rejimin demokratik haklar alanında kısmi siyasal tavizlere de tahammülü yoktur. Zira kısmi ve sınırlı bile olsades demokratik haklar alanındaki kazanımların işçi ve emekçi sınıfların siyasal gelişimine katkısı kadar, iktisadi sonuçlar konusunda da burjuvazi yeterince bilinçlidir. Demokratik hakların en çok kullanılabilirdiği dönemin iktisadi tavizlerin de en çok koparılabildiği dönemler olduğunu, o kendi öz tecrübelerinden biliyor.

Hem sonra, sermaye düzenini yalnızca işçi sınıfı değil, Kürt

halkının birikmiş öfkesi ve belirginleşen ulusal hak talepleri de sıkıştırıyor. Kürt sorunu rejimi zorluyor; burjuvazi öneminin ve ifade ettiği büyük potansiyel tehlikenin bilincindedir, ama taviz verecek durumda da değildir.

Bu nedenlerle, tekelci sermaye, bugün yürürlükte bulunan ve 12 Eylül döneminde süngü zoruyla yaratılmış siyasal-hukuksal sistemin genel çerçevesini korumakta ve kalıcılaştırmakta ısrarlıdır.

Bu durumda çatışma kaçınılmazdır. Zira aşırı bir sömürü ve soygunun dizginsiz ve keyfi bir terör ile tek yanlı demagojik bir propaganda eşliğinde sürdürülebildiği dönem bugün geride kalmıştır. Artık dizginsiz ve keyfi bir terörü bugün için eski ölçülerde sürdürme olanağı yoktur. Öte yandan, yığınlardaki sessizlik de tahammül sınırlarını çoktan aşmıştır.

Bütün bunlar siyasal bunalımı daha geniş bir temel üzerinde yeniden üretmektedir. Ve yakın gelecekte 12 Eylül öncesi dönemden çok daha şiddetli, çok daha geniş ve derin yaşanacak bir siyasal bunalımın bir çok ögesi daha şimdiden belirginleşmiştir. Bir yandan, işçi sınıfı saflarındaki derin hoşnutsuzluk ve ortaya çıkan ilk kıpırdanışlar, Kürt halkının belirginleşen ulusal istemleri, Kürdistan'daki silahlı mücadele, öğrenci gençliğin huzursuzluğu, siyasal tutukluların direnişleri ve toplumdaki yankıları, halkın güçlenen demokratik istemleri, Anayasa tartışmaları; öte yandan, genel çerçevesi henüz korunsa bile, 12 Eylül ile yaratılan siyasal-hukuksal sistemde başgösteren gedikler, siyasal yönetimde bir türlü kurulamayan istikrar, burjuvazinin kendi Anayasa'sını ve yasalarını çiğneme durumunda kalması, transfer ve skandallar panayırına dönen parlamentodaki çürümüşlük, burjuva partilerde sonu gelmeyen iç sorunlar, sermayenin yedekolarak hazırladığı reformist partilerin yığınlar nezdinde bir türlü inandırıcı alternatif olamaması, kontrol dışına taşan islami eğilim ve hareketler vb., bütün bunlar gelecekteki derin bir siyasal krizin ilk göstergeleridir.

Kaldı ki, bunlar yalnızca iç toplumsal dinamiklerin yansımalarıdır. Buna bir de bölgesel ve uluslararası etkenleri katmak gerekir. Ortadoğu'nun birikmiş sorunları ile İran-İrak savaşı ve Basra Körfezi olaylarının bugün özellikle öne çıkarıp dayattığı ABD ve NATO jandarmalığı, Ortadoğu ve İran'daki İslamcı-dinci akımlar ile çevre

Kürt kurtuluş hareketlerinin baskısı, dünya kapitalizminin ağırlaşan bunalımının ülkeye yansıtılacak ve yansıtılacak sonuçları, bütün bunlar iç dinamiklerin beslediği siyasal istikrarsızlığın dış siyasal ve iktisadi koşullarıdır.

Tekelci burjuvazi siyasal istikrar arıyor ve bu arayışla erken seçimi gündeme almış bulunuyor. Nedir ki burjuvazinin erken seçimle siyasal istikrarın kurulacağını ve korunacağını düşündüğünü sanmak, onu çok saf ve tecrübesiz saymak ve sanmak olur. Yığınlar bu izlenimi vermeye çalışmakla birlikte, burjuvazi, erken seçimin siyasal istikrar değil ama çeşitli iç ve dış sorunların göğüslenmesinde ve kendini şiddetli olarak dayatmış yeni iktisadi tedbirlerin alınıp uygulanmasında daha uygun koşullar yaratacağını düşünüyor yalnızca. Tartışmasız tercihi de Özal'dan yana yapıyor. Mali, siyasi ve askeri tüm emperyalist mihrakların tartışmasız tercihi de Özal'dan yana. Zira Özal sermayenin iktisadi-siyasi ihtiyaçlarını ve tercihlerini en iyi savunan, en becerikli ve en kararlı uygulayan ve uygulayacak olan, üstelik tüm yıpranmışlığına rağmen önemli bir oy gücünü koruyan kişidir halen.

Burada bir noktayı önemle belirtmek gerekiyor. Bugün Türkiye kapitalizmi öyle bir iktisadi çıkmazın içindedir ki, uygulanacak çözüm reçetelerinin çerçevesi bellidir. Demirel, İnönü, ya da Ecevit, her kim olursa olsun, bu çerçevenin dışına çıkamaz. Özal'ın sözünü çok ettiği "alternatifsizlik" yalnızca bir demagoji değil, bu gerçeğin de dile getirilişidir. Yığınlar dönük sözleri ne olursa olsun, tüm diğer burjuva partileri de bu gerçeğin bilincindedirler. Ve zaten bu çerçeveye bağlı kalacaklarına dair başta TÜSİAD olmak üzere tüm sermaye çevrelerine güven aşılama çalışmaktadırlar.

Ekonomide kriz ve çıkmazın belirlediği bu zorunlu çerçeve, burjuva muhalefet partilerinin, özellikle SHP'nin, yığınlar nezdindeki manevra olanaklarını sınırlamakta, buysa onların inandırıcı bir alternatif olmalarını güçleştirmektedir. Bu açmazın kendisi, Özal'ın burjuva siyaset sahnesinde önemli bir oy gücünü korumasının başlıca etkenlerinden biridir.

Burjuva muhalefet partileri sermaye düzeninin yalnızca iktisadi değil, siyasal zorunlulukların da bilincindedir. İnönü, Ecevit, Demirel-tümü de 12 Eylül'ün getirdiği siyasal-hukuksal çerçevenin esasına

ilişkin bir itiraz ortaya koymuyorlar. İnönü, burjuvazinin siyasal istikrar kaygısını fazlasıyla gözetmekte, üstüne düşeni fazlasıyla yapmaktadır. Demirel ile Ecevit, referandumun hemen sonrasında Kenan Evren'in huzuruna çıkmışlar ve genel hukuksal-siyasal çerçeveye bağlılıklarını bildirmişlerdir. Her ikisi de, bu vesileyle yaptıkları açıklamalarda, kendileri için önemli olanın "rejimin oturması" olduğunu önemle ve özenle belirtmişlerdir.

Bütün bunlar, sermaye düzeninin yığınlar nezdinde inandırıcılığı olan bir iç siyasal alternatifi bugün neden yaratamadığını da açıklıyor. Bir çok kimse bunu gerici ve reformist burjuva muhalefetinin bunalımı sayıyor. Oysa bu, sorunu tersten koymaktır. Gerçekte sözkonusu olan, içinde bulunduğu kriz ve çıkmazdan dolayı düzenin, uygulanacak politikaların esneklik alanını daraltması, tüm gerici burjuva partilerini sınırlı bir iktisadi ve siyasal çerçevede politika üretmeye zorlamasıdır. Bu da yığınlara değişik bir alternatif sunamamak, onlar nezdinde inandırıcı olamamak anlamına gelir. Yedekte inandırıcı bir iç siyasal alternatif hazırlamanın kaygısını herkesten çok büyük sermaye çevrelerinin kendileri duyuyorlar. Bu nedenle de, şu ara özellikle görüldüğü gibi, SHP'yi koltuklamaya, ona akıl verip yölgöstermeye çalışıyorlar. Tckelci sermayenin bu konudaki beklentileri, bu sermaye çevreleriyle haşır-neşir köşe yazarlarının yazılarına şöyle yansıyor: "*Solun güçlü bir dengeleyici unsur olarak parlamentoda yer almasının yararlı olacağı görüşü de oldukça yaygın itibar görüyor. Özellikle Erdal Bey'in ve SHP'nin ortaya koyacağı tavır ve program bu bakımdan merakla bekleniyor.*" (Osman Ulugay, İş Aleminde Özal Tercihi ve Beklentiler, *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1987) Öte yandan, Özal ve ANAP'ın en hararetli destekçisi *Milliyet* gazetesinin sürekli olarak SHP'ye akıl hocalığı yapması da aynı gerçeği anlatıyor. İnandırıcı bir iç alternatif yaratamamanın kaygısını en başta sermaye çevreleri duyuyor.

Bu vesileyle, bir başka tersten konuluşa daha değinmek gerekiyor. Yine bir çok kimse, sosyal-demokrat partilerin yığınlar nezdinde inandırıcı alternatif olamamalarını bu partilerin "bunalım"ına bağlıyorlar. Oysa tersine sosyal-demokrat burjuva partileri, yığınları sürükleyebilecek inandırıcılıkta bir alternatif olmadıkları için, bir türlü bunalımdan kurtulamıyorlar. Sermaye düzeninin önünde köpeklesenlerin emekçi yığınlar için inandırıcı ve heyecan verici

olmamasında ise anlaşılmaz bir taraf yoktur.

Türkiye son 25 yılda iki devrimci yükseliş ve iki de azgın karşı-devrim dönemi yaşadı. Bugün sosyal-demokrasi diye adlandırılan burjuva-reformist hareket, gerek devrimci yükseliş dönemlerinde, gerekse karşı-devrim dönemlerinde sermayenin ve karşı-devrimin hizmetinde olmuş, pratikte bunu yeterli açıklık ve kesinlikle göstermiştir. Geline yerde ise, örneğin Ecevit, devrim düşmanlığı, anti-komünizm ve Türk şovenizmi alanında azgın gericileri bile geride bırakacak kadar sermaye uşaklığına soyunmuştur.

Bugün modern revizyonistlerin, özellikle TKP'nin, burjuva-reformist partileri yığınlara alternatif olarak göstermeleri reformist hareket hakkında taşınan hayallerin değil, karşı-devrimci siyasal konumlarının ifadesidir. Zaten burjuva-reformist partilerin doldurmakta yetersiz kaldıkları yere ve role, şu ara kendileri talip ve adaylar. Şimdiki tüm çabaları kendilerine burjuva politik arenada yer açmak amacı etrafında odaklaşıyor. SHP vb. partilerden umdukları da bunun olanaklarının yaratılmasıdır. TKP -yeni ismiyle TBKP- ordu, devlet ve parlamento gibi temel siyasal kurumların savunulmasından, NATO'da kalışa ve AET'e girişe rıza gösterilmesinden başka, artık kapitalizmi savunmayı, onun istikrarını bozmamayı da program tezi haline getirmiştir. Şöyle: "*Öte yandan şu da unutulmamalıdır: Eğer henüz kapitalizme son vermek, sosyalist üretimi gerçekleştirmek olanaklı değilse, ekonomide gerçekleştirilecek dönüşümler, kapitalist üretimi sekteye uğratacak, dolayısıyla ekonomiyi işlemez duruma sokacak önlemler içermemelidir. Bu nesnel bir zorunluluktur.*" (TKP MK VII. Plenum Belgeleri, s.75)

Bu sözlerin tercümesi şudur: Kapitalizmi yıkamadığımız sürece, onu savunacağız! Sorunu böyle koyanların, bu mantıkla hareket edenlerin, kapitalizmi hiç bir zaman yıkamayacakları ve ona uşaklığı her zaman "nesnel bir zorunluluk" sayacakları açıktır.

İstikrar isteyen ve kendine bunu kolaylaştıracak yedekler arayan burjuvaziye modern revizyonist hareket yeni olanaklar sunuyor. Burjuvazinin şu dönemki nazlanması yanılmamalıdır; gerçekte, çıkmazlar içinde debelenen ve yeni bir devrimci yükseliş tehditiyle yüzyüze olan rejimin TBKP gibi süaplara sanıldığından da çok ihtiyacı vardır ve sermaye temsilcileri bunun bilincindedirler.

III. Komünistlerin görevleri

Yukarıdan beri söylenenler her devrimciyi iyimser kılacak bir tabloyu oluşturuyor. Öyledir; Türkiye kapitalizmi yaşadığı köklü ve çözümsüz sorunlara, burjuvazinin siyasal açmazlarına, işçi hareketindeki ilk gelişmelere ve Kürt halkının dışa vurmaya başlayan birikmiş öfkesine bakıp iyimser olmamak için hiç bir neden yoktur. Halihazırda iç alternatifler konusunda kısır olan sermaye düzeninin tek gerçek alternatifi devrimdir, bir proleter devrim.

Ne var ki, devrimin* kendiliğinden gelmeyeceği, onu adım adım, santim santim hazırlayıp kazanmak gerektiğini Marksizm-Leninizm hep vurgulamıştır.

“Devrimin zaferi hiç bir zaman kendiliğinden gelmez. Onu hazırlamak ve ele geçirmek, kazanmak gerekir. Ve onu hazırlayabilecek ve kazanabilecek olan da yalnız, kuvvetli bir devrimci proletarya partisidir. Öyle zamanlar olur ki durum, devrimci bir durumdur, burjuvazinin iktidarı temellerine kadar sarsılmıştır, ama gene de devrimin zaferi gelmez, çünkü proletaryanın devrimci bir partisi, yığınları arkasından sürükleyecek ve iktidarı alacak kadar güçlü ve yetkesi olan bir parti yoktur. Bu gibi ‘durumların’ meydana geleme-yeceğini sanmak mantıksızlık olur.

“Bu konuda Lenin’in Komünist Enternasyonal’in II. Kongresinde devrimci bunalım üzerine söylediği şu öngörülü sözlerini anımsatmak yersiz olmayacaktır:

“İşte, devrimci eylemimizin dayanağı, temeli olarak devrimci bunalım sorununa gelmiş bulunuyoruz. Burada da herşeyden önce, gene çok yaygın iki yanılığın belirtmek gerekir. Bir yandan burjuva iktisatçıları, bu bunalımı, İngilizlerin zarif deyimine uygun olarak basit bir ‘rahatsızlık’ gibi gösteriyorlar. Öte yandan, devrimciler zaman zaman bu bunalımın, kesinlikle çaresiz, çıkar yolu olmayan bir bunalım olduğunu tanılamaya çalışıyorlar. Bu bir yanılığdır. Kesinlikle içinden çıkılmaz, çaresiz bir durum yoktur. Burjuvazi, aklını

* Devamındaki alıntıdan da anlaşılacağı gibi, bu ifade “devrimin zaferinin” şeklinde olmalıydı; bir kalem sürçmesi sonucu böyle çıktı. İstismar edildi ve tartışmalara konu oldu. (Bkz. *Teori ve Program Sorunları*, Eksen Yayıncılık (Teorinin Yoksulluğu bölümü, s.80-84))

yiirmiş, utanmaz bir dalavereci gibi davranıyor. Budalalık üstüne budalalık yapıyor, böylece durumu ağırlaştırıyor ve kendi yıkımını çabuklaştırıyor. Kabul. Ama bazı küçük ödünlerin yardımıyla, sömürülenlerin belli bir azınlığını uyutmasının ve ezilenlerin ve sömürülenlerin belli bir bölümünü falan hareketini ve filan ayaklanmasını bastırmasının kesin olarak olanak dışı olduğu 'tanılamaz'. Durumun 'kesinlikle' çaresiz, çıkışı olmayan bir durum olduğunu önceden 'tanılamaya' kalkışmak boş bir bilgiçlik taslamak, ya da sözcükler ve düşünceler üzerine oynamak demek olur. Bu noktada ve buna benzer başka noktalarda, gerçek 'tanılama', ancak pratikte yapılabilir. Burjuva düzeni tüm dünyada en derin devrimci bunalımlardan birini geçiriyor. Şimdi söz konusu olan, devrimci partilerin pratiği ile, bu partilerin, bu bunalımı başarıyla yürütülen bir devrimin, zafere ulaşan bir devrimin çıkarına kullanabilmek için yeterince bilinçli örgülenme anlayışına sahip, sömürülen kitlelerle yeterince bağlar kurabilmiş, gözüpek, kararlı ve becerikli olduklarını 'tanulamaktır.'" (Stalin, Leninizmin Sorunları)

Kuşku yok ki, bugün Türkiye'de bir "devrimci durum" henüz mevcut değildir. Fakat eğer daha şimdiden birçok iç ve dış belirti, Türkiye'nin oraya yol aldığını gösteriyorsa, Lenin'den ve Stalin'den yukarıya aktarılan görüşler, komünistlerin perspektifleri ve görevleri konusunda yeterli açıklıkta ve aydınlatıcılıktadır.

Nesnel koşulların bizi devrime yakın kıldığı ölçüde, öznel koşullar bizi devrimden uzak tutuyor. Nesnel koşulların elverişliliği ile öznel koşulların elverişsizliği arasındaki oransızlığın bu derece büyük olduğu nadir durumlar olmuştur tarihte.

Biz Türkiyeli komünistler daha gerçek ihtilalci bir sınıf partisinden bile yoksunuz. Böyle bir partiyi inşa etmek ve geliştirmek, en acil görevimizdir. Bu görevin üstesinden ise, zorlu teorik-pratik mücadeleler sonucu gelinebilir. Bu mücadelenin teorik boyutunu, marksist-leninist teorinin ışığında proletarya hareketinin tarihsel ve güncel sorunlarını ve görevlerini çözümlmek, bu çözümleri bilimsel esaslara dayalı bir program ve taktikler demetine dönüştürmek; pratik boyutunu ise, işçi hareketi içinde yer almak, onun siyasal-örgütsel gelişimini sağlamak, ileri, sınıf bilincine kavuşmuş unsurlarını illegal, ihtilalci bir sınıf örgütünde birleştirmek oluşturmaktadır.

Modern revizyonizmin yarattığı tarihsel tahribatın bugüne yansımalarına bakıldığında, bu işi başarmak bir hayli zor görünüyor. Ama Türkiyeli komünistler, işçi sınıfı davasına gerçekten bağlı devrimciler bu “zor”u başarmak zorundalar.

İktisadi-sosyal-siyasal dinamiklerin Türkiye’yi devrimci bir bunalıma hazırladığı bir dönemde, devrimci hareket darmandadır ve sürekli kan kaybetmektedir. Dağınıklığı ve kan kaybı yalnızca örgütsel planda değil, ama çok daha önemli ve vahim olarak ideolojik plandadır.

Legal basında yürütülen son tartışmalar, 12 Eylül’ün, devrimci hareketin bir kesimi üzerinden silindir gibi geçtiğini, onu fizik olmaktan öteye ideolojik olarak ezip bunalıtıldığını göstermektedir. Bugünün Türkiye’inde ve sol hareketin bazı kesimlerinde, yeni “sosyalizm anlayışı” adı altında liberalizm, Kautskizm ve Troçkizm savunuculuğunun eşlik ettiği bir “anti-Stalinizm” moda olmaya başladı. Bu gelişmeye Gorbaçov rüzgarının ivme kazandırması ve ön saflarında geçmişte modern revizyonizme karşı en zayıf, en titrek konumda olanların, onunla flört halinde bulunanların yer alması anlamlı ve açıklayıcıdır. Hele de, dünyada döneç ve yorgun solcuların 20-30 yıldır tartıştığı sorunların, bizde, ağır yıkım yaratan bir karşı-devrim döneminin hemen ertesinde tartışma gündemine gelmiş olması gerçeği...

Nesnel koşulların, olayların nesnel akışının Türkiye’yi devrim alternatifine yaklaştırdığı bir dönemde, kendini devrimlerin pratiği içinde sınımış ve kanıtlamış teorilerden, şimdiye dek hiçbir gerçek devrimci toplumsal eylem içinde kanıtlama gücü bulamamış, tersine devrimlerin pratiği tarafından hep tarihin derinliklerine gömülmüş teorilere bu yönelmiş, bir ters akışı, bir tür eşitsiz gelişimi ifade ediyor olmalı.

Bu Leninizm düşmanı cereyanı göğüslemek, bu savrulmalara karşı durmak da komünistlerin acil görevleri arasında yer alıyor.

H. Fırat
Kasım 1987

ERKEN SEÇİM VE SONRASI

Birikip çeşitlenen sorunların baskısı mevcut parlamentonun otoritesi ve itibarının kaybolması ile de birleşince, tekelci burjuvazi erken seçimi gündeme getirdi. Erken seçimden beklentisini, emperyalist efendileriyle birlikte “siyasal istikrar” olarak ifade etti. Tercihini de, yine emperyalist hükümet ve finans çevreleriyle birlikte, “Özal ve istikrar” şeklinde özetledi.

Seçimler yapıldı; Özal’ın partisi, parlamentoda büyük çoğunluk elde etti. Bu sonuca bakılırsa, tekelci burjuvazinin tercihi gerçekleşmiş görünüyor. Büyük sermaye çevreleri ve tüm emperyalist politika ve finans çevreleri sonuçtan duydukları büyük memnuniyeti değişik vesilelerle dile getiriyorlar.

Fakat ortaya çıkan ve sermaye çevrelerinde memnuniyet yaratan sonuç, daha şimdiden, ve dahası gerici burjuva kampın kendi içinde tartışma konusu olmaya başlamıştır. Zira Özal’ın partisi parlamentodaki üçte iki çoğunluğu, toplam seçmen oylarının neredeyse yalnızca

üçte biri ile sağlamıştır. Ve bu durum, gerici burjuva muhalefetin ve burjuvazinin bazı akıllı temsilcilerinin sert eleştirilerine hedef olan ucube bir seçim sistemi sayesinde gerçekleşmiştir. Meşruiyeti burjuva kampının belirli kesimlerinde bile tartışma konusu olan erken seçim sonuçları, potansiyel bir siyasal bunalım ögesidir ve çok geçmeden bu doğrultuda etkisini gösterecektir de. Nitekim çeşitli burjuva politikacıları ve yazarları buna dönük kaygılarını, karamsar beklentilerini seçimlerin hemen ertesinde açıklamışlardır.

Sonuçta, yıpranmış ve bir siyasal bunalım ögesi haline gelmiş bir parlamentodan kurtulmak, gücünü ve itibarını tazelemiş yeni bir parlamentoya kavuşmak üzere erken seçime başvuran tekelci burjuvazi daha baştan aynı sorunla karşı karşıya kalmıştır.

Sermaye düzeni öyle köklü ve çözümsüz sorunlarla yüzyüzedir ki, istenilen parlamento çoğunluğu daha yüksek bir oy oranıyla gerçekleşmiş olsaydı bile bu ona istikrar getirmeyecekti. İşçi sınıfının ücret düzeyini açlık sınırına çekmiş bulunan ve emekçi yığınları sürekli yoksullaştıran tekelci sermaye yığınlarına iktisadi tavizler bile vermeye hazır olmadığına göre, başka türlü bir sonuç elde etmek de olanaklı değildir.

Ve sermaye, işçi sınıfına ve diğer emekçi kesimlere taviz verecek durumda olmadığını, tersine, daha çok sömürüp daha çok soymak zorunda ve ihtiyacında olduğunu seçim sonrasındaki büyük zam furyasıyla göstermiştir. Bu büyük furya sayesinde burjuvazi bir anda 3 trilyon lirayı halkın cebinden kendi kasasına aktarmıştır. Bir tür vergi olan bu miktar devlet bütçesinin nerdeyse üçte biri kadardır.

*

Nesnel koşullar, 12 Eylül sonrası bütün bir yoğun baskı ve ağır sömürü döneminin biriktirdiği sorunlar, yığınlar nezdinde etkili bir propaganda-ajitasyon ve siyasal teşhir için çok elverişli bir durum oluşturduğu halde, komünistler ve devrimciler, erken seçim öncesinde bu olanaktan yararlanamadılar. Bu, dağınıklık ve örgütsüzlükle karakterize olan kendi öznel durumlarının sonucudur.

Dolayısıyla, seçim kampanyası dönemi, faşist, gerici, reformist değişik türden burjuva partilerin bir iç mücadelesi olarak yaşandı. So-

nuçta en çok oyu Özal'ın partisi aldı, ama onun oy oranı bile yalnızca %36 olabilirdi. Bu durumun kendisi, bir yandan burjuvazinin halihazırda yığınları ideolojik-politik denetim altında tuttuğunun ifadesi olurken, öte yandan ise onun, belirgin ağırlıkta bir kitle desteğini kendinde odaklaştıracak inandırıcılıkta bir alternatif yaratamadığını gösteriyor. Başka bir deyişle, yığınlar, düzen içi alternatiflerin, burjuva bilincin ötesine geçemiyorlar ama, düzen partilerinden herhangi birine de belirgin, canlı bir umut beslemiyorlar. Bu durum, düzen sorunlarının burjuva partileri mahkum ettiği manevra alanı sınırlı çerçevede, toplumsal demagojinin çeşitliliği dışında, birinin ötekinden çok farklı çözüm reçeteleri sunamamalarından kaynaklanıyor.

*

Burada, işçi sınıfının tercihindeki belirli bir farklılığı belirtmek gerekli ve önemli. Halihazırda kendi de yaygın bir şekilde burjuva bilincin etkisinde olan işçi sınıfı yine de ezilen sınıfların en ileri kesimini oluşturuyor. Büyük kentlerin ve sanayi bölgelerinin seçim sonuçları, işçi sınıfının büyük bir kesiminin burjuva reformist partileri desteklediğini gösteriyor. Komünist ve devrimci-demokrat hareketin güçsüzlüğü, dağınıklığı, örgütsüzlüğü, öte yandan reformist ve revizyonist düşüncelerin gücü ve etkisi, hoşnutsuzluk ve homurtular içindeki işçi sınıfının buna rağmen burjuva reformizmine seçim desteği vermesini anlaşılır kılıyor.

Bu desteğin sınırlarını ve boyutlarını abartmak açık bir yanılgı olur. İşçi sınıfının reformist partilere, örneğin 12 Mart sonrasında olduğu gibi etkin, canlı, güvenli, büyük beklentilere dayalı bir desteği sözkonusu değildir. Geçmişin deneyleri, işçi sınıfında, reformist bir iktidarın da fazla bir şey değiştirmeyeceği düşüncesini az çok geliştirmişti. Bu, devrimci bir alternatif arayışının da temelini oluşturuyor. Hiç değilse sınıfın ileri kesimlerinde...

Bu gerçeğin bilincinde olmak, ihtilalci bir sınıf hareketi geliştirmek acil, ertelenmez ve canalıcı göreviyle yüzyüze olan komünistler için büyük önem taşıyor. Arayış içerisinde olan işçi sınıfı, her ne kadar reformist alternatife köklü bir umut beslemiyorsa da yine de, ihtilalci bir işçi hareketi geliştirmenin önündeki en büyük engel burjuva ideolojisinin reformist biçimidir. İşçi sınıfı sermaye düzenine karşı hoşnut-

suzdur ama, bu hoşnutsuzluğu sınırlı talepler ve düzen çerçevesinde tutan, yumuşatıp yozlaştıran reformizm ve her yolla ona güç katan modern revizyonizmdir...

Bu engellere karşı mücadele, işçi sınıfı saflarında reformist alternatif ve hayallere karşı mücadele, sosyalist bir işçi hareketi yaratmanın, işçi sınıfının hoşnutsuzluğunu ihtilalci bir mücadele çizgisine çekmenin en temel koşuludur.

*

Sermayenin işçi sınıfına ve emekçilere ağır yükler getirecek olan yeni iktisadi saldırılara hazırlandığı seçimler öncesinde biliniyor ve bekleniyordu. Bu yeni saldırı, erken seçimin hemen ertesinde bütün temel ihtiyaç maddelerini kapsayan bir zam furyası olarak başladı. Bu saldırının değişik biçimlerde süreceği ve buna yoğun siyasal baskıların eşlik edeceği kesindir. Nitekim seçim öncesi propagandanın sahte demokratik motifleri terkedilmiş, bazı yasak ve sansür kararlarıyla diktatörlük dışlarını göstermiş, kendisine bağlanan bazı liberal umutları boşa çıkarmıştır. Burjuvaziye kendini beğendirip kabul ettirmek için bin türlü çaba harcayan, kapitalizmin istikrarını korumayı program tezi yapıp "ortak bir dil" bulmak, ulusun ve insanlığın temel sorunlarına burjuvaziyle birlikte çözüm aramak üzere "barış" ve "sınıfsal işbirliği" sloganlarıyla ülkeye dönenler bile, şimdilik yalnızca acı bir hayal kırıklığına uğramışlardır. Onların burjuvazi ve faşist diktatörlük konusunda yaratmaya çalıştığı aldatıcı imajı bizzat diktatörlüğün kendisi onlara karşı tavrıyla çarpıcı bir şekilde silmiştir.

Erken seçim sonrası dönemde, sermayenin iktisadi ve siyasi saldırılarına karşı açık, etkili ve dirençli bir muhalefet öncelikle işçi sınıfı saflarında gelişecektir. Buna kuşku yok. Komünistler için sorun işçi sınıfının devrimci muhalefetini sermaye düzenini yıkma bilinci ve mücadelesi doğrultusunda geliştirebilmektir. Diğer bir anlatımla işçi sınıfına sosyalist perspektifi kazandırmaktır.

Türkiye'nin yakın geleceğinden sert sınıf çatışmaları var.

Bunu kavrayacak ve kucaklayacak sağlam bir teorik temel, tutarlı bir sınıf çizgisi, illegal bir sınıf örgütü -işte komünistlerin ihtiyaçları...

EKİM

Aralık 1987

REJİMİN AÇMAZI ve SOSYAL-DEMOKRASİ

Türkiye kapitalizminin açmazı büyüyor. İşlerin iyi gitmediği, hükümet dışında, hemen tüm sermaye çevreleri ve onların sözcüleri tarafından yüksek sesle ilan ediliyor. Nereye gidildiğinin tam kestirilemediği, hükümetin insiyatifi yitirdiği, ekonomiyi günöbirlik idareetmeye çalıştığı söyleniyor. Türkiye yeniden derin bir iktisadi ve siyasi krize mi gidiyor sorusu soruluyor, cevap, çözüm aranıyor.

Resmi verilere göre enflasyon %75'e tırmanmış bulunuyor; ama buna rağmen ekonomide durgunluk yeni boyutlar kazanıyor. Son aylarda yoğunlaşan "stagflasyon mu"? tartışmaları bunu anlatıyor. Günlük basının ekonomi sayfaları konkordato, iflas, senet protestolarında rekor düzeyde artış, piyasada durgunluk haberleriyle dolu:

"Konkordato ve iflaslar çığ gibi". "Narin'e haciz furyası."
"Ercan Holding beklemede." *"Küçüklerde konkordato ve işi bırakma*

furyası." "Firmalar birden 'görünmez' oluyor." "İflas ve hileli iflaslar piyasada kol geziyor." "İTO verilerine göre ... Geçen yıl 915 şirket kapanmışken, bu yılın ilkbeş aylık döneminde bu sayı 642 olarak gerçekleşti... Bu yıl kepenk indiren şirketler arasında iki holding de bulunuyor. Toplam 1 milyar 12 milyon lira sermayeli Sar Holding ve Almaş Holding İstanbul Şubesi Nisan ayı içinde ticaret sicilinden kaydını sildirdiler."

"Şinasi Ertan kriz için konuştu: Sırada bir çok holding var." "Yusuf Özal: Kaç firma dökülür bilemeyiz." "Ersin Furyalı: Gücsüz firmaların ipi çekilsin."

"Protestolu senette rekor." "Merkez Bankası'nın verilerine göre, 1987 yılı Ocak-Mayıs döneminde 491 milyar 315 milyon lira olan protestolu senet tutarı bu yıl %71.3 oranında artarak 841 milyar 461 milyon liraya ulaştı... 1987 yılında 1 trilyon 464,9 milyon liraya ulaşan protestolu senet toplamının bu yıl sonuna kadar 2,5 trilyon liraya ulaşması bekleniyor." "Merkez Bankası aylık kayıtlarının kalınlıkları 1000 sayfayı bulunca çareyi kayıt alt sınırını 1 milyon liraya çıkarmakta buldu."

"Anadolu siparişleri iptal ediyor." "Piyasa koşullarının ağırlaşması nedeniyle işyerleri kapanıyor. Doğulu tüccar batıya göçüyor."

"Sıkışan piyasanın yeni buluşu: Ölmüş eşek fiyatı. Nakitte sıkışan bir çok firma denize düşen yılanı sarılır'sözünü doğrularcasına, elindeki malı büyük zarar ederek elden çıkarıyor."

"Enflasyon tehdit ediyor." "TÜSİAD: ekonomik sorunların çözümünde öncelik enflasyona verilmeli." "Özal: Enflasyon 1989 Nisanında yüzde 35'e inecek." "Prof. Gülten Kazgan: Enflasyon %33'e gerçekten indirilirse, bankalar da işletmeler de kağıtan kaplanlar gibi yere serilir."

"Türkiye gene 'kayıyor' mu?"

Cumhuriyet gazetesinin Haziran sayılarında ekonomi sayfasından rastgele alınmış bu haber ve başlıklar, Türkiye kapitalizminin daha derin bir ekonomik krize doğru yol aldığını, piyasanın panik havasına girmeye başladığını açık seçik gösteriyor.

Kriz sadece küçükleri değil, büyük kapitalistleri de iflasın içine çekmeye başlıyor. Kuşkusuz, buna kaçınılmaz olarak en büyüklerin,

diğer bazı büyükleri yutması veya büyük ölçüde ele geçirmesi, yani sermayenin daha da merkezileşmesi, tekelleşmenin artışı eşlik edecek. Nitekim ülkenin en büyük ve en güçlü tekellerinden biri olan İş Bankası topluluğu başta olmak üzere, bankalar, Ercan Holding ve Narin Holding'e el koymak için harekete geçmiş bulunuyorlar. Bu arada, sermayenin en büyük bölümünü elinde tutan kapitalist devletin ekonomiyemüdahalesi, kapitalist sınıf adına düzenleyici rolü de zorunlu olarak artıyor; sadece bu yıl 7 milyar 200 milyon dolar dış borç ödemek zorunda olan hükümet, sıkı tedbirlere başvuruyor. Bir yandan, para ve krediyi kısararak, yüksek faizle iç borçlanmayı artırarak, üretimi, yatırımları, ithalatı kısararak ve zincirleme zamlarla iç kaynakları kendinde toplayarak, öte yandan yeni dış borçlarla dış borç taksitlerini ödemeye çalışarak.

Bu tedbirler, kaçınılmaz olarak piyasada daralmaya yol açıyor, stoklar artıyor, özellikle de bankaları olmayan sanayiciler üretimi sürdürmeleri ve aldığı kredileri geri ödemeleri için gerekli olan parayı bulamadıklarından güç duruma düşüyor, dahası iflas sürecine giriyorlar. *Ekonomik Panorama* dergisinin 2 nolu sayısında verdiği bilgilere göre, her 100 liralık kredinin 57 lirası, her yüz liralık mevduatın 51 lirası, her 100 liralık iç borçlanmanın 90 lirası "Devlet Holding"e ait. Bu durumda, TÜSİAD üyesi sanayici ve bankacıların geçen hafta yaptıkları bir toplantının ardından, kendilerini sıkıntıya sokan şeyin "devletin finansman politikası olduğu"nu, "devlete karşı sanayici-bankacı birleşik cephesi yolunda adım atukları"ndan söz etmelerinin demagojik ve propaganda yönü bir yana bırakılırsa, kapitalist sınıfın genel çıkarları için devletin zorunlu ve düzenleyici müdahalesinin tek tek kapitalistlerin çıkarlarına uymayabildiğini ifade ediyor.

Bunun bir diğer anlamı da, kapitalist sınıf tarafından hararetle desteklenen 1980'den beri uygulanan reçetelerin artık iflas ettiğinin ilanı ve sermayenin o dönemden beri Özal ve ekibine verdiği siyasi kredinin yavaş yavaş geri alınmaya başlanması oluyor.

Öte yandan, daha 7 ay önce yapılan seçimlerde en çok oyu alan hükümet partisi yığınlar nezdinde hızla yıpranıyor, siyasi desteğini yitiriyor. Güvenilirlikleri tartışmalı da olsa, yapılan kamuoyu yoklamalarında ANAP'ın üçüncü parti durumuna düşmesi, başbakanın, bakanların, valilerin şurada burada sık sık yuhalanması bunu gösteri-

yor. Yıpranma ve yönetememe krizi parti içindeki çelişkileri de artırıyor. Özal'ın, son kongrede yaptıkları yeni bir atakla partinin "modern burjuva" görünümünü bozabilecek faşist ve fanatik müslüman akımın sivrilmiş isimleri Taşar ve Keçeciler ile anlaşmazlığa, hatta çatışmaya girmesi, hükümet partisinde bunalım yarattı. Taşar ve Keçeciler istifa tehdidi savurdular.

İşte tam bu noktada, sosyal demokratlar atağa geçip, yüksek sesle iktidar olmaktan sözcümece başladılar. Kamuoyu yoklamaları SHP'nin birinci parti durumuna yükseldiğini gösteriyordu. Ancak sermaye sınıfının arzusu hilafına hükümet olmak veya hükümette kalmak oldukça güçlü. Ama yığınların öfkesi büyüdüğünde, onları yatıştırmak, kapitalist düzene dokunmaksızın sahte yollara yönelmek, bir süre oyalamak için sosyal-demokrat yedeğe (ya da sol görümlü burjuva partilere) ihtiyaç burjuva toplumun siyaset-yönetim geleneğinden biri değil miydi? Bir de sonu rahatsız etmeyecek güvenilir bir ekip olursa -neden sermayenin kabul edebileceği bir alternatif olmasın? Sermaye çevreleri bu yönde eğilimlerini, parti kurultayı öncesi kısmen belli etmişti. Ve kapitalistlere "bizim iktidarımızda rahat uyuyabilirsiniz" diye teminat veren Baykal ekibi son kurultayla işbaşına getirilince, burjuva basının önemli bir bölümü güvenilir ve alternatif bir SHP'nin olduğu fikrini yaymaya başladı. Hemen ardından, ABD büyükelçisi Strauz-Hupé parti merkezine giderek -ve genel başkanı atlayarak!- Baykal'la 35 dakika süren bir görüşme yaptı.

Bütün bunlar, iç ve dış sermaye çevrelerinin, 1980'den beri estirilen ekonomik ve siyasal terör altında bunalarak yeniden sola kayan kitleleri etrafında toplamaya başlayan SHP'yi, muhtemel bir alternatif olarak dikkate almaya başladığını gösteriyor.

Sosyal-demokrasi kapitalizmin krizine çare bulabilir mi? Açlık sınırına kadar iülen işçi ve emekçilerin durumunda, kapitalizm çerçevesinde de olsa, ciddi bir düzelme sağlayabilir mi? Türkiye kapitalizminin durumu ve olanakları gözönüne alındığında bu sorulara pozitif cevap vermek olanaksızdır.

Kurultay Bildirgesinde, "SHP iktidarı demokrasiyi tüm kurum ve kurallarıyla gerçekleştirme kararındadır" deniliyor. Ekonomik hedefin ise, içi boş parlak sözlerden arındırıldığında, "ulusal gelirin sosyal adalete uygun dağılımını sağlamak" olduğu söyleniyor.

Teorik olarak burjuva özgürlükler gerçekleştirilebilir. Ancak bu şarta bağlıdır; iktisadi koşulların bunun için elverişli olması gerekir. Zira, tersi durumda, burjuva özgürlükler “düzen ve devlet” için tehlikeli olabilir; işçi sınıfı tarafından kapitalist sınıfa karşı etkili bir silaha dönüştürülebilir. Oysaki, Türkiye kapitalizminin yaşadığı bunalım burjuva özgürlükleri kaldıramıyor. İkincisi, kapitalist toplum ve devlet sosyal-demokrasi için biricik veridir; sistemin korunması ve sürdürülmesi onun için her şeyden öndedir. Bu yüzden, bu koşullarda, inişler ve çıkışlarla ama sürekli bir istikrarsızlık içinde olan, iktisadi temeli zayıf Türkiye kapitalizminin bugünkü çerçevesinde, sosyal-demokratların demokrasi, özgürlük vaadleri, siyasal rejimde bazı önemsiz rötuşlar dışında, bir vaad olarak kalacaktır. Sosyal demokratlar yürürlükteki siyasal rejimin temel kurumlarının kılına bile dokunamazlar, palavraları bir yana bırakılırsa, gerçekte buna niyetleri de yoktur. Başka ülkelerin deneyleri bir yana, daha uzak olmayan bir geçmişte yaşanan Ecevit hükümeti tecrübesi bunun tarihi kanıtıdır.

“Ekonomik kalkınma ve ulusal gelirin sosyal adalete uygun bölüşümü” sözlerinde özetlenen program ise her burjuva partinin ileri sürdüğü türden içi boş bir metindir. Farklı olarak “emek”, “çalışanların çıkarları” vurguları veriliyor.

Emek ve sermaye ekonomik bakımdan uzlaşmaz iki kutup olduğuna ve toplam ulusal gelirden olağandışı bir artış sağlamak için sosyal demokratlar bir mucize yaratamayacaklarına -ve böyle bir reçeteleri olmadığına- göre, mevcut ulusal gelirin bölüşümünde, işçilerin ve emekçilerin payında az çok ciddi bir artış, kapitalistlerin ve kapitalist devletin karlarını kısmakla mümkün olabilir. Oysa kapitalist sınıf ve devlet korkunç boyutlara varan iç ve dış borçlarını bile ödeyemez duruma gelmiştir. Dolayısıyla, mevcut iktisadi durum ve Türkiye kapitalizminin dünya kapitalist ekonomisindeki yeri ve olanakları nedeniyle, sosyal-demokratlar, bazı önemsiz rötuşlar yapabilirler, ama Özal hükümetinin, uluslararası mali sermaye kurumları tarafından belirlenmiş, bugünkü ekonomik politikasının çerçevesinin dışına isteseler de çıkamazlar.

O halde onların gerçekte oynayabilecekleri tek bir rol kalıyor: Kapitalizmin yoksulluğa ve açlık sınırına ittiği işçileri ve emekçileri sahte umutlarla bir kere daha aldatmak, oyalamak.

Yığınlar için çekim merkezi olabilecek bir sosyalist alternatif olmadığına göre, sosyal-demokrasî işçi ve emekçi yığınları bir kez daha sahte umutlarla oyalama ve aldatma olanağına sahiptir. İşçileri ve emekçileri şimdiden boş umutlar ve hayaller ve sosyal-demokrasinin onları bir kez daha mutlak bir şekilde hayal kırıklığına uğratacağı konusunda uyarmak, biricik gerçek alternatifin sosyalizmin olduğu konusunda aydınlatmak görevi ise komünistlere ve sınıf bilinçli işçilere düşüyor. Bunu yaptıkları ölçüde, yığınların gelecekteki hayal kırıklığını sosyalizm yönünde devrimci enerjeye dönüştürebileceklerdir.

EKİM
Temmuz 1988

SİYASAL DURUMDA VE İŞÇİ HAREKETİNDE GELİŞMELER

12 Eylül sonrası ilk parlamento tabiatıyla bir siyasal bunalım etkeniydi. Darbeci generaller tarafından seçilmiş, seçmene onaylatılmıştı. Generallerin kurdurduğu suni partilerden ikisi çok kısa sürede çökünce, parlamento da ıskartaya çıktı. '87 Kasımındaki erken seçimle parlamentoya itibar ve istikrar kazandırılmak istendi. Ancak yürürlüğe koyduğu ucube seçim sistemiyle, hükümet partisi, %36'lık bir oy oranıyla parlamentodaki sandalyelerin %65'ini ele geçirince, daha oluşur oluşmaz ikinci parlamento da siyasal bunalım etkenine dönüştü; erken seçimin ardından yeniden erken seçim tartışmaları gündeme geldi. Ve nihayet geçtiğimiz ay yapılan yerel seçimlerde hükümet partisinin daha bir buçuk yıl önce %36 olan seçmen desteği %22'ye düşünce, ikinci parlamento da hükmünü tamamlamış oldu. Siyasal bunalım ağırlaştı ve bunun giderilmesinin kendisi ise daha ağır bir siyasal bunalım etkeni olacaktır.

Sistem alternatiflerini ne kadar da hızla eskitiyor! Bu onun yapısal

krizinin, bu krizi çözemediğinin ve halihazırdaki ekonomik koşullar altında çözemeyeceğinin ve yığınlara hiçbir şey veremediğinin, veremeyeceğinin yeni bir kanıtıdır yalnızca.

Şimdiden gündeme giren, yeni bir erken seçimle girecek olan DYP ve SHP alternatifleri ya da bunların merkezinde olduğu muhtemel koalisyon hükümetleri aynı akibetle, Özal ve partisinin akibetiyle karşılaşmayacaklar mıdır? 50 milyar dolara varan dış, 20 trilyon liraya varan iç borç, %100'e turmanan enflasyon, sürekli artan işsizlik, ürkütücü boyutlara varan servet-sefalet kutuplaşması -bu temel sorunlardan hangisini, nasıl çözümleneceklerdir? Türkiye kapitalizminin olanakları, dünya kapitalist ekonomisi içindeki yeri bellidir. Bu koşullar altındaki bir ülkede düzen içi iktisadi politika arayışlarının sınırları, diğer bir deyişle, burjuva partilerin manevra alanı son derece dardır. Toplumsal demagoginin çeşitliliği dışında, birinin ötekinden çok farklı çözüm reçeteleri sunamamasının nedeni de budur.

ANAP'ın dağılması halinde DYP en güçlü alternatif olarak gündeme gelecektir. Nitekim iç sermaye çevreleri bu yönde eğilimlerini seçimden hemen sonra açığa vurmaya başladılar. Resmi ABD görüşü de, DYP ile ANAP'ın birleşmesi dileği eşliğinde, aynı eğilimi dile getirdi.

Ancak, Türkiye'de nesnel olarak sistemle boğaz boğaza gelme potansiyeli taşıyan güçlü bir işçi hareketi geliyor. Yanısıra Kürt ulusal hareketi var. Bu, sistem için ciddi bir potansiyel tehlikedir. Tehlikenin büyümesi durumunda, DSP engelini şu veya bu şekilde kaldırmak kaydıyla, işçi hareketini durdurmanın, oyalamanın, yozlaştırmanın ve böylece sistem karşıtı bir rotaya girmesini önlemenin bir yolu olarak, SHP alternatifi de, bizzat sermaye tarafından tercih edilebilir.

İşçilerin klasik sağ partilerden büyük ölçüde kopuşu, son seçimin ortaya çıkardığı en önemli olgudur. Hemen hemen bütün işçi merkezlerinde işçi oyları sosyal-demokrasie kaymıştır. Sorunların onun tarafından çözüleceğine inandıklarından değil, daha çok, önlerinde başka bir somut, inandırıcı alternatif olmadığından. İşçilerin seçimlere ve burjuva partilere aldırmaaksızın, seçim döneminde, bağımsız olarak, kendiliğinden harekete geçmeleri dikkat çekici bir olgudur. Bu olgu sadece topluözleşmeler dönemi ile izah edilemez herhalde.

İşte böyle bir dönemde devrimci hareketin sıkı durması, burjuva reformizmine/sosyal-demokrasiye karşı net bir tutum alması devrim savaşımının geleceği bakımından tayin edici bir önem kazanıyor. Bu, önümüzdeki dönemde reformculukla devrimcilik arasındaki temel ayrım çizgilerinden biri olacaktır.

Aşağıdan gelen, şüphesiz inişli-çıkışlı ama sürekli büyüyecek olan, işçi hareketi, şiddetin dışında, sadece ve ancak burjuva reformizmi eliyle aldatılıp, durdurulabilir; rejimi onun şiddetinden ancak reformizm koruyabilir. Her yerde ve her zaman sosyal-demokrasinin işlevi bu olmuştur zaten.

Sosyal-demokrasi alternatifine, işçi hareketinin ve devrimci hareketin gelişmesi için daha elverişli koşullar sağlayabilir gerekçesiyle, şu veya bu şekilde destek vermek, tereddütlü, hayırhah bir tutum almak sadece budalaca bir düşünce olmayacaktır; sosyal-demokrasinin işçi hareketini yozlaştırmasına ve devrimci hareketi tecrit etmesine yardım etmek demek de olacaktır. Zira, yazmıştık yineliyoruz, burjuva reformizminin güç kazanması devrimci hareketin güç kaybetmesi demektir; aradaki ilişki ters orantılıdır. Ve reformist hareketin geçici bazı tavizleri, sadece işçi hareketini, devrimci kitle potansiyelini critip düzen sınırları içinde tutmanın karşılığı olacaktır. Sosyal-demokrasi devrimin dalgakıranıdır; barikatın karşı tarafındadır. Bu yüzden ona karşı net, ilkeli bir mücadele bağımsız bir işçi hareketinin yaratılması için ve devrim için stratejik önemdedir. Bu olmaksızın ne sosyalist bir işçi hareketinin yaratılması, ne de bir devrim olanaklıdır.

Devrimci hareketin bir bölümü 12 Eylül sonrası her ne kadar demokratizm, “anti-12 Eylülcülük” hastalığına tutulup nihai hedefi unuttuysa da, genç olarak sosyal-demokrasiden bir uzaklaşma görüldü. Ancak bunun henüz sosyal-demokrasinin ciddi bir alternatif olmadığı koşullarda meydana geldiğini unutmamak gerekiyor. Şimdi ise sosyal-demokrasinin yeniden yükselişinin koşulları var.

Bu koşullarda devrimci hareketin demokrasi programını temel alan kesiminin doğrudan böyle bir programdan kaynaklanan önceden beri malül olduğu sosyal-demokrasiye bir tür gizli umut, ona karşı hayırhah tutum gibi zayıflıkları yeniden depreşebilir. Özellikle de “anti-12 Eylülcülük” çizgisinin egemen olduğu kesimde.

Bütün olgular Türkiye tarihinde görülmemiş çapta ve derinlikte

bir emek hareketinin geleceğini gösteriyor. Burjuva sistemin açmazları büyüyor, sorunları giderek ağırlaşıyor. Yeni bir tarihsel fırsat geliyor, bu fırsatı yakalamak gerekiyor. Bu da, sosyalist hareketin görev ve sorumluluklarını kat kat artırıyor. Güçlerin zayıflığından, hazırlıksızlığından ve dağınıklığından ürkmeyen, harekete müdahale etmek gerekir. Hareketin devrimin geleceği işte orada, işçi hareketindedir. Onunla kaynaştığı ölçüde yeni güçler bulacak, o güç arttığı ölçüde gerçek bir politik kuvvet haline gelecektir. Devrimin güçleri herhangi bir grubun güçleri ile sınırlı değildir; böyle bir dargörüşlülüğe, umutsuzluğa kapılmamak gerekiyor. Ayrıca, işçi hareketinin gelişiminin kendisi, bugün çok sayıda devrimcinin ufkunu sınırlayan, kendileri farkında olmasalar da nesnel olarak işçilerle birleşmelerini güçleştiren ve de ulaştığı ölçüde işçilerin de enerjisini sınırlayan geri, “demokratik” programların/çizgilerin terk edilmesi, sosyalist programın ve sosyalist devrim için savaşımın kabulünü kolaylaştıracaktır. 15-16 Haziran ayaklanmasının işçi sınıfını küçümseyen teorileri pratiğin cevabıyla bir hamlede rafa kaldırması gibi.

Daha bir yıl önce işçi hareketinin abarttığımızı söyleyen, ve Türkiye işçi sınıfının güçsüz olduğunu ileri sürerek sosyalist devrim programına karşı direnen bazı dargörüşlü devrimcilerimizin şimdi yeniden düşünmeleri gerekiyor.

Hareketin pratik görevlerinin artışı teorik görevlerin yükünü ağırlaştırıyor. Nasıl bir perspektifle, hangi taktikle müdahale ediliyor ve edilecektir sorunu, temel sorun olmaya devam ediyor.

EKİM
Nisan 1989

DÜZEN VE DEVRİM

Türkiye, sıcak, hareketli, karmaşık, gerilim ve çatışmalarla dolu yeni bir döneme doğru hızla yol alıyor. Olayların çok yönlü akışı devrimci bir durumu oluşturacak yönde geliyor. Böyle dönemler toplumların tarihinde her zaman ya da sık sık görülmez. Devrim yapmak isteyenler için hayati önemde özel tarihsel fırsatlardır bunlar. Toplum köklü bir dönüşüme uğratılmak, kurulu düzeni yıkmak hedef ve gayretinde olanların, komünistlerin ve devrimcilerin, Türkiye'nin geçmekte olduğu evrenin tarihsel anlamı ve önemi üzerine daha derin ve tekrar tekrar düşünceleri, görev ve sorumluluklarına bunun bilinciyle yaklaşmaları gerekiyor.

Keyfi ve sınır tanımayan bir askeri rejim altında gösterilen tüm çabalara, alınan tüm tedbirlere rağmen, kurulu düzeni "korumak ve kollamak" girişiminin 9. yılında sermaye cephesi tüm cephelerde dökülüyor. Ekonomide derin bir bunalım, siyasal yönetimde belirsizlik

ve istikrarsızlık, hoşnutsuzluğu biriken işçi sınıfı karşısında saklanamayan bir tedirginlik, özgürlüğü uğruna dövülen Kürt ulusal hareketi karşısında acz ve çaresizlik, sıradan dış politika olaylarında aczi tamamlayan tam bir kişiliksizlik vb. Bunlara, burjuva siyasal yaşamın bayağı ve kısır iç çekişme ve didişmelerinden, düşünce ve kültür yaşamındaki genel çürüme ve kokuşmaya kadar, bir dizi başka öğe eklenebilir. Düzeni istikrara kavuşturma, tahkim edip güçlendirme girişiminin 9. yılında varılan yer, işte bu. Bunlar saklanamaz ve reddedilemez-gerçekler olduğu için, 12 Eylül icraatçısı bir azınlık dışında, düzen savunucusu ve sözcüsü durumundaki çok kimse, darbenin yıldönümünde, darbenin çözüm olmadığını itiraf ediyor. Bu aslında çözümsüzlüğün itirafıdır. Devrim güçlerinin kanlı operasyonlarla ezildiği, yığınların silah zoruyla kontrol altına alındığı, sermaye cephesinin iç çelişkilerinin geri plana itildiği ve bir iç muhalefete bile olanak tanınmadığı engelsiz bir dönemin dilediğince uygulanan politikaları çözüm olamadıysa eğer, bundan, düzenin yapısal çözümsüzlüklerle malül olduğu, ve bu durumda, mevcut düzeni temellerinden yıkmak, yani bir toplumsal devrim için nesnel koşulların elverişliliği gerçeği kendiliğinden çıkar. Düzen savunucuları bu kadarını itiraf edecek değil elbet, ama düzeni yıkmak isteyenler, tüm komünistler ve devrimciler, bilinçli işçiler ve sade militanlar bu gerçeğin açıklıkla bilincinde olmalıdırlar. Dönekliğin, korkaklığın, umutsuzluğun, saflardan kaçışın, tarihsel karamsarlığın bir eğilim ve davranış olarak devrimci saflarda hala var olabildiği günümüzde, bu gerçeğin bilincinde olmak ve onu sindirmek muazzam bir güç ve enerji kaynağı olacaktır. Türkiye gibi bir ülkede umutsuz ve karamsar olmak, cehalet ve darkafalıktan değilse eğer, çok zayıf kişiliklerin bir yansıması ve kanıtı olabilir ancak.

* * *

Türkiye'yi yeni bir fırtınalı dönemin eşiğine bir kez daha Türkiye kapitalizminin yapısal zayıflığı ve bunalımı getirmektedir. Dokuz yıl boyunca en uygun siyasal koşullarda uygulanan ekonomik "istikrar" reçetelerinin ardından, Türkiye kapitalizmi bugün yeniden derin bir bunalım içinde kıvrır duruma gelmiştir. Ekonomi bütün reçeteleri

tüketmiştir. Düzen cephesine ekonominin durumu ve gidişatı konusunda genel bir çözümsüzlük ve bundan doğan genel bir karamsarlık egemendir. İç ve dış borçların sürekli büyümesi, üretim düşüşleri, büyüme hızının sıfırlanması, durgunluk içinde enflasyon, sürekli artan işsizlik vb., ekonominin resmi rakamlarla teyid edilen kaba tablosunun bazı çizgileridir bunlar. Bu tabloya, sermaye yazarlarının “gelir uçurumu” olarak ifade etmeyi tercih ettikleri servet-sefalet kutuplaşmasını da eklersek, siyasal istikrarsızlığın ve başlamış bulunan yeni devrimci yükselişin maddi-iktisadi zeminini kabaca tanımlamış oluruz.

Bugün, siyasal istikrarsızlık, yönetememe krizi, sermaye düzeni için iktisadi bunalımdan beslenen ve onu tamamlayan bir başka temel sorundur. Dokuz yıl önce yapılan darbeyle yalnızca iktisadi “istikrar” değil, bundan da önemli ve öncelikli olarak siyasal “istikrar” hedefleniyordu. Bu darbenin icraatçıları daha işbaşındayken yeni bir darbenin hazırlıklarına ilişkin tartışma ve spekülasyonlar, gerçeklik payı ne olursa olsun, rejimin yaşamakta olduğu çıkmaza ve kısır döngüye bir kanıt oluşturur. İki yıl önce siyasal istikrar arayışı içinde erken seçime gidilmişti. Bugün de aynı arayışa bir çözüm olarak bir kez daha yoğun bir erken seçim tartışması ve baskısı varsa eğer, bunu da aynı çıkmaza ve kısır döngüye bir öteki kanıt saymak gerekiyor. İlginç olan, çare olarak sunulan erken seçimin çare olup olamayacağı kuşkusunun, bizzat bu “çare”nin savunucularında bile varolabilmesidir. Normal koşullarda çözümü sıradan işlerden olan bazı sorunların, örneğin son ayların gözde konusu Cumhurbaşkanlığı seçiminin, düzen kampında bunca yoğun tartışma ve çekişmelere neden olması giderek bir kriz ögesine dönüşmesi de, rejimin işlerliğindeki zayıflığa bir göstergedir.

Rejim bir kez daha tıkanmıştır. Ciddi, az çok kalıcı sayılabilecek bir “alternatif”, bir çözüm üretmemektedir. Oy desteği beştebire düşmüş bir partinin hükümet olarak kalmayı ve parlamentonun üçte ikisini elinde tutmayı hala sürdürebilmesi kendi becerisinden değil, alternatif kısırlığındandır. Bunu muhalefet partilerinin beceriksizliğine yoran ve yığınları aldatmayı amaçlayan kasıtlı burjuva propagandasına devrimci saflarda bile itibar edilmesine şaşmak gerekir. Çözüm ve alternatif kısırlığı burjuva muhalefet partilerinin beceriksizliğinden değil, köklü ve yapısal sorunlarla yüzyüze sermaye düze-

ninin manevra alanının darlığındandır. Düzenin manevra alanı hayli daraldığı içindir ki, vahim bir hal almış bulunan ve burjuvazi tarafından “milli dava” ilan edilen temel iktisadi ve siyasal sorunların çözümü için, “iktidarıyla ve muhalefetiyle” tüm burjuva siyasal parti ve çevreleri benzer politikaların dışına çıkamıyorlar ve çıkamazlar. SHP'nin, -”SHP Solcuları”na belki şaşırtıcı görünen-, resmi devlet politikalarını hükümet partisinden daha kararlı savunması ve daha şimdiden gelecekteki iktidarının ilk iki yılında “sosyal-demokrat programını” uygulamayacağını, yığınlardan fedakarlık isteyeceğini açıklaması bundandır. Burjuva muhalefetin hayli yıpranmış olan hükümet partisi karşısında biricik malzemesi bu yıpranmışlığı kullanmaktır. Sorunlar “memleketin kötü idaresinden doğuyor” yollu propaganda, yığınları aldatmayı ve oyalamayı, dikkatleri düzenin kendisinden yıpranmış yönetimlere çekmeyi amaçlayan bu propaganda, yığınların desteğini alabilmek için muhalefetin kullanabildiği esas temadır. Ve burjuvazinin, mevcut hükümet karşısında muhalefet partilerinden birine desteğini yönelmesi ve “alternatif” olarak sivrilmesi, sözkonusu partinin ortaya koyacağı farklı programa değil, yığınları aldatmayı ve oyalamayı başarabilme yeteneğine bağlıdır.

* * *

Düzenin zayıflıkları bilinciyle hareket eden egemen burjuvazi, bir yandan baskı ve şiddet aygıtlarını tahkim edip muhtemel bir devrimci bunalıma karşı kendini hazırlarken, öte yandan böyle bir bunalımı engellemek, hiç değilse olanaklar ölçüsünde geciktirmek için sahte alternatifler hazırlıyor. Bugün daha çok SHP’de temsil edilen ve kendine sosyal-demokrasi diyen akıma bu açıdan bakmak gerekiyor. Türkiye’nin yakın dönem tarihi, sosyal-demokrasinin her devrimci yükseliş döneminde devrimci karşı dalgakıran rolü oynadığını açıklıkla göstermiştir. Sosyal-demokrasi, bugünkü SHP ve DSP, İnönüler ve Ecevitler, baskı ve sömürüden bunalan ve düzen dışına akma potansiyelinde olan yığınları “sol” bir görünüm ve demagojiyle düzen içinde tutmak, aldatmak, oyalamak ve pasifize etmek, düzenin yaşamakta olduğu krizin devrimci bir duruma dönüşmesini engellemek şeklindeki hain, gerici ve karşı-devrimci misyonu bilinçli ve gönüllü olarak

üstlenmiş bulunuyorlar. Sermayenin, işçi sınıfını, kır ve şehir yoksullarını ve Kürtköylülüğünü dizginlemede bugün en gözde umudu sosyal-demokrasidir. Bunda ne ölçüde ve ne kadar süre başarılı olabileceği ayrı bir sorun olmakla birlikte muhtemel bir sosyal-demokrat hükümetin temel işlevi bu olacaktır. Bilinçsiz yığınlar ile, devrim ve iktidar perspektifleri zayıf, devrimci çözümün tasfiyesi pahasına verilebilecek bazı sınırlı tavizlere ve sözde bir "yumuşama"ya umudunu bağlamış bir kısım darkafalı küçük-burjuva "devrimci"si dışında, bu gerçeği herkes bilmektedir.

Düzenin krizini derinleştirmek ve muzaffer bir devrime dönüştürmek isteyen her gerçek devrimci parti, grup ya da kişi, genel olarak sosyal demokrasi ve özel olarak SHP konusunda açık ve net olmalı, en ufak bir hayale olanak tanınamalıdır. Bu temel, ilkesel ve stratejik önemde bir sorundur. Bu konudaki titizlik ve açık tutum gerçek devrimciliğin ayırım çizgisidir. Bu alanda ikili bir görevle karşı karşıyayız. Bir yandan yığınlar içindeki yanlısımları sosyal demokrasinin içyüzünü sergileyerek kırmak, öte yandan bu temel sorunla ilgili devrimci saflardaki reformist eğilime ve hayallere karşı ideolojik mücadele vermek zorundayız.

Bağımsız bir devrimci sınıf hareketi geliştirmek acil göreviyle yüzyüze olan biz komünistler, bunun önündeki en temel ve güçlü engellerden birinin, işçi sınıfı saflarında sosyal-demokrasi konusundaki yaygın hayaller olduğunu bir an için unutmamalıyız. Bağımsız bir işçi sınıfı hareketi yaratmak bakımından sosyal-demokrasinin etkinliğini kırmak sorunu stratejik bir önem taşımaktadır. Öte yandan yığınların birikmiş hoşnutsuzluğunu militan devrimci bir kitle mücadelesi doğrultusunda geliştirmek şeklindeki devrimci taktik çizginin başarısı için de aşılması gereken temel engellerden biri, yine sosyal-demokrasiye ilişkin hayallerdir. Ve son olarak, devrim mücadelesini zaferle taçlandırabilmek, sermaye düzeninin çözümsüzlüklerini onu temellerinden yıkmak doğrultusunda değerlendirebilmek ve iktidarı ele geçirmek temel hedefine ulaşabilmek de, öteki koşulların yanısıra, sosyal-demokrasinin karşı-devrimci misyonunu boşa çıkarabilmek ölçüsünde mümkündür.

Yaşadığımız dönemde yığınlar arasında, hatta devrime yakın unsurlarda, SHP konusunda ehven-i şer mantığı kuvvetlidir. Bu mantık

her dönemde ve bugün, devrime akabilecek öğeleri sosyal-demokrasiye yöneltmektedir. Baskı ve sömürüden bunalan işçilere ve emekçilere, ehven-i şer in şerlerin en kötüsü olduğunu, dahası, Türkiye'nin bugünkü koşullarında, sosyal-demokrasinin ehven-i şer bile olamayacağını, sermayenin sınırları belli politikalarının dışına çıkamayacağını, zaten buna niyetli de olmadığını anlatmak gerekmektedir. Gündelik politik yaşam bunu anlatabilmenin sayısız olanaklarını sunuyor. Son cezaevi direnişleri döneminde SHP'nin aldığı resmi tavır ve rejimin Adalet Bakanının SHP yönetimine ödediği şükran borcu, yalnızca sıradan bir güncel örnektir.

Devrimci saflarda ise sosyal-demokrasiye karşı zayıflığı, ideolojik ve sınıfsal konumlardan kaynaklanan daha derin nedenlerin yanısıra, reformlar sorununa yaklaşımdaki çarpıklık beslemektedir. Bir devrimci için reformlar devrimci mücadelenin yan ürünleri oldukları ölçüde bir değer ve anlam taşırlar. Bu tür tavizleri devrim mücadelesini güçlendirerek elde edebiliriz. Devrim mücadelesini güçlendirmek ise reformizmi zayıflatmak, etkinliğini kırmaktan geçer. Devrimi güçlendiren ve mücadeleyi kolaylaştıran türden reformlar, burjuvazinin güçlenen devrime vermek zorunda kaldığı tavizler olabilir ancak. Devrim bu tavizleri kullanarak kendini daha da güçlendirmeye çalışır. Oysa muhtemel bir SHP hükümetinden umulan işreti bazı düzeltilmeler, devrim alternatifini zayıflatmanın, yığınları devrim mücadelesinden alıkoymanın ömürsüz ve değersiz bedelleri olabilir ancak. Burjuvazinin, gelişecek bir devrimci işçi hareketinin tedirginliğini ve sürmekte olan Kürt özgürlük mücadelesinin sıkıntılarını yaşadığı bir dönemde, devrimci bir yükselişin uç verdiği günümüzde, reform-devrim diyalığına leninist yaklaşımı açıklıkla kavramak her zamankinden ayrı bir önem taşımaktadır.

Tekrar vurgulamayı önemli görüyoruz: sınıf hareketinin bağımsızlığı, devrimci mücadelenin başarılı gelişimi ve devrimin geleceği bakımından sosyal-demokrasi sorunu temel ve hayati bir önem taşımaktadır.

* * *

Düzenin karşı karşıya olduğu köklü ve çözümsüz sorunlar ile

Türkiye'nin girmekte olduğu fırtınalı dönem, düzeni yıkmak ve devrimi gerçekleştirmek isteyenlere yalnızca sevinç ve heyecan verebilir. Oysa bu aynı olgular revizyonistleri ve solcu geçinmeyi seven liberal aydınları, rejim yumuşamadan sertleşecek kaygısıyla tedirgin ediyor. Gelinen aşamada tutumunu belirgin bir şekilde düzenden yana belirlemiş bu kesim için biricik umut, düzenin bu bunalımlı dönemi kazasız-belasız atlatabilmesinde burjuvaziye verecekleri destek karşılığında burjuva legalitesini kazanabilmektir. Geçmişte, bunalımlı anlarda düzeni düze çıkaracak "milli koalisyon" istekleri sermaye çevrelerinden ve ordudan gelirdi. Bugün bu yollu istekler yine aynı çevrelerin bir kısım sözcülerinden geliyor. Fakat düzenin bu istemine ve ihtiyacına bugün gönüllü sözcülük eden yeni güçler, revizyonistlerden başkası değil. Bu hain ve devrim karşıtı bir konudur. Modern revizyonistlerin yalnızca taktiği değil, bir bütün olarak programı, devrimin tasfiyesini ve düzenin istikrara kavuşturulmasını öngörüyor. İstikrarlı bir düzen, yani istikrara kavuşmuş sermaye düzeni, dünyada "barış"ı, Türkiye'de "demokrasi"yi ve Kürdistan'da "kültürel özerkliği" olanaklı kılacaktır! Revizyonistler böyle düşünüyorlar, bunun için çalışıyorlar. Bunların ham hayaller olması, revizyonizmin burjuvaziye sunacağı hizmetin değerini azaltmıyor. Devrimci bir bunalıma karşı çok yönlü olarak kendini hazırlayan burjuvazi, kendisine sunulan bu hizmetin değerini biliyor ve uşaklığın bedelini uşakları kendi legalitesi içine almaya hazırlanarak ödüyor. Devrimci tutsaklara sıradan tavizler vermekten bile kaçınan düzen, düzen uşaklarına legalitelerini vermeyi yalnızca bir zamanlama sorunu olarak görüyor.

* * *

Türkiye'de sol ve sağ kavramları salları belirginleştirmiyor, tersine karartıyor. Düzen uşakları kendilerini sol olarak sunabiliyorlar. Bu nedenle gerçek ayrım çizgisi devrim ve düzen arasında çizilmelidir. Türkiye'nin girmekte olduğu yeni dönemde bu ayrım özellikle önemlidir. Kurulu toplumsal ve siyasal düzeni temellerinden yıkmayı hedefleyenler, düzenin yaşamakta olduğu bunalımı devrimci bir bunalıma, giderek muzaffer bir devrime dönüştürmek isteyenler devrimcidir ve devrim kampını oluşturmaktadırlar. Kurulu toplumsal ve siyasal düzeni

savunan, güçlüklerini ve bazı kusurlarını gidererek onu düze çıkarmaya, kapitalizmi istikrara kavuşturmaya çalışanlar, ya da bu doğrultudaki çabalara bilinçli ve gönüllü olarak destek verenler ise düzen kampını oluşturmaktadırlar. Burada, bugün için devrimc karşı şiddet kullanmaktan yana olup olmamak, soruna stratejik açıdan bakıldığında öze ilişkin bir farklılığa tekabül etmez. Ortak payda, devrimin engellenmesi yoluyla düzeni esenliğe çıkarmaktır.

Düzenle devrimi ayıran hat, ateş hatıdır.

EKİM
Eylül 1989

DEVİRİMCİ YÜKSELİŞ VE DEVİRİMCİ PERSPEKTİF

Son bir ayın olayları Türkiye’de yeni bir devrimci kitle eylemleri dalgasının gelişmekte olduğunu gösteriyor. Yeniçeltek katliamının yolaçtığı yaygın tepkiler ve eylemler, tütün üreticilerinin direnişi, sıklaşan işçi mitingleri, binlerce, onbinlerce işçinin her günkü direniş eylemleri, yaygınlaşan öğrenci hareketleri, tüm bunlar yeni bir devrimci dalganın ilk habercileridir. Kürdistan’daki olayları buna katmıyoruz. Zira orada sıradan kitle eylemlerinin ötesinde, kendine özgü dinamikleri ve istemleri ile gelişen, geleneksel tüm ilişkileri temelden sarsan, değişime zorlayan gerçek bir devrimci süreç zaten var. Onu Türkiye devrimine bağlayan binlerce bağla birlikte Kürdistan devrimi bugün kendine özgü bir gerçekliktir.

Son olaylar, ‘80’lerin ikinci yarısından itibaren başlayan, ilk belirtileri sınırlı ve kesikli işçi eylemleri olarak ortaya çıkan, geçen yılki Mart-Nisan işçi hareketleriyle önemli bir ivme kazanan yeni devrimci yükselişin bugün artık yeni bir safhaya girmekte olduğunu gösteriyor.

Bu son 30 yılın üçüncü devrimci yükseliş olgusudur. Aynı dönemde Türkiye, ikincisi tam bir vahşete dönüşen iki karşı-devrim saldırısı yaşamıştır. Sonuncusunun tahribatı büyük olmuş, ama yine de bu, biraz gecikerek de olsa, nispeten ağır bir tempoyla da gelişse, üçüncü bir devrimci yükselişi engellememiştir. Gecikme döneminin, patlayıcı madde stoklarının derinlemesine ve genişlemesine birikmesiyle geçtiğini, hızlanan olaylar açık olarak göstermektedir.

Türkiye'nin bir üçüncü devrimci yükseliş dönemine girmesi ne şartıdır, ne de rastlantı. Zira Türkiye bir devrim ülkesidir. Yalnızca son dönemin olayları değil, daha da önemlisi son 30 yılın olayları bunu açık-saçık hale getirmiştir. Biz komünistler, yaşamakta olduğumuz devrimci süreci anlık heyecanlarla değil, bu tarihsel perspektif içinde ele almalıyız. Dünya devriminin ağırlık merkezi artık Türkiye'dedir. Bu ayın zamanda, Türkiye işçi sınıfının, uluslararası işçi sınıfının öncü kesimi olmak gibi şerefli bir tarihsel görev ve olanakla yüzyüze olduğu anlamına da gelir. 71 yıl önce bugünlerde, Komünist Enternasyonal'in Kuruluş Kongresi'nde, M.Suphi, "Dünya ihtilalinin gelecekteki seyrinde Türkiye proletaryası şerefli bir mevki işgal edecektir", demişti. Ekim Devriminin ocoşku dolu fırtınalı günlerinde, M.Suphi bu sözleri coşkuyla dolu bir iyimserlikle, kuşku yok, daha yakın bir "gelecek" için sarfetmişti. Ama daha geç bir tarihsel evrede de olsa, Suphi'nin bu sözleri bir anlam ve güncellik, bir gerçekleşme olanağı kazanmıştır. Tarihsel devrimin sayısız karmaşık etkiyle oluşan geleceği önceden kestirmeye kalkışmak zor ve riskli bir iştir. Ama eğer olayların akışı beklenmedik sonuçlar yaratmazsa, son 30 yılın olguları ve şimdiki gelişmeler, "Dünya devriminin gelecekteki seyrinde" Türkiye işçi sınıfının tarihsel ve evrensel değerinde "şerefli bir mevki" işgal edeceği konusunda iyimser ve inançlı olmamız gerektiğini gösteriyor.

Bu biraz da Türkiyeli komünistlerin ve devrimcilerin tarihin önlerine koyduğu misyonun hakkını ne ölçüde verebileceklerine bağlı. Bir ülke nesnel devrim olanaklarıyla yüzyüze, bir ülkede yığınlar 30 yıllık bir zaman kesitine belirli aralıklarla yayılan bir devrimci kaynaşmayı yeniden yeniden yaşayabiliyorlarsa, böyle bir ülkede çok şey devrimcilerin gösterecekleri çabaya, sergileyecekleri yeteneğe bağlıdır. Olayların akışı, belli bir toplumsal bünyenin derinden derine işleyen iç dinamikleri, içten içe bir devrimi mayalıyorsa, böyle bir toplumda

devrimi muzaffer bir sonuca ulaştırmak, devrimi koparıp kazanmak devrimcilerin görevidir. Bir devrim ülkesinde devrimcinin tarihsel misyonu devrimi muzaffer kılmaktır. Bunun gerektirdiği her çabayı olağanüstü bir fedakarlık ve kararlılıkla ortaya koyabilmektir.

Sosyalizme yüz çevirme süreci içinde oluşan bürokratik-revizyonist iktidarların içten içe çürüyerek bugün artık kumdan şatolar gibi peşpeşe çökmeleri, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de, devrimcileri ve yığınları hedef alan bir karamsarlık ve umutsuzluk dalgasına çevrilmek istendi, isteniyor. Burjuva gericiliğinin yanısıra, tüm hainler, dönekler, devrim kaçkınları elele vermiş bunu bir kampanya halinde sürdürüyorlar. Modern anti-komünizmin günlük basındaki temsilcisi *Cumhuriyet* gibi gazeteler, bu doğrultuda olağanüstü bir çaba harcıyorlar. Moskova’da Çar için gösteri yapanları manşetten veren gerici burjuva basını, Zonguldak’ta “Katil Sermaye”, “Kahrolsun Faşist Diktatörlük”, “İşçiler Elele Genel Greve” gibi şiarlarla yürüyen onbinlerce işçiyi sıradan bir haber olarak verebiliyor.

Türkiye’nin gerçek devrimcileri bu gerici rüzgarı göğüsleyebilecek kimlikte olduklarını göstermiş bulunuyorlar. Ama bu kadarı yetmez. Tarihin omuzlarımıza yüklediği büyük sorumluluk yanında bu kadarı çok anlamlı değil. Asıl yapmamız gereken, dünyadan Türkiye’ye estirilen gerici rüzgar karşısında, Türkiye’den tüm dünyaya devrimci bir rüzgar estirebilmektir. Liberallerin, döneğlerin, kaçakların dünya gericiliğinin hizmetinde yarattıkları umutsuzluk ve karamsarlık cereyanına karşı, göstereceğimiz olağanüstü devrimci çabayla devrimi ilerletmek, böylece dünyanın tüm emekçi ve devrimci güçlerine umut ve güç taşıyabilmektir. Tarihin bugünkü evresinde ve bugünün Türkiye’inde, görev ve sorumluluklarına bu perspektifle yaklaşabilen kişi, gerçek bir devrimci olarak adlandırılmaya hak kazanabilir ancak. Türkiye’nin gerçek devrimcisi, yüzünü geçmişe dönerek sosyalist Ekim Devrimiyle elde edilen maddi kazanımlarının yokedilmesine gözyaşı döken değil, yüzünü ileriye, geleceğe dönerek “Yeni Ekimler İçin!” ileriye atılabilendir.

Siyasal yaşamımızın daha en başında, *Ekim*’in ilk sayısında, biz, muzaffer bir Türkiye Devriminin dünyayı sarsacak etkiler yaratacağını dile getirmiştik. Bu etkiyi şimdi daha da geniş bir çerçevede düşünmemiz gerekiyor. Onu, dünya ölçüsünde yaratılmak istenen tarihsel

karamsarlığı darbelemek, dünya devrim sürecine yeni bir atılım kazandırmak, dünya komünist ve devrimci hareketini hızlandırmak, kapitalizmin ebediliği hakkında yeşertilen hayalleri yıkmak çerçevesinde, bu en geniş çerçevede ele almamız gerekiyor. Bu, devrimi kendimiz için değil dünya devrimi için yapmamız gerekiyor olarak da düşünülebilir. Şu içinde bulunduğumuz tarihsel ortamda enternasyonalizm kavramı, biz Türkiyeli komünistler için her zamankinden çok daha derin ve güçlü bir anlam, çok daha zengin bir içerik kazanmış bulunuyor.

Dünya devrimi için, Türkiye devrimini başarmalıyız!

* * *

Bir devrim ülkesi, siyasal gericiiliğin katmerleştiği, toplumu sindirme operasyonlarının sık sık gündeme getirildiği bir ülkedir aynı zamanda. Böyle bir ülkede, uluslararası burjuvazinin tam desteğindeki egemen burjuvazinin, devrim olanaklarını tasfiye etmek, devrimci gelişmeleri boğmak, devrimin sürükleyici güçleri olacak siyasal güçleri-örgütleri yoketmek, devrimin maddi güçleri olan emekçi sınıfları mücadeleden alıkoymak, aldatmak, oyalamak, şaşırtmak için her yola başvuracağı, binbir aracı ve yöntemi içiçe kullanacağı kendiliğinden anlaşılır.

Türkiye burjuvazisi hem kendisini bekleyen potansiyel akibetin, hem de bunun karşısında kendi misyonunun bilincinde olduğunu göstermiş, çaba ve uygulamalarıyla artık belli bir deneyim de kazanmıştır. Devrimci kitle hareketindeki her gelişme hamlesi karşısında, uşağı ve sözcüsü durumundaki tüm kişi, kurum ve kuruluşların, tüm partilerin, örgütlerin, basının, hep bir ağızdan “terör yeniden tırmanıyor”, “anarşi hortluyor” kampanyasına girişmeleri ve bu kampanyayı besleyecek çeşitli provokasyonların tezgahlanması bu deneyimin bir parçasıdır.

Tam da kitle hareketinde belli bir gelişmenin yaşandığı, işçi hareketinin yeni bir bahar dalgasına dönüşeceği bir dönemde, sermaye devletinin kirlî işler bölümü harekete geçmiştir. Önce Muammer Aksoy, ardından Çetin Emeç... Ve ikisinin ardından dizginsiz bir “terör tırmanıyor” kampanyası ve “yeni bir askeri darbe mi?” tehdidi. Amaç

hareketlenmiş kitleleri dizginlemek, şaşırtmak, korku ve kararsızlığa itmektir. Amaç baskı, terör ve denetim uygulamalarına haklılık kazandırmaktır. Amaç, 1990 1 Mayıs'ının görkemli bir mücadele gününe dönüşmesini engellemektir. Amaç, 1 Mayıs'la durulmayacak olan, topluşözleşme dönemi olan yaz aylarında iyice hareketlenecek olan işçi kitlelerini açmaza almak, eylem gücünü ve isteğini kırmak, işçi hareketini tecrit etmektir.

Bunlar Türkiye burjuvazisinin çok bayatlamış taktikleridir ve artık çok kimse tarafından bilinmektedir. O vicdansız resmi "kamuoyu"nun bir kesimi bile, işlenen cinayetlerin "devletteki güç odakları"nın yeni bir marifeti olduğunu hiç değilse ima yollu dile getiriyor. Bu tür denenmiş provokasyonlarla kitle hareketinin karşısında çıkmak, bunun için Çetin Emeç gibi kendi en sadık hizmetkarlarını bile kurban seçmekten geri durmamak, sermaye düzeni payına bir aczin, bir korkunun, akibetini hissetmekten kaynaklanan gerçek bir tarihsel tedirginlik duygusunun bir yansıması olabilir ancak.

Düzen, kirli girişim ve provokasyonlarla ve onu izleyecek "terör" demagojisiyle, belli bir kargaşa ve bulanıklığa yolaçıp, işçi sınıfının geri kesimlerinde belli bir çekingenlik ve tereddüt yaratmayı başarsa bile, işçi hareketini dizginlemeyi, devrimci canlanmayı engellemeyi başarması kolay olmayacaktır. Askeri darbe ise şu aşamada ne olanaklıdır, ne de "çözüm". Şimdilik o yalnızca bir korku ve tehdit aracıdır. Daha Muammer Aksoy cinayetinin ardından devrimciler, bu provokasyonlara ve taktiklere pabuç bırakmayacaklarını gösterdiler. İşçilerin tutumu ise, Şubat ayında yayılan eylemlilikte görülebilir.

Bu vesileyle devrimci hareketin bireysel teröre eğilimli kesimlerini, at izinin it izine karışmasına elverişli şu dönemde yeniden uyarmayı görev sayıyoruz. '80 öncesinde, 16 Mart katliamının ardından Türkiye büyük kitle gösterilerinin devrimci atmosferini yaşıyorken, Ümraniye'de beş "faşist işçi"yi öldürerek havayı bir anda değiştiren, nesnel olarak diktatörlüğe bir anda en büyük yardımı sunan körlemesine davranışların sonuçlarından artık bir şeyler öğrenmek gerekiyor. Bugünün Türkiye'sinde yüzlerce fabrika kaynıyor. Devrimci olduklarına inananlar buralara gitsinler, devrimci sınıfı örgütlesinler, fabrikaları "devrimin kalesi" haline getirsinler. Devrimi gerçek kılmanın en güçlü, etkili ve kestirme yoludur bu.

Devrim ülkesinde devrime zarar verebilecek davranışları kesin ve sert bir şekilde mahkum etmek, bir hak olduğu kadar bir görevdir de.

* * *

Gelmekte olan devrimci yükselişin son otuz yıl içerisinde kendisini önceleyen ilk ikisinden temel bir farkı, bu sonuncusunun işçi hareketinin damgasını taşımasıdır. '80'lerin ortasından itibaren sahneye ilk çıkan işçiler oldu; bugün, '90'ların başında, sahneyi belirgin bir şekilde işçiler tutuyor. Ve bu sahne birkaç büyük sanayi kentinden de ibaret değildir. Bunu, devrimimizin proleter karakterinin belirgin göstergelerinden biri saymak gerekiyor.

İşçi hareketi ağır, sancılı bir tempoda ve kesikli dalgalar halinde gelişti. Komünistlerin bu özelliğini daha başından tespit ettiler. Muhtemelen gündemdeki yeni dalga da toplu sözleşme döneminin ardından hızını kaybedecek, yavaşlayacaktır. Ama durmayacak, çeşitli biçimler kazanarak sürecek, ve içten içe bir yenisini hazırlayacaktır. Onun bu özelliğinden, kesikli dalgalar halinde gelişmesinden hareketle, ek olarak, iktisadi etkenlere ve istemlere bağlı olarak canlanmasını ve sonrasında nispi bir durgunluğa girmesini kanıt göstererek, bazıları onu küçümseme yoluna gittiler, gidebildiler. En hafif ifadeyle bu, kitle hareketlerinin devrimci mantığını ve dinamizmini değerlendirmedeki bir yeteneksizliğin ifadesidir.

Bugünkü işçi hareketinin son 30 yılın mücadele birikimleri üzerinde yükseldiğini, onu harekete geçirenin yalnızca bazı ekonomik haklar değil ama çok daha önemli ve temel olarak, kapitalist düzenin dayanılmaz hale gelen genel toplumsal, siyasal ve iktisadi koşullar bütünü olduğunu kavrayamayan bir kimse, kitle hareketlerinin, dolayısıyla bugünkü hareketin devrimci gelişme mantığından hiçbir şey anlamamış demektir.

Dikkat edin sermayenin bir kısım sözcülerine. Onlar, Demireller, İnönüler, Ecevitler, mevcut işçi hareketini yalnızca ileri sürdüğü bazı ekonomik ve demokratik haklarla değerlendiriyorlar, bu çerçevede işçilere hak vermekten, hatta bir kısım "haklı" taleplerini savunmaktan da geri durmuyorlar. Ama onlar gerçekte bu reform talepleri görünüşünün gerisindeki asıl devrimci niteliği, devrimci dinamizmi görü-

yorlar, biliyorlar ve bundan ürküyorlar. Tarihte “kuru fasulye” isyanlarının devrimci ayaklanmalara dönüştüğünü, burjuvazi bir kısım sözde devrimciden daha iyi biliyor. Bu nedenledir ki sermayenin temsilcileri hareketi **görüntüsünden** ibaret göstermek, onun derindeki devrimci niteliğini karartmak, bu gerçeği özellikle hareketliliği yaşayan işçinin kendisinden saklamak için olmadık çabalar harcıyorlar. Ecevit’in, Türk burjuvazisinin bu aşağılık hizmetkarının, geçen Mart-Nisan işçi hareketleri sırasında bu amaçlı çabaları gerçekten dikkate değerd.

Bir marksistin görevi ise bugünkü işçi hareketine bakarken görününün ötesine geçebilmek, onun asıl devrimci niteliğine, gücüne ve kaynaklarına ulaşabilmektir. **Halihazırdaki** istemleri ile onu yaratan derindeki nedenleri birbirinden ayırmak, bu ikincisini gözönünde tutmak, dolayısıyla, hareket karşısındaki görev ve sorumluluklarını da bu açıdan saptayabilmektir. Bu sonuncu nokta önemlidir. Hareketi abartıyorsunuz diyenlerin, aynı zamanda harekete karşı görevlerden uzak duran çevreler olması rastlantı değil.

Öte yandan, bir marksist için asıl önemli olan, olması gereken, işçi hareketinin mevcut istemlerini elde etmede ne ölçüde başarılı olduğu değil, bu elde etme mücadelesi içinde, bu hareketlilik içinde, kazandığı eğitim ve deneyim, edindiği mücadele bilinci ve geleneğidir. Bu ve daha önce ifade edilen, ikisi birarada, kitle hareketine yaklaşımda bir marksist devrimciyi bir liberal reformcudan ayırmanın temel kıstaslarındandır.

İşçi hareketi gelişme çizgisini sürdürecektir. Bütün güç ve olanaklarımızı seferber ederek bu harekete katılmalı, onu desteklemeli, geliştirmeli, yaymalı, örgütlemeye ve politik bakımdan geliştirmeye, temel devrimci hedeflere yöneltmeye çalışmalıyız. Tek kelimeyle ona önderlik etmeliyiz. Hareketin mevcut çerçevesi, bilinç ve örgütlenme düzeyi onun temel zaafıdır. Bu zaaf kısa dönemde ve kolay giderilebilecek gibi görünmüyor. Bunun kendisi bir önderlik boşluğuna işaret ediyor. Komünist hareketin güçsüzlüğü, dağınıklığı ve örgütsüzlüğü anlamına geliyor. Ama öte yandan, mevcut hareketlilik hem komünist hareketin ve hem de buna bağlı olarak işçi hareketinin zaaflarını hızla gidermede uygun ve elverişli bir ortamdır. Örgütlenme ve birlik sorununun komünist hareketin temel bir ihtiyacı ve zaafı

olduğu haklı olarak sık sık belirtiliyor, yakınma konusu ediliyor. Bunda samimi ve tutarlı olanlar, dikkatlerini ve pratik çabalarını işçi hareketine yöneltsinler. İşçi hareketinin bugünkü devrimci zemini dışında denenecek her örgütlenme ve birlik çabası, boş ve sonuçsuz kalmaya mahkumdur.

Yeni bir devrimci yükselişin baş gösterdiği bir dönemde, örgüt sorunu hayati önemdedir. Bu sorunu atlayarak, ya da ona yeterli ilgiyi göstermeyerek devrim ve iktidardan sözcüdenleri ciddiye alamayız. Örgüt sorunu devrim yapmak istek ve kararlılığının denek taşıdır. Liberal gevezelikle ihtilalci konumu ve kimliği ayırdetmenin turnusoludur. Sözü edilenin, çok sayıda “sosyalist”in üstüne yıllardır tartıştıkları halde bir türlü başaramadıkları gevşek bir yasal parti değil, leninist tipte, illegal gerçek bir proleter ihtilal örgütü / partisi olduğunu eklememiz gereksizdir.

Devrimi başarmanın, iktidarı kazanmanın ve sosyalizmi kurmanın gerçek güvencesi böyle bir örgüt olabilir ancak.

EKİM
Mart 1990

'90 1 MAYIS'I

Sermaye cephesi haftalar boyunca yoğun bir terör estirdi. Her türlü tehditi savurdu. En yetkili ağızlardan yasaları çiğneyenleri kurşunlarız açıklamalarında bulundu. 1 Mayıs günü tüm İstanbul'u polis ve asker sürüleriyle işgal etti, helikopterlerle gözetim altına aldı.

Fakat tüm bu çabalar-sonuç vermedi. 1 Mayıs kitlesel bir katılımı ve militanca kutlandı. Binlerce işçi ve devrimci yasaları ve yasakları çiğneyerek tehditlere papuç bırakmayarak sokaklara ve meydanlara aktı. Yüzbinlerce işçi üretimi şu ya da bu biçimde ve düzeyde durdurarak ya da aksatarak 1 Mayıs'ı kutladı. '90 1 Mayıs'ı, '89 1 Mayıs'ından daha başarılı oldu. Devrimin ve proletaryanın kalbi İstanbul 1990 Dünyasının en militan 1 Mayıs işçi eylemlerine sahne oldu. Bu sonuç, devrimci hareket ve işçi hareketi için büyük bir başarıdır. Bu sonuç, sermaye cephesi için utanç verici bir başarısızlıktır. Onlar bir kez daha Taksim'e kızıl bayrak çektiler diye teselli bulabilirler. Ama koca

bir devletin Taksim'i ancak geniş çaplı bir seferberlikle elde tutabilmesi bile, gerçekte bizim gücümüzün bir göstergesidir. Devleti buna mecbur etmek bile özünde Taksim'de de 1 Mayıs'ı kutlamış olduğumuzun bir ifadesidir. Sermayeninki ise yalnızca bir tesellidir.

Bir yıl önce, bugünlerde ve yine bu sayfalarda, İstanbul'da yaygın ve militan direnişlerle kutlanan '89 1 Mayıs'ının anlam ve önemini değerlendirirken, şu gerçeğin altını çizmiştik: " '89 1 Mayıs'ı tekil bir olaydır ama", Türkiye'nin, "derin ve kuvvetli köklere sahip bir sosyal devrim toprağı" olduğu gerçeğinin, bu genel gerçeğin, özlü ve anlamlı bir ifadesi de olmuştur aynı zamanda.

İşçi sınıfının yaygın bir katılımıyla kutlanan '90 1 Mayıs'ı, bu genel gerçeğin çok daha açık ve çarpıcı, çok daha derin ve kapsamlı bir ifadesi oldu.

'90 1 Mayıs'ının, anlamını, önemini ve derslerini değişik yönleriyle yeniden yeniden değerlendirmek, anlamak ve özümsemek, mutlaka yerine getirilmesi gereken önemli bir görevdir. Devrimci saflarda ve öncü işçiler arasında bunun hakettiğı ilgiyi göreceğı, konunun değişik yönleriyle şu ya da bu düzeyde irdelenip tartışılacağı kesindir. Zengin mesajlar ve dersler içeren bu direniş eylemini, her bakımdan ve elbet güncel sonuçlar bakımından da değerlendirmek gerekli olmakla birlikte, biz burada bir kez daha dikkatlerin asıl olarak, '90 1 Mayıs'ının derinden derine verdiği tarihsel ve evrensel önemdeki mesaja çekilmesinden yanayız. Bu güncel dersleri ya da sonuçları küçümsemek ya da ikincil önemde görmek demek değildir. Tersine, güncel dersleri ve görevleri tarihsel bir perspektife dayalı ve böyle bir sorumluluk bilinciyle, müthiş bir inanç, iyimserlik ve enerji kaynağı olan böyle bir kavrayış temeli üzerinde ele alabilmek demektir. Devrimcinin onsuz olamayacağı tarihsel iyimserliği, bugün dünya ölçüsündeki bir propaganda ile sistemli ve sürekli bir saldırı hedefi yapılıyor. Dikkate değer bir şekilde, 1 Mayıs öncesi ve sonrasında, Türkiye'de, tüm sermaye yazarları ve politikacılarının işledikleri temel tema da hep bu oldu. Dünyada ölen bir davayı Türkiye'de bazı inatçı bağnazlar garip bir ısrarla hala yaşatmaya çalışıyorlardı! Gericici burjuva propaganda çok bilinçli bir tercihle, güncelden çok tarihsel boyuta saldırıyordu. Hedef tarihsel bilinci ve iyimserliği darbelemektir. Bunda başarılı olduğu ölçüde güncel çaba ve enerjinin temelsiz bırakacağı,

kötürümleştirileceği iyi biliniyordu.

Bu olgu, içinden geçmekte olduğumuz tarihsel kesitin devrimci ve karşı-devrimci propagandasında, tarihsel devrimci iyimserliğin korunması ya da kırılması sorununun temel bir temayı oluşturduğunu gösterir. Onlar, sermaye cephesi, tarihsel ve güncel gerçeklerin teryüz edilmesine dayalı bir propaganda ile devrimci iyimserliği kırmak savaşı yürütüyorlar. Bizler, devrim cephesi, nesnel ve canlı gerçeklere dayalı bir propagandayla devrimci iyimserliği sürekli işlemek, korumak, geliştirmek, pekiştirmek ihmal edilmez göreviyle karşı karşıyayız.

Tartışmasız bir devrimci kararlılığın ve yaygın bir işçi katılımının karakterize ettiği '90 1 Mayıs'ına da asıl bu açıdan bakmalıyız. '90 1 Mayıs'ı Türkiye toplumunun bağrında devrimci birikim ve enerjinin yeni bir göstergesi, Türkiye'nin bir devrim ülkesi olduğu gerçeğinin yeni bir tescili olmuştur.

Tarihsel birikimlerden, nesnel olgulardan ve olayların bugünkü seyrinden hareketle, Türkiye'nin bir devrim ülkesi olduğu gerçeğinin altını sürekli çizmek ve, bu ülkede zaferle taçlanacak bir devrimin dünya ölçüsünde sonuçlar yaratacağı öngörüsünü hep vurgulamak, gerçeklerden kopuk aşırı bir iyimserliğe düşmek ya da cömertçe kolay devrim hayalleri yaratmak değildir. Şüphe yok, işimiz hayli zor ve çetin. Tarihsel bir silkinişin öncüleri olmanın büyük ağırlığı var omuzlarımızda.

Karşımıza yalnızca tüm güç ve olanaklarıyla Türkiye burjuvazisi değil, bugün sosyalizm öldü histerisiyle zafer çılgınlıkları atan tüm emperyalist sermaye cephesi dikilecek. Düşmanlarımız Türkiye burjuvazisiyle sınırlı olsaydı, işimiz nispeten kolay olurdu. Ne ki tarih evrensel sonuçları olabilen her devrimin dünya ölçüsünde "kutsal cephe"lerle karşı karşıya kaldığını gösteriyor. Ama eğer bu toplum, şu içinde bulunduğumuz tarihsel kesitte, dünyayı sarsacak bir toplumsal devrimin dinamiklerini ve birikimlerini gerçekten kendi bünyesinde taşıyorsa, devrimci bir patlamaya dönüşecek unsurları ve güçleri sürekli olarak içten içe biriktiriyorsa, devrimin bu nesnel yönüne ilişkin tespitlerimizde tarihsel bir yanılgıyı yaşamıyorsak eğer, o halde, bunun ötesinde herşey, son tahlilde bize bağlıdır. Devrimi olağanüstü bir güç, enerji ve çabayla hızlandırmak, gerçek ve muzaffer kılmak, gösterilecek çabaya, yapılacak hazırlığa bağlıdır.

Devrimlerin kendiliğinden zafere ulaşamayacağı, nesnel gelişmelerin olgunlaştırdığı ve kaçınılmaz kıldığı devrimci patlamaların, eğer öznel etkenler ve hazırlıklar yeterli değilse, muzaffer sonuçlara varamayacağı, toplumu belki temellerinden sarsacağı ama yine de yıkamayacağı devrimci öğretinin basit bir gerçeğidir. Devrimler tarihinden süzölmüş bu basit gerçeği, her devrimci iyi kötü bilir. Ama bir devrim ülkesinde bunu sıradan bir öğreti dersi olmaktan çıkarıp derinden derine sindirmek gerekir. Bu bilinci “işselleştirmek”, bitmez tükenmez bir çabaya dönüştürmek gerekir. '90 1 Mayıs'ı Türkiye'nin bir devrim ülkesi olduğunu bir kez daha göstermekle kalmamış, fakat aynı zamanda nesnel olanaklar ile öznel hazırlık arasındaki uçurumu da sergilemiştir. Evet, yüzbinlerce işçi 1 Mayıs'ın sosyalizmle özdeş sayıldığı ve “komünistlerin bayramı” olarak sunulduğu bir ülkede 1 Mayıs'ı kutlamıştır. Ama öte yandan, işçi yığınları bunu büyük ölçüde kendiliğinden, mücadele isteklerinin bir ifadesi ve sınıf sezgilerinin bir sonucu olarak, örgütsüz ve önderlikten yoksun olarak yapmışlardır. Tarihin kendi irademiz dışında önümüze koyduğu dünya devrimine karşı büyük sorumluluğumuzun ışığında, '90 1 Mayıs'ın güncel derslerini de asıl olarak bu yönüyle değerlendirmemiz gerekiyor.

Devrimci hareket bir kez daha tüm gerici sermaye cephesini şaşkınlığa, öfkeye ve kaygıya düşüren övgüye değer bir kararlılık sergilemiştir. Militan bir tutumun ve tehditlere meydan okuyan bir kararlılığın ifadesi olarak Taksim'e, 1 Mayıs Alanına çıkmaktaki ısrarı bunu kanıtlar. Ama bu aynı tutum, öte yandan, işçi sınıfı hareketinden kopukluğun, bu hareketin bünyesindeki devrimci enerjiyi harekete geçirme bilincinden yoksunluğun, bu temel görev karşısındaki yetersizliğin de bir yansımasıdır. Taksim'e çıkışın tek taraflı abartılmasını, her türlü esnek eylem taktiğini dışta bırakacak bir katılıkta mutlaklaştırılmasını, bu yönüyle de ele almak gerekir.

'89 1 Mayıs'ında da sermayenin kolluk kuvvetleri 1 Mayıs Alanını işgal etmişlerdi. Ama tam da bu yolla, tüm İstanbul'un eylem alanına dönüşmesini kolaylaştırmış, fabrikalardaki eylemleri ise bütünüyle sineye çekmek zorunda kalmışlardı. Bu yılın 1 Mayıs'ında yeniden gerçekleşen bu durumu, devrimçiler bilinçli olarak hesaba katmalıydılar. Bu, 1 Mayıs'a işçi katılımını hep nicelik hem de nitelik olarak daha ileri bir düzeye çıkarabilecekti. Nitekim V. Koç'tan Demirel'e, Nazlı

Ilıcak'tan İnönü'ye tüm gerici sermaye sözcüleri "şu 1 Mayıs yasallaşsın" diyorlarsa eğer, yalnızca 1 Mayıs'a sahip çıkış kararlılığı karşısında boyun eğmek durumunda kaldıklarından değil, yanısıra, yasağın ve Taksim işgalinin tüm İstanbul'u ve sayısız fabrikayı eylem alanına dönüştürdüğünü görmenin tedirginliğinden de dolaydır bu.

Sermaye cephesi bugüne kadar 1 Mayıs'ı yok saymak ve her yolla engellemek yolunu tuttu. Devrimci hareketin gösterdiği kararlılık bu çabayı boşa çıkarmış bulunuyor. Artık 1 Mayıs bir "işçi bayramı" olarak yaygın "kabul" görüyor. Bu, devrim ve işçi hareketi için önemli bir başarıdır. Şimdi yeni bir dönem başlıyor. Burjuvazi zorunluluklar karşısında tutumunu değil, taktiğini değiştirmiştir. Kaba yöntemlerle yasaklamak yerine ince ve sinsî yöntemlerle içi boşaltılmış, devrimci ruhundan ve anlamından yoksun bırakılmış, "terbiye" edilmiş bir 1 Mayıs hedefliyor. SHP, Türk- İş bürokratları ve solun terbiye edilmiş kesimleri daha şimdiden bu misyona soyunmuş bulunuyorlar.

Artık devrimci hareketi yeni bir görev, yeni bir sınav bekliyor. Terbiye edilmiş 1 Mayıs taktiğini boşa çıkarmak, 1 Mayıs'ı, işçi sınıfının tüm sermaye ve gericiilik dünyasına karşı bir mücadele günü olarak yaşatmak...

EKİM
Mayıs 1990

DÜZEN CEPHESİNDE DURUM

Düzen cephesine genel çizgiler içinde bakıldığında görünen nedir? Sık sık ve herkesçe üzerinde durulan iktisadi görünümü özetlemek, iktisadi sorunları sıralamak gereksizdir. Kapitalist ekonomi uzun yıllardır aynı çıkmazın içrisindedir, temel sorunları bakımından çözümsüzdür. Gündelik politikalarla “gün” kurtarılmaya çalışılmaktadır. Bu ise sorunların birikmesi ve ağırlaşması sonucunu doğurmakta ve doğal olarak sosyal hareketliliğin ve politik bunalımın uygun zeminini pekiştirmektedir.

Siyasal plandaki görünüm ise şöyle özetlenebilir: Yığınlara “en üstün irade” olarak sunulan parlamento, sözde parlamenter rejimin bu sözde temel kurumu, biçimsel bakımdan bile büyük ölçüde devreden çıkarılmıştır. Türk burjuvazisinin gerçek siyasal karar merkezi, liberal aydınlar tarafından bugünlerde yeniden bolca övgüsü yapılan '61 Anayasası sayesinde, son 30 yıldır hep generallerin egemenliğindeki Milli

Güvenlik Kurulu (MGK) olmuştur. Uluslararası ve yerli sermaye çevrelerinden süzülüp gelen istemler önce MGK'da temel politika ve kararlara dönüşmüş, ardından hükümete dikte ettirilmiştir. Bu politika ve kararlar, yasal çerçeve uygunsu doğrudan hükümet icraatı haline gelmiş, değilse hükümet eliyle önce parlamentoya getirilmiş, biçimsel tartışmaların ardından "yasa" katma yükseltilmiş, buna da milletin iradesinin millet meclisi eliyle tecellisi adı verilmiştir. Bu işleyişi kısmen bozup zaafa uğratan, MGK kararlarının yasa ve icraata dönüşmesini engelleyen ya da geciktiren biricik engel, sisteminkendi dışından gelen baskılardı; yığınların tepkileri ve devrimci mücadeleleriydi.

12 Eylül sonrasında beri ve şimdilerde artık biçimsel parlamentonun bu biçimsel işlevi bile büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır. Artık MGK'de generaller eliyle saptanan ve hükümete dikte ettirilen politikalar, hükümet eliyle ve Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yoluyla yasa haline getirilmekte ve uygulanmaktadır. Sözde parlamenter rejimin bütünüyle iflası demek olan bu işleyiş tarzı, burjuvazi bakımından bir politik güçsüzlük göstergesi sayılmalıdır. Kaba yöntemlerin gerisinde daima bir zayıflık, bir çaresizlik vardır. Düzenin içinde bulunduğu güçlükler, karar ve politikaların seri ve firesiz uygulanmasını gerektirmekte, bu ise KHK yolu ile gerçekleştirilmektedir. Parlametionun biçimsel işlevi, gereksiz tartışma ve zaman kaybı sayılmaktadır.

Yasama ve yürütme yetkisi fiilen MGK, demek oluyor ki generaller eliyle kullanılınca, temel etkinlik alanı parlamento olan sözde burjuva muhalefeti de biçimsel muhalefet zemininden bile yoksun kalmakta, bu da onun iflası anlamına gelmektedir. Şu dönem generallerin parlamentodaki öteki partilere verdiği rol, parlamentoda bile değil, "zirve"lerde ve kulislerde temel politikaları onaylamak, sonra da bu politikaların özünü yığınlardan gizlemek ve onların uygulanışını haklı göstermek için çaba harcamak, gerekirse bunun için, İnönü'nün son Kürdistan gezisiyle yaptığı gibi, yurt sathına dağılmaktır. Demirellerin ve İnönülerin yaptığı bundan başka bir şey değildir. Bunu, devletin iyi yönetilmediğini, hükümetin iyi yönetemediğini ekleyerek yapmaları "muhalefet" olmanın gereklerindedir. Onların itirazı icraata değil, icraatçılardır.

Ekim'in başından itibaren altını çizdiği bir gerçek var; burjuva muhalefatinin açmazı, aslında düzenin açmazıdır. Karşı karşıya bulun-

duğu köklü ve ciddi iktisadi ve politik sorunlar, düzenin manevra alanını aynı zemin üzerinde alternatif politikaları olanaksız kılacak ölçüde daraltmıştır. Bu durum, öteki burjuva partilerin bugün gündemde olan temel iktisadi ve politik sorunların hiçbirinde mevcut hükümet partisinden farklı bir değerlendirme ve çözüm önerisine sahip olamaması şeklinde yansıyor. Ve bu, onların yığınlar nezdinde neden bir türlü inandırıcı bir alternatif olarak görülemediğini açıkladığı gibi, oy desteği yüzde 10'lara düştüğü hep ileri sürülen hükümet partisinden de neden buna rağmen hala hükümet edebildiğini de açıklar. Emperyalist mihraklar ve yerli tekeller adına ülkenin gerçek yöneticileri olan generaller de, saptanan politikaları eksiksiz ve kölece, bir tür "emir-komuta" işleyişi içinde uyguladığı için, bugünkü hükümet partisini ve onun fiili lideri olan cumhurbaşkanını tercih ediyorlar.

Düzenin esas ağırlığını SHP ve DYP'nin oluşturduğu muhalefet partilerine ise, kendilerini sermaye çevreleri ve generaller nezdinde tercih edilir kılmak için sarılacakları biri diğerinin uzantısı iki nokta kalıyor. Birincisi, mevcut politikaları daha kuvvetle uygulamayı siyasal bakımdan olanaklı kılacak daha güçlü bir oy desteği; ve ikincisi, kitleler nezdinde hükümet partisi ölçüsünde yıpranmamış olmak. Gerçekte de emperyalist ve iç sermaye çevreleri SHP ve DYP'nin durumuna yalnızca bu açıdan bakıyorlar. Bu iki partinin yığınlar nezdinde yeterince inandırıcı olamamasının kaygısını en az bu partilerin yöneticileri kadar sermaye çevrelerinin kendileri duyuyorlar. İnandırıcı bir alternatif hükümet partisi oluşturamamak bizzat rejimin bir zaafı sayılmalıdır. Yaşanmakta olan "yönetememe krizi"nin başlıca göstergelerinden biri de budur.

Buradan burjuva siyasal sahnesinin yeni unsurlarına, düzenin yeni payandaları olan sosyal-reformistlerin konumuna ve misyonuna geçilebilir. Sosyal-reformistler denilince genellikle yalnızca TBKP anlaşılmaktadır. Oysa bu TBKP'den "solcu" geçinen liberal aydınlara, "Yeni Sol Parti" girişimcilerinden "yeni oluşumcu"lara kadar hayli geniş bir yelpazedir. Yine de bu çevrelerin konumunu, misyonunu, ideolojik ve politik alçalışını, uşaklığa duydukları hevesi en iyi simgelediği için TBKP bunların "temsalcisi" olarak alınabilir. Liderleri serbest bırakılan bu parti şimdi yasal olarak kurulmak üzere. Bu olanağa kavuştukları dönem, burjuvazinin işçi hareketini, Kürt ulusal

hareketini ve genel olarak devrimci hareketi hedef alan kapsamlı politikaları gündeme aldığı bir dönemdir de. Yığınların ve devrimci akımların sıradan demokratik hakları ve yasal olanakları bile kullanmaktan yoksun bırakılmak istendikleri bir dönem, sosyal-reformistlerin yasal parti kurma hak ve olanaklarına kavuştukları bir dönem olabiliyor. Bu karşıt gelişme, sosyal reformistlerin karşı kampta, düzen kampında konumlandıklarının basit bir kanıtıdır. Düzen politikası içindeki sınırlı, ama yine de burjuvazi için son derece önemli misyonları bellidir. Birincisi, Mussolini tipinde bir Kanun Hükmünde Kararname rejimi haline gelmiş rejime ve onun baskı ve teröre dayalı uygulamalarına örtülen “demokrasi” şalının eksik parçasını tamamlamak; ikincisi, uluslararası gelişmelerin devrimci saflarda yarattığı ideolojik kargaşayı ve reformist eğilimleri körüklemek; ve üçüncüsü, etkiledikleri bir kısım “ilcri” işçiler ve sendika bürokratları aracılığıyla işçi hareketinin gelişme hızını kesmek. Bu son noktada nasıl bir rol oynayabildikleri son 1 Mayıs direnişlerinde bir kez daha görüldü; TBKP'nin etkisindeki şubeler ve işyeri temsilcileri militan direnişlere karşı grev kırıcı rolü oynadılar.

Düzenin siyasal sahnesindeki bu belli görünümlerden manevi alanına geçildiğinde ilk göze çarpan, görülmemiş boyutlarda bir dejenerasyon ve çürümedir. Olağanlaşmış rüşvet, yolsuzluk ve siyasal skandallar bir yana. Düzenin başbakanı en aşağılayıcı “fıkralar”, düzenin cumhurbaşkanı “hancedan” öyküleriyle bizzat düzen kesiminde bile yoğun bir tartışma, eleştiri ve alay konusuysa eğer, düzenin çürüdüğüünün, kokuştugunun bundan daha iyi bir kanıtı olamaz. Yerlerine alay konusu ettiklerinden daha iyisini koyamayan burjuvazi, gerçekte kendi düşkünüğü ile alay etmiş oluyor.

Düzenin ideolojik cephesine gelince, din ideolojisinin belirgin bir şekilde öne geçtiği, düzenin maddi varlığını korumak için dinin daha etkili bir silaha dönüştürülmek istendiği görülüyor. Bunun mimarı emperyalist çevreler ve bizzat CIA merkezleridir. Kemalizmin resmi bir ideoloji olarak artık pek bir işe yaramadığı ve zaten uzun zamandır da fiilen geri plana düştüğü, 12 Eylül'den itibaren artık resmen Türk-İslam sentezi ile ikame edildiği Türkiye'de, din çok değişik biçimleriyle (buna Alevi bir dinci akım geliştirmek de dahil) daha etkili bir silah olarak gündeme alınıyor. Devrimci yayınlarda din sorunu,

Amerikan emperyalizminin Türk burjuvazisine Ortadoğu için tasarladığı yeni rolle ilintili olarak, dolayısıyla daha çok dış politika ihtiyaçları bakımından ele alınmaktadır. Bu yönü olmakla birlikte bundan da önemli ve asıl olarak, bu bir iç politika ihtiyacıdır. Devrimci gelişme ve ideoloji karşısında “ılımlı islam”, demek oluyor ki burjuva düzenin “modern” koşullarına uydurulmuş dinsel ideoloji, en etkili dalgakıran olarak değerlendiriliyor.

* * *

İşçi hareketi ve Kürt ulusal hareketi sermaye düzeni için iki temel sorun durumundalar. Bu iki hareket, bu aşamada henüz birbirinden bağımsız olarak ya da birbirlerini ancak dolaylı biçimlerde etkileyerek, sürekli bir gelişme içindeler. İşçi hareketi taşıdığı politik dinamizmini ve politik eylem potansiyelini 1 Mayıs eylemleriyle göstermiş bulunuyor. Sürekli küllendirilmek istendiği halde işçi kitleleri arasında gitgide daha kuvvetli bir istem haline gelen genel grev, bu politik eylem potansiyelinin bir başka önemli ifadesidir. Kürt ulusal hareketi ise zaten doğası gereği bütünüyle politik bir zemine sahiptir ve çeşitlik ve özgürlük gibi köklü ve kapsamlı politik istemler üzerinde yükselmektedir. Bu iki harekete bu aşamada bir üçüncü olarak gençlik hareketini eklemek zor gibi görünüyor. Zira devrimci öğrenci hareketi uzun dönem etkili olan dar akademik zemini sıçrama denebilecek bir değişimle kırmakla birlikte, bunu kitlesel temele dayalı bir biçimde başaramadı. Yaşamakta olduğu politik canlılık gençliğin en ileri ve son derece dar kesimlerine dayandığı için, görüntüye rağmen gerçekte düzen için henüz ciddi bir sorun oluşturmuyor.

İşçi hareketi ve Kürt ulusal hareketiyle başa çıkmak düzeninin bugünkü iki temel gündemidir. Çözümüne ilişkin politikanın esası ise tüm burjuva politik kamp için tektir. Hareketin öncü kesimlerini ezmek, kitlelerini kontrol altına almak, gerekirse ancak bundan sonra sınırlı bazı tavizlerle hepten yatıştırmak. Taviz verebilmek için öncelikle öncü kesimleri ezmek, hiç değilse tecrit etmek, bir önkoşul olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle de şu dönemin tek “çözüm” yöntemi olarak baskı ve terör uygulanmaktadır. “Zirve”de mutabakatı sağlanan politika budur. SS Kararnamesinin içerdiği önlemlerin simgelediği

budur. Bu aşamada burjuvazi, bir politika yöntemi olarak taviz vermek bir yana, gelişen mücadelenin fiilen koparıp aldığı hakları ve yarattığı olanakları ortadan kaldırmak çabası içerisindedir.

Öte yandan, baskı ve şiddete dayalı politika burjuvazi için bir öncelik tercihi olmaktan çok bir zorunluluktur. Düzenin bugünkü durumu ve dengeleri tavizi, "reform" yöntemini olanaksız kılmaktadır. Dünya "yumuşamaya ve demokrasiye" giderken ülkemizde neden hala sertlik yöntemi diye sızlanan liberallerin görmedikleri, görmek istemedikleri budur. Ya da örneğin, SHP'nin "ANAP'laşması"nın sırrı tam da budur. Zorla ve fiilen elinden alınacaklar dışında, bilinçli bir politikanın gereği olarak katlanabileceği ve ona umduğu politik sonuçları sağlayabilecek tavizler verebilecek koşullardan yoksundur burjuvazi. Örneğin işçi hareketine en sınırlı tavizler bile mevcut iktisadi politikalarda önemli değişiklikleri gerektirmektedir. Oysa kapitalist ekonomi bunu kaldıracak durumda değildir.

* * *

Tüm bunların düzen için zayıflık göstergeleri olduğu bir gerçektir. Ve böyle bir zayıflığın olduğu her yerde burjuvazi onu baskı aygıtlarını tahkim ederek, baskı ve ezme politikalarını sistemli bir şekilde uygulayarak dengelemeye çalışmıştır. Bunda başarılı olup olamamak ise, temelde işlerin devrim cephesinde nasıl gittiğine bağlı olmuştur. Düzenin çözümsüzlükleri, güçsüzlükleri üzerinde hep duruyoruz. Bunun her zaman yapılması gerekir. Zira bir toplumda belli bir tarihsel kesitte oluşmuş ve yoğunlaşmış devrim koşulları ve olanakları en açık şekliyle bilince çıkarılabildiği ölçüde, o devrimin zaferi için harcanacak çaba ve enerji de o ölçüde büyük olacaktır. Fakat öte yandan, tam da bu alanda, devrimi hazırlamak ve kazanmak alanında yapılması gerekenler en enerjik, en tam ve en örgütlü bir şekilde yapılmadıkça, sonuca ulaşmak da mümkün olmayacaktır.

Tarihsel deneyimin gösterdiği budur.

EKİM
Haziran 1990

'91'E GİRERKEN

Başta komünistler devrimci hareketin bir kesimi için, yeni bir devrimci yükselişin gelmekte olduğunu yıllar öncesinden görmek hiç de zor olmadı. Yalnızca derinden derine işleyen dinamiklerin tahlili değil, günbegün çoğalan dış belirtiler, yıldan yıla güçlenerek ve yayılarak yaşanan ilk kıpırdanışlar bunu görmeyi kolaylaştırmaktaydı. Fakat yine de '80'li yılların ikinci yarısı boyunca bunun, gitgide güçlenerek de olsa henüz yalnızca güçlü bir beklenti olarak kaldığı da bir gerçektir. Oysa '90 yılı bunu bir beklenti olmaktan çıkarmış, somut bir gerçeklik haline getirmiştir. Geride kalan '90 yılı Türkiye'de yeni bir devrimci yükselişin artık pratik bir olgu haline geldiği bir yıl olarak, tam da bu nedenle bir dönüm noktası olarak tarihe geçecek, Türkiye devrimi için nasıl bir önemli dönemeç olduğu ilerde daha iyi anlaşılacaktır. Merkezinde proletaryanın, proleter kitle hareketinin bulunduğu bu devrimci yükseliş, Doğu Avrupa'nın çöktüğü ve bu

vesileyle dünya ölçüsünde devrimci ve sosyalizme karşı dizginsiz ve hayli etkili bir gerici idolojik politik saldırının yaşandığı bir dönemde patlak verdiği için; tam da bu tarihsel özgün ortam nedeniyle, devrimci karşı etkileri daha şimdiden uluslararası planda yansıyan, gerici dalgaya karşı bir dalgakıran rolü oynayan ve giderek tersten bir cereyana dönüşen olay olarak, dünya devrimi bakımından da tarihsel bir önem taşımaktadır.

Geride kalan yılın devrimci yükselişi somut bir gerçeklik haline getiren kitle eylemleri bilançosuna kabaca bir göz atalım. Yılın ilk ayları, özellikle Şubat ayı yoğun işçi eylemliliğine sahne oldu. Aynı dönemde buna küçük üreticilerin direnişi ve öğrenci eylemleri eşlik etti. Sürmekte olan işçi eylemliliği Mart'da bu kez, Kürdistan'da patlak veren ve Kürt ulusal hareketinde yeni bir safhaya geçişin ifadesi olan sarsıcı siyasal kitle direnişlerine ve gösterilerine sahne oldu. Mayıs'da Türkiye işçi sınıfı tarihinin en geniş katılımlı 1 Mayıs eylemi yasalara ve yasaklara rağmen gerçekleşti. Yaz ayları küçük memurların ve "memur" sayılan emekçi kesimlerin eylemleriyle geçti. Eylül ayında proleter kitle hareketinde yeni bir kabarışın ilk işaretleri ortaya çıktı. Yeni bir dalganın gelmekte olduğu Kasım ayı kaynaşmalarıyla keskinleşti, Aralık ayı boyunca ise beklenen gerçekleşti. Zonguldak maden işçilerinin militan grevi ve haftalarca süren politik gösterileri, 26 Aralık grevleri, 3 Ocak genel uyarı grevi ve nihayet maden işçilerinin 70 bin kişiyle sürdürdüğü 5 günlük "Ankara'ya Yürüyüş" eylemi proleter kitle hareketindeki bu yeni kabarışın somut ifadeleri oldular. Devrimci yükselişin geride kalan yıla ilişkin bilançosunu tamamlamak için şunları da eklemek gerekiyor: '90 yılı boyunca sanayi kentlerinde onbinlerce işçinin coşkulu politik sloganlarla katıldığı çok sayıda yürüyüşler, mitingler ve salon toplantıları yapıldı. Bu yılın toplamında yaklaşık 300 bin işçi greve gitti. Yılın yalnızca son bir ayında grevde olan işçi sayısı 200 bini buldu. Bu sayıya her an 100 bin grevciyi daha ekleyebilecek anlaşmazlıklar ise hala çözümlenebilmiş değil. Bu rakamlara tek tek işyerlerindeki sayısız direniş eylemi dahil değildir. Örneğin grev yasağı kapsamındaki binlerce linyit işçisi son iki ay boyunca değişik biçimler alan fiili direnişler içinde oldular.

'70'lerdeki yükselişin tepe noktası 1980 yılı idi ve bu yılda grevci işçi sayısı yalnızca 85 bini bulmuştu. Hareketli bir yıl olan '89 için ise

bu rakam ancak 40 bin olabilir. Oysa '90 yılının yalnızca Aralık ayı için bu rakam 200 bindir.

Genel hatlarıyla yapılan bu dökümün kesinleştirdiği gerçek, Türkiye'nin, tarihinin hiç bir dönemiyle kıyaslanamayacak düzeyde ve merkezinde proleter kitle hareketinin bulunduğu bir devrimci yükselişi yaşamakta olduğudur. Yıllar öncesinden Türkiye'nin bir devrim ülkesi olduğu tespitini yapan EKİM, geçen yılın daha ilk aylarında, o güne dek kesikli ve sınırlı bir eylemlilik biçiminde uç veren yükselişin '90 yılında artık bir somut olguya dönüşeceği değerlendirmesini yapmış, "Devrimci Yükseliş ve Devrimci Perspektif" başlıklı başyazısında bunu şu perspektifle ele almıştı:

"Türkiye'nin bir üçüncü devrimci yükseliş dönemine girmesi ne şaşırtıcıdır, ne de raslantı. Zira Türkiye bir devrim ülkesidir. Yalnızca son dönemin olayları değil, daha da önemlisi son 30 yılın olayları bunu açık seçik hale getirmiştir. Biz komünistler, yaşamakta olduğumuz devrimci süreci anlık heyecanlarla değil, bu tarihsel perspektif içinde ele almalıyız. Dünya devriminin ağırlık merkezi artık Türkiye'dedir. Bu aynı zamanda, Türkiye işçi sınıfının, uluslararası işçi sınıfının öncü kesimi olmak gibi şerefli bir tarihsel görev ve olanakla yüz yüze olduğu anlamına da gelir." (Sayı: 30, Mart 1990)

Bir bütün olarak son bir yılın olayları yukarıda söylenenleri tam bir kesinlikle doğrulamıştır. Türkiye'nin devrimci olanakları, bu olanakları değerlendirebilecek yetenekteki biricik sınıf olduğunu şimdiden kanıtlamış bulunan Türkiye işçi sınıfının bu sayede uluslararası proletarya hareketi içinde kazanmakta olduğu özel konum, bunlar artık herhangi bir tartışmayı anlamsız kılacak kesinlikte gerçekler haline gelmişlerdir. Bugün için artık çıplak olan bu olgular, özellikle Avrupa'da olmak üzere tüm dünyada giderek daha çok komünist, devrimci ve sınıf bilinçli işçi için ilgi, heyecan ve umut kaynağı olmaktadır.

Emperyalist dünya ise çok daha erken bir zamandan beri bu gerçeklerin farkındadır. Olayları özel bir dikkatle izlemekte, değerlendirmekte, politikalar geliştirmekte, önlemler düşünmekte, giderek bu olayların kurulu burjuva düzeni tehdit edici bir aşamaya ulaşması durumunda nasıl davranacağı, hangi yöntem ve araçları kullanacağı konusunda somut ipuçları vermektedir. Türkiye'de işçi hareketinin

yayıldığı şu dönemde NATO Genel Sekreteri Manfred Wörner, tüm Ortadoğu'yu toplumsal ve siyasal bir "istikrarsızlık alanı" ilan ettiği konuşmasında, Türkiye'yi kritik halka olarak tanımlamış, bu çerçevede NATO'nun "yeni misyon"una işaret etmiştir. Benzer bir görüş NATO Başkomutanı tarafından aynı günlerde dile getirilmiş ve bunun ardından NATO Çevik Kuvveti Türkiye'ye çağrılmıştır. Bir Amerikan generali tarafından "tarihsel önemde" olarak nitelenen bu gelişmenin gerçekten tarihsel önem taşıyan asıl anlamı bugün için Körfez krizi bahanesiyle karartılabilmektedir. Nedir ki bugünkü biçimiyle simgesel sayılan ve Irak'a karşı sunulan bu girişimin, gerçekte yarın, uluslararası sermaye cephesini Türkiye'den yaracak olan devrimimizin anında karşısında bulacağı uluslararası sermaye cephesi ittifakını, onun müdahaleci birleşik askeri gücünü simgelediğine kuşku duyulmamalı. Emperyalist dünya, bugünkü Körfez krizini iyi bir fırsat sayarak Ortadoğu'da ve onun zayıf halkası olarak Türkiye'de yarına göre hazırlanıyor. Yaşamakta olduğumuz devrimci yükselişin yeni evreleri bu gerçekleri daha da anlaşılır hale getirecektir.

* * *

Proleter kitleler ile kent ve kır yoksullarının bağrında gizli duran büyük devrimci enerji ve mücadele gücüyle kıyaslandığında, devrimci yükselişin bugünkü bu henüz oldukça geri ve zayıf sayılabilecek düzeyi bile, Türkiye devriminin kendine özgü karakteri, sosyal çehresi ve içeriği konusunda açık belirtiler taşımaktadır. Proletarya mücadelesinin yalnızca başını çekmekle kalmamakta, muazzam gövdesiyle temel gücünü de oluşturmaktadır. Bugünkü olaylar bunu herkesin kavrayabileceği ölçüde basit algılanan bir olgu haline getirmiştir. Çatışmanın toplumsal gerçekliğimizin iki temel kategorisi olan emek ve sermaye arasında cereyan ettiği, bu iki kategorinin temsilcileri olarak iktidar savaşımında proletarya ile burjuvazinin karşı karşıya bulunduğu, tüm öteki toplumsal katmanların toplumsal çatışmanın bu ana eksenine göre mevzileneyeceği, olayların bugünkü düzeyinde bile izlenebilmektedir. İşçi sınıfının egemen burjuvazi karşısında içine girdiği kaynaşma ve mücadele soldaki bazı müzmin reformistleri dahi, "işte sınıfa karşı sınıf!" diye haykıracak kadar heyecanlandırabilmek-

tedir. Sosyalist olmak iddiasındaki reformistler bir yana, Türkiye'nin bugünkü sosyal hareketliliği artık bazı gerici burjuva yazarlarının bile son olaylar üzerine konuşup yazarlarken "sınıfa karşı sınıf" olgusunu dile getirmeye zorlamıştır. Toplumumuzda iki temel sınıfın, burjuvazi ile proletarya, karşı karşıya durduğu, çatışmanın ve hesaplaşmanın bu iki temel sınıf arasında gelişeceği, iktidarı elde tutabilmek ya da ele geçirmek sorununun asıl olarak bu iki sınıf arasında bir sonuca bağlanacağı, tüm bunlar artık pratikte belirginleşen gerçeklerdir ve devrimimizin kendine özgü karakteri, sosyal çehresi ve içeriğine ilişkin tartışmalarda olaylarla doğrulanmakta olan temel nesnel verilerdir.

Öte yandan işçi sınıfının, egemen burjuvaziye karşı mücadele gücünü ve kararlılığını ortaya koyduğu ölçüde, taşıdığı mücadele enerjisini ve yeteneğini sarsıcı eylemlerle örneklediği ölçüde, kendi geri kitlelerini olduğu kadar, toplumdaki tüm ezilen ve sömürülen katmanları da sarstığı, uyandırdığı, kendine çektiği, onlar için bir umut haline geldiği, yine olaylarla kanıtlanmakta olan nesnel bir gerçekliktir. İşçi sınıfı bizzat gerçek yaşam içinde sermaye tarafından ezilen ve sömürülen tüm çalışan kitlelerin öncüsü, harekete geçirici ve sürükleyici gücü haline gelmektedir. Zonguldak'da gelişen proleter kitle hareketinin kısa zamanda bir halk hareketine doğru gelişmesi ve tüm toplumda güçlü bir yankı bulması, eylemin mahalli niteliği de düşünüldüğünde, bu açıdan gerçekten çarpıcı ve öğreticidir. Bundan hareketle, mücadelenin daha ileri düzeylerinde, işçi sınıfının, ileri bir bilinç ve örgütlülük düzeyi ile belli başlı sanayi kentlerinde ortaya koyabileceği devrimci bir girişkenliğin, siyasal sınıf ilişkilerinde yaratacağı köklü değişimi ve yeniden mevzilenişi kestirmek hiç de zor değil. Bunun, bugünkü haliyle Kürt ulusal hareketinin hayli karışık ve değişken olan sosyal bileşiminde nasıl bir değişmeye yol açacağı ise temel önemde bir başka sorundur. Tüm toplumu sarsan bir proletarya hareketinin varlığı koşullarında, Kürt emekçi katmanlarının kendilerini Kürt burjuva katmanları gibi yalnızca ulusal siyasal istemlerle sınırlayacağını sanmak saflık olur.

Devrimimizin sosyal çehresi ve karakteri bakımından aydınlatıcı olan bu verilere, devrimci yükselişin ortaya çıkardığı mücadele araç ve yöntemlerine ilişkin verileri eklemek gerekiyor. Siyasal gösterilere doğru genişleme düzeyine ulaşmış proleter kitle grevi bugünkü dev-

rimci yükselişin temel mücadele biçimidir. Olayların genişlemesi ve boyutlanması proleter kitle grevi aracılığıyla gerçekleşmektedir. Mücadelenin siyasal karakteri belirginleştikçe, proleter kitle grevinin değişik biçimlerinin oynadığı muazzam rol daha iyi anlaşılacaktır. İşçi komiteleri ile sendikalar ise, mücadelenin bugünkü aşamasındaki örgütsel araçlar olmaktadır. Bu, mücadeleye proleter araç ve yöntemlerin damgasını vurmakta olduğu anlamına gelir ki, bunu devrimimizin proleter karakterini bir başka yönüyle aydınlatan bir olgu saymak gerekir.

Son olarak, yığın hareketinin bu genel nesnel görünümünün ötesinde, bugünkü düzeyiyle onun bilinç ve önderlik düzeyine, bununla bağlantılı olarak şiarlarına, ileriye sürdüğü istemlerine bir göz atalım. Bu kuşkusuz hareketin en zayıf yanıdır. Eyleminin yer yer kazandığı çok ileri biçimlere rağmen hareketin bilinç ve önderlik düzeyi henüz son derece geridir. İşçilerde büyük bir mücadele kararlılığı var. Eylem içinde sürekli artan bir mücadele deneyimi var. Fakat mücadelenin temel sorunları, hedefleri ve yönü konusunda işçi sınıfı henüz burjuva bilincin sınırları içindedir. Bu bakımdan denilebilir ki hareket gerçek bir burjuva kuşatma altındadır. Burjuva muhalefet, sendika bürokrasisi ve sosyal reformizm bu kuşatmanın birbirine eklenen ve birbirini tamamlayan değişik halkalarıdır. İşçilerin kendiliğinden ileri sürebildikleri demokratik hak istemleriyle uyum sağlamak sözü geçen mihraklar için zor olmadığı için, bu kuşatma önemli ölçüde başarılı da olmaktadır. Zonguldak işçileri ekmek ve demokrasi mücadelesi verdiklerini, demokratik haklar için direndiklerini söylüyorlardı. Kurulu düzenin temellerine yönelmeyen bu siyasal reform istemlerine sahip çıkmak özellikle sendika bürokratları ve sosyal reformistler için hiç de zor olmamaktadır.

Küçük-burjuva sosyalizmi bu gerçeği kavrayamıyor. Proleter yığın hareketinin nesnel görünümü ve öğeleri sahip olduğu geri programları boşa çıkardığı ölçüde, proleter hareketin öznel yönünü oluşturan zayıflıklardan kendi geri programına ve hedeflerine dayanaklar bulmaya çalışıyor. Oysa tam da bu zayıflığın kendisidir ki siyasal demokrasi istemlerine dayalı devrim programlarına öldürücü darbeyi vuruyor. Zira mücadelenin bu geri düzeyinde ve bilinç ve önderlik planındaki bugünkü vahim durumda bile, işçi hareketi

demokratik istemlerin önemli bir kısmını kendine şiar edinebiliyor. Zonguldak eyleminin gösterdiği gelişme düzeyi buna örnektir. İşçi hareketinin kendiliğinden gelişme ile ulaştığı bilinç düzeyinin ve bunun yansıması olan şiarların daha şimdiden bazı programları zorlaması -işte öldürücü olan budur. “ İş, ekmek, özgürlük” yalnızca bazı devrimci grupların değil, en az 1988’den beri Türk-İş yönetiminin de kullandığı temel bir şiardır.

Demokratik siyasal istemlere sahip çıkmak, işçi hareketinin bu istemlere dayalı mücadelesini desteklemek, bu mücadele içinde kitleleri eğitmek, tüm bunların taktik önemi büyüktür. Ama şu temel gerçeği de olaylar şimdiden kanıtlamaktadır: Burjuvazinin devrilmesi ve iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi temel hedefine bağlanmamış bir demokrasi mücadelesi, kaçınılmaz olarak düzen içi kanallara akar.

Proleter yığınlar, kent ve kır yoksulları, demokrasi mücadelesini şimdiden vermektedirler. Zonguldak işçileri örneğinde olduğu gibi, bu mücadele içinde hızlı bir eğitimden de geçmektedirler. Bütün görev bu mücadeleyi iktidar mücadelesine bağlayabilmek, demokrasi uğruna mücadeleyi sosyalizm uğruna mücadele düzeyine çıkarabilmektir. Hareketin öznel yanını geliştirmenin canalcı boyutu budur. İşçi sınıfının politik bağımsızlığını gerçekleştirmek, işçi hareketine nüfuz eden her türlü burjuva etkiyi felç etmek bununla mümkündür. Demokrasi mücadelesini burjuvaziye karşı siyasal iktidar mücadelesine ve sosyalizm için mücadeleye bağlayamadığı sürece, işçi hareketinin değişik düzeylerde gelişiminden söz edilebilse bile, işçi sınıfının politik bağımsızlığından asla sözedilemez.

* * *

Bugün işçi kitleleri büyük bir uyanış içindedirler. İşçi hareketi politik bir mecraya girmiştir. İşçiler artık siyasal istemler, kendileriyle ve öteki emekçi sınıfların sorunları ve mücadelesi arasında köprü kuran türden siyasal istemler ileri sürüyorlar. Bu onları bugünden ezilenlerin öncüsü haline getiriyor. İşçi hareketinin gelişimi bakımından tarihsel önemde büyük bir gelişmedir bu. Öte yandan işçi hareketinin gelişmesi, Türkiye işçi sınıfının taşıdığı büyük devrimci enerjiyi,

cylem isteği ve yeteneğini, sınırlı hak ve istemler uğruna bile ortaya koyabildiği m¼cadele kararlılığını, belki hen¼z yalnızca bazı en ileri ¼rneklerle, ama yine de oldukça anlamlı ve heyecan yaratacak d¼zeyde ortaya koymuştur. Dahası t¼m bu m¼cadeleler işçi sınıfını eğiliyor. Onun yeni yeni gerçeğleri farketmesini, bizzat kendi g¼c¼n¼n ve enerjisinin b¼y¼kl¼đ¼n¼, m¼azzam eylem yeteneğini g¼rmesini kolaylaştırıyor. Kendine olan g¼venini artırıyor. Kendi m¼cadelelerinin toplumda yarattığı heyecanı, ezilen katmanlar arasında yarattığı umut ve yakınlığı g¼r¼yor. T¼m bunlar kendiliğinden oluyor. Ne var ki bu “kendiliğinden” oluş, devrimci hareketin bir kesiminde yalnızca şaşkınlığa ve heyecana yolaçarken, diğer bazı kesimlerinde ise “kendiliğindencilik” ¼zerine darkafalılık numunesi boş gevezeliklere konu oluyor. Her iki durumda da sonuç hareketi elleri b¼đr¼nde izlemek oluyor.

Oysa bug¼n aksayan biricik fakt¼r ¼nc¼ olmak iddiasındakilerin harekete yapması gereken m¼dahaledir. Bu m¼dahale bug¼nk¼ haliyle son derece yetersiz, hatta işçi hareketinin ulaştığı gelişme d¼zeyi d¼ř¼n¼l¼rse, ¼nemsizdir. Fakat bu m¼dahaleyi yapabilmek yaşamsaldır. Bu m¼dahaleyi yapabilecek g¼c¼ ve irade ortaya konmadığı, bunun araç ve olanakları yaratılmadığı, bu m¼dahale somut olarak başarılmadığı s¼rece, “devrim ¼lkesi”, “devrimci y¼kseliř”, “işçi hareketindeki gelişme” ¼zerine s¼ylenip yazılan her şey anlamsız s¼z yığını olarak kalır. Bizler, evet biz Ekimciler, bu m¼dahale için seferber olmalıyız. Bunu başarabilmek için ¼nemli avantajlarımız var. Yalnızca T¼rkiye’nin devrimci olanaklarını değil, bu olanakların kendini bug¼n ortaya koyuş biçimini, kitle hareketinin gelişim seyrini, dinamiklerini, g¼c¼l¼ ve zayıf yanlarını doğru kavırıyoruz. Bu ¼nemlidir. Zira m¼dahale alanını ve nesnesini doğru kavramak demektir. Bu olmadan bir tek doğru pratik adım atılamaz. Nedir ki bu kadar yetmez. Doğru kavrayış uygulamak içindir. Bu kavrayışı pratik bir m¼dahale haline getirmeliyiz. ¼n¼m¼zde y¼zbinlerce eylemciyle ifade edilebilen bir işçi okyanusu var. Bu, g¼c¼lerimizi en iyi şekilde d¼zenleyebilmemizi, en etkili, en verimli araç ve y¼ntemleri geliştirmemizi ve kullanmamızı gerektirir. Binlerce ve onbinlerce işçiye aynı anda ulaşabilmeli, aynı anda seslenebilmeliyiz. Oysa ki bug¼nk¼ g¼c¼ ve olanaklarımızla yapılabileceklerin bile pek azını yapıyoruz. Yığın hareketine anlamlı

sayılabilecek bir müdahale yeteneği ve pratiği ortaya koyabilmiş değiliz henüz. Başka devrimci grupların da başka açıdan genellikle iç karartıcı olan durumu bu alandaki kusurlarımızı hafifletmez, sorumluluğumuzu azaltmaz. Kötü emsalin emsal olmayacağı bir yana, tam bu durum bizim sorumluluğumuzu kat kat artırmaktadır.

İşçi hareketine ve bu hareket ekseninde sürmekte olan devrimci yükselişe, olayların seyrini ve yönünü etkileyecek bir müdahaleyi başarabilmek inancı ve çabasıyla ortaya çıkabilmeliyiz. Hareketimizin misyonu ve geleceği buna bağlıdır.

EKİM
Ocak 1991

II. BÖLÜM

İşçi Hareketi

NASIL BİR İŞÇİ HAREKETİ?

Üç yıllık bir sessizlik döneminin ardından, '84 yılından itibaren kıpırdanmaya başlayan işçi hareketi '87'de atılıma geçiyor. Yürüyüş, protesto gösterileri, mitingler, toplantılar, yemek boykotları, oturma ve iş yavaşlatma gibi eylem türlerindeki artışın yanısıra, son dokuz ayda toplam grevci sayısı 26 bine ulaştı. Ancak bu sayı bugünkü iktisadi-demokratik savaşımın boyutu hakkında tam bir fikir vermez. Yürürlükteki sendika ve grev yasalarının niteliği, çok sayıda işkolunu kapsayan grev yasağı, alınıp da uygulanmayan grev kararları, uyuşmazlık zabıtları, sendika bürokrasisinin sermayeyle işbirliği vb. olguların tümü gözönüne alınarak emek-sermaye çatışmasının gerçek boyutu ve derinliği görülebilir.

12 Eylül rejiminin getirdiği yeni olağanüstü engeller olmasaydı, sendika bürokrasisinin sermayeyle işbirliğine rağmen, şüphesiz 12 Eylül döneminin yarattığı birikimin de itilimiyle, iktisadi hareketin

boyutu geçmiş yıllarla kıyaslanmayacak bir noktaya ulaşırdı. Sermayenin, generallerin süngüsü ve kırbacı eşliğinde başlattığı haçlı seferi, işçi sınıfını eğitti. Sınıfın alttan alta kaydığı, geçmiş hiçbir dönemle kıyaslanmayacak oranda örgütlenme ve mücadele isteği gösterdiği günlük basındaki dikkatli gözlemciler tarafından dile getiriliyor. Dünün en durgun görünen kesimlerinde dahi protesto sesleri yükseliyor, mücadele isteği artıyor. 64 yıldan beri ilk kez greve çıkmak isteyen demiryolu işçilerinin grevinin sendika bürokrasisi tarafından utanç verici bir şekilde satılmasına karşı işçilerin tepkileri o kadar şiddetli oldu ki, denilebilir ki, bugüne kadar sendika bürokrasisine karşı yapılmış en sert tepkiydi bu. Sendika bürokrasisine, “başınıza kara bulutlar yağdıracağız” dediler. Sendikanın İstanbul Şubesi Başkanı ve Eskişehir şube yöneticileri istifa etti. İşveren ve sendika bürokrasisi buna işten atma ve sürgünle cevap verdi. Sadece bu olay bile, çatışmanın boyutu ve derinliği hakkında kesin bir fikir verebilir.

Öte yandan, biraz dikkatli bir gözlem, sınıf hareketinin gelişmesi ve bağımsız bir hüviyet kazanması bakımından son derece önemli bazı öğelerin önceki dönemlerden çok daha belirgin olduğunun veya olacağının ipuçlarını veriyor.

Sınıfın giderek artan geniş bir kesiminde, tecrübe ve sezgi yoluyla, ayrı bir sınıf olduklarının, yürürlükteki sistemin kendilerine karşı bir sistem olduğunun bilinci; ileri unsurlarda ise, epeyce olgunlaşmış bir sınıf bilinci; gösteriler, grevler, “İşçilerin Birliği Sermayeyi Yenecek”, “İşçiler Birleşin” sloganlarıyla başlıyor, sermayeyi hedefliyor. Sınıfın ileri kesimlerinden siyasi tutuklulara, öğrencilere destek geliyor vb.

Sınıf dayanışması; Netaş greviyle güçlenen bu öğe, deri işçilerinin greviyle daha anlamlı bir hal aldı. İşçilerde aynı ve tek bir ordunun nefesleri olduğu fikri, somut olarak güçleniyor.

Sendika bürokrasisine karşı mücadele eğilimi; sendika patronları işçiler tarafından yüksek sesle hain ilan ediliyor, yuhalanıyor, üzerlerine yürünüyor, açıkça tehdit ediliyor vb.

Eğitim düzeyinin ileriliği; bunun için sadece işçilerin ve ileri unsurlarının demeçlerine, konuşmalarına gözetmek yeter. 1982’de yapılan anketler kentlerdeki ücretlilerin sadece %7’sinin okuma yazma bilmediğini ve saflarında lise, endüstri meslek lisesi ve ortaokul

mezunlarının oranının oldukça yükseldiğini gösteriyor. Artık eli kalem tutan aydın bir işçi kuşağı yetişiyor.

Bugün Türkiye toplumundaki sınıf çatışmalarının ekseninde proletarya-burjuvazi, emek-sermaye çatışmasının olduğunu, nüfusun diğer sömürülen kitlelerinin sömürenlere karşı mücadelesinin bu eksen etrafında biçimlendiğini ve biçimleneceğini anlamak için fazla zorlanmak gerekmez; sürmekte olan çatışmayı, günlük olayları gözlemek yeter. Sadece bilimsel incelemeler ve teorik akıl yürütmeler değil, pratik eylemin kendisi, programlarını bu çatışma (emek-sermaye) üzerine kurmamış teorileri geçersiz kılıyor. Pratik, gerçek ekonomik ve toplumsal gelişme düzeyine ve sürecine uymayan köhne teori ve programların üzerine yürüyor.

Sınıfın sürekli artan nicel gücü ve pratik eylemi, sosyalizm adına ortaya çıkan her siyasal akımı, şimdi her zamankinden çok daha fazla, onun hareketiyle ilgilenmeye zorluyor. Doğal olarak çekim merkezi, umut kaynağı oluyor. Bu nesnel durumun zorlamasıdır. Ve "işçi sınıfına" sloganı yine, ama her zamankinden fazla moda oluyor. Ala, güzel. Bu bir ilerlemedir! Ama hangi program ya da perspektifle? Sorunun canalıcı noktası budur.

Sınıfın diğer sömürülen ve ezilen kitlelerini de etkileyen ve harekete geçiren hareketi 1960'lerden beri sahnededir. Ancak bu hareket bugüne kadar bağımsız bir kimlik kazanamadı; sosyalist bir işçi hareketine, sermaye düzenini ve iktidarını yıkma, sosyalizmi kurma hedefine yönelmiş örgütlü bir siyasal harekete dönüştürülemedi.

Sosyalizm adına hareket edenler tarafından, ona, taşınabildiği kadar bulanık sosyalizm fikirleriyle karışık burjuva demokratik ya da devrimci demokratik fikirler taşındı. TİP, sınıfa bir tür burjuva sosyalizmi -parlamentar sosyalizm ile birlikte reformcu, burjuva-demokratik önyargılar taşıdı. MDD'den kök alan onlarca gruptan oluşan popülist hareket, sınıfa, radikal veya (daha az olmak üzere) reformcu tonda, küçük-burjuva sosyalizmini, yurtsever, demokratik fikirleri taşıdı. MDD kanadının diğer bir unsuru TKP ise, her zaman olduğu gibi, işçi hareketini burjuvazinin bir fraksiyonunun, '80 öncesi reformcu fraksiyonunun yedeği haline getirmenin partisi rolünü oynadı. (Şimdilerde TİP, bu partiye iltihak etmek üzere.)

Her kim, bugünkü Türkiye'de, kapitalist bir ülkede, sermaye dü-

zeninin ve sermaye sınıfının açık ve çıplak egemenliğinin hüküm sürdüğü, ücretli emeğin yaygın ve geniş çapta sömürsününün iktisadi hayata damgasını vuran başlıca olgu olduğu, temel çelişmenin emek-sermaye çelişmesi, sınıf çatışmalarının eksenini proletarya-burjuvazi çatışması olduğu bir toplumda, tarihsel olarak çözümlenmemiş bazı burjuva devrim görevlerini kendine program edinen demokratik devrim ufkuyla, sosyalist ve anti-kapitalist perspektife bağlanmamış demokratikle sınırlı bir anti-faşizm, yurtseverlikle sınırlı bir anti-emperyalizmle işçi sınıfına giderse, o, sadece sınıfa küçük-burjuva demokratik öğeleri taşıyor, son tahlilde, işçi hareketini burjuvazinin etkisi altına / alanına çekiyor demektir. Proleter devrim -bizde demokratik istemlerin kesin, tutarlı ve sosyalistçe çözümü gelip buna dayanmıştır.

Komünistler, işçi hareketini demokratik istemler uğruna tutarlı savaşıma sürmekten bir an geri durmayacaklardır. Ama bu, sermaye iktidarının devrilmesini kolaylaştırmak, bu temel amaç için savaşım olanaklarını artırmak ve bütün demokratik öğeleri ve özlemleri bu savaşım uğruna seferber etmek içindir.

Sosyalist işçi hareketi yaratmaktan söz ediyoruz. Mademki, sosyalist işçi hareketi, bilimsel sosyalizmle işçi hareketinin, aynı anlama gelmek üzere onun ileri unsurlarının, birliği demektir; mademki, bizde hala bilimsel sosyalizmle işçi hareketi ayrı ayrı yürümektedir, o halde komünistler bütün enerjilerini böyle bir hareketin yaratılmasına, bu acil göreve hasretmelidirler.

Şimdi, komünistlerin pratik faaliyeti, bu harekete katılmak, ona yardım etmek, bütün sömürülen ve ezilen kitlelerin öncüsü olmasını sağlayacak siyasal bilinci vermek; genel olarak bilimsel sosyalizmin fikirlerini ve olabildiği kadarıyla kendi teorik faaliyetlerinin (tartışmasız en zayıf yanları budur) ürünlerini propaganda yoluyla öncelikle hareketin ileri unsurlarına taşımaktır.

Asli amaç, sınıfın iktisadi savaşımını (ki bu, Türkiye'nin bugünkü koşullarında, sık sık hükümet ve devletle çatışmaya dönüşerek kolayca siyasi hüviyet kazanıyor) sermaye düzenini yıkmak, mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilip tüm sömürülen ve ezilen kitlelerin ekonomik-siyasi köleliğine son verilmesini sağlayacak olan sosyalizmi kurma hedefine yönelmiş bilinçli ve örgütlü sınıf savaşımına dönüştürmektir.

Bu da, sosyalist propaganda, sosyalist basının işçilere ulaştırılması demektir. Sosyalist işçi çevreleri, bizim koşullarımızda illegal işçi çekirdekleri, bu illegal çekirdekler etrafında legal mevziler ve kürsüler demektir. Nihayet bu, illegal çekirdekleri sayısız legal, yarı-legal kollarıyla, işçi hareketinin en ileri unsurlarını bağrında toplayan militan bir işçi partisi demektir.

Her kim, Türkiye koşullarında üstelik sadece tarihsel tecrübe değil, yakın zamanın tecrübesi de ortadayken, işçilere legal bir parti öneriyorsa, o tercihini kesinlikle düzen içi bir alternatiften, son tahlilde burjuvaziden yana koyuyor demektir. Bu, açıkça düzen dışı bir hareketten, devrimden vazgeçmek, işçileri aldatmaktır. Onları, kapitalist rejime karşı, onun alacağı siyasal biçimlerden bağımsız olarak, her şart altında savaşıma yeteneğine sahip devrimci bir partiden yoksun bırakmak, burjuvazinin anlayışına ve insafına terketmekle eş anlamlıdır.

Her şeye adeta yeniden başlıyoruz. İşin başında sayılırız. Hedef, büyük merkezlerdeki modern sanayi proletaryası, onun da öncelikle büyük fabrika ve işyerlerinde toplanmış kesimidir. Bütün dikkat ve enerjimizi bu alana vereceğiz. Biz sosyalistiz ve proleter devrim için savaşıyoruz. Bu da, her şeyden önce, modern sanayi proletaryası demektir. Bu kesimi kazanmadan, zaten yetersiz ve az sayıdaki güçlerimizi başka alanlara dağıtmak, amaçlarımıza ters düşer; ve daha baştan hareketin yönünden sapması, her şeyin yitirilmesi demek olur. Proleter devrimin geleceği fabrikaların fethedilmesinden geçiyor.

A. Azad
Ekim 1987

SENDİKALAR VE SİYASAL FAALİYET

Sendikalar ve sendikalar içinde devrimci faaliyet sorunu her zaman komünistlerin gündeminde bir sorun olmuştur. Bu, sendikaların komünistlerin temel amaçları bakımından taşıdığı büyük önem nedeniyledir. Sendikaların bu önemi, işçi sınıfının örgütlenme merkezleri olarak onların geniş işçi yığınlarının eğitiminde ve sermayeye karşı mücadeleye sevk edilmesinde, siyasal-toplumsal devrimin hazırlanmasında, devrimde ve yeni toplumun inşasında oynayabilecekleri muazzam rolden gelir. Bugün kapitalist ülkelerin çoğunda, sendikaların işçi aristokrasisi aracılığıyla sermaye düzenine eklemlenmiş gerici bürokratik aygıtlara dönüşmüş olmaları, bu gerçeği değiştirmez. Eğer kapitalizm, sermaye ve ücretli emek sistemi ilelebet yaşamayacaksa, ya bu işçi aristokrasisi ve bürokratik yapı gelecekteki sert sınıf çatışmalarının zorunlu bir pratik ihtiyacı olarak işçi hareketi tarafından tasfiye edilip, bu örgütlerin niteliği değiştirilecek; ya da, bu

olanaksızsa alı boşaltılarak yerine yenileri veya yeni biçimler konularak fiilen işe yaramaz fonksiyonsuz aygıtlar olarak kenara itileceklerdir.

Marks, “*sendikalar sermaye ile emek arasındaki gerilla savaşları için nasıl gerekiyorsa, ücretli emek ve sermaye egemenliği sisteminin yerini alacak örgütlü organlar olarak, bunların önemi daha da büyüktür*” diyordu. Lenin, “*dünyanın hiçbir yerinde proletaryanın gelişmesi, sendikalar olmadan, sendikaların ve işçi partisinin karşılıklı eylemi olmadan gerçekleşmemiştir ve gerçekleşemez*” diyordu. Sendikaların tarihsel evrimi, kapitalist ülkelerin çoğunda halihazırdaki durumları, tarihsel olarak geçici ve değişebilir olan bu olgu, bu saptamaları geçersiz kılmıyor.

Bu nedenle, sendikalar içinde devrimci faaliyete ilişkin doğru bir politikaya sahip olmak hayati önem taşıyor.

Bizde sendikaların öteden beri çeşitli renkler taşıyan (gericiler, sosyal-demokratlar, revizyonist-liberal sol) sendika bürokrasisi aracılığıyla doğrudan veya dolaylı burjuva ideolojisinin ve politikasının etkinliği altında olduğu bilinmektedir. DİSK bu durumu değiştirmiyordu. Dün nesnel olarak, işçi hareketini burjuva reformizminin (sosyal-demokrasi) yedeği haline getirme rolünü oynayan DİSK liderleri, aynı rolü bugün resmi olarak üstlenmiş bulunuyorlar (Abdullah Baştürk, Fehmi Işıklar vd.). Ve takriben 2 milyon işçi sendikalarda örgütlenmiş bulunuyor.

Bu durum karşısında sendikalara ilişkin doğru politika-taktik nedir, ne olmalıdır? Belli ki, bu sendikalarda, bu sendikalar içinde örgütlenmiş işçiler üzerinde gericilerin, reformistlerin etkinliği kırılmadan işçi hareketi ilerleyemez. Gericiler, reformist sendikalarda çalışmak, bu sendikalardaki yozlaşmış bürokratik aygıtların ve gericiler, burjuvalaşmış yöneticilerin etkinliğini kırmak, işçileri kazanmak ve onları kazanıldığı ölçüde sendikaları kazanmak, mümkünse onları işleyişleri-tüzüğü bakımından işçilerin denetiminde demokratik, amaçları bakımından devrimci sınıf sendikalarına dönüştürmek, işte biricik doğru politika-taktik budur. Nitelikleri ne olursa olsun, işçilerin toplanma ve örgütlenme merkezleri olan, dikkate alınabilir bir işçi kitlesini içinde toplayan bütün sendikalarda ayırimsız çalışmak gerekir. Leninizmin ve uluslararası işçi hareketinin tecrübelerinin bize

öğrettiği de budur. Bu sorun, onu dışılamamakla birlikte, esasen yönetimleri ele geçirme sorunu değildir. Bu konuya daha sonra yeneden dönmek üzere, bir kaç noktanın altını çizmek gerekiyor.

İşçi hareketinden sözedilince çoğu kimsenin aklına genellikle veya öncelikle, sendikalar, sendikal hareket geliyor. Şüphesiz sendikal hareket işçi hareketinin bir yönüdür; ama sadece bir yönüdür. Ve zaten hemen bütün kapitalist ülkelerde, işçi sınıfı az çok oluşur oluşmaz çoğu zaman kendiliğinden oluşmuş ve gelişmiştir. Oysa, işçi hareketinden sözedilirken bir komünistin aklına öncelikle gelmesi gereken, işçi partisi de dahil, siyasal işçi hareketidir. Bizde olmayan da budur. Ve komünistler işçilerin iktisadi mücadelesine, onun gelişmesine yardım ederlerken dahi, bu asıl amacı, sermaye egemenliğini yıkmayı hedefleyen siyasal işçi hareketinin yaratılması ereğini gözetmek zorundadırlar. Bu kavramlar hakkındaki bir sürü yararsız akademik tartışma bir yana, zaten pratik hayatta, bu ikisi bir aradadır, birlikte, içiçe, yanyana gelişir. İktisadi mücadelelerine katılmadan işçileri politik mücadeleye nasıl çekebilirsiniz? Ve gerçek hayatta, kapitalist sınıf ve kapitalist devletle doğrudan veya dolaylı karşı karşıya gelmeyen, çatışmayan az çok geniş kapsamlı bir iktisadi hareket, “salt iktisadi hareket” var mıdır?

Bu anlayışın uzantısı, komünistlerin sendikalardaki asıl rolü ve görevlerinin anlaşılmasındır. Çok sözü edilmiş bazı şeyleri yinelenmek zorundayız. Sendikalardaki, sendikal hareket içindeki görevlerden sözedildiğinde, akla genellikle veya öncelikle ekonomik-sendikal mücadele gelmektedir. Şüphesiz bu da görevlerden biridir, bu mücadelenin araçları da sendikalardır; ve zaten sendikalar bu ihtiyacın ürünü olarak doğmuşlardır. Salt sendikacılar, sendika bürokrasisi de bu mücadeleyi şu veya bu ölçüde yürütmüştür, yürütmektedir. Bu komünistlere rağmen de olmuştur, olmaktadır, olmaya devam edecektir. Bu mücadelenin önemi bilinmektedir, küçümsenemez. Ve bizim sınıf içinde bir bütün teşkil eden devrimci faaliyetimizin (ideolojik-politik-ekonomik) bir unsurudur. Ama bizim asli görevimiz “sendikacılık” değildir. Onu salt sendikacılar da yapıyor. Bizim başlıca ve temel görevimiz sınıfın politik eğitimini ve örgütlenmesini sağlamak, ona politik hedeflerini göstermektir. Diğer bir deyişle, sendikalar da dahil bütün işçi örgütlerindeki faaliyetlerimizin ana eksenini

ideolojik, politik etkileme faaliyeti olmalıdır. Bu sendikaların kendilerine has konularını ve görevlerini gözardı etmek anlamına gelmez. İdeolojik, politik etkileme faaliyeti, hiç kuşkusuz bütün toplumsal yaşamın -sadece işçi yaşamının değil- canlı, objektif olguları, sınıfın günlük yaşamı ve durumu zeminine oturtulmadan başarıyla yürütülemez. Ekonomik-sendikal mücadele de bu zeminlerden biridir. Ama bu abartılmamalıdır; nihayet sermaye düzeni çerçevesinde işgücünün fiyatını ve işçinin çalışma koşullarını belirlemeyi amaçlar. Ve kapitalist ekonomi çerçevesinde bunun sınırı az çok bellidir. Komünistlerin asli görevi ise, sınıfa ücretli emek ve sermaye egemenliği sisteminin kaldırılmasının zorunluluğu bilincini vermek, bunun nasıl olacağını, yerine neyin konulması gerektiği konusunda aydınlatmaktır. Yani zaten salt sendikacılar tarafından da zorunlu olarak şu veya bu ölçüde verilen -ki Türkiye’de bu önemli ölçüde verilmiştir- ekonomik-sendikal bilinç düzeyinden politik-sosyalist bilinç düzeyine yükseltmektir. Yoksa salt sendikacılar, sendika bürokrasisi tarafından da yürütülebilen daha iyi ücret, daha geniş haklar vb. çerçevesinde kalarak, onlarla kavganın asıl alanını buraya çekmek değildir (şüphesiz zaman zaman bu alandaki çatışma da çok önem kazanabilir).

Bizim sendika bürokrasisiyle asıl ayrımımız ekonomik-sendikal mücadeledeki tutum değildir; bu alandaki tutumumuz zaman zaman onlarla çakışabilir de. Hatta bu mücadele onlar tarafından az çok tutarlı bir şekilde yürütüldüğünde, görevimiz sadece onları desteklemekten, daha ileri itmekten ibaret kalacaktır. Örneğin geçmişte DİSK bu alanda Türk-İş’ten daha tutarlı bir mücadele yürütebiliyordu pekala.

Sendikalarda gerici, reformist, burjuvalaşmış liderlerin gücünü ancak işçiler içinde politik etkinlik yaratarak kırabiliriz. Sınıf içindeki faaliyet politik etkinlik yaratırsa, sınıf bilinçli işçilerin desteği kaçınılmaz olarak sendikalarda komünistlerin ve onları destekleyen işçilerin etkinliğiyle sonuçlanacaktır. Böyle bir durumda, baskı, hile, tüzük engelleri, seçim dalavereleri vb. yollarla komünistlerin sendikalarda etkinlik kurmasını önlemek oldukça güç olacaktır. Bu, ancak geciktirilebilir. Önlense dahi, siyasal etkinlik devam eder -ki bizim için aslolan da budur-, ve sendikal hareket en uygun kanalı şu veya bu şekilde bulur.

İşyerlerinde ve sendikalardaki faaliyetimiz, gerici, reformist yö-

neticilerin ekonomik-sendikal mücadeledeki tutarsızlıklarını teşhir, işçilerin memnuniyetsizliğini sendikal muhalefette toplama çerçevesini aşmazsa, siyasal faaliyet de bunun eksenini etrafında dönerse, devrimciler örgütünün asli görevleri, işyerlerinde, sendikalarda devrimci çekirdekler (hücreler vb.) oluşturma görevi, ikinci plana itilir ya da unutulur. Bu durumda da sınıf içinde kalıcı mevziler sağlanamaz. '80 öncesi tecrübe bunu göstermiştir.

Sendikal politika-taktik ne olmalıdır?

Sendikal hareket ve buna dair izlenecek politika-taktik sorunu bugün sol çevrelerde önemli tartışma konularından birini oluşturuyor. "Türk-İş'te birlik", "Yeni bir DİSK", "Bağımsız sendikaları geliştirmek", "Türk-İş yönetimini devirmek" önerilen çözümler; ya da, bunların bir kaçı birlikte öneriliyor.

Doğru politika, nesnel-pratik durum ve onun ihtiyaçları gözönüne alınarak, sınıfın dar bir kesiminin eğilimleri değil, genel eğilimi ve ihtiyaçları gözetilerek saptanabilir.

Her şeyden önce bir DİSK sorunu vardır, bu konu henüz kapanmış değildir. Kapanmamış saymak gerekiyor. DİSK davası, o gün ve bugün, yürürlükteki yasalara göre dahi skandal bir davadır. Yasalar önünde açık çalışan koca bir sendika gizli örgüt sayıldı, mallarına bir haydut gibi davranan devlet tarafından el konuldu. Bu soruna ilgisiz kalmamak, canlı tutmak gerekiyordu ve gerekiyor. Ancak DİSK baştan sahipsiz kaldı, bırakıldı. "Oldu-bitti" düşüncesi adeta kanıksandı. Bu yüzden, sorunu canlı tutmak, baskı güçleri oluşturmak oldukça güçleşti. Ama yine de çabalamak, kabullenmemek gerekiyor.

Generaller, DİSK'in şahsında sadece devrimci işçi hareketine değil -zira sınıfın en ileri kesimleri bu sendikadaydı-, işçi sınıfına saldırdı; sendikal hakları, onu gerçekçe göstererek, onun şahsında gaspetti.

Ne yazık ki, DİSK'li işçiler, bu saldırıya mırıldanmalar dışında sessiz kaldılar. Oysa, işçi sınıfının önemli ve en ileri bölümü, bu sendikanın kurulması, geliştirilmesi ve yaşatılması için küçümseyecek çabalar harcamıştı. Türkiye işçi hareketi tarihinde en önemli olay olarak kaydedilen 15-16 Haziran başkaldırısı, bu sendikaya, onun

şahsında devrimci işçi hareketine yapılan saldırı nedeniyle patlak vermişti. Ancak, tersi iddialarına karşın, DİSK liderleri, işçileri sendikalizmin, reformizmin çerçevesinde tuttular, onları, yasalılık, icazet anlayışıyla eğittiler. Siyaseti de ancak bunun ekseninde, sosyal-demokrasinin yedeğinde yaptılar. İşçilerin önce şevkle sarıldığı bu sendika, “sınıf sendikası” şiarıyla ortaya çıkan reformist, revizyonist liderler tarafından o hale getirildi ki, işçiler genel olarak sendikaya yabancılaştılar, adeta “sendikaların yararı yok” fikrine vardılar. Maden-İş sendikal demokrasiyi yok eden uygulamalarıyla bunun en olumsuz örneği haline geldi. Öte yandan, çarpık bir anlayışla yürütülen “muhalefet”ler, sendika içinde sendika rolü atfedilen “DSM”cilik, “ayrı sendika” adı altında “dükkan sendika”cılık da bu yabancılaşmayı artırdı. Bu yüzden de işçiler, DİSK’i burjuvazinin saldırılarına karşı fiilen korumak bir yana, ona ciddi olarak sahip bile çıkmadılar. Tutuklanan ya da tutuklanmayan yöneticileri de bunun için işçilere hiçbir çağrıda bulunmadılar. Ki, olsa olsa, ancak onların çağrıları etkili olabilirdi. Ancak, orduya saygı anlayışıyla, sendikalist bir anlayışla eğitilmiş işçiler içinde bu çağrının ciddi yankı yaratmayacağı söylenebilir. Darbenin sessizlikle karşılanmasının en önemli nedenlerinden biri de buydu şüphesiz.

Öte yandan, eğer dalkavukça konuşmayacaksak, her şeye rağmen, işçilerin kendi sendikalarına sahip çıkmamaları, en hafif ifadeyle, onlar adına acınası bir durumdu. Bunu hatırlamak, işçilere hatırlatmak, üzerine gitmek gerekiyor.

Generaller DİSK’i askıya alıp Türk-İş’in şahsında tek tip bir devlet sendikası yaratmak istediler. Arzuladıkları iş ve sendika düzeninin yasal-hukuki dayanaklarını büyük ölçüde gerçekleştirdiler; ama devlet güdümünde örgütlenmiş bir iş ve sendika düzeni yaratmayı başaramadılar. Bu bakımdan yaptıkları örgütsüz bırakarak, baskıyla işçileri Türk-İş’te toplamak oldu. Şüphesiz bu zoraki ve gönülsüz bir birlikti. Ama artık bunu tartışmanın pratik bir yararı kalmamıştır. Şimdi sorun şudur: Süngü zoruyla yaratılmış bu birlik onlara karşı döndürülebilir mi? Bu mümkündür. Eğer DİSK bir nitelikdiyse, ve önemli olan bu nitelikse, bazılarının kaygılarının aksine bu kaybolmaz, daha geniş bir niceliği kapsayarak kendini Türk-İş’in içinde yeniden üretir. DİSK’li işçiler devrimci gelenekleri Türk-İş’te yayarak, zoraki

yaratılmış bu birliği uzun vadede sınıf çıkarma uygun devrimci bir birliğe dönüştürebilirler. Bu başarılabilirse, generallerin ve kapitalistlerin silahları kendilerine dönecektir.

Unutulmamalıdır ki, Türk-İş, niteliği ne olursa olsun, işçi hareketinde bir olgudur; ve işçi sınıfının en büyük bölümünü içinde toplayan bir örgüttür. Bu dün de böyleydi, bugün de öyledir. DİSK'ce rağmen, DİSK'in yanısıra böyleydi; DİSK açılrsa da öyle olacaktır. Bazı çevreler Türk-İş'i niteleyerek, "egemen sınıfların işbirlikçisi", "ihamet çizgisi" diyerek sorundan kolayca sıyrılıveriyorlar, sıyrılacaklarını sanıyorlar. Sorun TKP-TİP vb. çevrelerin, şüphesiz sosyal demokratların etkileri altında bir takım hesaplarla, sunduğu gibi "Türk-İş'te birlik" sorunu değildir.

Bu "bilimsel sosyalistler"imiz, kusurlarını gizleyerek DİSK'i övüp duruyorlar. '80 öncesi de aynı şeyi yaptılar. Türk-İş'ce de sadece lanet yağdırmakla yetindiler. Ancak şunu unutuyor, görmezden geliyorlar: Türk-İş uzunca süreden beri milyonu aşkın bir işçi kitlesini içinde barındırıyor, denetimi altında tutuyor. DİSK askıya alınmasaydı da, açılrsaydı veya açılrsa da, yeni bir DİSK oluşturulsa da bu böyle olacaktı(r). Ve bu sendikanın gerici, anti-komünist yapısı yıkılmadan, gerici bürokrasi tecrit edilmeden, ya da altı boşalılmadan işçi hareketi bir bütün olarak ilerleyemez. Bu da, ancak, bu sendikanın içinde çalışmayı temel bir politika olarak saptamak ve uygulamakla mümkündür.

Bu, yönetimi ele geçirme sorununa indirgenemez, bununla sınırlanamaz. Bu, işçiler üzerinde gerici burjuva ideolojisi ve politikasının etkisini kırmak sorunudur. Gerisi buna bağlı olarak gündeme gelecektir. Türk-İş'teki gerici, anti-komünist yapı parçalanabilirse, sendika içinde demokratik bir ortam oluşturulabilirse, işçi hareketinin yeni ve muazzam bir atılım yapacağı ve bunun her şeyin çehresini değiştireceğini hesaplamak zor değildir. Şüphesiz bu oldukça güç, soluk sabır isteyen bir iştir. Ama cesaret etmek gerekiyor. Bu milyonluk işçi örgütü hesaba katılmadan, bir devrimin hazırlanmasından nasıl ciddi ciddi sözedilebilir.

Bazıları bu güç iş karşısında dehşete kapılıp (dev sendika bürokrasisi, yasalar, devlet, solun halihazırdaki durumu ve güçleri düşünülduğünde bu anlaşılır bir şeydir), işin kolayına kaçıyorlar. Örneğin,

“Demokratik İşçi Sendikaları Konfederasyonu”nu öneren *Yeni Öncü* ve bütünüyle çakışmamakla birlikte, benzer görüşlere sahip *Yeni Çözüm* çevresi.

Yeni Öncü şunları yazıyor:

“... Egemen sınıflar *DİSK*’i askıya alıp, *Türk-İş*’i desteklemişlerdir. Çünkü işçi sınıfının *Türk-İş*’te toplanması koşulunda asıl tehlike olan sosyalist işçilere seçenek kalmayacaktır. Ya *Türk-İş*’e gelip sosyal demokratların potasında eriyecek ya da ayrı sendika kuracak.”

Devamla pek yerinde olarak, “*Türk-İş*’e gidildiğinde neden sosyal-demokrat potada eriyelim” sorusunun gelebileceğini düşünerek bunu şöyle cevaplıyor:

“*Bunun üç nedeni vardır:*

“*Birincisi: İki temel güç çatışırken (sosyal-demokratlarla muhafazakarlar kastediliyor-AA), genellikle daha küçük ve marjinal kesimlere taraf tutmak kalır. Aksi ‘bölücülük’ olur. Ve sonu tecittir.*

“*İkincisi: Sendikacılığı bilen Türk-İş’li sendikacılarla, sosyal-demokrat sendikacıları iyi tanıyanlar bilirler ki, onlara karşı, onların yöntemleriyle ve alanlarında mücadele edilirse mağlubiyet kaçınılmazdır...*

“*Üçüncüsü de; Türkiye işçi sınıfı dün DİSK’e varmış da olsa henüz sosyal-demokrasiden umut kesmemiştir.*” (Sayı: 2, Nisan 1987)

Şunu hemen belirtelim; *Türk-İş*’te çalışmak, temel tutumlardan biri olmalıdır, ancak, şüphesiz bu tek alternatif olarak sunulamaz. Örneğin, yanısıra bağımsız sendikalar da vardır. Sorun, hiçbir ayırım gözetmeksizin işçilerin bulunduğu her örgütte, işçilerin toplanma merkezlerinde çalışmak, şeklinde konulabilir. *Yeni Öncü*’nün politikası *Türk-İş*’te, bu en büyük işçi sendikasında çalışmayı dışlıyor, sosyalist işçileri, bunun yararsız, beyhude bir çaba olacağına inandırmaya çalışıyor. Bunun için getirilen gerekçe ve kanıtlar ise mantıksızdır, inandırıcılıktan yoksundur. Dahası, gerekçelerin çoğu kendisine çevrilebilir.

Egemen sınıfların *Türk-İş*’i kolladıkları, *Türk-İş*’in gerici bürokrasisini egemen sınıfların hizmetinde olduğu açık. Ama bu, sorunu değiştirmez. Zira, incelemek zorundayız, egemen sınıfların politikasından, *Türk-İş*’in niteliğinden ayrı olarak *Türk-İş*, Türkiye işçi hareketinde nesnel bir olgudur; *DİSK* açılrsa da, ya da yeni bir konfe-

derasyon oluşturulsa da, şimdi içinde 1,5 milyon işçiyi barındıran Türk-İş, yine bir milyona yakın işçiyi içinde, denetiminde tutacaktır. Zira sorun işçi hareketinde burjuva ideolojisinin-politikasının etkinliğinden kaynaklanıyor. Bunu kırmak gerekiyor; dıştan sendikal rekabetle bunu kıramazsınız. Geçmişte DİSK'in Türk-İş'le rekabetinin bu durumu ciddi olarak değiştirmedığı, değiştiremediği biliniyor. Bu milyonluk kitle ancak ve ancak içerden yapılacak ciddi bir çalışmayla kazanılabilir.

Kanıtlar gelince, birincisi, eğer sözkonusu akıl yürütme doğruysa, bu, "sosyalistler", bugün hemen hemen siyasetin, çatışmanın her alanında, örneğin seçimlerde, temsili kurumlarda vb., burjuva güçlerden birinin yedeği olmaya mahkumdurlar, anlamına gelir. Zira, siyasal çatışmanın hemen bütün alanlarında iki ana güç hala muhafazakarlar ve sosyal-demokratlardır; sosyalistler bütün toplumsal sınıflar ve kesimler içinde, başlıca çatışma alanlarında azınlıktırlar. *Yeni Öncü*'nün mantığıyla, bu durumda olan "bölücü"lükle damgalanıp tecrit olmamak için, ya burjuva güçlerden birinin yedeği olmak, ya da sadece sosyalistlerin kendi aralarında veya sosyalistlerle sosyal-demokratların rekabetine dayanan alanlar bulmak, yaratmak gerekiyor! Ama, örneğin sadece sosyalistlerle sosyal-demokratların rekabetinin sözkonusu olduğu fabrikaları tek tek keşfedip yayınlarsa, yine örneğin, seçimlerin ve temsili kurumların bu ilkeye göre düzenlediği alanları saptarsa, sosyalist işçiler *Yeni Öncü*'nün tavsiyelerine kuşkusuz uyacaklardır!

Sorun marjinal azınlık olmaktan çıkmaktır; ve *Yeni Öncü*'nün çarpık mantığının tersine, komünistler her alanda politik ve pratik olarak bağımsız, bütün burjuvaziden bağımsız bir tutum takınmaksızın azınlık olmaktan çıkamazlar. Yedek olmak, kimliğini yitirmek, erimemek, yok olmak demektir. Bağımsız tutum, geri bilinçli yığınlara "bölücü"lük, "sekterlik" olarak görülebilir. Eğer komünistler haklıysa, doğru çizgiye sahiplerse, zaman ve tecrübe onları doğrulayacaksa, bütün bunlar geçici olacaktır. Sınıf mücadelesi tarihi bunu öğretiyor. Örneğin, Şubat Devriminden sonra her sorunda bağımsız tutum takınan Bolşevikler, rakipleri tarafından hep "bölücülük"le, "sekterlik"le suçlanmışlardı. Zaman ve tecrübe, önceleri aynı kanıları paylaşan işçileri hızla bolşeviklerin safına itti. *Yeni Öncü*, soruna sadece kongreler, seçimler açısından bakıyor. Sadece birincisi değil, ikinci

kanıt da bunu gösteriyor. Şüphesiz onların yöntemleriyle onlara karşı mücadele etmek çok güçtür. Ancak, bu yöntemleri teşhir edip işlemeze hale getirmek, sendikal demokrasi bilincini ve normlarını geniş işçi yığınları arasında yaymak ve pratik olarak göstermek için de bu tür sendikalarda çalışmak zorunludur. Sadece sosyalistlerin ya da sosyalistlerle sosyal-demokratların rekabetine dayanan "temiz" sendikalar salık vermek işin kolayına kaçmaktır. Yeni alternatifler reddedilemez, ama *Yeni Öncü*'nün anlayışı Türk-İş'te çalışmayı imkansız gösteriyor.

Üçüncü kanıt; işçiler hala sosyal-demokrasiden umut kesmemişse -sadece sosyal demokrasiden mi?-, onların olduğu her yerde çalışmak gerekiyor.

Yeni Öncü'nün politikası ve benzer tutumlar, muhafazakarlaşım ve sosyal-demokratların etkisindeki işçileri ve sendikaları onlara terk ediş anlamını taşıyor. Dahası, bu, farkında olsunlar, olmasınlar objektif olarak sendika bürokrasisinin çıkarına uygundur.

Çerçeveleri, hareket alanları ne kadar daraltılmış, nitelikleri ne olursa olsun, sendikalar, işçilerin yığın örgütleri vardır (Türk-İş, bağımsız sendikalar). Ve bu haliyle de sendikalar işçi hareketini ileriye doğru götürmenin kaldıraçlarıdır.

Hareket ancak bu zemin üzerinde ileriye götürülebilir; eğer zorunlu ve kaçınılmaz olursa, yeni alternatifler de ancak bu zemin üzerinde doğabilir. Bunu gözardı etmek komünistleri sınıftan tecrit eder, ya da en fazlasından dar bir kesimle başbaşa bırakır.

Sonuç olarak; sınıf mücadelesinin ve işçi hareketinin gelişiminin ileride önümüze hangi alternatifleri çıkaracağını kesin olarak saptayamayacağımızı ve bu nedenle hiçbir biçimde kendimizi tamamiyle ve mutlak olarak bağlayamayacağımızı unutmaksızın, taktiğimiz, mevcut sendikalarda çalışmak, gerici, burjuva sendikaları içten fethetmek için mücadele olmalıdır. Lenin, bunun amansız bir mücadele olacağını, burjuvalaşmış sendika liderlerinin ipliğini tam olarak pazara çıkarana ve bunları sendikalardan kovana kadar sürdürülmesi gerektiğini söylemişti.

Bir kere daha; bu, onu da dışalamamakla birlikte, salt yönetimi ele geçirme sorunu değildir. Aslolan işçilerin üzerinde politik etkinlik kurmak, işyerlerini temel alarak, burada denetim kurmaktır. Bu,

sendika bürokrasisini tabandan koparmak demektir; böyle bir durumda, komünistlerin etkinliğinin sendikalarayansması tamamen imkansız kılınırsa, onların altını boşaltacak alternatiflere de başvurulabilir.

Bir kaç nokta daha

Sendikalardaki muhalefet, şüphesiz, önceden saptanmış belirli hedeflere yönelik olarak yürütülmelidir. Bu hedeflere ortak yönelişi sağlamak ve koordinasyon kurmak için belirli bir biçim vermek, isimlendirmek gerekebilir. Ama '80 öncesi yapıldığı gibi, "sendika içinde sendika" anlamında değil, muhalefet hareketi anlamında. Bu, yerine ve koşullara göre geçici - örneğin sadece seçim döneminde- ya da sürekli olabilir. Muhalefet hareketi sınıf sendikacılığını ve sendikal demokrasiyi benimseyen tüm akımlar ve işçilerin birliğini kapsamalı, bunun için enerjik olarak çalışılmalıdır.

Öte yandan, muhalefet oluşturmak, her duruma uygun, her zaman geçerli bir politika olamaz; genelleştirilemez. Öyle durumlar, öyle sendikalar olabilir ki, muhalefet gerekmecebilir.

*

Sendikalaşmamış işçileri örgütleme faaliyeti, onları en uygun sendikaya geçirmeyi hedeflemelidir. Hangi sendikaya girileceğini işçilerin ortak iradesi tayin edecektir şüphesiz, ama, sendikaların nitelikleri konusunda onları aydınlatmak görevimizdir.

*

Sendika bürokrasisinin teşhirinin işçilerin sendikalara yabancılaşmasına yol açmamasına dikkat edilmelidir. '80 öncesi bu konuda vahim hatalar yapıldı. Sendikaların sendika patronlarının değil, işçilerin olduğu ve burjuvalaşmış yöneticiler alaşağı edilip gerçek sahiplerinin eline geçtiğinde, sermayeye karşı güçlü silahlara dönüşeceği işçilerin bilincinde yer etmelidir. "Sermayeden, Devletten Bağımsız Sınıf Sendikaları", "Sendikalarımıza sahip çıkalım", "Hain yöneticiler sendikalardan defolsun!" şiarlarını yaymalıyız.

Sendika tabanında sendikal demokrasi ilkelerini yaymak, işçilere maletmek, bunu sendikalara kabul ettirmek için azami çaba harcamak gerekir. Temsilcilerin işçiler tarafından seçilmesi, istenildiğinde yine sadece onlar tarafından görevden alınması, seçimle gelmiş yetkililerin yukardan azledilemeyeceği, temsilciler kurulu ve onun kararlarının bağlayıcılığı, grev ve toplu sözleşmelerin işçilerin onayına sunulması, düşünceleri nedeniyle işçilerin sendikalardan atılamayacağı vb., vb.

*

Sadece “aşağıdan” savaşım değil, “yukardan” da etkileme ve sızma faaliyeti. Sendikalardaki ideolojik-siyasi kazanma, etkileme faaliyeti şüphesiz tamamen çürümüş ve burjuvalaşmış üst yöneticiler, liderler takımı hariç, halihazırda mevcut sendika hiyerarşisine de yönelmelidir. Yani, sadece “yönetilen” işçilere ve onların ileri unsurlarına değil, bilinci çarpıtılmış, aldatılmış, hatta fiili durumlarıyla sendika bürokrasisinin hizmetinde, ama kazanılabilecek, etkilenebilecek sendikacılara da yönelmek gerekir. Şube yöneticileri, temsilciler vb. Bunlara genellikle, peşin “sendika patronlarının adamları” olarak bakılmaktadır. Bu yanlıştır. Şüphesiz böyleleri pek çoktur. Ancak, bunların içinde yılların deney ve birikimini şahsında toplayan, bilgili, tecrübeli, işçilerin güvenine sahip, sınıfına hizmet ettiklerine inananların sayısı hiç de az değildir. Bunları kazanma yolunda çaba sarfetmeyi ihmal etmemek gerekir. Sadece açık savaşım değil, Lenin’in salık verdiği gibi, “(eğer gerekirse) savaş hilelerine başvurmak, gizli eylem yöntemleri kullanmak gerekir.”

*

Mevcut Grev, Toplu Sözleşme ve Sendikalar Yasasının iptali, tam ve sınırsız grev, toplu sözleşme ve sendika hakkının elde edilmesi uğruna yaygın bir ajitasyon ve eylem. Şu kesindir: Türkiye’de mevcut iş ve sendika yasalarını fiilen veya yasal olarak parçalamaksızın işçi

hareketi özgürce gelişip serpilemez. Bu da, kapitalist sınıf ve devletle zorlu bir mücadeleyi gerektirir. Bu istemler uğruna mücadele, kaçınılmaz olarak, sermayeyle, devletle, generallerle hesaplaşmaya, yani siyasal bir mücadeleye dönüşecektir. Zira bu istemlerin önündeki ilk engel, doğrudan ve tamamen kapitalist sınıfın istekleri doğrultusunda hazırlanmış 12 Eylül rejiminin anayasası ve yasalarıdır. Böyle bir mücadele, tabiatıyla işçi sınıfı için muazzam bir adım olacak, onun siyasal eğitiminde dolaysız bir rol oynayacaktır.

A. Azad
Aralık 1987

İKİ EĞİLİM VE SOSYALİST PERSPEKTİF

Demokratizm ve bir tür ekonomizm, Türkiye sol hareketinin '80 sonrası iyice müzminleşme eğilimi gösteren iki hastalığıdır. İki ana tema, "demokrasi mücadelesi" ve "sendikal sorunlar" sol basının büyük bir bölümünün sayfalarını dolduruyor.

Ekim, birinci eğilim üzerinde sık sık duruyor. İkinci eğilim de birincisiyle bağlantılıdır; ikisi de anti-kapitalist / sosyalist bir perspektif ve programdan yoksun olmayı anlatıyor. Burjuva toplum ve egemenlik koşullarında sosyalist programın altına düşüldüğünde, teorik ve pratik olarak burjuva toplumun çerçevesini aşmak olanaksızlaşır.

Polis devleti, özgürlükten yoksunluk koşulları, demokratik-siyasal özgürlükler için mücadelenin önemini artırıyor; bu açık. Ama burjuva toplum altında, ona demokratik bir biçim vermek, ya da kapitalizmin ötesine geçmeyen bir demokrasi hedefini işçilere program olarak sunmak ya da pratikte faaliyetinin ekseni haline getirmek, işte

bu, marksistlerin kabul edemeyeceği bir şeydir. Böyle bir şey, birinci olarak, teoride ve pratikte sosyalizmi terketmek demektir. İkincisi, kapitalist toplumun zorunlu üstyapısının / siyasal biçiminin demokrasi olması gerektiğine inanmak demektir; onun hakkında boş hayaller beslemeyi ve yaymayı ifade eder. Kapitalizmin bütün tarihi, özellikle de kapitalizmin iktisadi temelini zayıf olduğu bizimki gibi ülkelerin tarihi, burjuvazi bakımından demokrasinin tamamıyla şarta, kendi çıkarlarını ve egemenliğini sürdürme şartına bağlı olduğunu göstermektedir. Kaldı ki, burjuva toplumun en demokratik biçimlerinin dahi, sermayenin, yani azınlığın egemenliğini / demokrasisini ifade ettiği, ücretli köleliğin “uygar” bir biçimde sürdürülmesinden başka bir şey olmadığı biliniyor. O halde marksist propaganda, işçileri demokratik-siyasal özgürlükler için savaşıma çağırırken, özgürlükten yoksunluğun, demokrasisizliğin bizzat sermaye egemenliğinden kaynaklandığını, gerçek özgürlüğün ve çoğunluğun demokrasisinin ancak sermaye egemenliğinin yıkılması ile elde edilebileceğini ve bunun maddi / iktisadi temelini kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, yani sosyalizm olduğunu; en demokratik bir burjuva toplumun dahi kapitalistlerin işçiler üzerinde egemenliğini ortadan kaldırmayacağını, bu yüzden de sınıf bilinçli işçinin amacının kapitalist kölelik koşullarına, yani kendi kölelik koşullarına “uygar”, “demokratik” bir biçim vermek olamayacağını, kaldı ki, bunun, yani sermayenin egemenliğini daha “demokratik”, daha “uygar” bir biçimde sürdürmeye zorlanmasının da, ancak onun egemenliğini doğrudan hedefleyen bir savaşımın ürünü olabileceğini, ama yine de kapitalist egemenlik koşulları altında böyle bir durumun sürekli olamayacağını, açıklamaya yönelmelidir. Demokratik özlem ve istemler uğruna her savaşımı sermayenin egemenliğini devirme, işçi sınıfının iktidarını kurma hedefine, sosyalizme bağlamanın ve işçileri burjuvazinin, onun siyasal temsilcilerinin sürdürmeye çalıştığı şu “demokrasi” oyununun figuranları olmaktan kurtarmanın yolu budur.

Marksist bakış açısından yoksun olununca, baskı koşulları demokrasizmi, ağır sömürü koşulları da bir tür ekonomizmi besliyor. Dünün küçük-burjuva yığınlara dayanan halkçı akımları, büyük bir gayretle işçi sınıfına yöneliyorlar. Orada doğal olarak ücret sorunlarıyla, sendikal sorunlarla karşılaşılıyorlar; ama bunları öylece kabullenip uğraşlarının

ekseni haline getiriyorlar. Bu da, bu sorunların aşırı abartılması eğilimine yol açıyor.

Kültürel ihtiyaçları orda kalsın, işçi sınıfı için “ekmek” sorunu, sağlık sorunu, çocuklarının eğitim sorunu kelimenin gerçek anlamıyla hayati bir sorun haline gelmiştir. Son on yılda içine itildiği iktisadi koşullar, fiziki ve manevi yıkım /çürüme ortamını hazırlamıştır; olgular bunun giderek daha da kötüleşeceğini gösteriyor. Ve emek, doğal ve kaçınılmaz olarak, kapitalist sınıfa bağımlı sendika bürokratlarının engellerine rağmen, kendini korumak için kendiliğinden harekete geçiyor; iktisadi hareket geliyor, gelişmeye de devam edecektir. Emegın daha iyi yaşam koşulları için savaşımına yardım etmek komünistlerin değişmez, sıradan bir görevidir. Ancak, pratik mücadelenin kendisi de şunu kanıtıyor; bizde, kapitalizmin çivisinin çıktığı bizim gibi ülkelerde, ücret zamları, kapitalistlerin ve kapitalist devletin mallara yaptıkları zamlarla, bir veya bir kaç zam dalgasıyla süpürülüp götürülmekle kalmıyor, işçiler eski ücretlerini dahi koruyamaz duruma düşüyorlar. Sistemin yeniden üretimini sağlamak için zorunlu olan dizginsiz sömürü, proleterleri ve proleter olmayan sömürülen emekçi yığınları açlığın pençesine itiyor. Bu şu demektir: Bizde “ekmek” sorunu giderek bir devrim sorunu haline geliyor, gelecektir. Zira sistem, işçi sınıfına verebileceği ciddi ekonomik taviz olanaklarını yitirmiştir. Sadece, giderek artan bir tempoda büyüyen, iç ve dış borçların miktarı, bunların getirdiği yükler ve sistemin bunları karşılama olanakları bunu kanıtlamaya yeter. Sermaye emek gücünü giderek artan bir tempoda yağmalamak zorundadır. Ancak, Türkiye’nin tarihsel ve ulusal koşulları öyledir ki, sermaye işçi sınıfına “bir lokma, bir hırka” koşullarını kabul ettiremez. İşçi sınıfının, şehir ve kırsal yoksullarının fiziki ve manevi çöküşünü durdurmak için dahi, kapitalistlerin ve büyük toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesi, nesnel bir zorunluluk olarak kendini dayatmıştır. Ama, sınıf, genel olarak, bunu kendiliğinden anlayıp bilince çıkaramaz, sezer, yaklaşır. İşte bu noktada komünistlerin rolü ortaya çıkar. Ona doğrudan, ilk hedef olarak, iktidara el koyup devlet mülkiyetini kendi denetimine alması, büyük burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesi hedefini, sosyalizm hedefini göstermek gerekiyor. Her kim, teorik ve pratik olarak, faaliyetinin eksenine bunu koymazsa, komünist adına layık

olamaz; işçilerin sadece enflasyona yetişmek için ücret artışları peşinden koşuşturulup sersemletilmelerine yardım etmiş olur. Sendika bürokratlarının, salt sendikacıların yaptığı da bir ölçüde budur; salt sendikacı ile sosyalist arasındaki ayırım da burada ortaya çıkar.

Kaldı ki, işçi sınıfının, kendi ve kendisiyle birlikte tüm sömürülen ve ezilenlerin kurtuluşunun koşullarını hazırlayabilmesi, yani öncülük rolünü oynayabilmesi için, sadece kendi sorunlarıyla değil, tüm toplumun sorunlarıyla ilgilenip müdahale edebilmesi gerekir.

Özetle, özgürlükten yoksunluk, ağır sömürü koşulları işçi sınıfına sosyalist/sınıf bilinci taşımak için son derece elverişli koşullar yaratıyor.

Son olarak, her türlü demokrasi ve sömürüyü sınırlandırma istem ve eylemi anti-kapitalist bilinç ve eylemi yaymak için bir vesile, manivela olarak kullanıldığında, sınıf kelimesinin tam anlamıyla sosyalist propaganda bombardımanına tabi tutulduğunda, sürekli eleştiri ve yakınma konusu olan ve gerçekten de hareketin ilerlemesinin önünde muazzam bir engel oluşturan gerici sendika bürokrasisini altetmenin yolu da açılacaktır. Zira onları ayakta tutan asıl güç; işçi sınıfı saflarında egemen olan burjuva ideolojisinin ve siyasetinin etkinliğidir. Sosyalistler daha iyi ekonomik mücadele vaadiyle sendika bürokrasisini altedemezler. Sınıfın hiç olmazsa ileri kesimleri sosyalizme kazanıldığında, sosyalistlerin sendikalarda etkinliği hiç bir güç tarafından, baskı, hile, tüzük engelleri... ile önlenemez. Ya da hareket kendine yeni yollar, yeni kanallar açar. İşte o zaman, sadece sermaye ile emek arasındaki iktisadi savaşımın sağlam ve güvenilir araçları olacak sendikaların değil, ücretli emek ve sermayenin egemenliğini ortadan kaldırmada da oynayabilecekleri en iyi rolü oynayacak sendikaların koşulları hazırlanmış olacaktır.

EKİM
Ocak 1989

SINIF VE ÖNCÜ

Olgular, 1987 yılının işçi hareketi için bir atılım ve ilerleme yılı olduğunu doğruluyor. Kesin rakamlar henüz belli olmamakla birlikte, grevci işçi sayısı 30 bine yaklaştı. Grevle kaybolan işgünü sayısı ise, 1,5 milyonu aştı. Yürürlükteki grev, toplu sözleşme ve sendika yasalarının getirdiği olağanüstü engeller gözönüne alınarak, bu rakamlar, 1980 ve öncesi yıllarla kıyaslandığında oldukça dikkat çekicidir.

Rakamlar çok daha yüksek olabilirdi. Örneğin, sadece sendikalara genel olarak mücadeleci bir çizginin egemen olması halinde, 12 Eylül rejiminin işçiler bakımından yarattığı ekonomik yıkım ve grevsiz geçen yılların yolaçtığı birikim nedeniyle, bir “grev patlaması” yaşanabilirdi. Üstelik bu grevler, “yürürlükteki yasalarla grev yapılmaz” mantığı çığnena çığnenc yapılmıştır. Öte yandan, işçiler kendilerini sadece yasal biçimlerle sınırlamıyorlar; henüz zayıf bir eğilim olmakla birlikte, yasaları çiğneyerek de direnmeye başladılar. İstanbul yol

işçilerinin ve Nursan işçilerinin direnişleri iki örnek.

İktisadi savaşım gelişecektir. Sınıfın yaşam ve çalışma koşulları bunu zorunlu kılıyor. Türk- İş yöneticilerinin şu sıralar yeniden genel grevden sözetmeye başlamaları rastlantı değil. Söyleyene değil, söy- letene bakmak gerekir; “aşağı” zorluyor.

24 Ocak kararlarını ve ardından gelen darbeyi takibeden yıllarda iktisadi planda kendilerine vurulan darbeler o kadar ağır oldu ki (%50 oranında mutlak yoksullaşma), işçiler bunu iktisadi savaşımla telafi etmeye çalışıyorlar. Ekmek ve iş sorunu yakıcı bir sorun haline gelmiştir ve bütün sömürölen sınıfı kasıp kavuruyor, fiziki ve manevi yıkıma itiyor. Ancak, sömürünün boyutu iktisadi savaşımla azaltılmaya çalışılsa da, iniş ıkışları içermekle birlikte, artarak sürecektir. Türkiye kapitalizmi buna mahkumdur; ciddi iktisadi tavizler verecek, az çok bir “sosyal denge” kurabilecek durumda değildir. Zayıf iktisadi temeli, dünya kapitalist ekonomisi içindeki yeri de bunu olanaksız kılıyor. Sadece dış ve iç borçların hızla artan ürkütöcü boyutu bunun bazı göstergeleri. Türkiye sadece bu yıl 6,5 milyar dolar dış borç ödemek zorunda. Daha çok sömürü, düpedüz yağma -sistemin başka türlü ayakta kalmasının olanağı yok.

Bu koşullar altında, yönetici sınıflar için, hangi siyasal biçim altında olursa olsun, “sopa”nın şiddetini artırmaktan başka bir alternatif kalmıyor. Ekonomik teröre kaçınılmaz olarak siyasal terör eşlik edecektir. Nitekim, işçi hareketine ve devrimci harekete yönelik tedbirler bir ölçüde burjuva muhalefeti de kapsayacak tarzda genişletiliyor. Yeni Özal hükümeti göreve başlar başlamaz süratle bunu gerçekleştirme işine yöneldi. Yeniden düzenlenen “basın yasası”, “muzır neşriyat yasası”, başkanlık sistemini kurmaya yönelik “anayasa değişikliği” planları; Özal ve güruhu meclis kürsüsünden hayasızca işkencenin olmadığına dair konuşurken, sağdan soldan işkencenin devletin meşru eylemi sayılması gerektiğine inanan sözde bilim adamı, hukukçu, yargıçların türemesi bunu anlatıyor.

İşçi sınıfı ve sermayenin baskı ve sömürüsü altındaki diğer emekçiler için de tek bir gerçek alternatif vardır, ve kelimenin tam anlamıyla, nesnel bir zorunluluk olarak, bu, kendini hiç bir zaman bugün olduğu kadar dayatmamıştır: Kendilerini giderek artan bir tempoda acımasızca sömüren, fiziki ve manevi yıkıma iten sermaye düzenini ve iktidarını

yıkma, sosyalizmi kurmak. “Köklü bir değişim” fikrinin yayılması ve maddi bir kuvvete dönüşmesi için nesnel koşullar her zamankinden daha elverişlidir.

Fiziki ve manevi yıkımı sınırlandırmak - durdurmak için iktisadi savaşım şarttır, ama kapitalizmin çivisinin çıktığı Türkiye'nin bugünkü koşullarında, bu, son tahlilde hiçbir sorunu çözmiyor. İşçiler pratik olarak bunu görüyor, kanıtlanması gerekmez. Bugün toplu sözleşmede kazandıklarını, günlük bir olay haline gelmiş fiyat artışlarıyla çok kısa bir sürede yitiriyorlar.

Pratik tecrübenin kendisi, kanıtlanmaya ihtiyaç bırakmaksızın iktisadi mücadelenin yetersizliğini gösteriyor; siyasal mücadelenin, sınıfa karşı sınıf olarak toplu-birleşik mücadelenin önemini ortaya çıkarıyor.

Hareketin ek zam vb. taleplerle zembereğinden boşanmış fiyat artışlarını kovalamakla sınırlanması, işçilerin bununla oyalanması, onları sersemletir, ufkunu daraltır. Gerici sendika bürokrasisinin yapmaya çalıştığı da budur. Politikaya, yönetici sınıfın politikasına aktif olarak, sınıfa karşı sınıf olarak, müdahale etmeksizin, hareketini bu mecraya sokmaksızın sınıf tek bir ciddi adım atamaz.

Bir ilerlemeyi ve atılımı ifade eden şimdiki işçi hareketinin zayıflığı da işte burada. Devlet işlerine, hükümetlerin politikasına aktif müdahale geleneğinden yoksun. Örneğin zam dalgaları karşısında sokağa dökülme, hükümetin iktisadi-siyasi politikasını aktif olarak protesto etme, güç kullanarak etkileme vb. geleneğinden yoksun.

Ancak, sınıfın epeyce geniş bir kesiminde sermayeye karşı parça parça savaşımın ve halihazırdaki mücadele biçimlerinin yetersizliğinin, topyekün ve daha etkili mücadele biçimlerine başvurulması gerekliliğinin hissedildiğinin ve kavranmaya başlandığının açık işaretleri de görülüyor. “Aşağı”dan zorlanan genel grev istemi bunu ifade ediyor.

Aslında, sınıfın giderek artan bir kesiminde tecrübe ve sezgi yoluyla da olsa, yürürlükteki sistemin kendilerine karşıt bir sistem olduğu, patronlarla çıkarları karşıt sınıf oldukları bilinci geliyor. Sosyalizme açık ileri kesimleri, genellikle, sosyal-demokrasiyi bir çare, ardından gidilmeye layık bir çizgi olarak gördüklerinden değil, henüz inandırıcı, pratik bakımdan da mihrak olabilen başka bir alternatif bulamadıklarından, ehven-i şer olsun diye destekliyorlar.

İşte bu noktada komünist aydınlardan ve sınıf bilinçli işçilerden oluşan devrimci öncünün tayin edici tarihi rolü ortaya çıkıyor. Sorun bu öncüyü yaratmaktır.

Böyle bir öncü, olabildiği kadarıyla, geçmişin ihtilalci birikimi içinde komünist potansiyele taşıyan bütün unsurları kapsmalı ve onların enerjisini harekete geçirmelidir ki, hızla bir güç haline gelebilsin.

Bu öncü içinden çıktığı küçük-burjuva devrimciliğinin bütün izlerinden arınmalı, yeni bir üslup, yeni bir ruh, yeni bir militan tipi yaratmalıdır. Alabildiğine bilinçle donanmış, olağanüstü bir enerji ve yüksek fedakarlık ruhuna sahip, soluklu, sınıftan kopmayan, sınıfın eyleminin yerine kendi eylemini geçirmeyen, ama sonuna kadar ihtilalci bir öncü. Bizzat devrimci eylemiyle sınıfa güven veren, inandırıcı, pratikte de alternatif bir mihrak.

Sınıfın tarihi rolünü oynayabilmesi için, nesnel olarak böyle bir öncünün yardımına ihtiyacı var. Böyle bir öncüyü yaratma tarihi görevi, henüz omuzları zayıf şimdiki kuşaktan komünistlere düşüyor. Ancak bunu başaracaklardır, başarmak zorundadırlar. Revizyonistlerin, legal sosyalistlerin, küçük-burjuva devrimciliğinin gösterişli haline aldirmamak gerekiyor. Türkiye, hem radikal hem de proleter çözümler isteyen bir ülkedir. Sosyal reformculuğun ve küçük-burjuva devrimciliğinin son tahlilde başarı şansı yoktur ya da geçicidir.

Öyleyse herkes on kat, yüz kat enerjiyle işe koyulmalıdır. Oblovçuluğun, dargörüşlülüğün, bireyciliğin kökünü kazımak gerekiyor. Az olsun ama, proleterce, komünistçe olsun! Zorunluluğu kavramış, tarih bilincine sahip bir kuşak olduğumuzu göstermeliyiz.

EKİM
Ocak 1988

SİYASAL DURUM, İŞÇİ HAREKETİ VE GENEL GREV

Erken seçim öncesinde, sermayenin siyasal istikrar arayışı içinde seçimlere başvurduğu bir dönemde, *Ekim*'de şu değerlendirme yapılıyordu: *"Tüm temel göstergeler, olayların bugünkü evrimi, sermaye düzeninin çok yönlü ve şiddetli bir krize doğru yol aldığını gösteriyor."* (Sayı: 2, Kasım 1987)

Seçimler yapıldı, iktidar güç tazeliyleci daha ancak 4 ay oldu. Fakat sermaye düzeni daha şimdiden "çok yönlü ve şiddetli bir kriz"i belirgin bir şekilde yaşıyor. Sermaye basını ve burjuva muhalefet çevreleri bunu, mevcut hükümetin "hızlı yıpranma rekoru" olarak yorumluyorlar. Ortada bir "rekor" olduğu doğru olmakla birlikte, bunu kıran mevcut hükümet değil, sermaye düzeninin kendisidir. Yıpranma iddia edildiği gibi hükümetin beceriksizliği ya da politikalarının yetersizliğinden değil, kapitalist ekonominin çözümsüz sorunlarından kaynaklanıyor.

Bütün bir 12 Eylül döneminde her türlü yasağın elverişli ortamında süngü zoruyla uygulanan reçeteler, kapitalist ekonomiye çare olmamış, onu bugünkü şiddetli iktisadi ve mali krizi yaşamaktan alıkoyamamıştır. 4 Şubat kararları adı altında uygulamaya konan yeni reçete, bazı sermaye sözcülerinin kendileri tarafından bile "24 Ocak Kararlarının İflası" olarak değerlendirilmiştir.

Son 8 yıllık deney bütün açıklığıyla göstermiştir; Türkiye kapitalizmi deva bulmaz bir bunalımın pençesindedir. Hiçbir reçete ona çare olamamakta, toplumsal bir devrimle ondan kurtulmanın on milyonlarca emekçinin gerçek çıkarlarına uygun tek çare olduğu gittikçe daha iyi anlaşılmaktadır.

İktisadi ve mali kriz, siyasal kriz öğelerini sürekli biriktiriyordu. Ön saflarında işçilerin yer aldığı genişleyen devrimci toplumsal muhalefet, bu siyasal krizin temel etkenlerinden biriydi. Sermaye erken seçimle zaman kazanmak, siyasal istikrar değilse bile, çeşitli iç ve dış sorunların göğüslenmesinde, kendini dayatmış acil iktisadi tedbirlerin uygulanmasında daha elverişli bir ortam elde etmek istiyor, elde edeceğini de sanıyordu. Bugün bütün bu beklentilerin boşa çıkması bir yana, ortaya çıkan manzara, sermaye düzeni adına en kötümser olanların bile umduğundan kötü oldu.

Bugün sermaye düzeni öylesine bir açmaz ve çıkmaz içindedir ki, uygulanan yeni reçeteler bir yandan emekçilerin sefaletini katmerleştirmekte, böylece onların muhalefetini yaygınlaştırıp yoğunlaştırmakta, fakat öte yandan, tekelci burjuvazinin beklentilerine de çare ve çözüm olamamaktadır. Uygulanan reçeteler, sermaye cephesini kendi içinde bölmekte, bazı kesimlerden ciddi hoşnutsuzluk sesleri yükselmektedir. Daralan kaynakların bölüşümü üzerinde yükselen bu iç çatışma toplumsal muhalefetin artmasıyla şiddetlenmekte, diktatörlük bünyesinde değişik mevzileri tutmuş çeşitli faşist güç odakları arasındaki dalaşmalarda yan yankılar bulmaktadır.

Erken seçime geçici bir süre için de olsa bir siyasal istikrar öğesi olacağı umuduyla başvurulmuştu. Fakat toplam seçmen oylarının yalnızca üçte biriyle sağlanmış üçte ikilik parlamento çoğunluğu hakkında, erken seçimin hemen ertesinde *Ekim* şu değerlendirmeyi yapmıştı: "*Meşruiyeti burjuva kampının belirli kesimlerinde bile tartışma konusu olan erken seçim sonuçları, potansiyel bir siyasal*

bunalım ögesidir ve çok geçmeden bu doğrultuda etkisini gösterecektir de.” (Erken Seçim ve Sonrası, başyazı, sayı: 3, Aralık 1987)

Beş yıllık bir süre için yapılmış bir seçimin ardından daha beş ay bile geçmemişken gündeme giren erken seçim tartışmaları, siyasal krizin belirgin göstergelerindendir. Bu bir yönetememe krizidir. Seçim sonuçları, ANAP'ın azınlık oyu, bu krizi yaratan değil yalnızca şiddetlendiren bir etkidir. Daha yüksek bir oy oranına dayalı olsaydı bile, mevcut hükümet bugünkü ekonomik ve siyasal ortama dayanamaz, hızla yıpranır tartışma konusu olurdu.

Erken seçim tartışmaları, şimdilik yalnızca siyasal kriz göstergesi oluyor ve onu şiddetlendiriyor. Erken seçimin ne kadar “erken” bir zamanda gündeme geleceği konusunda ise şimdilik bir şey söylenemez. Kaldı ki böyle bir manevranın yığınlar üzerindeki aldatıcı, oyalayıcı, saptırıcı etkisi ancak geçici olabilir. Yeni bir seçim, yeni bir parlamento bileşimi, siyasal olayların ana doğrultusunu, siyasal krizin derinleşme eğilimini değiştirmeyecektir. Bunalım parlamentonun bileşiminden doğmuyor; orada yansımaları buluyor. Bunalım mevcut hükümetin uygulamakta olduğu politikalardan doğmuyor; bu politikalar yalnızca bunalımın yapısal ve çözümsüz olduğunu gösteriyor. Uygulanmakta olan politikalar, emperyalist ekonomi ve finans çevrelerinin istemi doğrultusundadır ve hiç bir yeni hükümet bu mihraklarca çizilmiş genel çerçevenin dışına kesin olarak çıkamaz. 60 milyar dolarlık ulusal gelire karşılık, 50 milyar dolara varan dış borcu olan ve her yıl 6-7 milyar dolar dış borç ödemek yükümlülüğü ile yüzyüze bir ülkede, düzen içi iktisadi politika arayışlarının sınırları bellidir.

Erken seçim tartışmalarına, SHP'nin sermaye basını tarafından öne sürülmesi, “alternatif” olarak sunulması eşlik etmiştir; ve bu yalnızca, yığınlar içindeki hoşnutsuzluğun kabarmasından, patlayıcı ögelerin hızla birikmesinden dolayıdır.

Egemen burjuvazi bugün, ekonomik çıkmazlarına çare aramanın yanısıra, onun kadar, hatta gelinen yerde artık ondan da çok, işçi ve emekçi muhalefetine çare ve çözüm arıyor. SHP ya da genel olarak burjuva reformizmi, kapitalist ekonominin sorunlarına değil, kitle muhalefetine bir “alternatif” olarak görülüyor ve sunuluyor. Burjuvazi, özellikle işçi sınıfı içinde yaşanan ve diğer emekçi kesimleri kapsamaması kaçınılmaz görünen devrimci kaynaşmaların önünü almak için bir kere

daha burjuva reformizmini sahte bir alternatif olarak yığınların önüne sürmek, onları bu yolla oyalamak, aldatmak, tepkilerin sokağa değil de parlamentoya akmasını sağlamak çabasında. SHP yönetimi de görev ve misyonunun bu olduğu tam bilinciyle hareket etmektedir. Siyasal hesaplarını esas olarak bugünün SHP ve DYP'ye dayalı parlamento içi muhalefeti ve yarının bu aynı partilerin parlamento çoğunluğuna dayalı iktidarı üzerine yapan, temel siyasal taktiklerini buna göre saptayan çeşitli revizyonist mihraklarda, bu konumlarıyla, SHP'ye verilen görev ve misyonun sol içindeki uzantıları durumundadırlar.

İktisadi krizin beslediği siyasal sorunlarla cebelleşen sermaye cephesi, öte yandan iç siyasal kaynaşmayı biraz olsun hafifletebilmek için, dış sorunları öne çıkarmak gayretinde. Bu bazen, Davos'ta barış türküleri çağırmakta, bazen İran-İrak savaşına çözüm bulmak iddialarında, şimdilerde ise "Kerkük-Musul sorunu" üzerine şovenist emperyalist kampanyalar açmakta ifadesini buluyor. Bugün öne çıkan bu sonuncusu, kuşkusuz dikkatleri dışa çekmekten öte bir anlam taşıyor. Türk burjuvazisinin "Kerkük-Musul sorunu" üzerine tarihsel niyetleri, sermaye sözcüleri tarafından her vesileyle dile getirilen sözde "tarihi hak" iddiaları biliniyor. Dolayısıyla bu konuda yaratılan gürültü yalnızca, dikkatleri içten dışa çekmek, yığınlarda şovenist eğilimler yaratmak, içten içe kaynaşan işçi hareketini dizginlemek gibi amaçlarla sınırlı değil. Burjuvazi, aynı zamanda, somut bir işgal girişimini gündemde tutarak meşrulaştırmaya çalışıyor. Amerikan emperyalizminin ise Türk burjuvazisinin bir işgal girişimine dayalı bazı hesapları ve planları yıllar öncesinden yapıldığı bugün basına yansımış bulunuyor.

Ne var ki, sorunu sürekli sıcak ve gündemde tutmakla, bir işgal girişimi için sınıra yığınaklar yapmakla birlikte, sermaye sözcüleri bir "macera"dan korkuyor. Bu korkunun esas kaynağı, ne İran-İraksavaşına bulaşmaktır, ne de bir savaşın getireceği ekonomik çöküntüdür. Türk burjuvazisinin yüreğine "macera" korkusunu işleyen, Kürt halkı ve Kürt ulusal kurtuluş hareketleridir. İşin ucunda "evdeki bulgurdan olma" ağır riski vardır. Kerkük-Musul'u işgal girişiminin, Irak Kürdistanı'nda şiddetli bir direnişe yolaçması bir yana, Türkiye Kürdistanı'nda ulusal bilinci alevlendirerek ulusal ayaklanmalara yolaçması kuvvetle muhtemeldir. Sermaye sözcüleri de bugün bu

gerçeği dile getirmekte bir sakınca görmüyorlar. Türkesbile bu gerçeği bütün açıklığı ile ifade etmekten kaçınmamıştır.

Uygulanan iktisadi politikalar ekonominin krizine çare olamıyor ama, yığınların yoksulluğunu katmerleştiriyor. Emekçilerin yaşamı açlık sınırına çekilmişir tespiti, bir süredir her yanda yükselen “açız! açız!” çığlıklarında ifadesini buluyor. Kapitalistlerin hızlı sermaye birikimine, aynı hızla yığınların açlığı, yoksulluğu, işsizliği eşlik ediyor. Açlık, yoksulluk, işsizlik gibi toplumsal felaketler, beraberinde toplumsal patlama ölçüleri biriktiriyor. Devrim durumu artık salt devrimcilerin iyimser bir beklentisi olmaktan çıkmış, burjuvazi için, bazı sermayesözcüleri tarafından “toplumsal patlamalar” şeklinde dile getirilen, karamsar bir beklentiye dönüşmüştür.

Toplumsal hoşnutsuzluğun odağında, ön saflarında, doğal olarak işçi sınıfı yer alıyor. Önderlik ölçülerinin ve örgütlenme düzeyinin zayıflığına rağmen, Türkiye işçi sınıfı belki de tarihinde ilk kez bir bütün olarak, bir blok olarak yoğun bir kaynaşma yaşıyor. Bütünüyle dipten gelen kendiliğinden bir kabarışla işçi hareketi gittikçecanlanıyor, güç kazanıyor. Tüm yasal kısıtlılıklara rağmen grev hareketi 1987 yılında gerçek bir sıçrama yaşadı. 324 işyerinde 28 bin işçinin katıldığı grevler yapıldı. 1988 yılının ilk ayları büyük çoğunluğu taban inisiyativedayalı çöksayıda direnişesahne oldu. Salt Ocak-Şubataylarında ve yalnızca İstanbul ve çevresindeki fabrikalarda 50 bini aşkın işçinin bu eylemlere katıldığı basında yer aldı. Çoğunlukla sendikaların bilgisi dışında, hatta bazen sendika-patron ortak engelini aşarak, işi bırakma, fabrika işgali, iş yavaşlatma, yemek boykotu, mesaiye kalmama şeklinde gerçekleşen bu eylemler, tabandaki potansiyeli ve büyük mücadele isteğini ortaya koyuyor.

Türk-İş’in hükümetle ve sermaye çevreleriyle “diyalog politikası”nı boşa çıkaran, yalnızca bu çevrelerin taviz verecek durumda olmamaları değil, bundan da çok, diyaloglarla sorunun çözülemeyeceğini kendi öz tecrübeleriyle görmüş işçi yığınlarının büyük tepkisi ve protestosu olmuştur. İşçi sınıfı, diyalog politikasının karşısında “İşçiler Elele Genel Greve” militan sloganında ifadesini bulan mücadele isteğini çıkardı. Zamlar yoluyla yoğun bir iktisadi saldırının yaşandığı bir dönemde hükümetle ve sermayeyle uzlaşmaya çalışmanın utançını aldıkları eylem kararlarıyla silmeye çabalayan sendika bürokratları, bu

yolla tabanın öfkesini de yatıştırma, bu öfkenin kendilerine yönelmesini engelleme gayretindedir.

Bütün hazırlıksızlıklara ve yaygın engellemelere rağmen, "Pahalılığı, İktidarı ve İşverenlerin Tutumunu Protesto" için yapılan "Yemek Boykotu"nu işçilerin ezici çoğunluğu, kimi yerlerde yanlarına öğrencileri ve memurları da alarak, başarıyla gerçekleştirdiler. Yer yer coşkulu toplantılara da dönüşen bu eylem, geri ve pasif bir direniş şekliydi, fakat işçi sınıfının ülke çapında birleşik bir davranışı, bir girişim olarak da önemli ve anlamlıydı. Nitekim sermaye çevrelerinde rahatsızlığa, geleceğe dönük kaygılara yol açtı.

Ardından yapılan Sakarya mitingine onbinlerce işçi katıldı ve "İşçiler Elele, Genel Greve" sloganı en çok, en coşkulu atılan slogan olarak işçilerin mücadele isteğini dile getirdi. Türk-İş başkanı yaptığı konuşmada ekmek mücadelesi özgürlük mücadelesine bağlanmıştır diyerek, işçi hareketinin siyasal hak ve özgürlükler talebini ifade etmek zorunda kaldı.

Daha önceki sözleşme dönemlerinde işveren dayatmalarına boyun eğerek sözleşmeleri peşpeşe imzalamak zorunda kalan sendika bürokratları, işçilerin yaygın hoşnutsuzluğu ve grev isteği karşısında artık eski pervasızlığı gösterememekteler. Bu yıl 700 bini aşkın işçiyi kapsayan toplu sözleşme görüşmeleri var ve daha şimdiden, bir çok yerde anlaşmazlık zabıtları tutulmuş, grev kararları ilan edilmiştir. Bu, 1988 yılı için yaygın bir grev dalgasını kuvvetle muhtemel bir gelişme haline getirmiştir.

*

Fakat, denilebilir ki, işçi hareketinin mevcut birikimini, işçi sınıfı saflarındaki mücadele istemini, hiçbir şey bugün işçi hareketinin ortak haykırışı haline gelmiş "İşçiler Elele Genel Greve" sloganı kadar açıklıkla anlatamaz. Geçmişte, sermaye tarafından komünistliğin, düzen yıkıcılığının alameti farikaları arasında sayılan genel grev istemi, bugün büyük işçi kitlelerinin mücadele şiarı haline gelmiştir ve Türk-İş yönetimi tarafından kağıt üzerinde de olsa karar altına alınmıştır.

Genel grev istemi, kuşkusuz geçmiş birikimlerin temeli üzerinde, fakat bütünüyle tabandan gelen kendiliğinden bir istem oldu. 12 Eylül

sonrasında, ilk defa, 1984 Haziran'ında Türk-İş I. Bölge Temsilciler Toplantısında dile getirildi. O günden bu yana, çeşitli yollarla küllen- dirilmeye çalışılsa da, sınıf içinde hep tartışma gündeminde kaldı, sürekli güç kazandı, tüm işçi toplantı ve direnişlerinin en yaygın ve en coşkulu sloganı oldu.

Gelinen yerde kendini açık bir sorun olarak dayatmış, tabandan gelen baskı sonucu Türk-İş yönetimi arafından karar altına alınmasıyla iyice güncelleştirilmiştir.

Güçlü bir mücadele isteğinin ifadesi olmakla birlikte, bütünüyle kendiliğinden gelişimin bir ürünü olan genel grevin, talepleri de bu niteliğine uygun oluşmuş bulunuyor. Bugün için işçiler, genel grevi, sermayenin iktisadi saldırılarını püskürtmenin, ücretleri yükseltme- nin, iş ve çalışma yasalarında gerekli demokratik değişiklikleri gerçek- leştirmenin, bazı siyasal hakları elde etmenin aracı olarak görüyorlar. Bu taleplerin sınırlı siyasal niteliği bir yana, büyük ölçüde sınıfın kendi özgül talepleridirler. İşçi hareketi henüz kendi taleplerini daha geniş bir temel üzerinde ifade edebilecek ve kendi dışındaki halk sınıf ve tabakalarının taleplerine kendi taleplerinin yanısıra yer verebilecek bilinç ve önderlikten yoksundur.

Fakat bu durum genel grevin önemini azaltmıyor. Bu iktisadi ve kısmi siyasal talepler için bir genel grevle bile, işçi sınıfı, doğrudan mevcut siyasal iktidarı ve anayasal rejimi karşısına alan muazzam önemde bir ileri adım atmış olacaktır. Genel grevin kendisi Anayasa'nın açık bir ihlali olacağı gibi, talepleri de Anayasa'nın değiştirilmesini gerektiriyor.

Kaldı ki sorun bundan da ötedir. Bugünkü sınırlı somut niteliği içinde bile başarılı bir genel grevin, kendi taleplerini aşan ciddi siyasal sonuçları olacaktır. Kaçınılmaz olarak mevcut anayasal rejimle çatışacak ülke çapında birleşik bir işçi eylemi, milyonlarca işçinin ortak bir eylemi olarak genel grev, işçi sınıfının muazzam gücünü yalnızca pervasız burjuvaziye değil, bundan çok daha önemli olarak, bizzat bu işçi ordusunun tek tek üyelerine gösterecek; birlik, dayanışma ve mücadele konusunda işçi sınıfı bireylerinin bilincinde sıçramalar yaratacaktır. Başarılı bir genel grev, işçi sınıfının üretimden gelen birleşik gücünü, aynı zamanda diğer emekçi sınıf ve tabakaların gözünde somutlaştıracak, onları işçi sınıfına yakınlaştıracaktır.

Devrimci kitle mücadelesinin kazandıracığı hız ve yaygınlık, işçi hareketinin siyasal gelişiminde oynayacağı büyük rol, ileri işçilerin komünizme kazanılmasında yaratacağı elverişli ortam, bürokratik sendika yapılarını darbelemede, sendikaların mücadele örgütleri haline getirilmesinde yaratacağı olanaklar vb., bütün bu açılardan başarılı bir genel grevin oynayacağı muazzam rol yeterince açıktır.

Fakat onu başarılı kılmak, onu örgütlemek ve ona önderlik etmekle mümkündür. Türk-İş bürokratlarının bunu yapmaya niyetleri yok. Bu durumda komünistlerin, devrimcilerin, sınıf bilinçli işçilerin tabandan inisiyatifi ele alarak genel grev istemini örgütlü bir girişime hazırlamaları canalıcı bir önem taşıyor. Türk-İş yönetimi bir genel greve niyetli değil, ama tabanın güçlü baskısı karşısında ondan kolay kolay yakasını sıyrabileceği gibi de değil. Herşey tabandaki eğilimi beslemeye, güçlendirmeye, yaymaya, eylem girişimine dönük somut örgütlenmeler yaratmaya ve bütün bunları Türk-İş yönetimi üzerinde somut ve sürekli bir baskıya dönüştürmeye bağlıdır.

Bütün bu acil görevler yalnızca eylemi başarılı kılmak için değil, işçi hareketini Türk-İş yönetiminin muhtemel bir ihanetinin sonuçlarından korumak için de hayati bir önem taşıyor. Türk-İş bürokratları bu ihaneti iki türlü sergileyebilirler. Ya şimdiye kadar yaptıkları gibi oyalama ve aldatmacalarla işi sürüncemede bırakıp eylem potansiyelini eritme yoluna giderek; ya da salt yasaksavma niyetine, işçileri hazırlıksız ve örgütsüz sözde bir genel grev girişimi ile yüzyüze bırakarak ve böylece onları sermayenin maddi ve moral yıkıma sürükleyecek saldırılarına açık hale getirerek...

Mevcut genel grev isteminin talepleri ekonomik ve siyasal reform talepleri durumundadır. Komünistlerin ve devrimcilerin tüm çabası, bu talepler etrafında somutlanan genel grev isteminin güçlü devrimci bir kitlesele eylem olarak gerçekleşmesi için çalışmak ve ondan en acil siyasal ve temel devrimci istemlerin kitlelere götürülmesi için en iyi şekilde yararlanmak olmalıdır.

EKİM
Nisan 1988

YIĞIN HAREKETİ VE GÖREV

Yığın hareketi geliyor, öfke ve memnuniyetsizlik fiili harekete dönüşüyor. Ve olgular bunun, belki de inişli çıkışlı ama giderek artan bir tempoda ilerleyeceğini gösteriyor.

Genel grev sloganlarıyla birlikte, 1,5 milyonu aşkın işçinin ülke çapındaki toplu protestosunu, önce İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin gözüpek eylemi, sonra, yasak ve tehditlere meydan okuyan sayıları bir kaç bini bulan işçi, öğrenci ve aydınının İstanbul'daki 1 Mayıs gösterisi takip etti.

İşçi sınıfında ülke çapında bugüne kadar görülmemiş derinlik ve genişlikte bir kaynaşma var. Bu, sermayenin temsilcileri tarafından da dile getiriliyor ve ürkütücü bulunuyor. Peşpeşe grev kararları alınıyor. *Cumhuriyet* gazetesinin 27 Nisanda yaptığı döküme göre, hala grevde bulunan işçi sayısı 6 bini aşarken, grev kararı alınmış işçi sayısı 32 bini, sözleşmesi uyuşmazlıkla sonuçlanmış işçi sayısı ise 76 bini aşmış bu-

lunuyor. Bu rakamlar ekonomik hareketin hızla büyüyen boyutunu gösteriyor. Sadece alınmış grev kararları uygulandığında dahi 1988'in daha ilk beş ayında, 1987 yılının rakamları aşılmış olacak.

Bunun dışında, çeşitli biçimlerde ortaya çıkan pasif veya aktif işçi direnişleri o kadar arttı ki, bir kısmı yansımadığı veya yansıtılmadığı halde, günlük basında bu tür direniş haberlerinin yer almadığı gün hemen yok gibi.

Öte yandan bizzat "aşağı"nın istemi ve zorlamasıyla alınmış genel grev kararı tüm işçilerin talebi olarak gündemde duruyor. Şayet Türk-İş'in gerici bürokrasisi pek muhtemel ve hiç de sürpriz olmayacak bir "fark"la yan çizmezse, genel grevden önce ülke çapında iki saatlik bir uyarı grevi ve onlarca ilde miting yapılması gerekiyor.

İşçiler mücadele etmek istiyor; yasaklara ve yasalara rağmen sokağa çıkmak istiyor. Genel grev isteminin kendisi bile, kapitalistlere, devlete, anayasa ve yasalara açıktan meydan okumayı ifade ediyor. "Bu yasaları biz yapmadık ki uyalım" fikri ileri devrimci işçiler tarafından yaygınlaştırılıyor.

İşçi eylemleri, ezilen ve sömürülen diğer kesimlerin desteğini de alıyor. Sakarya ve Adana mitingine toplumun diğer kesimlerinin ve öğrencilerin katılması, yemek boykotunun bir çok iş yerinde küçük memurlar ve bir kısım teknik personel ve ayrıca öğrenciler tarafından desteklenmesi bunu gösteriyor. Kürt yurtseverlerinin manevi desteklerinin yanısıra, diktatörlüğe darbe vuran, onun otoritesini zayıflatan mücadeleleri işçi hareketine nesnel bir desteği ifade ediyor. Bu destek işçiler toplumun diğer ezilen ve sömürülen kesimlerinin istemlerini de dile getirmeyi, onları desteklemeyi, yani bütün ezilenlerin öncüsü olmayı öğrenebildikleri oranda artacaktır.

Grev hareketini, sokak eylemini geliştirmek, yaymak -bugün yığınları devrimcileştirecek, inisiyatifini ve bağımsız hareketini geliştirecek tek yol, biricik devrimci taktik işte budur.

İcazet, yasacılık şeklindeki o•berbat geleneği kırmanın, yasaklar rejimini sarsmanın ve işlemez hale getirmenin, yasa tanımaz militan bir işçi ve kitle hareketini geliştirmenin nesnel koşulları mevcuttur. 1 Mayıs'ta İstanbul'da yapılan gösteri bu yolda atılmış gözüpük bir adımdır. Devam ettirmek, gelenek haline getirmek gerekiyor.

İşçilerin, sömürülen ve ezilen kitlelerin büyüyen ve bir yandan fiili

eyleme dönüşen hareketi karşısında diktatörlüğün ve hükümetin baskı ve terörün şiddetini artırma yoluna başvurmaktan başka alternatifi yok. Gittikleri her yerde yuhalanmaya başlanan Özal ve bakanları, acz ve şaşkınlık içinde, işçilerin ve halkın “açız” diye başlayan protestolarını tehditle cevaplıyor, sopanın ucunu gösteriyorlar. Protesto ve grevlerin artmaya başladığı, bir dizi miting ve genel grevin gündemde olduğu bir sırada Evren küstahça yeni bir darbe tehdidi savuruyor.

Muhalefetteki burjuva partiler ise, yığınların memnuniyetsizliğini ve öfkesini yeni bir seçimle parlamentonun bileşiminde yapılacak bir değişikliğe, bir hükümet değişikliğine yöneltmeye çalışıyorlar.

Burjuva demokrasisini kendine program edinen, “parlamentonun en üst organ olarak görev yapmasının sağlanmasını” en önde görev ilan eden, “Türkiye’nin kurtuluşunun ANAP hükümetinden kurtulmaktan geçtiğine inanan”, “yüzde 65’lik çoğunluk” dediği sosyal-demokrat, muhafazakar, dinci, faşist sermaye partilerinden oluşan muhalefet partilerini “ANAP iktidarının alternatifi” olarak sunan ve onlardan demokrasi dilenen revizyonist-liberal sol da, aynı şekilde kitlelerin öfkesini ve hareketini parlamenta eylemin yedeğine çekme rolünü üstleniyor. “Parlamento içi ve dışı muhalefetin birleştirilmesi” olarak adlandırılan bu gerici taktik, işçi sınıfı hareketini ideolojik-siyasal olarak burjuvaziye bağlamaya hizmet ediyor. Devrimci taktik bunun tam karşıtıdır; grev ve sokak eylemlerini geliştirmeyi, yığınların burjuva parlamentosu ve partileri hakkındaki umut ve önyargılarını kırıp, bağımsız devrimci hareketini yaratmayı ve onu iktidar mücadelesine yöneltmeyi amaçlar.

Herkes doğal olarak kendi rolünü oynayacaktır.

Sermaye düzeninin yeniden şiddetli bir krize doğru hızla yol aldığı, işçilerin ve sermaye tarafından sömürülen ve ezilen diğer kitlelerin ekmek ve özgürlük istemleriyle harekete geçmeye başladıkları bir dönemde, net bir sosyalist programı, onlara ekmeği de, özgürlüğü de verebilecek tek düzen olarak sosyalizmi yığınlara alternatif olarak sunma gücünde ve yeteneğinde devrimci bir işçi partisinin yokluğu Türkiye’nin tarihsel bir talihsizliğidir.

Başlıca ve asli görevleri henüz böyle bir partiyi yaratmak, komünist hareketi, komünist işçi hareketine dönüştürmek olan komünistler, yükselen işçi hareketinde ne kadar enerjik olarak yer alırlarsa, bu

görevi o kadar hızla başaracaklardır. Dipten gelen ve artık kendini açığa vuran dalganın büyüklüğüyle, kendilerinin güçleri ve hazırlıkları arasındaki mesafenin büyüklüğü komünistleri ürkütmemelidir; tersine, bunun bilincinde olarak ve bu yüzden de bir kaç misli daha fazla enerjiyle müdahale etmek, deyim uygunsuzsa her şeye rağmen “büyük oynamak” gerekiyor. Gelişen işçi hareketi kendi öncülerini ve kadrolarını hızla yaratacaktır. Bütün sorun, cesaretle, ısrarla bu kesimlere ulaşabilmektir. Bütün pratik çaba bu işe hasredilmelidir. Bir yükselişten sınıfın ileri unsurlarının hiç olmazsa önemli sayılabilecek bir kısmını kapsayan, polis ve diktatörlükle savaşma yeteneğine sahip gizli devrimci bir işçi örgütü oluşturarak çıkmak, mevcut koşullar altında belki de en iyi kazanç sayılacaktır; ki bu, geleceğin iktidara aday ihtilalci partisi olacaktır.

EKİM
Mayıs 1988

İŞÇİ HAREKETİ NE DURUMDA?

Şunun iyi kavranması ve hep gözönünde bulundurulması gerekiyor; işçi sınıfı saflarındaki kaynaşma kısmi, yöresel ya da sektörel değil, geneldir. Hoşnutsuzluk ve hareketlilik ülke çapındadır. Buzdağının görünen kısmı sürekli yer değiştiriyor. Dün öne çıkan metal, lastik, deri, kimya işçileriydi. Bugün petrol, kimya, kömür, belediye işçileridir. Yarın başka kesimler, başka sektörler olacaktır. Fakat bu bizi görünenin, öne çıkanın, parlayanın ötesine bakmaktan ötesini görmekten alıkoymamalıdır.

NETAŞ'a, DERBY'e bakıp, işçi hareketi ilerliyor-geriliyor değerlendirilmeleri yapmak dönemi, birileri için henüz değilse bile, geride kalmış bulunuyor. Yasal iktisadi grevler, bugünün Türkiye'sinde sınıf hareketinin düzeyini belirlemede bir çok göstergeden artık yalnızca biridir. Ayrıca da, şu an için en önemlisi de değildir.

İşçi hareketinin nabzı, yasal iktisadi grevlerden çok, yasadışı fiili

direnişlerde kendini ortaya koyuyor. Bazılarının sandığı gibi bunlar yalnızca yemek boykotu vb. “geri” biçimlerden ibaret de değildir. Hayır! İşçi sınıfının elinde grev hakkı olsun-olmasın tüm sektörlerde kullanabildiği, bizzat kendi inisiyatif ve yaratıcılığının ürünü etkili bir dizi yeni silah var. Üretimi çeşitli yollarla yavaşlatma, aksatma bunların en önemlilerindendir. “Gerekirse grevden daha etkin yöntemler bulur, yaşama geçiririz”. Bu söz grev haklarının gaspedilmesine karşı diğer işyerlerindeki sınıf kardeşleriyle birlikte bir haftadır direnen Aliğa Petro-Kimya işçilerine ait. Başbakanın tehditle karışık belirttiği gibi, bu yöntemler yasadışıdır. Ama hiç bir yasal güç uygulanmasına engel olamıyor.

Bir diğeri servislere binilmeyerek yapılan işyeri mahallindeki toplu yürüyüşlerdir. Bunlar bazen kilometreleri buluyor. Göze görünmüyor, anlamı ve önemi üzerine pek düşünülüyor ama, bunun yarın fabrika mahallinden ana caddelere, meydanlara taşmayacağını, militan gösterilere dönüşmeyeceğini kim garanti edebilir. Kitle cylemiyse sözkonusu olan, çoğu kere, hesap, plan, ölçü tanımaz; cylemin dinamığı, mantığı yeni biçimleri kendiliğinden üretir, dayatır. Bugün servis arabalarına binmemek, öfke sergilemeye yetebiliyor. Ya yarın?

Bugün belirgin özellikler taşıyan bir işçi hareketi var ortada. Parlamentoda bir yasa çıkıyor; aynı anda İzmit, Kırıkkale, Diyarbakır ve Aliğa’da işçiler benzer yöntemlerle ve aynı kararlılıkla, aynı heyecanla direniyorlar. Henüz belirli sınırlar içinde kalsa da yasa ve yasak çığnıyorlar. Nedenleri güncel olabilir, ama ortaya konan davranış yılların birikimini yansıtıyor.

Bugünün işçi hareketi yılların birikimi üzerinde yükseliyor. Bu kendini çeşitli biçimlerde ve şimdilik ancak bir ölçüde dışa vuruyor. Dün “komünistlerin taktiği” olarak suçlanan genel grevin bugün yüzbinlerce işçinin coşkuyla haykırdığı bir mücadele sloganı haline geldiği hatırlanırsa, işçi hareketinin katettiği mesafe, sağladığı birikim daha iyi anlaşılır.

Hoşnutsuzluk, homurdanma, kıpırdanma ve kaynaşma geneldir; tüm sektörlerde ve ülke çapındadır. İşçi hareketine günlük değerler biçenler, bugünkü hareketliliği güncel bazı istemler için cılız ve geçici bir kıpırdanış sananlar ve sayanlar fena yanılıyorlar. İstemler henüz sınırlı ve dar olabilir, sınıfın kendi geçici çıkarlarının ötesine geçme-

yebilir, ama bu istemler uğruna gösterilen hareketlilik yılların birikiminden kök alıyor ve bu istemlerin ötesinde bir değer taşıyor. Bu gerçeği kavrayamayanlar sınıf ve genel devrimci hareket karşısında görevlerini kavrayamazlar ve hep geride kalırlar.

Bilinç, örgütlenme, hareketlilik, eyleme geçme potansiyeli vb. açılardan büyük farklılıklar gösteriyor olsa bile, hoşnutsuzluk ve mücadele isteği geneldir. Bunun koşullarını burjuvazinin son 8 yıllık politikaları yarattı. Burjuvazi, işçi sınıfının bir blok olarak karşısına geçmesinin zeminini adeta döşedi. İşçi sınıfına dönük siyasal ve iktisadi saldırılarını genel, merkezi ve katı politikalar olarak saptadı ve uyguladı. Bunu yapmakla, dün genel hoşnutsuzluğu mayaladı ve bugünkü genel hareketliliği hazırladı.

Bugün için burjuvazi bu hoşnutsuzluğu tatmin etmek, hareketliliği gidermek olanaklarından yoksundur. Birbirine bağlı nedenlerin sonucu olarak, ne ciddi iktisadi tavizler ne de siyasal tavizler verebiliyor.

Tatmin edemediği gibi, ezemiyor da. Sert tedbirlerle ezmek bir çözümdür ama, bunu olur olmaz gündeme getirmek burjuvazinin kendi iradesini ve tercihini açıyor. Genel baskı ve yasakların yanısıra, ancak ciddiye alnamayan ve yalnızca tepkiyi alevlendiren tehditler savurabiliyor. Ara rejim tartışmaları ve faşist Evren'in darbe tehditleri bunun örnekleridir. Nedir ki tehditler ters sonuçlar yaratmış, diktatörlüğün başı güç ve gülünç duruma düşmüştür.

Tatmin etmek ya da ezmek bugünün koşullarında olanaksız olunca, olağan baskılar ve yasaklar da yetmeyince, geriye en etkili yöntem olarak, oyalamak, aldatmak, hızını kesmek, çapını daraltmak, düzeyini düşürmek, hedefini şaşırtmak, yanlış kanallara akıtmak, sahte alternatiflere yöneltmek vb. kalıyor. Kısaca oyalama ve potansiyeli adım adım eritme taktiği.

Sermayenin bugünkü umudu bu taktiğin başarısıdır. Ve bunu uygulamada en büyük yardımcısı, başta Türk-İş merkez yönetimi olmak üzere, sendika bürokrasisidir.

* * *

Bugünkü işçi hareketi karşısında sendika bürokrasisinin yerini ve

rolünü açıklıkla tanımlamak önemlidir.

Türk-İş yönetimi işçi hakları için harekete geçmiş, ya da konum ve misyon değiştirmiş değildir. Oysa kimileri üstü kapalı ve utangaçça, revizyonist çevreler ise daha açık olarak bunu iddia ediyorlar. Elbette arada bir önde göründükleri oluyor, ama gerçekte yalnızca dipten gelen dalga sürekli ve yaygın tazyik onları öne düşmeye zorluyor. Zira koltuğu korumanın da dalgayı kırmanın da yolu budur. Türk-İş yönetimi öne düşerken bile, bunu geriye çekmek, oyalamak, kontrol altında tutmak ve geri biçimler içinde eritmek için yapıyor. Türk-İş yöneticileri bunu zaman zaman itiraf da ediyorlar; biz olmasak komünistler düşer önüne götürür, diyorlar.

Sendika bürokratlarının tutumu ve kararı değişir, ama misyonu değişmez. Onlar diyalog ve “zirve”lerde açık ihanetlerini sergilerlerken de, bazı eylemleri işçilerin zoruyla hayata geçirirlerken de, aynı misyonu yerine getiriyorlar. Birinci durumda bazı sözde tavizlerle aldatmak, ikincisinde ise hak savunucusu pozunda oyalamak gayretindedirler.

1984 Haziran’ında Türk-İş I. Bölge Temsilcileri Toplantısı’nda işçiler tarafından “Genel Grev” şiarı ortaya atılalı beri, Türk-İş yönetimi bu iki tutumu, aynı amaca dönük, içiçe ya da peşpeşe sergilemiştir. Son 6 aya bir bakalım: Aralık’ta “diyalog politikası”, tabandaki büyük tepkinin baskısıyla Şubat’ta “eylem kararları” ve bazı eylemler, ardından Mayıs’ta yeniden “zirve” ve “diyalog politikası”. Ve son olarak, tepkiler karşısında ek açıklama; “eylemler sürecektir!”

Sendika bürokratları 4 yıldır hep dalga kıran rolü oynuyorlar. İşçilere değil, sermayeye hizmet ediyorlar. Bu 4 yıl boyunca işçileri aldatmakta ve oyalamakta belirli bir başarı sağladılar, ama işçi hareketinin yayılmasını, daha ileri mevzilere kaymasını, genel grev istemi konusunda daha istekli ve ısrarlı olmasını engelleyemediler. Son “zirve” ve yasal değişiklikler manevrasına karşı tabanda kabaran öfke de bunu kanıtlar. İstanbul mitinginde patlaması beklenen bu öfke selinden onları, gizli işbirliği yaptıkları valiliğin yasağı kurtarmıştır. İstanbul’da miting! Bu Türk-İş ağalarının korkulu rüyasıdır.

Türk-İş yönetimi işçi sınıfının eylem talebinden yakasını kurtaramayacaktır. Bugüne kadar her yan çizmenin ardından, işçiler cinslerinden tutarak “düşün önümüze” dediler adeta. Onları belirli

eylemlere zorladılar. İşçiler bu aynı zorlamayı yine yapacaklardır.

Tam da bu noktada birbirini tamamlayan iki önemli görev var. Birincisi, işçi tabanında, fabrika ve işyerlerinde eyleme dönük örgütlenmeler sorunudur. Devrimci işçilerin inisiyatifi ile, bu sorun daha şimdiden bazı fabrikalarda, Eylem Komiteleri, İşyeri Komiteleri şeklinde gündeme getirilmiş ve belli adımlar atılmıştır. Bu örgütlenmeler, işçilerin inisiyatifi ele alma, mücadelenin kaderini çeşitli kademelerdeki sendika bürokratlarının eline bırakmama, mücadeleyi taban örgütlenmesine dayama vb., isteklerinin ifadesidir. Bilinçli bir içerik kazandırıldığı, işlevleri doğru tanımlandığı ölçüde, işçi hareketinin ve genel olarak mücadelenin geleceği açısından muazzam önem taşıyor bu komiteler. Önemli nokta şudur: Bugünkü biçimleriyle bu örgütler sendikaların alternatifi değil, bir yönüyle, sendikaları aşağıdan yukarıya devrimcileştirmenin ilk adımı ve temel basamağı olarak görülmelidir. Sendikaların anti-demokratik işleyişini ve bürokratik yapısını kırmanın, tabanın devrimci inisiyatifini, enerjisini ve iradesini yönetime dayatmanın ve önümüzdeki dönemde bu yönetimleri alaşağı etmenin araçları da olabilmelidirler.

Bunun kendisi ikinci önemli göreve işaret ediyor. 1989 yılı sendikalarda genel kurullar dönemidir. Sendika yasalarındaki son değişiklikler, petrol işçilerinin grev hakkını gaspetmiş ama, hain sendika ağalarına dört dönem daha seçilme hakkı ve olanağı sağlamıştır. Sendika ağaları “zirve”de işçileri satmışlar, karşılığında yeniden seçilme hakkı kazanmışlardır. İşçiler bu aşağılık pazarlığın farkındadırlar ve sendika yönetimine karşı öfke doludurlar. Bu öfkeyi sendika bürokratlarına karşı mücadeleye, sendikaların yapısını, işleyişini ve yönetimini devrimcileştirmeye kanalize etmek, bu göreve artık daha yoğun sarılmak günün görevidir. Ve tabandan yaratılacak işyeri ve fabrika komiteleri bunun etkili araçları olacaktır. Bu hangi devrimci siyasal gruba yandaş olursa olsun, tüm devrimci işçilerin ortak çabası ve inisiyatifi ile başarılabilir bir görevdir.

Sendika bürokratları sermayenin işçi sınıfı içindeki ajanlarıdır. İşçi hareketini dizginlemek, temel ve vazgeçilmez mücadele araçları olan sendikaları felç etmek ve etkisizleştirmek onların değişmez misyonudur. Burjuvaziye karşı etkili ve başarılı bir mücadele, başka şeylerin yanında, sendika bürokrasisini etkisizleştirme ve yıkma

ölçüsünde mümkündür.

İşçilerin değişik burjuva politik ve ideolojik görüşlerin, değerlerin, inançların etkisinde olması ile, belirli bir burjuva politik partiye ve lidere belirgin bir şekilde bağlanması, umut olarak görmesi, ardından sürüklenmesi farklı şeylerdir. Geniş işçi yığınlarının bugün burjuva dünya görüşünün değişik biçimlerinin etkisinde olduğu bir gerçektir. Fakat ciddi sorunlarla karşı karşıya olan işçi sınıfı, bunların çözümünde şu ya da bu parti ve lidere değil, kendi gücüne dayalı mücadeleye güveniyor. Kendi gücüne güven gelişen işçi hareketinin yeni ve en önemli kazanımıdır.

12 Mart sonrasında salonları ve meydanları “Umudumuz Ecevit” diye dolduran işçiler, şimdi aynı salonları ve meydanları “İşçiler Elele Genel Greve” şiarıyla dolduruyorlar. Bu, kimilerinin kavrayamadığı önemli bir gelişmeyi, işçi hareketindeki muazzam bir ilerlemeyi anlatır.

İşçiler iktidar partisine ateş püskürüyorlar. Demirel’i ve DYP’yi kendi öz tecrübeleriyle iyi tanıyorlar. Uyuşuk ve kişiliksiz SHP’ye ve onun mıymıntı liderine ise güven duymuyorlar. Ciddi bir hazırlık yapılmadan sapa bir il olan Sakarya’da gerçekleştirilen Türk-İş mitingine 30 bin coşkulu işçi katıldı. Aynı dönemde İstanbul gibi bir işçi kentinde özel bir hazırlıkla yapılan SHP mitingine ise yalnızca 10 binden biraz fazla heyecansız bir topluluk katıldı. Aynı İstanbul’da yapılacak Türk-İş mitingi ise, yüzbinlerce öfkeli işçinin akması beklendiği için, hükümet ve Türk-İş yönetiminin gizli işbirliği ile şimdilik engellendi. İşçilerin Türk-İş mitinglerine ilgisi, kendi güçlerine duyulan güvenin bir göstergesidir. İşçilerin bütün dikkati Türk-İş’tedir. Türk-İş yönetiminin bunalmasında bundandır. Dipten gelen dalgayı dizginleme yükü büyük ölçüde sendika bürokratlarının omuzlarına binmiştir. Geçmişte bu işi, Türk-İş ve DİSK yönetimlerinin yardımıyla Ecevit CHP’si yapıyordu. Şimdi SHP’nin yardımıyla Türk-İş yönetiminin kendisi yapıyor. Aynı Türk-İş yönetimi bu yükü hafifletmek için, sık sık SHP ve DYP’nin kapısına dayanıyor ve bu partileri işçilere kurtarıcı olarak sunmaya çalışıyor. Bu iki partinin “işçi hakları savunucusu” pozlarına daha sık girmesi de bu aynı çabayı anlatıyor.

Bu gerçeğe işaret etmemiz, işçi sınıfı üzerindeki burjuva etkileri küçümsemekten çok, gelişen işçi hareketini ihtilalci bir işçi partisiyle kucaklamanın önemini vurgulamak istememizdir. İşçi hareketinin

mücadelede kendi gücünün farkına vardığı bugünkü durum, hem böyle bir parti inşa etmek için geniş olanaklar sunuyor hem de bunu acil ve yakıcı hale getiriyor.

Gelişen işçi hareketinin geleceği ve kalıcı başarıları, öncü parti sorununa sıkı sıkıya bağlıdır. İşçi hareketinin bugünkü en acil ve temel ihtiyacı budur.

Bu ihtiyacı karşılamak, pratik-siyasi sorunlara olduğu kadar, teorik-programatik sorunlara da ilgi göstermek, incelemek, çözmek ölçüsünde olanaklıdır. Kapitalist bir Türkiye’de ve güçlü ve gürbüz bir işçi sınıfının sermayeye karşı homurdandığı bir dönemde siyasal demokrasiyi temel bir stratejik aşama olarak sunanların çokluğu koşullarında, bu özellikle önemlidir.

EKİM
Haziran 1988

AMAÇ, ARAÇ VE GÖREV

Bugün sosyalizm adına siyaset arenasındaki hemen her siyasal akım, işçi hareketinin politik gelişimi için sosyalist hareketle işçi hareketinin birleştirilmesinin, bu iki hareketin ayrılığına bir an önce son verilmesinin zorunluluğuna vurgu yapıyor. Ancak, pek yerinde olan bu vurguyla birlikte, hayati sorun, nasıl bir perspektifle, nasıl bir programla birleşmek gerektiği sorunudur. '80 öncesi radikal solun işçi sınıfı hareketiyle birleşmesini engelleyen, buna rağmen birleşmeye yöneldiğinde de çabalarının başarısız kalmasına yolaçan asıl neden halkçı bir dünya görüşüne ve programa sahip oluşuydu. İster "anti-emperyalist, anti-feodal", ister Türkiye koşullarına daha iyi uyarlanmış "anti-empcryalist, anti-oligarşik" ya da "anti-tekel, anti-faşist" içerikte olsun, bütün "demokratik devrim" programları/çizgileri benzer sonuçlara yol açtılar. Özü küçük-burjuva demokratik olan "bağımsızlık ve demokrasi" programında -buna artı sosyalizm ibaresini eklemek

hiçbir şeyi değiştirmez- ısrareden devrimciler bunu hala anlayamadılar. Bununla birlikte, pratik deneyimin zorlamasıyla işçi hareketiyle birleşme zorunluluğu, ona dayanmaksızın, Türkiye gibi emek-sermaye kutuplaşmasının sınıf mücadelesinin temel eksenini olduğu ve bütün diğer çatışma ve çelişkilerin buna tabi olduğu bir ülkede, burjuvaziye karşı ciddi ve sonuç alıcı bir siyasal savaşının yürütülemeyeceği anlaşılmış görünüyor. Ancak "eski" perspektifle sürdürülen bu çabaların, son tahlilde, başarısızlığa mahkum olacakları kesindir. Zira, Türkiye gibi bir ülkede doğrudan sosyalizmi hedefleyen bir programın altına inmek, işçi hareketini kapitalizmin ve burjuva demokrasisinin alanına hapsederek, peşinen burjuvazinin yörüngesine sokmak, "yıkıcı" gücünü zayıflatmak, iktidar hedefinden yoksun bırakmakla eş anlamlıdır. Bu yüzden de, sosyalist programın altına inenler komünist adına layık olamazlar; öznel niyetlerinin farklılığına rağmen, nesnel olarak "sol demokratlar" konumuna düşmekten kaçınamazlar. Örneğin, '80 öncesi, işçi sınıfının ileri unsurlarını ve ileri kesimlerini kontrolü altında tutan TKP'nin "sol CHP" olmaktan öteye bir rol oynayamamasının nedeni sadece taktik çizgisindeki reformizmi değil, "demokratik" içerikli programıydı da.

Burjuva toplum altında "demokrasi"nin program edinilmesi ya da fetişleştirilmesi zorunlu ve kaçınılmaz olarak reformizmi üretir. Zira sosyalist demokrasinin altındaki bir demokrasi istemi burjuva toplum koşullarında teorik ve pratik olarak gerçekteşebilir bir şeydir. Aynı şekilde, bütün radikalliğine ve sosyal-demokrasi ile araya sınır çekme çabasına rağmen, programının demokratik-halkçı içeriği nedeniyle devrimci-demokrasi de adeta sosyal-demokrasiye çalışmış, politik faaliyetinin ürünlerini CHP kotarmıştır. Bir işçinin veya emekçinin "devrimci" olmasıyla sandıkta sosyal-demokrasiye mühürü basması pek birbirine aykırı gelmemiştir. "Boycot" çağrılarında da pek kulak asılmamıştır.

Halkçı saflardan kopan hareketimiz, bulanıklığa yer vermeyen sosyalist bir platformla, proleter devrim bayrağıyla ortaya çıkarak önemli bir adım atmıştır. Ancak henüz "demokrasi" programında ısrar eden çok sayıda komünist eğilimli kişinin, gerek teorik mücadelenin, gerekse pratik olguların yardımıyla sosyalist bir platforma ulaşacaklarından kuşku duymamak, mevcudu idealize edip, her şeyi

onunla sınırlı görmek şeklinde bir dargörüşlülüğe düşmemek gerekir. Diğer bir deyişle devrimci-demokrasi saflarında ayrışma sürecektir. Öte yandan ulusal planda radikal bir konuma geçmek isteyen, ama modern revizyonizmle araya sınır çekemeyen saflardan da ileriye doğru sıçramalar olabileceği konusunda ümitli olmak gerekiyor. Zira Türkiye proleter devrime, sosyalizme gebe bir ülkedir. Devrime karşıt, itfaiyeci rolü oynayan revizyonist-reformist teori ve politikayı kaldırmaz. Devrimci bir konumda kalmak isteyenler revizyonizmle çatışmak zorunda kalacaklardır. Ve bu yönde her gelişme Türkiye komünist hareketi için yeni olanaklar yaratabilir.

Komünistler, nesnel hareketin ihtiyaçlarıyla kendi öznel güçlerinin yetersizliği ve geriliği arasındaki uyumsuzluktan ürkmeksizin işçi sınıfına net sosyalist hedeflerle gideceklerdir: Sermaye İktidarının Yıkılması, İşçi Sınıfı İktidarının Kurulması; bütün pratik faaliyetlerinin bağlı olması gereken eksen budur.

Rastlantılarla yetinmeksizin, planlı ve bilinçli bir şekilde sınıfın ileri unsurlarına yönelerek onları komünizme ve sosyalist platforma kazanmak - işçi hareketinin politik gelişimi bu yönlü çabaların verimine bağlıdır.

İtildiği fiziki ve manevi çürüme ortamına karşı zaten kendiliğinden mücadele eden işçilere yardım etmek çok özel bir yetenek gerektirmiyor. Bu zaten bir tür alışkanlık sonucu yapılıyor; ve daha etkin bir şekilde yapmak değişmez bir görevdir. Ancak her kim işçi hareketinin sorunlarıyla ilgilenmeyi fiiliyatta ücret ve sendikal sorunlarına indiriyor veya esas ilgisini burada topluyorsa, gerçekte işçilere kötülük yapıyor demektir. Pratik duruma boyun eğilmemeli, işçilerin dikkati ücret ve sendika sorunlarından öteye, sömürünün, yoksulluğun, özgürlükten yoksunluğun nedeni olan kapitalist sisteme, onun ortadan kaldırılması zorunluluğuna çekilmelidir. Kısmen kaba bir sosyalist propaganda dahi -ki pek becerilemeyen bir şeydir-, her halükarda, pratik faaliyette “somutluk” adına, “acil istemleri atlamamak” adına bunun ihmal edilmesinden daha yararlı sonuçlar doğuracaktır. Gerekli olan “zam, zulüm, işkence, faşizm” türünden laf kalabalığı değil, işçiye kapitalist sistemi, onun işleyişini, yıkılmasının “tek kurtuluş yolu” olduğu, “sosyalizmin tek çare olduğu” fikrini kavratın propaganda ve ajitasyondur.

Öte yandan, öğrenci sorunundan Kürt sorununa, dış politikadan siyasal tutuklular sorununa kadar tüm temel toplumsal-siyasal sorunlar işçiler arasındaki propaganda ve ajitasyonun konusu yapılmalı ve tartışılmalıdır ki, işçilerin sadece kendi dar sorunlarıyla değil, tüm toplumun sorunlarıyla ilgilenip müdahale etmelerine ve böylece öncü misyonunu oynayabilmelerine yardımcı olunabilsin.

Ve son olarak, kendilerinin olan devrimci bir parti fikri işçiler arasında yaygınlaştırılmalıdır. İşçi hareketinin öne çıkardığı unsurların hiç olmazsa önemli sayılabilecek bir bölümünü etrafında toplayabilen bir parti en acil hedeftir.

Böyle bir parti ise bizim koşullarımızda ancak illegal olarak kurulabilir. Bunu teoride ilke olarak kabul eden ama fiiliyatta “legal parti”yi iş edinen bazı akımlar gerçekte sonu yeni bir trajediyle bitecek bir oyuna giriyorlar. Bu aslında ihtilalci bir örgüt yaratma işinden yan çizmektir. Legal olanakları sosyalist hareketin gelişimi için sonuna kadar kullanmayı küçümsemek sözkonusu olamaz. Ancak, henüz ciddi bir illegal temelin olmadığı koşullarda sınıf bilinçli, ileri işçilerin dikkati legal basın araçlarıyla “legal sol parti” üzerine çekilmektedir. Asgari bir illegal parti kültürünün/geleneğinin ileri işçiler arasında dahi olmadığı koşullarda, bu, tasfiyeciliğin bir başka türü olacaktır. Ve işçileri aldatmakla, enerjilerini çarçur etmekle sonuçlanacaktır. Öte yandan, sosyalist bir programı bir yana bırakalım, budanmamış, devrimci niteliğinden arınmamış hiçbir program yürürlükteki yasal çerçeveye sığdırılamaz. Programlarını burjuva toplumun yasallığını veri olarak hazırlamış TBKP ve SP dahi henüz bu işi başaramadılar. Bırakalım isteyenler “Legal sol parti”yi ya da “yasal devrimci parti”yi kendilerine iş edinsinler. Biz fabrikalarda gelecekteki ihtilalci bir işçi partisinin temeli olacak gizli işçi grupları oluşturma işini her şeyin önüne koyacağız.

EKİM
Ağustos 1988

İŞÇİ HAREKETİ TABANINDA BAZI GELİŞMELER

Dünya sermaye cephesinin zayıf bir halkası olan Türkiye kapitalizminin büyüyen bunalımı emek ile sermaye arasındaki çatışmayı besliyor, kızıştırıyor. İşçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki çelişki, toplumsal bünyemizin bu temel çelişkisi, günümüz Türkiyesinin tüm temel toplumsal ve siyasal sorunlarının da çözüm eksenini olduğunu giderek daha belirgin bir şekilde gösteriyor.

Türkiye işçi sınıfı genel toplumsal muhalefetin odağına oturmuş durumda. Bugün işçi sınıfı genel toplumsal muhalefetin en hoşnutsuz ögesi olmakla kalmamakta, hoşnutsuzluğunu en yaygın olarak ve çok değişik biçimler içinde ortaya koymaktadır. Devrimimizin geleceği açısından bu çok önemli bir gelişmedir. İşçi sınıfımızın bugünkü bilinç ve örgütlenme düzeyine bakarak onu küçümseme eğilimi, halen filizlenme aşamasındaki devrimci sınıf hareketinin ayakları altında ezilmeye mahkumdur. İşçi sınıfımız toplumumuzun tüm yoksul, emekçi

ve yarı-proleter unsurlarını kendi etrafında birleştirebilecek, burjuvazinin sınıf egemenliğini devirmeyi amaçlayan bir devrimci savaşa yöneltebilecek muazzam bir güç durumundadır.

Kuşkusuz işçi hareketi henüz filizlenme evresindedir. Ama yılların birikimi işçi sınıfını önemli gelişmelere gebe duruma getirmiştir. Türkiye kapitalizmi işçi sınıfının hoşnutsuzluğunu iktisadi ve siyasi tavizlerle yatıştırma, bu yolla onu düzenin uysal kölesi olarak tutma olanaklarından yoksundur mevcut durumda. Sürekli iktisadi bunalım buna elvermemektedir. Bu nedenledir ki hareketliliğin geliştiği, yaygınlaşmakta olduğu günümüzde, burjuvaziyi en çok korkutan, tedirgin eden şey, çeşitli biçimlerde uç veren işçi eylemleridir. Burjuvazi işçi sınıfının iktisadi istem ve eylemleri karşısında bile tahammülsüzdür. Grev yasaklamalar, toplu işten atmalar, sendika seçme ve sendikal örgütlenme konusunda getirilen kısıtlamalar, sürekli fiili baskılar, işçi hareketine tahammülsüzlüğün, işçi sınıfını sindirme politikasının bariz örnekleridir. Fakat, reformistlerin ve sosyal-reformistlerin tam desteğine rağmen, burjuvazinin bu çabaları kalıcı sonuç vermemekte, işçi tabanındaki hoşnutsuzluk büyümekte, önümüzdeki döneme damgasını vuracak bir işçi hareketi mayalanmakta, şimdiden bunun bir çok belirtisi uç vermektedir.

Bugünün devrimci işçi hareketi kendini eylemde taban inisiyatifi, sendikalar tabanında devrimci muhalefet ve sendika muhalefetini aşan konum ve işleyişleriyle işyeri ya da fabrika komiteleri vb. somut biçimler içinde ortaya koyuyor. Eylemde taban inisiyatifi, işyeri komiteleri ve sendika bürokrasisine karşı devrimci muhalefet bugün işçi tabanında, elbette öncelikle ileri kesimlerinde, en çok tartışılan konular durumunda. Çeşitli gruplara yakınlık duyan devrimci işçiler, aralarındaki “çeşitli düşünce farklılıklarına rağmen” birlikte davranmaya ve gelişmelerde etkili olmaya çalışıyorlar. İşçi tabanında “muhalefetten olmak” temelinde kendiliğinden bir tür emek cephesi oluşuyor. Henüz çok geniş işçi kesimlerini kucaklamıyor. Netleşmiş hedeflerden ve birleşik bir örgütlenmeden haliyle yoksun. Fakat bu safları sürekli genişleyen “muhalefet cephesi”, işçi hareketini ve onun bir ögesi olarak sendikal hareketi düzenin sınırları dışına çıkarma şeklindeki devrimci eğilimiyle bizi yakından ilgilendiriyor. İzlemeyi, anlamayı, müdahale edip yol göstermeyi, temel amaçlara ve iktidar

hedefine dönük bir bilinçle donatmayı, acil ve önemli bir görev olarak koyuyor önümüze. İşçi hareketini kavramak, bağımsız politik gelişmesini kolaylaştırmaya elverişli özellik ve olanaklarını doğru tespit etmek, ona doğru ve isabetli müdahalelerde bulunmak, işçi hareketindeki iç birikimi ve gelişmeleri yakından izlemeyi gerektiriyor.

Tabandaki çıkışlar bugün için kendini daha çok sendikal muhalefet biçimleri içinde ortaya koyuyor. Son bir iki yıldır sınıfa dönük belirli çabalar içine giren gruplar da karşılaştıkları bu durumu veri almakta, mevcut sendikal muhalefeti, şu veya bu biçimde etkilemek gayreti göstermektedirler. Sendikal sorunlar ve taktikler, devrimci demokrat yayın organlarında ve ileri işçiler içinde en çok tartışılan konular. Dar bir zemini ifade ettiği için sağlıklı olmamakla birlikte, mevcut durum büyük ölçüde budur. Bir süre öncesine kadar daha çok, Türk-İş'te mi birleşmeli yoksa DİSK'in yerini alacak yeni bir konfederasyona mı gidilmeli ekseninde süren tartışmalar, yerini sendikal muhalefet örgütlenmeleri ve işyeri komitelerine dönük tartışmalara bıraktı. Bu değişimi tabandaki gelişmeler yarattı. Bazı işkollarında ortaya çıkan "muhalefet birliği" girişimleri ve giderek yaygınlaşan fabrika komiteleri, tartışmaların da seyrini değiştirdi.

İşçi sınıfının en mücadeleci kesimlerinin örgütlü olduğu DİSK faşist cunta tarafından kapatılınca, yıllarca belirsizlik içinde kalan DİSK'li işçiler '80'lerin ortasına doğru Türk-İş'e geçtiler. Buna bir kesimin bağımsız sendikalarda toplanması eşlik etti. Metal işkolunda Otomobil-İş, petro-kimya işkolunda Laspetkim-İş bunun örnekleri oldu. Geline yerde, temel ölçülerle bakıldığında Türk-İş'e bağlı sendikalardan pek farklı olmayan bu "bağımsız sendikalar"dan da kopuş başladı. Veya bunlar içinde de ayrı muhalefet hareketleri ortaya çıktı.

"Muhalefet birliği" girişimleri aslında yeni değil. Örneğin 1986 ortalarında İstanbul'da tekstil işkolunda ve Teksif sendikasına karşı "Teksif Muhalefeti" ortaya çıkmış ve çıkışını kamuoyuna şu sözlerle başlayan bir açıklamayla duyurmuştu: *"Bizler İstanbul bölgesinde çeşitli tekstil fabrikalarında çalışan sınıf bilinçli öncü işçiler olarak; siyasal konularda ayrılıklarımız olmasına karşın, Teksif Sendikası içerisinde gerçek işçi sınıfı sendikacılığının temel ilkeleri doğrultusunda 'Teksif Muhalefeti' adı altında birlikte olduğumuzu ve birlikte*

mücadeleye girdiğimizi duyuruyoruz.” Teksif Muhalefeti bu bildiriye yayınladıktan sonra iddiasına uygun bir çalışma içine giremedi ve varlığı ile yokluğu belirsiz ölü bir girişim olarak kaldı.

Aynı işkolunda farklı bir girişim ortaya yeni bir bağımsız sendika çıkardı. Şevket Yılmaz gibi kurtların başında bulunduğu Teksif’in bu tür cılız muhalefetlerle devrilemeyeceğini gerekçe gösteren bu girişimin sahipleri, Demokratik Tekstil-İş’i kurdular. Gerçekte bu sendika küçük konfeksiyon atölyelerinde çalışan işçilerin gelip gittiği bir dernek görünümünde daha çok.

Daha yakın dönemde ve Gıda-İş kolunda ortaya çıkan Tek Gıda-İş Demokratik Muhalefet Birliği (DMB) ise bir başka örnek. İlkeler ve amaçlar bakımından daha derli toplu bir görünümü var. DMB’nin oluşumunda “çeşitli düşüncelerden öncü işçilerin birliği” türünden tanımlar yerine, belli bir perspektif konmuş ortaya. “Sarı Amerikancı, sınıf uzlaşmacı” sı Tek Gıda-İş ve Türk-İş bürokrasisine karşı, “sınıf sendikacılığını hayata geçirmek için DMB oluşturulmuştur”, diyor açıklamasında. Sendikaların siyasal mücadelede tarafsız kalmamaları gerektiği ilke olarak benimseniyor ve; *“işçi sınıfının gerçek ekonomik kurtuluşu sömürünün ortadan kalkacağı bir düzenin kurulmasından geçmektedir. Çalışanların emeğin tüm ürünlerine sahip olacağı, ve tüm toplumsal yaşam üzerinde kendi kitle örgütleriyle söz ve karar sahibi olacağı sosyalist bir düzeni sağlamak için verilen mücadelede sendikalar tarafsız kalmaz, kalmamalıdır”*, deniliyor. Belki de bildirinin en önemli mesajı olan bu düşünce, militan işçilerin sosyalizm mücadelesi bilinç ve isteklerini koyuyor ortaya. (DMB’nin çalışmalarıyla Tek Gıda-İş’in İstanbul I nolu şubesi yönetimine muhalefetten işçiler seçildiler.)

Giderek yaygınlaşmakta olan işyeri komiteleri ayrı bir önem taşıyor. Ortaya çıkışlarında sendikal bürokrasiye karşı tabandan inisiyatif ile alma eğilimi harekete geçirici bir rol oynadı, oynuyor. Ama bu tür örgütlenmeler bir kez oluştuktan sonra sendikal zemini aşan bir konum ve işlev kazanıyorlar. Zira tabandaki genel mücadele isteğinin, devrimci birikimin üzerinde yükseliyorlar. Öte yandan, bugün için ve **bugünkü halleriyle** bu örgütlenmelere olduğundan başka, abartılmış misyonlar da yüklememek gerek.* Hala esas olarak sendikal muhalefet zeminindedir. Ama bunun önemli bir gelişme ve deneyim olduğu

kesindir. Tabandaki devrimci girişkenliğin olduğu kadar, mücadeleyi ve örgütlenmeyi yasal-icazetçi çerçevede tutma reformist eğilimini aşmanın da ifadesidirler, işyeri komiteleri. Sendikal muhalefet dürtüsüyle kendiliğinden doğmuş olsalar bile, “ekmek sorunu”nun politik mücadeleye ve devrim sorununa bağlandığı günümüzde, bu tür örgütlerin ufku bir takım işçi haklarının elde edilmesi savaşımı ile sınırlı kalmaz. İşçi hareketinin gelişmesinde önemli bir rol oynama potansiyeli taşıyan bu örgütlenmeler, mücadelenin geleceği için de büyük önem taşıyorlar. Sendikaların aşağıdan yukarıya devrimcileştirilmesinde, anti-demokratik yapı ve işleyişin kırılmasında, sendikal demokrasinin hakim kılınmasında, sermaye uşağı tüm sendika bürokratlarının defedilmesinde, tabanın tüm mücadele istek ve enerjisinin harekete geçirilmesinde, genel olarak sendikaların proletaryanın devrimci sınıf mücadelesinin etkin araçları haline getirilmesinde bu örgütlenmeler önemli bir rol oynayabilirler.

Henüz yeni ve oluşmakta olan ve daha çok da İstanbul’da ortaya çıkan bu tür örgütlerin tam nasıl bir gelişme seyri izleyeceklerini zaman gösterecek. Şimdilik bu deneyimi dikkatle izlemeli, anlamaya çalışmalı, yaygınlaşmasına ve pekişmesine katkıda bulunulmalı, sosyalist sınıf bilinciyle donatmaya çabalamalıyız.

Bir çok grubun artık dikkat ve çabasını esas olarak işçi sınıfına yönelttiği biliniyor. “İşçi” gazeteleri çıkarılıyor, işçi hareketinin ortaya çıkardığı sorunlar tartışılıyor, sendikal politikalar öneriliyor, “muhalefet” programları sunuluyor, vb. EKİM, sık sık bunun “kendiliğinden” bir gelişim olduğunu, sınıf kavrayışında ve perspektifinde köklü bir değişmeyi ifade etmediğini belirtti. Küçük-burjuva siyasal örgüt pratiklerinin iflası, küçük-burjuva katmanların hareketsizliği ile birleşince, dikkatler işçi sınıfına kaydı. İçine girdiği durağanlığı 80’lerin ortasından itibaren kıran ve içten içe kaynaşan işçi sınıfı, yukarda özetlediğimiz ve örneklediğimiz devrimci taban inisiyatiflerine uygun zemin yarattı böylece. İşçi hareketi tabanındaki bu sevin-

* *İşçinin Sesi* artık alışılmış bulunulan subjektivizmi, abartmacılığı ile işyeri komiteleri hakkında şunları yazıyor: “Türkiye’de son zamanların en önemli olgusu, daha devrimci durum bile doğmadan, böyle bir işçi örgütlenmesinin, işçi devletinin ilerde nüvesi olabilecek bir örgütlenmenin doğmuş olmasıdır.” (Sayı:362, 19 Eylül 1988)

dirici gelişmeler, özellikle son bir yıldır çeşitli sol grupları ve bu gelişmeleri etkileme çabasına sokmuş bulunuyor. Bu çeşitli sağlıksız yaklaşım ve girişimleri de ortaya çıkarıyor. Bunları yakından izlemek, değerlendirmek ve özellikle devrimci önder işçiler önünde sergilemek, işçi hareketini bozucu etkilerden korumak bakımından önem taşıyor. Özellikle dikkat çeken şudur: Bir çok grubun ortaya attığı sözde “muhalefet” programları, ekonomist-sendikalist bir nitelik taşıyor, hareketin kendiliğinden ortaya çıkardığı düzeyi ve talepleri pek az noktada aşıyor. Hala esas olarak sendikal muhalefet zemininde olan girişimlere olmadık misyonlar (“iktidar organları”) yükleyenler olduğu gibi, onu kendi darkafalılıklarının ürünü dar kalıplara (örneğin DSİM) sığdırabileceklerini sananlar da oluyor. Temelde uvriyerist ve kuyrukçu olan, kendiliğindenliği teori haline getirmeyi önderlik etmek sananlar da var (BİM). Troçkizm ve anarko-sendikalizm melezi bu eğilim, belirli bir işkolundaki sendikal muhalefet girişimini, “işçi sınıfının öncü ve lokomotif gücü” olarak sunabiliyor; “siyasal alanda mücadele”yi ise, “sendikalar ve toplu sözleşmeler yasasını ciddi bir taarruza maruz bırakmak”a indirgeyebiliyor.

Bunlar yalnızca ilginç uç örnekler. Şu veya bu grubun bakış açısındaki sakatlıklar bir yana, gündeme getirilen girişimlerin pratik sonuçları da önemlidir. Tabandaki devrimci işçilerin girişimiyle ve ortak çabasıyla yaratılmış çeşitli muhalefet örgütlenmelerini, bugün her grup bir yana çekmeye, kendine göre yeni bir şekil vermeye çalışıyor. Bunun tabandaki birliği zedelemesi, bu birliğin cisimleştiği fabrikakomiteleri vb. örgütlenmeleri zayıflatması, hatta dağıtmasından korkulur.

Sağlam bir leninist sınıf bakışına ve proleter devrimi perspektifine sahip komünistleri ve komünist işçileri önemli görevler bekliyor.

K. Yayla
Mart 1989

GELİŞEN İŞÇİ HAREKETİ ÜZERİNE

İşçi hareketi son üç yıllık yasal ve yasadışı eylemleriyle yeniden toplumsal muhalefetin odağına yerleşmiş durumda. '60'larda ve '70'lerdeki devrimci yükselişlerde de işçi hareketi, hareketin bel kemiğini oluşturmuştu. Buna rağmen küçük-burjuva demokratik hareketin gölgesinde kalmıştı. Yeni dönemdeki işçi hareketi, kendini yeniden tekrarlayan bir hareket olmaktan çok uzaktır. Geçmişin deneylerinin de yardımıyla, yeni, özgün özellikleriyle ortaya çıkıyor. Türkiye tarihinde, hiçbir zaman emek-sermaye çelişkisi kendini bu kadar çıplak bir şekilde ortaya koymadı. '60'larda ve '70'lerdeki devrimci yükseliş döneminde, küçük-burjuva kitlelerin devrimci-demokratik eylemi işçi hareketini gölgede bırakabiliyordu. Yeni dönemde ise, küçük-burjuva demokratik hareket 12 Eylül'ün yıkımının da etkisiyle yorgun düşmüş, şimdilik güçlü, istikrarlı bir hareket geliştirme şansını

kaybetmiştir. Küçük-burjuva hareket, yeni dönemde, ancak işçi hareketinin desteğinde, ondan cesaret alarak, onun iteklemesiyle yığınsal olarak canlanabilir.

Gelişen hareketi hiçbir parti, grup, sendika yönetmiyor; kendiliğinden bir hareket olarak, tabandaki ileri işçilerin inisiyatifiyle gelişip ilerliyor. Bağımsız bir sınıf hareketi kimliğine ulaşmış, bağımsız bir parti tarafından yönlendirilen bir hareket değildir. İşçi hareketini bağımsız bir politik kimliğe kavuşturmak, komünistlerin ve ileri işçilerin en temel görevi olarak olduğu yerde duruyor. Kendiliğinden hareketin daha da kitleselleşerek, eylemlerinin şiddetini arttırarak boy verip gelişmesi bu eksikliği daha yakıcı bir sorun olarak dayatıyor.

İşte bu koşullarda harekete müdahale etmek göreviyle karşı karşıya olan sosyalist hareket, yeni dönemde gelişen hareketin özgünlüklerini, devrimci dinamiklerini, güçlenmesini ve kalıcı başarılar kazanmasını engelleyen zayıflıklarını bilince çıkarmak ve çıkartacağı dersler ışığında teoride ve pratikte ona nasıl müdahale etmek gerektiğini ortaya koymak zorundadır.

Hareketi besleyen koşullar

Son 9 yıldır uygulanan ekonomik politikalarla işçi sınıfı açlık sınırına itildi. Kapitalistlerin karları kat kat artarken işçilerin alım gücü sürekli düştü. 12 Eylül rejimi ücretlere zorunlu tahkim sistemi getirerek, grevleri, sendikal faaliyeti yasaklayarak, DİSK'i kapatarak, işçi sınıfının ekonomik çıkarlarını savunma ve yaşam koşullarını iyileştirme araçlarını da ortadan kaldırdı.

Kapitalist sınıf 12 Eylül aracılığıyla işçi sınıfını açlık sınırına itmekle kalmadı, sendika ve toplu sözleşme yasalarındaki değişikliklerle işçi sınıfının yasal yollardan hak savaşımını da neredeyse olanaksız hale getirdi. Yarım milyondan fazla işçiyi grev hakkından yoksun bırakarak, sendikal örgütlenmeyi zorlaştırıcı, sendika bürokrasisini güçlendirici önlemler getirerek, hak grevini yasaklayarak, hükümetin grev ertelemesini kolaylaştırarak, greve gitmeyi zorlaştırarak vb. işçi sınıfını yasaklar cenderesine soktu. İşçi sınıfı bu cendere içinde kalamazdı, kalmadı da.

Buna bir de genel olarak 12 Eylül öncesi kısmen varolan politik

hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırılmasını eklediğimizde, işçi sınıfına yönelik ekonomik, politik baskının şiddeti ve bu şiddet karşısındaki bunalmışlık, birikim ve öfke daha iyi anlaşılır.

Sermayenin son on yıldaki ekonomik ve politik saldırıları işçi sınıfında derin bir hoşnutsuzluk, öfke ve savaşım isteğini beslemiştir. Bu sadece sınıfının ileri kesimlerinde, belli işkollarında değil, tüm ülke çapında, sınıfın bütününde görülüyor.

İşçi hareketinin hangi koşullarda geliştiğinin, eğilimlerinin anlaşılması bakımından dikkate alınması gereken diğer bir etken, işçi sınıfının sendikal örgütlülüğünün durumudur. Özellikle de geçmişteki DİSK faktörünü gözönüne almak gerekir. DİSK, doğuşundan itibaren genellikle savaşımçı işçileri saflarında toplamış, sınırlı düzeyde de olsa tabanın eğilimlerini dikkate almış, işçilerin eylemlerine destek olmuştur. DİSK her ne kadar devrimci bir sınıf sendikacılığını yaşama geçirmemiş, reformist ve revizyonist yöneticileri eliyle politik bakımdan işçi hareketini sosyal-demokrasinin kuyruğuna takmaya çalışmışsa da, ilerici sendikal bir örgüt olarak işçi hareketinin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. '60'larda ve '70'lerde grevlerin ve direnişlerin çoğunluğunu DİSK üyesi işçiler yapmıştır. Her ne kadar liderleri işçileri yarı yolda bırakmışlarsa da, 15-16 Haziran eylemi, DGM ve MESS direnişi, faşizme ihtar eylemi, DİSK'in girişim ve desteğiyle gerçekleşmiş eylemlerdi.

Bugün işçiler bir parti olarak örgütlenmiş değil, bu bakımdan bir parti önderliğinden ve desteğinden yoksunlar. Öte yandan DİSK gibi bir sendikaya sahip değiller; çeşitli bağımsız sendikalar ise işçilere güven vermiyor. Daha ötesi, NETAŞ'ta Otomobil-İş'in yaptığı gibi işçilere sahip çıkmıyorlar. Bugün işçi hareketi sendikal alanda sermaye düzeninin istikrarını düşünen sarı, Amerikancı sendika bürokratlarının yönettiği Türk-İş'in insafına bırakılmış durumda. İşte tam da bu koşullarda işçiler kendi güçlerine güvenerek sendika bürokratlarının engellemelerine ve onlara rağmen, grev, direniş eylemleriyle sermayeye karşı direnmeye çalışıyorlar. Doğal olarak dışardan ve sendikal alanda destek yoksunluğu koşullarında, öncelikle ileri işçilerin yardımıyla hareket ihtiyatlı bir şekilde ilerliyor. Yeni dönemdeki işçi hareketi bu birikim ve koşullarda yol alıyor.

Hareketin özellikleri

Son üç yıldır, bütünlumsuz etkenlere ve greve gidilemez denilen koşullara rağmen, işçi sınıfı yoğun bir grev eylemine girişti. 1987 yılında, 29 bin 734 işçi greve çıktı ve bu grevlerde kaybolan işgünü sayısı 1 milyon 961 bin 940'dı. 1988'de ise 30 bin 483 işçinin katıldığı 503 grev oldu. Bu grevlerde kaybedilen işgünü sayısı ise 2 milyon 853 bin 940'dı.

Grevlerin önemli bir özelliği, '60'lı ve '70'li yıllara göre işçilerin daha uzun süre grevdekalması ve işçi sınıfının geçmişte grev eylemine katılmamış kesimlerinin de greve katılmış olmasıdır.

Yeni dönemde, grevler, işçi hareketinin gücünü, öfke ve birikimini, savaşım isteğini yansıtmaktan çok uzaktır. İşçi hareketinin nabızı grevlerde değil, grev dışı eylemlerde atıyor.

12 Eylül'den sonra sermayenin koyduğu yasaklar, doğal olarak işçi hareketini yasadışı eyleme zorluyor. 1988 yılında -kesin rakamlar bilinmemekle birlikte- 60'dan fazla yasadışı işçi eylemi gerçekleşti. Eylemlere katılan işçi sayısı yüzbinleri buluyor. Sadece Türk-İş'in 11 Mart yemek boykotu eylemine 1,5 milyon; Petrol-İş'in toplu sözleşme uyuşmazlıklarını ve Petlas'daki imzalanan toplu sözleşmeyi protesto için 8 Kasım'da yaptığı yemek boykotuna 620 işyerinden 80 bin; Eskişehir'de iş kazasında iki işçinin ölümünü protesto için 18 sendikaya mensup işçilerin yaptığı yemek boykotuna 35 bin işçi katıldı. Yasadışı direnişler salt yemek boykotu, sakal bırakma gibi pasif direniş biçimleri olarak da gerçekleşmedi; onbinlerce petrol, kimya, demiryolu, belediye vb. işçisi bir çok işkolunda günlerce iş yavaşlatma, çeşitli sürelerle iş bırakma, sesli ve sessiz yürüyüş vb. biçimlerde aktif direniş eylemlerine de katıldı. Örneğin, toplu bir şekilde viziteye çıkma, doğrudan iş yavaşlatmanın, otomasyon usulü çalışan fabrikalarda işi bırakmanın bir başka biçimidir. Yine servis araçlarına binmeyerek toplu bir şekilde işyerine gelme, işyerini terketme yasadışı yürüyüş eyleminin bizzat kendisidir. Tüm bu eylemler yasadışıdır, yasalar çiğnenerek yapılmaktadır. Anayasa ve yasalara göre, "siyasi amaçlı grev, dayanışma grevi, genel grev, işyeri işgali, işi yavaşlatma, verim düşürme ve diğer direnişler yapılamaz". Artık sözkonusu yasaklar aşılmış, yasakların koyucuları ve koruyucuları harekete geçemez

duruma düşmüştür.

Bu yıl içinde, özellikle de geçtiğimiz ayda, yasadışı direnişlere katılan işçilerin sayısı ise yüzünü aştı, eylem biçimleri daha da sertleşti.

Yasadışı işçi hareketlerinin kapsamını, katılımı daha iyi kavramak için, geçmiş dönemdeki yasadışı işçi eylemleri ile karşılaştırma yapmak gerekiyor.

1960-70 döneminde 762 işçi olayı gerçekleşmiş ve bunların %71'i (539 olay) grev, %6'sı (45 olay) işyeri işgali, %11'i (82 olay) pasif direnme, %9'u (69 olay) miting ve yürüyüş biçiminde gerçekleşmiştir.¹ Söz konusu yasadışı eylemlere katılan işçi sayısı konusunda bir bilgi olmamakla birlikte, bu dönemde özellikle 15-16 Haziran olaylarını anmak gerekir.

1970'li yıllarda direniş sayısı ve direnişe katılan işçi sayısı konusunda kesin rakamlar olmamakla birlikte, genel tablo hakkında fikir verecek belli rakamlar da var. Yine aynı kaynağa göre, 1976 ve 1977 yıllarında MESS'e bağlı işyerlerinde, toplam 70 yasadışı eylem (1976:45, 1977:25) gerçekleşmiştir. Bunların 29'u oturma grevi, 2'si işyeri işgali, 21'i verim düşürme, 8'i yemek boykotu ve 10'u da diğer eylem biçimleri olarak gerçekleşmiştir.

70'li yıllarda işçi hareketinin en hareketli yıllarından birini oluşturan 1979 yılında, toplam 156 işyerinde direniş yapılmış, bu direnişlere 93 işyerinde yaklaşık 140 bin işçi katılmıştır. Diğer işyerlerinde katılan işçi sayısı ise belli değildir.² Bunlar içinde, direnişlere katılım ve işyeri sayısı bakımından ilk beş sırayı; işten çıkarılmaları protesto (38 eylem 10 bin 299 işçi katılmıştır), sosyal güvenlik hakkı verilmesi ve düşük ücretle çalışmayı protesto (27 eylem 24 bin 215 işçi katılmış), maaş ve ikramiyelerin ödenmemesini protesto (17 eylem 34 bin 775 işçi katılmıştır), fabrika içi ulaşımda kullanılan vagonların az olmasını, ısıtma sisteminin çalışmamasını protesto yürüyüşü (İSDEMİR'de 20 bin işçi) gibi nedenlerle yapılan direnişler oluşturmaktadır.

Grev ve yasadışı direnişlerin yoğunlaştığı 1980 yılına ilişkin tam bilgi bulunmamakla birlikte, bu dönemde özellikle, Tariş, Tekel sigara fabrikaları, Antbirlik, Çukobirlik, Yeniçeltik, Adana'da Sabancı Holding'e bağlı işyerlerindeki direnişler hem kitleselliği, hem de eylem biçiminin sertliği bakımından önemli eylemlerdi.

Bütün bunlar, yeni dönemde işçi hareketinde yasadışı direnişler ve bunlara katılım oranının 1960'lı ve 70'li yıllara göre daha ileri bir düzeyde olduğunu gösteriyor.

Ayrıca, yeni dönemde yasadışı eylemlerin işçi hareketindeki önemini anlamak için hangi koşullarda gerçekleştirildiğini iyi kavramak gerekiyor. 1960 ve 70'li yıllarda gerçekleşen direnişlerin çoğunluğu doğrudan sendikaların, özellikle de DİSK'in denetiminde ve desteğinde yapılıyordu. Örneğin, 1979 yılı içinde gerçekleşen direnişlerin 54'ü (50 bin işçi katılmış) DİSK'e bağlı işyerlerinde gerçekleşmiştir. 1979'da gerçekleşen direnişlerin 71'i (51 bin 963 işçi katılmış) ise, sendikasız işçiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Yeni dönemde ise, bir kaç küçük sendika dışında, en önemli sendikal kuruluş olarak Türk-İş vardır. Bazılarının sandığı ve iddia ettiği gibi Türk-İş'in niteliğinde, düzen savunuculuğunda değişen bir şey yoktur. Sadece taban baskısının etkisiyle, görünüşü kurtarmak için bazı göstermelik eylem kararları almakla yetinmiş, genelde ise bu kararları uygulamaya yanaşmamıştır. Onlar için koltukları ve sermaye düzeninin istikrarı bugün de her şeyin üzerindedir.

Bugün ise, işçi hareketi DİSK veya DİSK gibi bir sendikanın desteğinden de yoksun olarak, mevcut sendika bürokratlarının eylemleri engelleme çabalarına rağmen kendi gücüne güven temelinde yasaklara rağmen geliyor. Bugün işçi sınıfına kendisinin dışında yardım ve destekte bulunacak ciddi hiç bir güç yoktur.

Yasal grevler ve yasadışı eylemler büyük bir çoğunlukla doğrudan tabandan gelen işçi inisiyatifine dayanarak gerçekleşiyor. Bu, yeni dönemdeki işçi hareketinin en önemli dinamiğini, bağımsız olarak hareket etmek konusundaki avantajını oluşturuyor. Olayları belli kalıplar içinde değerlendiren, hareketi geriden izleyenlerin sandığı gibi, "gündelik mücadeleyi sendika bürokratları yönlendir"miyor.³

İşçiler sendika bürokratlarına rağmen, onların denetimi dışında, ya da onları önüne katarak eyleme geçiyorlar. Sendika bürokratları yasadışı işçi eylemlerine taraftar olmadıkları gibi, yasal grevleri bile tabanın baskısı olmadan uygulamaya koymak istemiyorlar, uygulamaya konulan grevleri ise, bir an önce bitirmenin yollarını arıyorlar. Bu yasalarla grev yapılmaz diyenler Türk-İş'in sendika bürokratlarıydı. İşçi hareketi, sadece yasal grevlerin yapılabileceğini değil, yasaları

çiğneyerek de eylem yapılabileceğini kanıtladı.

Türk-İş'in sendika bürokratları, işçi sınıfının grev dışı eylemlerini engellemeye çalışıyorlar, engelleyemedikleri durumda, en geri noktada tutmak için ellerinden geleni yapıyorlar; bunda da başarılı olmazlarsa, eylemler gerçekleştikten sonra, bunların bir kısmına sahip çıkıyorlar.

Tarihinin hiç bir döneminde Türkiye işçi sınıfı, sendika bürokratlarına bugünkü kadar güvensizlik duymadı, sendika bürokratlarına rağmen, daha ötesi, sendika bürokratlarına karşı, eylem koymadı. Binlerce işçi sendika şubelerini basıyor, sendikacılarla eyleme geçmek için sert tartışmalar yapıyorlar.

Bugün işçi sınıfı geçmişten farklı olarak haklarını elde etmek için sendikacıların gözlerine bakmıyor, sendikaların yapacağı toplu sözleşmeleri beklemiyor. Görüşmeler devam ederken, çeşitli pasif veya aktif eylem biçimleriyle görüşmeleri etkilemeye çalışıyorlar. Bu davranışlarıyla hem işverene kararlılıklarını gösteriyorlar, hem de sendika bürokratlarını uyarıyorlar. Kuşkusuz '60'larda ve '70'lerde de DİSK - Türk-İş sendikal rekabeti nedeniyle sendika bürokratlarına karşı eylem konuldu. Ne var ki, bugün işçi sınıfı sendika değiştirmek için, sendikal rekabet nedeniyle eyleme girişmiyor, sendikaların kendi çıkarlarını savunmakta yetersiz kalması, sendika bürokratlarının bu savaşta kendilerine engel olması nedeniyle sendika bürokratlarına karşı güvensizlik duyuyor, onlara karşı eylem koyuyor, onlara rağmen eyleme girişiyor. Bugün bir çok yerde eyleme geçen işçiler, sendika yöneticilerinin denetimi dışında, hatta onlara da uyarı amacıyla eylem yaptıklarını açıkça dile getiriyorlar. Bu, geliştirilmesi, sendikalara güvensizliğe dönüştürülmeyecek şekilde yönlendirilmesi gereken işçi hareketinin önemli özelliklerinden biridir. Bu görev en başta sosyalistlere ve sınıf bilinçli işçilere düşüyor. Genç olarak sendikal örgütlülüğe güvensizlik işçi hareketinin güçlülüğünü değil, zayıflığını gösterir. Sendikalara sahip çıkılmalı, sendika bürokratları alaşağı edilmelidir. Sınıf bilinçli işçi hareketinin sloganı bu olmalıdır. Sendika bürokratlarının alaşağı edilmesi, bürokratik yapısının kırılması, işçi hareketinden kopmamış, denetlenebilir ve gerektiğinde görevden alınabilir sınıf bilinçli işçi önderleri tarafından yönetilmesi, sendikaları işçi sınıfının günlük çıkarlarını savunmada temel bir dayanak

noktası haline getirebileceği gibi, politik savaşımında, sermaye egemenliğinin yıkılması savaşımında önemli bir dayanak noktası haline de getirebilir.

Yeni dönemdeki işçi hareketinin diğer bir önemli özelliği doğrudan işçi inisiyatifine dayanan örgütlenmelerin güçlenmesidir. *Ekim* ın geçen sayısında, bunun İstanbul somutundaki örneklerine değinildi.⁴ İstanbul proletaryasının deneyimi ve örgütlülüğü nedeniyle bu konuda başı çekmesi doğaldır. Ne var ki, İstanbul örneklerindeki kadar bilinçli, düzenli, belli politik amaçlara sahip olmasalar bile, bu tür örgütlenmelere öteki kentlerde de rastlanmaktadır. Yasadışı eylemin olduğu her yerde genellikle fiilen bir komite oluşmakta ve harekete bu komite önderlik etmektedir. Belki eylemlere önderlik eden işçiler kendilerine komite adı vermiyorlar veya eylem bitince komitenin işlevi de bitiyordur. Ancak böyle olsa bile, fiiliyatta bir komitenin harekete önderlik ettiği, eylemlerin işçi inisiyatifiyle gerçekleştiği, bunun ise sınıf hareketinde önemli bir ilerlemeyi temsil ettiği bütün kuşkuların ötesindedir. Görev, sözkonusu inisiyatifleri bilinçli, istikrarlı, işçi sınıfının gündelik çıkarlarını savunmanın ötesinde işlevler üstlenmiş örgütlenmelere dönüştürmektir. Sözkonusu işçi inisiyatifleri sadece burjuvaziye karşı savaşımın değil, sendika bürokrasisine karşı savaşımın da önemli dayanak noktalarıdır.

Yeni dönemdeki işçi hareketinin diğer bir özelliği, yasadışı direnişlerin geçmişten farklı olarak, kamu işyerlerinde, devlet işletmelerinde yoğunlaşmasıdır. Bu, işçi hareketinin yeni bir özelliği ve hareketin güçlülüğünün göstergesidir. '60'larda '70'lerde genelde KİT'lerde Türk-İş'in örgütlü olmasının da bir sonucu olarak, bu işyerlerinde işçi hareketi yoğun değildi. Olduğu kadarıyla da çoğunlukla sağlıksız ve geri eğilimlerin bir sonucu olarak gerçekleşiyordu. Kuşkusuz bu işyerlerinde Türk-İş'in örgütlenmesi, işçilerin geriliğinin de bir sonucuydu. Sözkonusu işletmelerin özelliği devlet kuruluşları olması, işçilerin karşısına kapitalist olarak devletin çıkmasıdır. Özel kapitalist işyerlerinde savaşıma atılan işçiler, karşılarında tek tek kapitalistleri gördükleri için, devletin sınıfsal niteliği konusunda yanıltıcı eğilimler besleyebiliyorlar, kapitalistlere karşı savaşla, onların egemenlik aracı, koruyucusu devlet arasındaki ilişki konusunda doğrudan bir bağlantı kuramayabiliyorlar. Oysa devlet kuruluşlarında, dev-

letin kurumları işçilerin karşısında hem kapitalist olarak, hem de sermaye düzeninin koruyucusu olarak çıkıyor. Bu savaşım içinde, yaygın olan “devlet baba” imajı hızla yıkılabiliyor, bu ise işçi sınıfının politik bilincinin ilerlemesinin bir vesilesi oluyor.

1960’larda, işçi eylemleri özel sektör işyerlerinde yoğunlaşmıştı. Genelde devlet işletmelerindeki işçiler hareketsizdi. ‘70’li yılların ikinci yarısından itibaren devlet işletmelerinde işçilerin hareketlendiği görülüyor. Bunda genel olarak ekonomik krizin ağırlaşmasının, bu kesimi de derinden etkilemesinin, DİSK - Türk-İş arasındaki sendikal rekabetin devlet işletmelerine de sıçramasının, sık sık hükümet değişiklikleri olmasının ve hükümete gelen partinin kendi yandaşlarını devlet işletmelerine almasının ve bunun sonucu olarak sık sık toplu işten çıkarmaların gündeme gelmesinin belirleyici etkisi vardır. Bu etkenler işçi sınıfının sermaye iktidarına, özel olarak bu işletmelerin patronu olan devlete, bir bütün olarak, sınıf olarak harekete geçmesini olumsuz bir şekilde etkiliyor, işçiler arasında bölünmüşlük yaratıyor ve sağlıksız eğilimleri besliyordu. Kuşkusuz bütün bu nedenlerle ortaya çıkmış olsa bile, olayın kendisi işçileri daha fazla politize ediyor, ataletten uzaklaşmalarına neden oluyordu; ama bu bile yukarıdaki olumsuzluğu ortadan kaldırmıyor. Bu dönem üzerine araştırma yapan Y.Koç, sözkonusu işyerlerinde, “işçi-işveren çelişkisinden çok, işyerlerindeki işçiler arasındaki saflaşmanın yolaçtığı çelişkiler(in) ortaya çık”tığını söylüyor.

Yeni dönemdeki işçi hareketinin devlet işletmelerinde, petrol, kimya, demiryolu, kömür, demirçelik, belediye, tersane ve diğer işyerlerinde yoğunlaşması, hem işçilerin geçmişteki geri konumlarını bir ölçüde aştıklarını, hem de sözü edilen ve işçi hareketini bölen yukarıdaki olumsuz etkenleri geride bırakarak harekete geçtiklerini ortaya koyuyor.

Bugün işçi hareketi yoğun bir sendikal rekabetin, hükümet değişiklikleri ve partilere göre tutum alan bölünmüşlüğün, Türk-İş’in hükümetle işbirliği yaparak işçi hareketini pasif bir konumda tutmasının olumsuz etkilerinden önemli ölçüde bağımsız olarak gelişiyor. Eyleme her eğilimden işçiler büyük bir çoğunlukla blok halinde katılıyor ve bu hareketin gelişmesi, sınıf kardeşliği ruhunun derinleşmesi bakımından, işçi hareketinin geleceği bakımından önemli bir avantajdır.

İşçi sınıfı içinde burjuva partiler etkin olmasına rağmen, işçiler kendi çıkarları etrafında bu partilerden bağımsız bir tutum takınabiliyor. Aynı şekilde işçi sınıfı içinde sosyal-demokrasinin güçlü bir etkisi olmasına rağmen, işçi sınıfı sosyal-demokrasi karşısında geçmiş coşkusunu göstermiyor. Önemli bir kesim, alternatifsizlik koşullarında sosyal-demokratlara oy veriyor. Her eğilimden işçiler sokaklara dökülüyorsa, genel grev sloganını sık sık gündeme getiriyor, hükümet istifa diye bağıriyorsa, partilerin düzenlediği toplantılarda kendi sloganını haykırıyorsa, bütün bunlar hareketin geleceği bakımından önemli bir ilerleme sayılmalıdır.

Yeni dönemdeki işçi hareketinin ileri ve güçlü yanlarından bir diğeri, işçi sınıfının eyleminin şu veya bu şehirde veya işkolunda değil, işçi sınıfının geri kesimlerini de içine alarak bütün ülke çapında ve tüm işkollarında gerçekleşiyor olmasıdır. İşçi sınıfındaki hoşnutsuzluk, öfke savaşım isteği geneldir. Tarihinde hiç bir ciddi eylem olmamış işyerlerinde işçiler greve çıkıyor, yasadışı eyleme katılıyor. Bu konuda en çarpıcı örnek, 10 bin işçiyi kapsayan SEKA grevi ve demiryolu işçilerinin eylemleridir. SEKA'da işçiler ilk kez greve gitmekle de kalmadı, sendikalardan ücret talep etmeden de greve gidebileceğini kanıtladı. Grevin son günlerinde Türk-İş'in sınırlı parasal yardımı ve sınıf kardeşlerinin doğrudan inisiyatifi ile çevre esnafının çeşitli biçimlerde gerçekleşen yardımları dışında hiç bir yardım almadan, dört ay gibi uzun bir süre grevde direndi. Sendikalardan ücret talep etmeden greve gitme kararlılığına diğer bir örnek 40 bin Zonguldak kömür işçisinin son dakikada önlenecek grev girişimidir.

İşçi hareketinin yasal ve yasadışı biçimlerle gelişmesi bir başka gerçeği daha ortaya çıkarıyor: İşçi sınıfının eylemi toplumun diğer emekçi kesimlerinden yaygın bir sempati ve destek görüyor.

Sözkonusu destek, Karabük'te görüldüğü gibi, demir çelik işçilerinin eylemlerini desteklemek için esnafın kepenk kapatması biçiminde, maddi destek biçiminde, gösteri yapan işçileri alkışlayarak manevi destek biçiminde vb. gerçekleşiyor. Gerçi bugün, işçi sınıfı içinde sınıf kardeşlerini desteklemek için doğrudan eylem koyma bilinci hala geridir. Buna rağmen, çeşitli işkollarında aynı dönemde eyleme geçmek, adı öyle konmasa bile doğrudan dayanışmanın bir başka biçimidir. Dayanışmayı eylemlerle yaygınlaştırmak, eylemin

amacını açıktan “dayanışma” olarak belirlemek ve bu temelde dayanışmayı güçlendirmek gerekiyor. Bu görev yerine getirildiği oranda işçi hareketi daha da güçlenecek, politikleşecek ve kapitalistler işçi sınıfının taleplerini daha fazla dikkate almak zorunda kalacaktır.

İşçi hareketinin geleceği bakımından önemli ve devrimci rol oynayacak etkenlerden biri olarak belirteceğimiz son nokta, değişik eğilimden sosyalist işçilerin ortak hareket etmeleri, en azından geçmiştekilerin bölünmüşlüğü önemli oranda aşmalarıdır. Bugün Türkiye’de sosyalist hareketin çeşitli eğilimler etrafında bölünmüşlüğü, genel olarak işçi hareketinden kopukluğu, olduğu kadarıyla da çoğunluğunun işçi hareketine geri, halkçı, ciddi reformist öğelerle sakatlanmış programlarla müdahale etmeye çalışmaları açık bir olgudur. Bütün bunlara rağmen, çeşitli sosyalist eğilimlerden devrimci işçiler, burjuvaziye karşı işçi sınıfı hareketinin geliştirilmesinde ortak hareket edebiliyorlar, ortak komitelerde örgütlenebiliyorlar. Bu devrimci ve bağımsız sosyalist bir işçi hareketinin yaratılması, sosyalist hareketin sınıf içinde meşruluk kazanması bakımından desteklenmesi, teşvik edilmesi gereken bir gelişmedir. Sosyalist hareketin sınıf içinde gelişip güçlenmesi, işçi hareketinin burjuva partilerden, reformizm ve revizyonizmden kopuşunu hızlandıracak, daha güçlü ve bağımsız bir işçi hareketinin yaratılmasının koşullarını olgunlaştıracaktır.

Yeni dönemdeki işçi hareketi yukarda saydığımız yeni ve devrimci özelliklerinin yanısıra, mevcut bilinç ve savaşım düzeyiyle bir çok alanda hala geri bir konum sergiliyor.

Her şeyden önce hareket kendiliğinden ve ağırlıklı olarak ekonomik taleplerle gündeme geliyor. İşçi hareketi kapitalizmin kendisine karşı değil, onun sonuçlarına karşı savaşarak gelişiyor. Hareket, ağırlıklı olarak ekonomik taleplerle gelişmesine rağmen, sık sık gündeme getirilen genel grev, hükümetin istifası vb. istemler veya grev yasaklarının kaldırılması talepleri politik taleplerdir.

İşçi hareketi esas olarak ekonomik istemler etrafında gelişiyor, ancak ekonomik istemlere dayalı eylemler bugünün Türkiye koşullarında belli ölçülerde politik biçimlere bürünebiliyor. Yasaları çiğnemedenden etkili bir ekonomik savaşım verilemeyeceği gibi, bugünün Türkiye’inde ekonomik taleplerin gerçekleşmesi için verilen savaşla politik haklar uğruna savaş üstüste gelmiştir. Türkiye kapitalizmi

geçici de olsa işçileri rahatlatacak ekonomik istemleri karşılama olanağından yoksundur. İşçi sınıfının kitlesel olarak gündeme getirdiği ve giderek artan “açız” feryatlarına yanıt verecek durumda değildir. “Süper ücret” artışı olarak değerlendirilen toplu sözleşme kazanımları bile fazla zaman geçmeden yüksek enflasyon nedeniyle eriyip gitmektedir. İşçi sınıfı bunun bilincindedir; bu bilinçlidir ki, son dönemde bir yıllık toplu sözleşme talebi giderek yaygınlık kazanmaktadır.

Sınıf bilinçli bir işçi hareketi, kendini dar ekonomik taleplerle sınırlayamaz. İşçi sınıfı sadece bugünü için değil, geleceği için de savaşmak zorundadır. İşçi sınıfının geleceğini kazanmasının yolu ise, sermaye egemenliğinin yıkılmasından, sömürünün ve eşitsizliğin temeli olan özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasından geçmektedir. Bu ise, daha işin başında politik hedef ve amaçlar uğruna savaşımın gündeme alınmasını, işçi sınıfının tüm ezilen ve sömürülen emekçi yığınların öncüsü olarak her türden politik baskı ve eşitsizliğe müdahale etmesini gerektirir.

Yeni dönemdeki işçi hareketi, örneğin ‘70’lerdeki işçi hareketine göre talepleri bakımından geri olmakla kalmıyor, savaşımın şiddeti ve biçimleri bakımından da henüz geri bir konum sergiliyor. Giderek sertleşme eğilimi göstermesine rağmen, bugün yığınsal olarak en çok başvurulan eylem biçimleri henüz geri ve pasif biçimlerdir. Örneğin, ‘70’lerde olduğu gibi, bir 15-16 Haziran direnişi, MESS ve DGM direnişleri, faşizme ihtar eylemi vb. biçimlerde sert savaşıma girilmiş değil. Fakat bu noktada baştan beri dikkat çekmek istediğimiz gibi, genel politik ortamın farklılığını, DİSK faktörünü, yeni dönemdeki işçi hareketinin henüz gelişmesinin başlangıç evrelerini yaşadığını unutmamak gerekir. Nesnel koşullar her geçen gün işçi sınıfını daha sert ve kitlesel eylemlere zorlayacaktır.

Bugün sosyalistlerin sadece gelişen işçi hareketinin güçlü yanlarını koyma görevi yoktur. Aynı zamanda, belki de daha fazla onun zayıflıklarını irdeleme, ortaya koyma ve hareketi bu zayıflıklarından arındırmak için çaba gösterme görevi vardır. İşçi sınıfının kendiliğinden hareketine genel övgü, zayıflıklarını bilince çıkarmayan, görevlerini buna göre belirlemeyen bir sosyalist hareket sadece kendini işçi hareketinin kuyruğuna takılmaya mahkum eder. İşçi sınıfı hareketinin

yolunu aydınlatmayanların, temel görevlerini doğru bir şekilde belirlemeyenlerin ona bir şey vermeden, işçi hareketinde çok şey istemeye hakları yoktur.

İşçi hareketinin sınıf mücadelesinin odağına yerleştiği bir dönemde ne yazık ki, hala bazı sosyalistler, küçük-burjuva içerikli programlarla, demokrasi, demokratik kapitalizm, demokratik devrim programlarıyla harekete müdahale etmeye çalışıyorlar. İşçi sınıfına, kapitalizme başkaldırı bilincini değil, aşırılıklardan arındırılmış kapitalizm bilincini, sosyalist demokrasiyi değil, sınırları ne kadar geniş tutulursa tutulsun özü burjuva olan bir demokrasi bilincini aşılamaaya çalışıyorlar. Proletarya-burjuvazi çelişmesinin eylem alanında kendini dayattığı günümüz koşullarında, bu programlar, savunuların irade ve isteğinden bağımsız olarak gerici, işçi hareketinin önünü karartıcı bir rol oynuyor. Sosyalizm programı dışında hiçbir program işçi sınıfının bugünkü nesnel temel istemlerini karşılayamaz. Doğal olarak bu programların işçi hareketinde yankı bulması, bilimsel sosyalizmle işçi hareketi arasındaki mesafeyi daraltıcı bir rol oynaması düşünülemez. İşçi hareketinin gelişimi her geçen gün program, strateji ve taktiğini işçi sınıfı hareketinin sermayeye karşı cepheden saldırısı ve sosyalist devrim üzerine kuranların haklılığını kanıtlıyor. Bugünün devrimcisi, harekete gerçekten hizmet etmek istiyorsa sosyalist devrimci olmak zorundadır.

T. Göker
Nisan 1989

Dipnotlar:

- 1) Yıldırım Koç, *Planlı Dönemde İşçi Hareketini Belirleyen Etkenler*, OTDÜ Gelişme Dergisi, 1981 Özel Sayısı, s.301
- 2) TÜBA Ajans Bültenlerinden aktaran, *1979 DİSK Ekonomik Raporu*
- 3) *Özgürlük Dünyası*, sayı:15
- 4) *İşçi Hareketi Tabanında Bazı Gelişmeler*, K. Yayla

ŞİMDİKİ İŞÇİ HAREKETİNİN ÖZELLİKLERİ

600 bin civarında KİT işçisinin toplu sözleşme dönemi vesilesiyle başlayan eylemleri sürüyor. Mart ortalarından beri yüzbinlerce işçi hareket halinde; iş yavaşlatıyor ya da durduruyor, yürüyor, gösteri yapıyor... Grev ve Lokavt, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri yasaları fiilen delinmiş bulunuyor. Hareketin sendika bürokrasisini aştığı, dahası çoğu zaman onunla çatıştığı, ona rağmen sürdüğü biliniyor. Bütün gözlemciler Türkiye tarihinde böylesine kitlesel, yaygın ve uzun süreli bir işçi hareketinin görülmediği noktasında birleşiyorlar.

Ancak, bütün teorik ve pratik faaliyetlerini işçi hareketinin gelişmesine hasreden ve hasretmeleri gereken komünistlerin görevlerini doğru saptayabilmeleri için, şimdiki hareketin ana çizgilerini aslına uygun tanımlamak, abartılı değerlendirmelerden kaçınmak gerekiyor.

Eylemler yarım milyonu aşkın KİT işçisinin toplu sözleşme dönemi vesilesiyle ve iktisadi nedenlerle başlamıştır. Ve sözleşmelerin bağitlanmasıyla da, en azından bu kesimde durulmaya başlayacaktır.

İkincisi, hareket, bir gözlemcinin ifadesiyle, kapitalizmin kendisine değil, sonuçlarına yönelmiştir. Kelimenin gerçek anlamıyla sefaletle itilen, sosyal-kültürel ihtiyaçları orada kalsın, fiziki olarak dahi kendini idame ettiremeyen işçi sınıfı tamamen iktisadi nedenlerle kendiliğinden harekete geçmiştir. İşçilerin içinde buldukları yaşam koşullarını sayılarla yinelemek gerekmiyor; günlük basında, dergilerde, sendika basınında sık sık yayınlanıyor. Özetle işgücü adeta “bedava” satın alınıyor. Hareketin şiarları kendi kendini tanımlıyor: “Açız, ekmek istiyoruz!” Hükümete karşı sloganlar, genel grev istemi gibi siyasal içerikli istemler de bu çerçevede şekilleniyor.

Eyleme geçen kesim, Tekel ve Tersane işçileri vb. istisnalar dışta tutulursa, sınıfın en geri, en muhafazakar kesimidir. Buna karşılık, toplu sözleşme dönemine girmemiş özel sektörde toplumun sınıfın ileri kesimlerinde, bazı istisnalar dışında, bir hareket veya dayanışma eylemi görülüyor. Baskıcı siyasal ortam ve işsizlik tehditi gibi etkenler, genel olarak sınıfın siyasal bilinç ve örgüt düzeyi, ve özellikle de sendikaların nitelikleriyle birlikte düşünüldüğünde, farklı bir beklenti de şimdilik pek gerçekçi olmazdı. Ancak eylemde olmayan işçilerin de kaynaşma içinde oldukları, eylemlerin heyecanını içten duydukları, örneğin sendikalarının bir işaretleriyle harekete geçebilecekleri kesindir. Sınıfın en geri kesimlerini dahi harekete geçiren nesnel koşullar -ekonomik durum/yaşam koşulları- bütün işçi sınıfı için aynıdır. Bu da hareketin derin köklerini gösterir. Şimdilik bilinç ve tecrübe bakımından geri olanlar, eylemde ileri, bilinç ve tecrübe bakımından ileri olanlar eylemde geri konumlarda bulunuyorlar. Zira eylemlerin nedeni toplu sözleşmelerdir.

Hareket ekonomik nedenlerle başladı, ancak, eyleme geçen işçilerin eyleme başlarken sahip oldukları bilinç ve amaçlarla, eylemin gerek işçilerin bilincinde, gerekse siyasal-toplumsal planda yarattıkları sonuçlar aynı olmuyor. Zaten kitle hareketinin özelliği ve mantığıdır bu.

İşçiler tamamen ekonomik nedenlerle harekete geçiyorlar, ama hükümet-devlet ve TİSK ve MESS'in, yani kapitalist sınıfın merkezi ekonomik politikasıyla karşılaşılıyorlar. Bunu anlıyorlar ve hükümetle çatışmaya başlıyorlar; “hükümet istifa” sloganları bunu ifade ediyor. Bu da, hükümet-devlet ve kapitalistlerle işçiler arasındaki çıkar

karşıtlığını işçilere gösteriyor, düşmanlık tohumları ekiyor.

Hak aramak için harekete geçtiklerinde, hak arama yollarının kapalı olduğunu, yasal engeller olduğunu görünce, yasaları / yasakları bilinçle çığnıyor, çığnemesini öğreniyorlar. Henüz sert örnekleri olmasa da, özellikle yığınlar bakımından yasaları çığneme geleneğinin zayıf olduğu bizim koşullarımızda bu oldukça önemlidir.

Diyarbakır, Malatya, Kars'taki işçi eyleme geçtiğinde, aynı anda, ve de sadece kendi işkolunda değil, değişik iş kollarında, İstanbul, İzmir, Adana, Ankara'daki işçilerin de eylem yapacaklarını, eylemde olduklarını biliyor ya da öğreniyor. Bu da sınıf dayanışması bilincini geliştiriyor: İşçilerin çıkarlarının bir ve aynı olduğunu, hükümetin ve kapitalistlerin çıkarlarıyla karşıt olduğunu anlıyor, anlamaya başlıyor.

Hükümetin ve kapitalist sınıfın merkezi ortak politikasına karşı mevzi, parça parça eylemlerin yetersiz olduğu görülünce, sınıfın topyekün, tek blok halinde eyleme geçmesi gerektiği kavranıyor ve "işçiler elele genel greve" şiarı hemen bütün işçi sınıfının şiarı haline geliyor.

İşçiler eylem içerisinde sendika bürokrasisini daha iyi tanıyorlar. Eylemin kendisi sendika bürokrasisinin -"sağcı" veya "sosyal-demokrat"- gerici, "grev kırıcı", niteliğini açık seçik ortaya seriyor; teşhirle, aydınlatma faaliyetiyle gösterilemeyen, pratik eylem tarafından gösteriliyor; tecrübeyle öğreniliyor. Ve sendika merkezleri basılıyor, tehdit ediliyor, onlara rağmen eylemler sürdürülüyor.

Örnekler artırılabilir. Bütün bunlar işçi yığınları arasında siyasi bilinç, sınıf bilinci tohumları ekiyor, ya da daha doğrusu, bunun zeminini hazırlıyor; sınıf, hareket/eylem içerisinde şekilleniyor, olgunlaşıyor.

Öte yandan, hareket, toplumda iki temel kutup olduğu, bir yanda işçiler, diğer yanda kapitalistler (ve en büyük işveren olarak kapitalist devlet) olduğu, her iki tarafın çıkarlarının çatıştığı gerçeğini diğer halk sınıf ve tabakaları nezdinde de netleştiriyor; dikkatlerini işçiler üzerinde topluyor. İşçi hareketi bütün sömürülen ve ezilenlere cesaret ve umut veriyor. Aynı şey devrimci hareket için de geçerli.

Ancak, aynı şekilde, bütün bunlar, hareketin sınıf bilincinden yoksun olduğu, işçilerin genel olarak burjuva ideolojisi ve politikasının etki alanında oldukları gerçeğini de değiştirmiyor.

Türkiye’de işçilerin yaygın ekonomik-sendikal hareketi uzun süredir vardır. Ancak işçiler ilk defa büyük yığınlar halinde “açız” diye sokaklara dökülüyorlar. İşçilerin son on yılda yitirdikleri ve içine itildikleri yaşam koşulları, ve ekonominin durumu ve olanakları gözönüne alındığında, iktisadi hareketin, iniş çıkışlarla, zaman zaman durulumalarla, ama giderek büyüyeceğini ve sertleşeceğini söylemek mümkündür. Şüphesiz işçilerin direnişi karşısında kapitalistler ve kapitalist devlet zorunlu olarak tavizler vereceklerdir; ancak dizginlerinden boşanmış enflasyon koşullarında bir elden verilen, kısa sürede, öteki elle geri alınacaktır. Dış ve iç borç çıkınamazı içerisinde debelenen adeta kronik bir bunalım içindeki Türkiye kapitalizmi buna mecburdur. Bu da, toplumun nefes borularını tıkayan yürürlükteki siyasi-hukuki çerçeveye birlikte düşünüldüğünde, sistemi sürekli gerilim içinde tutacak, açmazlarını artıracak, emek-sermaye çelişkisi ve çatışması giderek daha da keskinleşecektir. Burjuvazi bakımından sarsıntısız bir çıkış yolu, çelişkiyi yumuşatacak hiçbir formül görül-müyor, siyasal temsilcileri tarafından önerilemiyor da.

*

İşte komünistler bütün güçlerini keskinleşen ve giderek daha da keskinleşecek olan bu çelişkiden, emek-sermaye çelişkisinden alacaklardır; bütün teorik ve pratik faaliyetlerinin eksenini bu alan üzerine oturtacaklardır.

Toplumun temel sorunu, devrimimizin doğrudan hedefi bu çelişkinin çözümüdür. Bütün diğer çelişki ve sorunların çözümü buna bağlıdır, bu eksen etrafında biçimlenecektir. İç ve dış her türlü kapitalist sömürünün ortadan kaldırılması, bizim koşullarımızda giderek bir devrim sorunu haline gelecek olan “ekmek” sorununun çözümü ve insana yaraşır onurlu bir yaşam için, bütün demokratik reformların tam ve eksiksiz gerçekleştirilip teminat altına alınması, yani toplumun demokratikleştirilip “halk egemenliği”nin mutlak olarak kurulması, ulusal baskıya son verilip ulusal eşitliğin sağlanması için, doğrudan, ilk hedef olarak kapitalist iktidarın ve kapitalizmin devrilmesi, burjuvazinin

mülksüzleştirilmesi -işte her fırsatta, her vesileyle işçilere gösterilmesi gereken hedef budur. Emek-sermaye çelişkisinin çözümünü eksenine almayan, doğrudan, ilk hedef olarak sosyalist iktidar ve sosyalizm hedefini göstermeyen hiçbir program, bunu merkezine almayan hiçbir teorik ve pratik çalışma marksist olarak nitelenemez. İşçilerin dikkatini asıl sorundan uzaklaştırır, kafalarını karıştırır, ve son tahlilde onları burjuva ideolojisi ve siyasetinin etkisi alanında tutmaya devam eder.

Komünistlerin güçleri sınırlıdır. Bu yüzden enerjilerini sadece en gerekli alanda ve en gerekli olana harcamalıdır. Doğrudan yazıyoruz: Örneğin, ekonomik ajitasyon yapmak bizim koşullarımızda artık hiç de onlara düşmüyor. Bu işi bizzat işçilerin kendileri, sendikalar, sendika basını yapıyor; hem de fazlasıyla. İşçilerin bu bakımdan yardıma ihtiyaçları yoktur.

Komünistler şimdiki ve gelecekteki hareketlilikten işçilere siyasal ajitasyon yapmak, anti-kapitalist /sosyalist fikir ve şiarları taşımak için yararlanmalıdırlar. Bunun en elverişli araçları bildiriler ve olanaklı olduğu ölçüde broşürlerdir. Bırakalım yasadışı yayınları, yasal yayınlar dahi, mevcut koşullar altında, değil işçi yığınlarına, işçilerin ileri kesimlerine dahi ulaşamıyor. Bildirilerin önemi bu nedenle de daha da artıyor.

İşçiler yasaları çiğnemeyi öğreniyorlar. Burjuvazinin akıllı temsilcileri bundan bir hayli ürktüler. Bay Ecevit işçilerin yaptıklarının Gandivari eylemler olduklarını söyleyivermek ihtiyacı duydu. Köşe yazarları yasaların derhal değiştirilmesini tavsiye ettiler. Aksi takdirde, işçiler kötü alıacak, kanun ve devlet otoritesi zedelenecek, sarsılacaktı... Amaç işçilerin yaptıklarının bilince çıkmasının ve geleceğe dönüşmesinin önüne geçmektir. Komünistlere ise bunu iyice bilince çıkarmak ve geleneğe dönüştürmek, yasaların nihayet kağıtlar olduğu, gerçek yasaların kuvvet ilişkileri tarafından ortaya çıkarıldığı ve belirlendiği, işçi ve halk düşmanı yasaların ricayla, icazetle veya parlamenter tartışmalarla değil, ancak onların fiilen çiğnenip geçersiz hale getirilmesiyle ortadan kaldırılabileceği fikrini ısrarla işlemek görevi düşüyor. Düzen dışı, yasaları gerektiği her zaman sistemli olarak çiğneyen militan bir işçi hareketi yaratmanın koşuludur bu.

Ve son olarak, sendika bürokrasisine karşı oluşmuş ve giderek

büyüyecek olan öfke ve muhalefeti körüklemek, sistemleştirmek, örgütlemek ve bundan sendikaların bürokratik yapısının kırılıp devrimcileştirilmesi için yararlanmak gerekiyor.

A. Azad
Mayıs 1989

1 MAYIS ve ECEVİT'İN MİSYONU

Parti ve sendika liderleri eliyle sosyal-demokrasi her zamanki hain, “grev kırıcı” rolünü 1 Mayıs'ta da oynadı. Ama şüphesiz ki en aşağılık olanı DSP lideri Ecevit'inkiydi. Devletin ve düzenin “yüksek çıkarlar”ını gözeterek daha baştan grev kırıcılığına soyundu. Özal, bakanları, valiler, polis şefleri 1 Mayıs gösterisini yapmaya kararlı işçileri ve sosyalistleri tehdit edip vahşet vaadederken, o da usta demagogluğunu devlet ve burjuvazi için kullanarak, onlara fikri ve siyasal destek verdi; 1 Mayıs'ın karşısında, eylülüst reformların yanında yer aldı. 1 Mayıs öncesi verdiği demeçte, Türkiye işçi hareketinin kökeninde 1 Mayıs'la tarihsel bir bağlantı olmadığını, Türkiye'de işçi haklarının elde edilmesinde 23 Temmuz 1963 tarihinin önemli olduğunu, eğer bir gün kutlamak gerekiyorsa, 24 Temmuzun daha uygun olduğunu açıklıyor ve DSP'li işçileri 1 Mayıs'a katılmamaya çağırıyordu.

Devlet terör makinesini harekete geçirdi; Ecevit ideolojik saldırıyla onu tamamladı. Onunkisi daha iğrenç ve daha tehlikeli; “sol”

görünümünü ve sol eğilimli işçiler üzerindeki etkisini kullanarak, işçi hareketinin -uluslararası işçi hareketinin değerlerini tahrip etmeyi, bozmayı amaçlıyor. İşçi ve halk hareketinin sosyalizmle buluşmasını ve birleşmesini önlemek- Ecevit'in bütün misyonu zaten budur, bu olmuştur.

Türkiye işçi hareketinin kökeninde 1 Mayıs'la tarihsel bir bağlantı yokmuş! Öyle mi dersiniz? Türk burjuvazisinin bu "kültürlü" temsilcisinin ağzından bu sözleri işitmek ne de eğlenceli! Aşağılık demagog alemi budala sayıyor. Buna göre, 1 Mayıs, Amerikan, hadi bilemediniz Batı Avrupa işçi sınıfının tarihiyle ilgilidir! Bu nedenle sadece Türkiye işçi sınıfı değil, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa dışında, 1 Mayıs'ı kutlayan bütün diğer ülkelerin işçi sınıfları, bay Ecevit'in, Türk burjuvazisinin bu "gelişmiş" temsilcisinin tarihi düzelten bu "tarihi açıklama"sını dikkate alıp, artık bundan böyle 1 Mayıs kutlamalarına son vermeli ve her biri kendi "23 Temmuz"larını saptayıp "işçi bayramı" olarak o günü kutlamalıdır!

Her ne kadar, tarihsel kökeni Amerikan işçi sınıfının 8 saatlik işgünü için 1 Mayıs 1886'da giriştiği kanlı mücadelenin anısına dayanıyorsa da, 1 Mayıs'ın işçi haklarından öte bir anlamı olduğu olgusunu bir yana bırakıyoruz.

Şüphesiz işçi sınıfları yaşıt değillerdir. Ancak bay demagog çok iyi biliyor ki, henüz genç işçi sınıflarının sahip oldukları hakların temelinde yaşlı Avrupa ve Amerikan işçi sınıflarının zahmetli, kanlı mücadeleleri vardır. Genç işçi sınıfları bugün sahip oldukları haklara, çoğu zaman nispeten daha kolay sahip olabilmişlerse, yine bu da Avrupa'nın ve Amerika'nın yaşlı işçi sınıflarının sayesinde, onların yarattığı ve ulusal yasalara ve uluslararası anlaşmalara / belgelere geçirdikleri örneklerin baskısıyla olmuştur. İşçi sınıflarının bir bölümünün kazandığı ileri mevziler diğerlerine emsal olmuş, bütün ülkelerin kapitalist sınıfları bu yönde zorlanmıştır.

1 Mayıs'ın tarihi kökeni olan Amerikan işçi sınıfının 1886'daki eylemi de tam da bunu ifade ediyor. Amerikan işçi sınıfı kanı, idam sehpaları pahasına 8 saatlik işgünü talebini bütün dünya işçilerinin bayrağına yazdı. Sonra doğan genç işçi sınıfları da daha doğar doğmaz

* Şimdi aynı şekilde Avrupa işçi sınıfının başlattığı 35 saatlik iş haftası bütün uluslardan işçilere emsal oluyor.

aynı bayrağı yükselttiler. Ve 8 saatlik işgünü bütün kapitalist ülkelerin yasalarına sokuldu.* Aynı şekilde sendika, grev, toplu sözleşme, sosyal haklar vb. hemen tüm işçi hakları ileri Avrupa ve Amerikan işçi sınıfları tarafından formüle edilmiş ve tüm dünya işçi sınıflarına mal olmuş ve gerçekleşmiştir.

Bay demagog bütün bunları şüphesiz biliyor. Dahası, 23 Temmuz 1963'de verilmek zorunda kalınan hakların ve tavizlerin de, Türkiye işçi sınıfının aşağıdan gelen baskısının yanı sıra, daha çok, hatta daha da önemli olarak, Avrupa ve Amerika işçi sınıflarının ve sosyalist toplumların gerçekleştirdikleri örneklerin baskısının ürünü olduğunu da pekala biliyor. O halde bay Ecevit neden böyle konuşuyor, basit gerçekleri tepetaklak ediyor? Neden bu kadar bayağılaşıyor? Şüphesiz, bir sınıfın, burjuvazisinin "gelişmiş" bir temsilcisi olarak görevini yapıyor; işçi sınıfının saflarında sınıf bilincinin, enternasyonalizmin gelişmesinin önüne geçmek istiyor. Türk burjuvazisi 60 yıldır 1 Mayıs yasağını neden sürdürüyor; köpekçesine saldırıp kanla boğuyor?

Ayrıca bay Ecevit, bir anlık bir "yükseliş" dışında siyasal yaşamında hiçbir işi ciddi olarak başaramamış bu "küçük" adam, megalomaniyle malül bir zattır. 1963'de çalışma bakanıydı. Grev, lokavt ve toplu sözleşme yasaları onun döneminde hazırlanmıştır. Bu arada bunu hatırlatıyor, kendisinin bir "işçi dostu", "işçi haklarının mimarı" olarak anılmasını istiyor.

Şüphesiz bu onun kuruntusudur. Burjuvazi 1961 Anayasası'na konulmak zorunda kalınan grev ve toplu sözleşme haklarını sürümce-medede bırakıyor, yasalarda şarta bağlamak istiyordu. İşçiler ve sendikalar ise protestolara başladılar, şartsız ve kısıtlamasız grev hakkı istediler. 1962 yılında Türkiye'nin her bölgesinden işçilerin katıldığı 200 bin kişilik Saraçhane Mitingi'nde grev hakkı için genel grev tehdidinde bulundular. Gerisini Ali Gevgilli'den okuyoruz: "*Ama toplum bu yasaları beklemeye gerek duymaksızın kendi dinamizmini ortaya koymakta gecikmez. Örnek olarak, Türkiye'nin en önde gelen işadamı Vehbi Koç'un İstanbul'daki kablo fabrikası Kavel'de TİP'li sendikacılarla başlatılan ilk olaylı grev, 1960'lar Türkiye'sinde adeta yeni sosyal uyanışın bir simgesi oluyordu. Bunu, metropol İstanbul'un öteki büyük sanayi kuruluşlarındaki grevler izliyor, yasası daha çıkmadan grev yaşama geçiyordu. Lokavtı da grevle birlikte*

yasalaştıran Bülent Ecevit'e, en büyük tepki de bu nedenle yine sol sendikacılardan gelmiştir. 1960'lı yıllar başlarında Ecevit, sendikaların partiler üstü politika izlemesi yolundaki geleneksel öğretiyi de savunuyor; işçi sınıfının üst sendikal örgütü Türk-İş'i o rotada tutmak için çaba gösteriyordu. Ecevit'in bir başka ilginç davranışı, grev ve lokavt yasasıyla toplu iş pazarlığı yasalarının çıktığı 1963 yılının 23 Temmuz gününü İşçi Bayramı ilan ettirmesiydi.

"O yıllar, Türkiye'de 1 Mayıs'ların Bahar Bayramı diye adlandırıldığı ve yine Takrir-i Sükun yasası nedeniyle İşçi Bayramı adıyla yığınsal biçimde kutlanmasının otuz yılı aşkın süredir önlendiği dönemlerdir." *

Görüldüğü gibi bay Ecevit'in tutumu yeni ve sürpriz değildir. Amerikancı -sarı sendikacılığın destekleyicisidir. '70'lerde de DİSK'i de sosyal-demokratlaştırarak bu çizgiye çekmek için çalıştı. İşçilerin hak olarak değil suç olarak nitelediği "lokavt"ın mimarıdır.

1 Mayıs karşıtlığı yeni değildir, Takrir-i Sükun geleneğinin devamcisıdır. "Bahar Bayramı" masalı yerine "23 Temmuz İşçi Bayramı"nı icat ederek bu geleneği sürdürmeye çalışmıştır. Bugün artık sarı Türk-İş yöneticileri dahi "23 Temmuz" masalını terkedip 1 Mayıs'ta bildiri yayınlamak zorunluluğu duyarken, o hala "23 Temmuz"da ısrar etmeye kararlıdır.

Türkiye işçi sınıfı 1976'da 1 Mayıs yasağını kırdı. Bu tarihten sonra, onu ilk yeniden yasaklama şerefi de bay Ecevit'e aittir. Sıkıyönetim onun döneminde ilan edildi ve 1979'da İstanbul'da 1 Mayıs kutlamaları yasaklandı. Ecevit'in partisi bir bildiriyle "*CHP'liler 1 Mayıs kutlamalarına katılmasınlar. CHP'lilerin törenlere katılmamaları ülkenin yüksek çıkarları ve CHP'nin sorumluluk anlayışı için gerekli görülmüştür*" diyordu.

Yine her zamanki gibi düzenin "yüksek çıkarlar"ını gözetti. Devlet göstericilere kurşun yağdırdı; o ise daha çok rakibi SHP'yi kınayan demecinde, İnönü'yü ve Baykal'ı 1 Mayıs konusunda işçileri kışkırtmakla, sendikaları bu yönde baskı altına almakla ve sonra da kitleler sokaklarda kurşunlanırken sembolik bir gezintiye çıkarak

* *Yükseliş ve Düşüş*, s.233-34, Altın Kitaplar Yayınevi

günah çıkarınakla suçladı, ve bunun ne sosyal-demokratlığa, ne de insanlığa sığıdığını söyledi. Şüphesiz bütün bunlar, “kışkırtmak” -tam bir polis ağzı- ve “sosyal-demokratlık”ın vasıfları kısmı hariç, doğru. Ancak, SHP liderlerinin tutumu ikiyüzlülük ve korkaklıktı; Ecevit’in ki ise düpedüz alçaklık, devletin safında cepheden saldırıydı.

İşçi ve halk hareketinin sosyalizme yönelişinin önüne geçmek- Ecevit’in misyonu hep bu olmuştur. “Ortanın Solu” çizgisi bu amaçla yaratıldı; kendi ifadesiyle, Türkiye’nin sosyalizme kayışını önlemeyi amaçlıyordu. ‘70’lerdeki devrimci yükselişin önüne geçmek için “düzen değişikliği” sloganıyla bu misyonunu sürdürdü, nihayet açık komünizm düşmanlığı ve din tüccarlığında noktalandı. Eski gücünü ve popülaritesini yitirince, şimdi artık Güven Partisi ve Feyzioğlu’nun rolünü üstlenmiş bulunuyor; bu yüzden de iyice köpekleşiyor.

Ama o tarihe bir başka türlü geçmek niyetinde. Yakın zamanda İngiliz radyo -televizyon kurumu BBC’ye verdiği bir demeçte, tarihe “darbelere karşı” bir politikacı olarak geçmek istediğini söyledi. Oysa bu aşağılık demogogun, gizlemeye çalışıyorsa da, 12 Eylül’ün yolunu açan ve 12 Eylülcülere destek verenlerin başında yer aldığı biliniyor. Kendi hükümetleri döneminde “Kontr-gerilla” ve MHP’nin üzerine gitmedi, aksine adeta korudu. 1 Mayıs 1977 katliamının dosyalarını kapattı. Maraş, Çorum vb. katliamlar onun hükümeti döneminde oldu, ve üzerine gidilmedi. Bunun yerine sıkıyönetim ilan ederek iktidarı orduya teslim etmenin yolunu o açtı. Darbecilerin işlerini kolaylaştırmak için onursuzca partisini terketti ve kapatılması karşısında sessiz kaldı. Generalleri Demirel’den daha içtenlikle destekledi. Ama adeta bahaneler yaratarak, bir kaç kez kendisini kısa sürelerle tutuklatıp, gerçeği örtmeye, üstelik kendisini bir “kahraman” olarak sunmaya çalıştı. Yalçın Küçük bütün bunları derleyip yorumlayıp yazdı (*Türkiye Üzerine Tezler-3*). Yazar, yazarken sık sık “utanıyorum” ifadesini kullanıyor. Okuyucu okurken öğreniyor.

“Büyük adam” havasındaki bu “küçük işler”in “küçük adam”ı tarihe şüphesiz geçecektir; ama örneğin A.Gevgilli’nin ve Y.Küçük’ün yazdığı tarzda...

Ecevit iğrenç rolünü oynamaya devam ediyor. Sınıf bilinçli işçi ondan sadece tiksinti duyabilir.

A. Azad
Mayıs 1989

DÜNDEN BUGÜNE İŞÇİ HAREKETİ

Türkiye işçi sınıfının tarihsel ve siyasal gelişimi ele alınırken gözden kaçırılmaması gereken bazı hususlar vardır.

Birincisi, Türkiye kapitalizmiyle yaşıt olarak yüzyılı aşkın bir geçmişi olmakla birlikte, Türkiye kapitalizminin asıl atılımını son 40 yılda yapmasına paralel olarak, Türkiye işçi sınıfı da asıl şekillenişine, bugünkü ağırlıklı toplumsal gücüne bu aynı tarihsel kesitte kavuşmuştur. Bundan çıkan sonuç büyük bir kesimiyle onun henüz çok yeni ve genç bir toplumsal oluşum olduğu gerçeğidir.

İkincisi, Türkiye burjuvazisinin kendi tarihinin son derece sınırlı ve güdük burjuva demokratik atılımlarını yüzyılın ilk döneminde yaşamaması ve işçi sınıfının ise bu aynı dönemde son derece cılız olması, onu burjuva demokratik gelişme içinde yer almanın sağlayacağı demokratik siyasal gelişme olanaklarından hemen hemen yoksun bırakmıştır. Oysa evrensel tarihe bakıldığında, bir çok ülkede prole-

tarya, ya burjuvazinin önderliğindeki demokratik ya da ulusal devrimler süreci içinde kendi siyasal gelişmesinin ilk tarihsel aşamasını yaşamış, ya da bizzat bu süreçte insiyatifi ve önderliği ele geçirerek bağımsız ve egemen bir siyasal kuvvet haline gelmiştir. Türkiye işçi sınıfı ise bu iki gelişme çizgisinin de dışında kalmıştır.

Üçüncüsü, dünya tarihinde örneği az bulunur bir durum olarak, sol hareketin 70 yıllık geçmişine rağmen, Türkiye işçi sınıfı, dünya görüşü, program, taktik ve örgüt olarak kendisinin siyasal sınıf bağımsızlığının temsilcisi bir devrimci partiye bugüne dek sahip olamamıştır. Dolayısıyla da böyle bir partinin önderliği altında yaşayabileceği siyasal ve örgütsel gelişme ve olgunlaşma olanaklarından yoksun kalmıştır. Başta TKP, işçi sınıfı adına ortaya çıkan partilerin kendileri genellikle kurulu düzeni aşan, ona devrimci bir iktidar alternatifini oluşturan ideolojik ve politik perspektiflere sahip olamadılar. Tam da bu nedenle, işçi sınıfı üzerinde çok cılız kalan siyasal etkiyle işçi sınıfı içinde burjuva etkinin dolaylı taşıyıcıları olmaktan öteye gidemediler. '70'li yılların başında ortaya çıkan devrimci siyasal hareketler ise kendilerini şekillendiren küçük-burjuva toplumsal zemini aşıp işçi sınıfına yönelemediler. İşçi sınıfının devrimci politik gelişmesine etkileri ancak dolaylı ve bu nedenle de çok sınırlı olabildi. Bu dönemde ('70'li yılların ikinci yarısı) büyük bir canlılık yaşayan işçi hareketi için denebilir ki en büyük talihsizlik, solun onu düzen çerçevesi içinde tutucak kesimleri için temel ilgi alanı olmak, fakat onu düzenden koparacak kesimleri içinse ilgi alanı dışında kalmaktı.

Tüm bunlar birarada, hem işçi sınıfı hareketinin politik ve örgütsel gelişimindeki bugünkü yetersizliğin tarihsel nedenlerine ışık tutarlar; ve hem de, tüm bu yetersizliğe rağmen işçi hareketinin bugün ulaştığı gelişme düzeyinin aslında hiç de küçümsenmeyeceği gerçeğine işaret ederler.

İkinci emperyalist savaş sonrası dönemde yaşanan hızlı kapitalist gelişmenin dolaysız bir sonucu olarak safları hızla kalabalıklaşan ve nesnel varlığı ile belirgin bir toplumsal ağırlığa kavuşan işçi sınıfı, kendi tarihi içinde ilk olarak '60'lı yıllarda hissedilir bir güç olarak mücadele sahnesine çıktı. Sonraki 20 yıl içinde sendikal ve demokratik mücadele ve örgütlenme alanında belli mesafeler katetmekle birlikte, ideolojik, politik ve örgütsel bakımdan, son derece dar bir öncü kesim

dışında, burjuva partilerin ya da burjuvazinin sol içindeki uzantılarının etki ve denetiminde kaldı. Yine de iktisadi ve kısmen demokratik siyasal mücadeleler içinde yeralarak belli bir mücadele deneyimi kazandı. Kendini sermayenin doymak bilmez sömürsü ve keyfi baskısı karşısında bir ölçüde savunabilecek bazı hak ve kazanımlar elde etti.

Burjuvazinin 12 Eylül saldırısı işçi sınıfını bu koşullar ve gelişme düzeyi içinde yakaladı ve işçi hareketinin o güne dek biriktirdiği tüm hak ve kazanımlarını bu saldırıların toplu ve sistemli hedefi yaptı. Karşı-devrimin siyasal hedefi devrimci hareket idiye, sınıfsal hedefi de işçi sınıfı oldu. Amaç devrimci hareketi ezmek, işçi sınıfını ise tüm mücadele olanaklarından ve araçlarından yoksun bırakmak, etkisiz kılmak, demoralize etmektir. O güne kadarki mücadele deneyimi ve politik hazırlığı, bilinç ve örgütlenme düzeyi, böyle bir toplu saldırıya direnmesine yetmeyince, işçi sınıfı tüm kazanımlarının, bu arada en ilkel demokratik haklarının bile, ortadan kaldırılmasına yalnızca seyirci kaldı. Reformizmin ve revizyonizmin işçi hareketi üzerindeki ezici etkinliği ona kolay bir yenilginin acısını tattırdı. Karşı-devrimin ilk bir kaç yılında, belli bir moralçöküntü, güçsüzlük ve kendine güvensizlik duygusu, dağınıklık, şaşkınlık, ne yapacağını bilmezlik, bu kolay yenilginin kaçınılmaz sonuçları oldu işçi sınıfı için.

12 Eylül saldırısıyla birlikte işçi hareketinin 20 yılda biriktirdiği hak ve kazanımları bir hamlede tırpanlamakla kalmayan burjuvazi, basit bir üretim nesnesine indirgediği işçi sınıfının yaşam koşullarında büyük bir yıkım yaratan ağır sömürü politikaları uyguladı yıllarca. Ama tam da bu yolla, işçi sınıfının kendi tarihinin en büyük atılımını yaşayabileceği zemini de kendi elleriyle döşemiş oldu. Kolay yenilginin acısı ve sonuçları sonraki yılların keyfi baskı ve ağır sömürü politikalarıyla birleşince, işçi sınıfı derinden derine bugünkü kaynaşma ve mücadelenin öğelerini biriktirdi kendi içinde. '80'li yılların ortasında sıradan iktisadi istemler için son derece sınırlı ve ürkek başlayan ilk kıpırdanışlar, her yeni yılda bir öncekini aşan sarsıcı grev ve direniş dalgalarına dönüştü. '89 yılı Mart-Nisan direnişlerine, '90 yılı 1 Mayıs eylemlerine sahne oldu. Genel grev istemi ve sloganı işçi sınıfının geri kesimlerine bile yayıldı. Tüm toplantı, direniş yürüyüş ve mitinglerin değişmez coşkulu sloganına dönüştü. Tabanda devrimci işçi insiyatifinin ürünü olarak ve eylem kırıcı sendika bürokratlarına

karşı bir devrimçi alternatif işlevi gören devrimci örgütlenmeler çıktı ortaya.

Sözkonusu olan hiç de basit bir yeniden canlanış değildir. Sorunu böyle görmek, işçi hareketinin geçmişe göre ve şu son dört beş yıl içinde sağladığı büyük ilerlemeyi gözden kaçırmak olur. Son yılların hareketliliğine toplu olarak bakıldığında, işçi sınıfının, kuşkusuz geride kalan bir kaç on yılın deneyimi ve birikimi üzerinde yükselen, ama kesinlikle işçi hareketinin gelişim tarihinde yeni bir safhayı işaretleyen büyük bir ilerlemeyi yaşadığı görülecektir. Bunun en belirgin ifadesi kendi gücüne duyulan güvendir. Geçmişte, işçi sınıfının nispeten gelişmiş kesimlerinde bile sorunların çözümü için belli burjuva partilere (CHP) ve sendika bürokrasisinin belli kesimlerine (DİSK) bel bağlanırdı. Oysa bugün, kendi sorunlarını ve istemlerini henüz çok dar bir çerçevede ifade ediyor olsa bile, işçi sınıfı bunların çözümünü ya da elde edilmesini hiç de şu veya bu burjuva politik mihraktan ya da sendika bürokrasisinden beklemiyor. Burjuva partilerinin vaatlerine ilgisiz kalarak ve sendika bürokrasisinin oyalayıcı engellerini aşarak bizzat harekete geçiyor. Ve böyle davrandığı ölçüde ise kendi gücüne olan güveni daha da artırıyor, kendisinin çıkarları farklı bir sınıf olduğu ve sorunlarına ancak kendi mücadelesiyle çözüm bulabileceği gerçeğini gitgide daha iyi algılıyor. Hiç bir şey işçi hareketindeki bu gelişmeyi, '80'li yılların ortasında bizzat kendi bünyesinden fıskıran, yaygınlaşıp genelleşen, bugün artık her yerde ve her vesileyle dile getirilen genel grev istemi ve "İşçiler Elele Genel Greve!" sloganından daha iyi anlatamaz.

İşçi sınıfındaki ilerlemenin bir başka göstergesi, kendi gücüne güvenin doğal bir uzantısı olarak ortaya çıkan birlik ve dayanışma bilinci ve pratiğidir. Siyasal görüş farklılıkları, milliyet ve mezhep farklılıkları işçi sınıfını eski oranda bölemediği gibi, grev ve direniş eylemleri sınıfın birlik ve dayanışma bilincinin geçmişe göre hayli ileri örneklerine sahne oluyor. İşçi sınıfına yönelik ekonomik ve politik saldırılarını son on yılda tek elden merkezi politikalar olarak saptayan ve uygulayan burjuvazi, böyle yapmakla işçi sınıfı içinde birlik ve dayanışma ruhunu, bu saldırıları blok halinde göğüsleme bilincini adeta kendi eliyle yarattı. Bunu da en iyi özetleyen bir kere daha "İşçiler Elele Genel Greve!" sloganıdır.

Zaman zaman yasadışı direniş örnekleri gösterebilen, bunun hala da aşılamayan en ileri örneğini 15-16 Haziran direnişiyle veren geçmiş dönemin işçi hareketi, yine de toplam olarak ele alındığında kuvvetli bir yasal çerçevede davranma ve yasaklara uyma anlayışı içinde idi. İşçi sınıfı saflarına bu zihniyeti özenli bir çaba ile reformist revizyonist partiler ve sendika bürokrasisi yerleştirmişti. Sermayenin 12 Eylül döneminde işçi sınıfının yasal çerçevede hak arama olanaklarını en asgariye indirmesi sonuçta ters tepti. Sıradan hakları için bile ancak yasaları çiğneyerek eylem yapabilir hale geldi işçiler. Ve olayların gösterdiği gibi bundan hiç de kaçınmadılar, giderek bunu bir alışkanlık, bir davranış biçimi haline getirdiler. Yasalar işçi hareketi için geçmiş büyüsünü yitirdi. Mevcut hukuksal çerçeve gitgide daha açık olarak sermayenin çıkarlarının yasal güvencesi olarak algılanıyor. Geçmişte reformist politikacılar ve sendika bürokratları işçi hareketinin anayasal düzenin güvencesi olmasıyla övünüyorlardı. Bugün ise, işçi hareketinin henüz çok dar olan politik istemleri bile dolaysız olarak anayasal çerçevenin kırılmasını gerektiriyor. Ve işçiler yaygın olarak bunun bilincindedirler. Kaldı ki "Genel Grev" şiarının kendisi de anayasanın açık bir ihlali isteğinin dile getirilmesinden başka bir şey değildir.

Politikleşme doğrultusundaki güçlü eğilim ve potansiyel işçi hareketinin bir diğer belirgin özelliğidir. Burada işçi kitlelerinin bugünkü öznel bilinçlerinin ve bugünkü somut istemlerinin ne olduğu sorusunun özel bir önemi yoktur. Önemli olan hareketin derindeki kökleri ve nesnel mantığıdır. Ülke çapında bir kaynaşma yaşayan, sorunların çözümü için kendi gücüne güvenen, yasaları ve yasakları çiğneyen, merkezileşmiş ekonomik ve politik saldırıların karşısında bir sınıf olarak davranmaya çalışan bir toplumsal yığındır sözkonusu olan. Bu politikleşmeye son derece elverişli bir zemin demektir ve zaten olaylar bunun kanıtlarını açıklıkla veriyor. Öte yandan toplantılar, direnişler, yürüyüş ve mitingler, son 1 Mayıs kutlamaları işçi sınıfının hiç değilse ileri kesimleriyle belli bir politik gelişme süreci içine girmiş bulunduğunu da gösteriyor. Politik propaganda-ajitasyona, özellikle politik bildirilere gösterilen ilgiyi de buna eklemeliyiz. Ve bir kez daha ülke çapında mevcut anayasal rejime ve siyasal iktidara karşı politik bir eylem isteğinden başka bir şey olmayan Genel Grev şiarı üzerine bu yönüyle de düşünmeliyiz.

Ve belki de en önemlisi, sınıf hareketiyle birleşmek pratik çabası içinde bulunan komünist hareket için en büyük önemi taşıyan olgu, bugünkü işçi hareketinin sahip bulunduğu geniş öncü işçi kuşağıdır. Geçmiş dönemlerin birikimi ile son yılların kitlesel hareketliliği ortaya militan, mücadele konusunda istekli ve kararlı, belli bir deneyime ve belli bir sınıf bilincine sahip, devrimci amaçlara ve sosyalizm düşüncesine açık, işçi hareketindeki eylemliliğe bağlı olarak sayıları sürekli artan bir öncü işçi kuşağı çıkarmış bulunuyor. Kuşkusuz işçi hareketi geçmiş dönemlerinde de böyle ileri bir işçi kuşağına sahipti. Fakat bunlar, devrimci akımların sınıf hareketine ilgisizliğinin de bir sonucu olarak, reformist ve revizyonist partiler tarafından kazanılmış ya da sendika bürokrasisi tarafından yozlaştırılarak tabandaki uzantılarına dönüştürülmüşlerdi. Oysa yeni öncü kuşak büyük bir bölümüyle böyle değil, hiç değilse henüz değil. Şimdiki hareketliliği sendika bürokrasisinin ördüğü engelleri de aşarak bu unsurlar sürüklüyor. Hareketin geleceğinin de güvencesi olan bu kuşak, yeni dönem işçi hareketinin denilebilir ki en ileri ürünü, en büyük kazanımıdır. Açık bir devrimci örgüt ve önderlik arayışı içindeki bu unsurlar, eğer komünistler üzerlerine düşeni layıkıyla yapmayı başarırlarsa, sosyalizm ve işçi hareketinin birliği gibi temel tarihsel bir adımın atılmasını hayli kolaylaştıran bir misyon yerine getirebilirler.

İşçi hareketinde yeni bir safhayı ifade eden tüm bu özelliklere bir arada bakıldığında, birbirlerine sıkı sıkıya bağlı olduklarını, birbirlerinden doğduklarını ve birbirlerini beslediklerini görmek zor olmayacaktır.

Ama öte yandan, sayılan bu üstünlüklerine rağmen, tarihsel bir perspektifle bakıldığında, işçi hareketinin bugünkü gelişme düzeyiyle henüz çok geri bir gelişme aşamasında olduğuna da kuşku yok. Her şeyden önce, baskı ve sömürü politikalarının yıllardır biriktirdiği hoşnutsuzluğun dışı vurumu olmakla birlikte, işçi hareketinin mevcut hareketliliği henüz iktisadi ve bazı sınırlı demokratik istemlerle kendini ifade edebiliyor ancak. Nesnel toplumsal konumuyla tüm ezilen ve çalışan sınıfların öncüsü olması gereken işçi sınıfı, bugünkü durumuyla henüz kendi dışındaki emekçi kesimler için bir şeyler yapmak bir yana, kendi acil siyasal istemlerini bile dile getirebilecek bir bilinç ve davranış düzeyinden uzaktır. Mevcut yasal ve anayasal çerçeveye

sıgmayan istemlerle ortaya çıkmak ile mevcut toplumsal ve siyasal düzeni aşan istem ve davranışlar farklı şeylerdir. Bugünkü işçi hareketi ikincisinden henüz uzaktır. Demek oluyor ki hareket militan olmakla birlikte henüz bu anlamıyla ihtilalci değildir. Mevcut anayasal düzen karşısında belli bir sınıfa özgü belli tepkiler ortaya koyabiliyor, “kendisi için” davranabiliyor. Nedir ki mevcut toplumsal ve siyasal düzen karşısında henüz “kendiliğinden” bir sınıftır. Belli sınırlar içinde kendine bakabilmesi, ama henüz kendi dışına (diğer emekçi sınıf ve katmanlara) bakamaması, düzenin sınırlarını aşan bir bakış ve davranıştan yoksunluğunun bir başka ifadesidir. Kısaca, dar bir öncü kesim hariç, işçi sınıfı asıl kitleleriyle henüz burjuva bilincin değişik biçimlerinin etki sahasındadır.

Tüm bunların özeti işçi hareketinin politik yönden geriliği ve zayıflığıdır.

Bunu örgütsel yönden zayıflık tamamlamaktadır. Bugün için işçi sınıfının tek istikrarlı örgüt biçimi denebilir ki hala yalnızca sendikalardır. Ne var ki sendika bürokrasisinin tam hakimiyetinde bulunan sendikalara da zaman zaman geri ve sağlıksız eğilimlere varabilen belli bir tepki var işçi kitlelerinde. Zayıf ve mevzii kalan işyeri komiteleri ve diğer bazı muhalefet örgütlenmeler ise henüz oluşum sancısı içindeler. Grev ve eylem anlarında ortaya çıkan işyeri eylem komiteleri ise eylem sonrasında işlevini yitirebilmektedir. Öte yandan, işçi hareketinin ön saflarını tutan öncü işçi kesimi de büyük ölçüde örgütsüzdür. Bu unsurlar belirgin bir örgüt arayışı içinde olmakla birlikte, solun işçi sınıfı ve sosyalizm adına ortaya çıkan çok sayıda grubunu hiç de kendi arayışları için çekici ve tatmin edici bulmuyorlar. İleri öncü kesiminin bile örgütsüzlüğü işçi hareketinin örgütlenme düzeyi ya da daha uygun bir ifadeyle zaafı için çarpıcı bir göstergedir.

İşçi hareketinin karşı karşıya bulunduğu genel önderlik boşluğu, kendisini kucaklayacak bir öncü sınıf partisinden yoksunluğu ise, doğal olarak onun en temel zaafıdır ve kuşkusuz tüm öteki zaaflarından kurtulabilmesinin de kesin bir önkoşuludur. Komünistler tüm çabalarını işçi hareketinin bu en temel ihtiyacını karşılama görevine yöneltmiş bulunuyorlar. Teorik boyutu temel sorunlarda, programda ve taktik ilkelerde netleşme olan bu görevin, pratik ve örgütsel boyutu ise işçi

sınıfı hareketiyle birleşmek, işçi sınıfının en ileri ve devrimci unsurlarına dayalı bir öncü partiyi bizzat bu sınıfın bağrında, onun bir parçası olarak yaratmaktır.

Parti sorununun bu ikinci boyutu, bizim için, işçi hareketinin politik ve örgütsel gelişimini sağlamak pratik çabasıyla çakışmaktadır. Partinin örgütsel temelleri bu çaba içinde yaratılacak, proleter sınıfsal karakteri bu çaba içinde güvenceye alınabilecektir.

İşçi hareketinin politik ve örgütsel gelişiminde başarılı olabilmek, bu süreci kolaylaştırıp hızlandırabilmek, aynı zamanda, işçi hareketinin kendi dinamik gelişiminin ortaya çıkardığı olanaklardan en iyi yararlanabilmekle mümkündür. Sınıfın geniş kitlelerine malolan Genel Grev şiarı ile, henüz sınırlı da kalsa, tabanda devrimci işçi inisiyatifinin somutlaşmış biçimleri olarak ortaya çıkan işçi ya da işyeri komiteleri, bunun bugün için çok önemli iki örneğidir. İşçi hareketi üzerinde etkinlik kurmak çabası içersindeki çok sayıdaki devrimci grup genel grev istemine sahip çıkmakla birlikte, kendi bugünkü koşulları içinde bir genel grev isteminin anlamı ve böyle bir eylemi gerçek kılmanın gerekleri konusunda genellikle zayıf ya da ilgisiz kalmışlardır. İşçi komiteleri ise kendi nesnel gerçekliği içinde değerlendirilip geliştirileceğine ve yaygınlaştırılacağına, herkesce bir tarafa çekilerek keyfi bir anlam ve işlev yüklenmiş, dahası pratikte genellikle sahipsiz bırakılmışlardır. Bu ise işçi hareketinin bu henüz zayıf, sınırlı ama hareketin geleceği bakımından son derece önemli ürünlerini belli bir tıkanıklık ve bozulmayla yüz yüze bırakmıştır.

Bu iki sorunu, işçi hareketinin sunduğu bu iki olanağı, gelişmelerin bugünkü aşamasında yeniden ele almak, buna ilişkin hedef ve görevlerimizi netleştirmek zorundayız.

EKİM

Ağustos 1990

İŞÇİ HAREKETİ ve GENEL GREV

Yeni dönem işçi hareketi hep her yenisi`bir öncekini aşan kesikli dalgalar halinde gelişti. Şu günlerde yeni bir eylem dalgasının habercisi bir kaynaşma var. Tüm bilgiler ve belirtiler, bu yeni dalgaının da kendinden öncekileri aşacağına, dahası işçi hareketinde yeni bir evreyi başlatacağına işaret ediyor. Bu yeni evrenin en belirgin özelliği, işçi hareketinin politik bir mecraya girmesi, buna uygun istem ve eylem biçimlerinin önplana çıkması olacaktır. Bu kez kaynaşmayı yaşayanların içinde metal ve maden gibi Türkiye işçi sınıfının en deneyimli ve militan kesimlerinin ön safı tutuyor olması, bu ihtimali güçlendiriyor. Aslında Zonguldak bölgesinde 36 bin maden işçisinin anlamlı bir şekilde faşist askeri darbenin yıldönümüne denk getirdiği iki günlük bölgesel genel grev, bu evreyi başlatmıştır bile.

Sınıfın kendi içinden fıskıran ve '80'li yılların ikinci yarısı boyunca hep gündemde kalan genel grev, son kaynaşmaların yarattığı cereyanla, işçi sınıfı saflarında bugün her zamankinden daha kuvvetli,

artık kendini somut ve pratik olarak dayatan bir istem haline gelmiştir. Genel grev günün pratik bir sorunu olarak, özellikle İstanbul işçileri arasında yoğun ve heyecanlı tartışmalara konudur. Böyle bir eylemin ağırlığını ve sorumluluğunu omuzlarında taşıyan ve taşıyacak olan öncü işçi kesimi içinde, bir genel grev girişiminin anlamı, niteliği, gerçekleşme biçimi, talepleri, örgütsel araçları, muhtemel seyri ve sonuçları gibi bir dizi canalicı konuda tartışmalar yapılmaktadır. Genel grev istemine ilişkin tartışmaların aldığı bu yeni biçim, işçi hareketinde yeni bir evreye geçiş eğiliminin belki de en özlü göstergesidir.

Bu sorunun, genel grevin, bazı kesimlerde belirsiz bir içerikle, daha çok da son bir kaç yılın belli bir kanıksanmışlığı ile, bir çeşit alışkanlık olarak, bu yeni kaynaşma döneminde de yinelenmesi dışında, devrimci hareket içinde enine boyuna bir tartışma, somut bir tutum ve hazırlık konusu olmaması gerçekten şaşırtıcı. Genel teorik ve politik sorunlar üzerine yer yer hararetle tartışmalar sürdüren devrimci ve “marksist” çevrelerin, pratik yaşamın akışından ve haliyle işçi hareketinin kendisinden kopuk oluşlarının bundan daha çarpıcı bir kanıtı zor bulunur. Oysa şu günlerin Türkiye’inde genel grev, önemle ve öncelikle tartışılması gereken, yalnızca somut ve net bir tutuma değil, yoğun pratik-örgütsel bir hazırlığa da konu olması gereken acil bir siyasal sorundur. Bu alandaki gecikme ve gevşeklik, işçi hareketindeki bu yeni kaynaşmanın ve gelmekte olan grev dalgasının yarattığı son derece elverişli ortam ve olanakları, bir kez daha, “kendiliğinden” yaratacağı bazı kazançlar dışında heba etmek demektir. Artık en ilgisiz olanların bile gözlemleyebilecekleri bir olgudur; her yeni kaynaşma döneminde işçi kitleleri güçlü bir mücadele ve eylem isteği koyuyorlar ortaya; fakat önderlik ve örgütlenme yoksunluğu karşısında, güven-sizliğe ve cesaretsizliğe düşüyor, yeniden durgunlaşıyorlar. Bunun sorumluluğu dolaysız olarak ve tümüyle “bizler”in, işçi sınıfını temsil etmek iddiasındaki tüm “sosyalistler”in omuzlarındadır.

*

İşçi sınıfı saflarındaki bu yeni kaynaşma, genel grev isteminin bu yeniden önplana çıkışı, sermaye cephesindeki gelişmelerle, burjuvazinin yeni iktisadi ve politik saldırılarıyla doğrudan bağlantılıdır.

Denebilir ki sermayenin yeni girişim ve saldırılarının sonuçlarını hisseden ve anlamını sezen işçi kitlelerinin, bu saldırılara dolaysız bir tepkisidir.

SS Kararnemesiyle birlikte genel devrimci harekete, işçi hareketine ve Kürt ulusal hareketine karşı saldırıya geçen burjuvazi, Körfez krizini uygun bir fırsat ve bahane sayarak siyasal ve ekonomik saldırılarına yeni boyutlar ekledi.

Körfez'de emperyalist dünyaya uşaklık politikasının yarattığı ağır mali fatura, zam dalgaları ve katı ücret politikalarıyla işçilere ve çalışan kitlelere ödetiliyor. Zaten dayanılmaz yaşam koşulları içinde bunalan ve belli tepkiler gösteren kitlelere, bu yeni fatura, ancak yeni baskı uygulamaları ile kabul ettirilebilirdi. Dozu artan politik saldırılar bunun ifadesidir.

Yasalarda yeri olan en ilkel demokratik hakların kullanılmasına dahi tahammül edemez bir noktaya gelmiştir mevcut rejim. Burjuva partiler aracılığıyla kitleleri, özellikle işçileri kontrol etmek ve oylamak olanakları daraldığı ölçüde, çözüm baskı ve terörün dozunu artırmakta görülüyor.

Kürdistan'daki politika ve uygulamalar ise artık hiç bir sınır tanımayan bir vahşete dönüşmüştür. Sömürgeci devlet, kuşku yok aczinden Osmanlının barbarca yakıp-yıkma, köyleri ateşe verme geleneğine dönmüştür. Direniş bölgelerini "insansızlaştırma" politikası kan ve ateşle uygulanmaktadır.

Acze kapıldığı her anda olduğu gibi, iğrenç bir davranışla, "rehine" saydığı devrimci tutsaklara yeni saldırılara girişmekte, idam tehditlerini, toplu sürgünler, ölümler pahasına kazanılmış hakların gaspı izlemektedir.

Tüm bu politika ve uygulamalar, düzen için, esneme olanaklarından yoksunluk anlamında bir zayıflığın ifadesidirler. Bu politika ve uygulamalara, çalışan kitlelerde, özellikle de işçi kitleleri arasında hoşnutsuzluğu ve mücadele eğilimini körüklediği bilindiği halde başvuruluyor. Bu büyük bir açmazdır düzen için. Burjuvazi, Körfez krizini ve buna bağlı olarak yaratmaya çalıştığı savaş atmosferini, işçi hareketini dizginlemek ve Kürt ulusal direnişini ezmek için kullanabileceğini düşünmüş, böylece iç sorunlarını bir süre için de olsa hafifleteceğini ummuştu. Gelişmeler bu politika ve hesapların ters teptiğini

gösteriyor.

İşçiler gerilememiş, tersine bilenmiştir. Ekonomik saldırılar, politik baskılar ve savaş kışkırtıcılığı arasındaki bağlantıları farketmeye başlamışlardır. İşçiler arasında savaş karşıtı tepkilerin yaygınlaşması ve yüksek sesle dile getirilmesi rastlantı değil. Toplusözleşme dönemine girmiş işçi kesimlerinde bu çok belirgin bir eğilim ve davranıştır.

Genel grev istemi ve tartışmaları bu ortamda canlanıyor. Bu tür canlanmaların büyük toplusözleşme dönemlerinde ve bu vesileyle gündeme gelmesini ise doğal karşılamak gerekiyor. İşçi hareketindeki geriliğe kanıt sayılabilecek bu olgu, paradoksal bir biçimde onun ileri sıçrama dinamizmine bir kanıt olarak da kabul edilebilir. Zira bu, işçi kitlelerinin tek tek toplusözleşmelerle elde edilecek iktisadi kazanımlardan fazla bir şey ummadıklarının, sermayenin merkezleşmiş ekonomik ve politik saldırılarını ancak genel birleşik bir eylemle püskürtebileceklerine duydukları belli bir inancın ve bilincin de göstergesidir. Nitekim tüm bilgiler ve gözlemler de bunu doğruluyor.

Devrimci hareketin özellikle aydın çevrelerden oluşan kesimlerinde, işçi hareketinin bugünkü dinamizmini, taşıdığı politikleşme olanaklarını kavramada tuhaf bir yeteneksizliğe rastlanmaktadır. Tuhaflik, “yedi kat yerin dibi”ndeki uğultudan sözedip de gözler önündeki uğultulu kaynaşmayı görememektedir, hala uyuyan “potansiyel”den sözetmekle yetinmektedir. Böyleleri işçi hareketindeki devrevi canlanmaları, bunların özellikle toplusözleşme dönemlerine denk gelmesinden kalkarak, daha hala ücret artırımını isteminden öteye geçmeyen bir kısırlığın ifadesi saymakta, hareketi buna indirgemektedirler. Bu yaklaşımı, işçi hareketine karşı pratik görevlere tepeden bakma ve bunlardan uzak durma tutumuyla birleştirmeleri ise ancak doğal karşılanabilir. Zira belki de gerçekte, sözü edilen teorik yaklaşım sözü edilen pratik tutumun, yani işçi hareketine karşı somut pratik görevlerden kaytarmanın, aydınca bir kılıfıdır yalnızca.

Türkiye'nin bugünkü gerçeklerini, burjuvazinin iktisadi ve politik saldırılarının kopmaz bütünlüğünü, yığın hareketinin dinamizmini ve gelişme diyalektiğini birarada değerlendiren bir marksist içinse, işçi kitlelerinde mücadele isteğinin toplu pazarlık dönemlerinde yoğunlaşması yalnızca doğaldır. Ve bu çerçevede, burjuvazinin on yıllık baskı ve sömürü politikalarına karşı yoğunlaşmış bir tepkinin ve karşı koyuş

isteğinin en özlü ifadesi olarak genel grev isteminin bu dönemlerde canlanması anlamlıdır. 1907 yılındakaleme aldığı bir yazısında, Lenin, "Kitle Yoksulluğunun ve Ekonomik Mücadelenin Şiddetlenmesi" arabaşlığı altında, şunları söylüyordu: "*Bütün Rus devrimi tarihi göstermiştir ki, devrimci hareketin bütün ayaklanmaları ancak böyle ekonomik kitle hareketleri temeli üzerinde başlamıştır.*"

*

Genel grev istemi işçi hareketine dışarıdan ya da yukarıdan bir çabayla maledilmedi, tersine, kuşkusuz geçmiş onyılların mücadele birikimi temeli üzerinde, fakat bütünüyle tabandan gelen, işçi hareketinin kendi iç gelişimiyle kendiliğinden oluşan bir istem oldu. Hızla yayıldı, yerleşti, tüm işçi toplantılarının en yaygın ve en coşkulu sloganı haline geldi. Bu istemin gücü de güçsüzlüğü de onun bu özelliğinde yatıyor. Sınıfın toplu eyleminin etkili bir biçimi olarak, işçi hareketinin kendi içinden fıskırması, ülke çapında yaygınlaşması, geniş işçi kitlelerinin sermayenin saldırılarına karşı toplu mücadele isteği ve kararlılığının bir simgesi olarak yıllar boyunca gündemde kalması ve gitgide daha kuvvetle arzulanması, tüm bunlar genel grev isteminin gücünü gösteriyor.

Fakat öte yandan, kuşku yok, altı yıldır işçi hareketinin gündeminde olduğu halde, bir türlü arzudan eyleme dönüşmemesi bile tek başına onun güçsüz yanının önemli bir göstergesidir. İşçi hareketinin genel zaafı, önderlik ve örgütlenmeden yoksunluk, genel grev isteminin de zayıf yanını oluşturmaktadır. İşçiler, aslında hiç güvenmedikleri halde, seçenezsizlikten ötürü eylem kararını ve örgütlenmesini hep Türk-İş bürokratlarından beklediler ve onları buna zorlamakla yetindiler. Sermayenin yeminli uşakları olarak Türk-İş bürokratları ise işçilerin bu toplu eylem istemini, şimdiye kadar her yol ve manevraya başvurarak dizginlediler ve geri plana ittiler. Tam altı yıldır açıkça reddetmeden bugüne kadar oyaladılar. Güvenebileceği yönlendirici bir önderlik ve asgari bir eylem örgütlülüğü olmadan, Türkiye'nin siyasal koşullarında hayli cüretli ve siyasal sonuçları bakımından son derece etkili bir eyleme, genel greve, işçi kitlelerinin kendiliğinden kalkışması ise gerçekten güç bir işti. Bu güçlük, işçi sınıfının bilinci,

mücadele tecrübesi ve örgütlenme düzeyi gözetildiğinde daha iyi anlaşılır.

Ama yine de bugün işçi hareketi, örneğin üç yıl öncesinden hayli farklıdır. Bu farklılık doğal olarak genel grev isteminin işçi kitleleri nezdinde anlamı, kapsamı ve hayata geçirilebilirliği için de geçerlidir. Yaşam koşullarının bugün düne göre daha da kötüleşmesi ve 12 Eylül'le kaybedilen hak ve mevzilerin bile henüz yeniden elde edilememiş olmasının işçi sınıfında yarattığı ek öfke bir yana. Şu son bir kaç yılda, işçi kitleleri önemli mücadeleler yaşadılar, deneyimler edindiler. Burjuva partilere bağladıkları umutlar iyice yıprandı. Bu arada Türk-İş bürokratlarını daha iyi tanıdılar. Onların oyalayıcı ve aldatici taktikleri, manevraları konusunda şimdi daha çok fikir sahibiler. Ve belki de en önemlisi, işçi hareketi, belli bir tecrübeye ve mücadele kararlılığına sahip, işçi sınıfı mücadelesine daha geniş perspektiflerle bakabilen, devrimci ve sosyalizme eğilimli kalabalık bir öncü kuşak çıkardı kendi içinden. Genel bir önderlik boşluğu ortamında ve şimdiki mücadele düzeyi çerçevesinde kısmi bir önderlik ve örgüt misyonunun taşıyıcısı durumundadır bu öncü işçi kesimi. Son bir faktör olarak, henüz çok yeni ve henüz çok sınırlı olmakla birlikte, komünistlerin ve devrimcilerin işçi hareketiyle kurduğu ilk bağlardan sözedilebilir.

Tüm bunlar birarada, işçi hareketinde düne göre bir ilerlemenin, daha ileri mücadele ve eylem biçimlerine geçişin ifadesi ve etkendir. Bugüne kadar, örneğin '89 Mart-Nisan eylemliliği sırasında, yaygın olarak uygulanan ve üretimi aksatmayı ancak dolaylı olarak hedefleyen eylem biçimleri bugün artık işçileri tatmin etmiyor. Ve bu tatminsizlik binlerce işçinin katıldığı toplantılarda sık sık dile getiriliyor. İşçiler daha ileri, üretimin doğrudan aksatılmasına yönelik eylem biçimleri istiyorlar. İki günlük bölgesel genel greviyle 36 bin maden işçisi bunun yolunu açmış, ilk örneğini vermiştir. İşçi hareketi bugün bir genel grev eylemine her zamankinden daha yakındır. Muhtemelen de bunun yolu, Zonguldak örneğinde olduğu gibi, bölgesel denemelerin ardından açılacaktır.

Genel grev sorununa ilişkin olarak devrimci hareketin taşıdığı ortak sorumluluk sanıldığından da büyüktür. Sermayenin politik saldırılarını püskürtmek ve kitlelerin devrimci eylemliliğini geliştir-

mek taktik çabası içindeki devrimci hareket için, geniş işçi ve “memur” kitlelerinin genel grev istemi muazzam önemde bir taktik fırsattır. Bunu değerlendirebilmek, net ve kararlı bir tutumla yoğun bir politik ve örgütsel çaba içine girebilmektene geçiyor. İşçi hareketinin ise bugün böyle bir çabaya her zamankinden daha çok ihtiyacı var.

Genel greve ilişkin bir dizi diğer sorunu irdelleyen aşağıdaki parça, *Ekim*'in aynı konuya ilişkin Nisan 1988 tarihli başyazısından alınmıştır. İşçi hareketinin kendiliğinden bir ürünü olarak genel grevin, kendi bu nesnelliği içindeki sınırlı amaçlarına ilişkin ilk paragrafın işçi hareketindeki belli ilerlemelerle kısmen eskimesi dışında, tüm öteki sorunlara ilişkin görüşler bugün de canlı, geçerli ve günceldir:

“Güçlü bir mücadele isteğinin ifadesi olmakla birlikte, bütünüyle kendiliğinden gelişimin bir ürünü olan genel grevin, talepleri de bu niteliğine uygun oluşmuş bulunuyor. Bugün için işçiler, genel grevi, sermayenin iktisadi saldırılarını püskürtmenin, ücretleri yükseltmenin, iş ve çalışma yasalarında gerekli demokratik değişiklikleri gerçekleştirmenin, bazı siyasal hakları elde etmenin aracı olarak görüyorlar. Bu taleplerin sınırlı siyasal niteliği bir yana, büyük ölçüde sınıfın kendi özgül talepleridirler. İşçi hareketi henüz kendi taleplerini daha geniş bir temel üzerinde ifade edebilecek ve kendi dışındaki halk sınıf ve tabakalarının taleplerine kendi taleplerinin yanısıra yer verebilecek bilinç ve önderlikten yoksundur.

“Fakat bu durum genel grevin önemini azaltmıyor. Bu iktisadi ve kısmi siyasal talepler için bir genel grevle bile, işçi sınıfı, doğrudan mevcut siyasal iktidarı ve anayasal rejimi karşısına alan muazzam önemde bir ileri adım atmış olacaktır. Genel grevin kendisi Anayasa'nın açık bir ihlali olacağı gibi, talepleri de Anayasa'nın değiştirilmesini gerektiriyor.

“Kaldı ki sorun bundan da ötedir. Bugünkü sınırlı somut niteliği içinde bile başarılı bir genel grevin, kendi taleplerini aşan ciddi siyasal sonuçları olacaktır. Kaçınılmaz olarak mevcut anayasal rejimle çatışacak ülke çapında birleşik bir işçi eylemi, milyonlarca işçinin ortak bir eylemi olarak genel grev, işçi sınıfının muazzam gücünü yalnızca pervasız burjuvaziye değil, bundan çok daha önemli olarak, bizzat bu işçi ordusunun tek tek üyelerine gösterecek; birlik, dayanışma ve mücadele konusunda işçi sınıfı bireylerinin bilincinde sıçramalar

yaratacaktır. Başarılı bir genel grev, işçi sınıfının üretimden gelen birleşik gücünü, aynı zamanda diğer emekçi sınıf ve tabakaların gözünde somutlaştıracak, onları işçi sınıfına yakınlaştıracaktır.

“Devrimci kitle mücadelesinin kazandıracığı hız ve yaygınlık, işçi hareketinin siyasal gelişiminde oynayacağı büyük rol, ileri işçilerin komünizme kazanılmasında yaratacağı elverişli ortam, bürokratik sendika yapılarını darbelemeye, sendikaların mücadele örgütleri haline getirilmesinde yaratacağı olanaklar vb., bütün bu açılardan başarılı bir genel grevin oynayacağı muazzam rol yeterince açıktır.

“Fakat onu başarılı kılmak, onu örgütlemek ve ona önderlik etmekle mümkündür. Türk-İş bürokratlarının bunu yapmaya niyetleri yok. Bu durumda komünistlerin, devrimcilerin, sınıf bilinçli işçilerin tabandan insiyatifi ele alarak genel grev istemini örgütlü bir girişime hazırlamaları canalcı bir önem taşıyor. Türk-İş yönetimi bir genel greve niyetli değil, ama tabanın güçlü baskısı karşısında ondan kolay kolay yakasını sıyrabilecek gibi de değil. Herşey tabandaki eğilimi beslemeye, güçlendirmeye, yaymaya, eylem girişimine dönük somut örgütlenmeler yaratmaya ve bütün bunları Türk-İş yönetimi üzerinde somut ve sürekli bir baskıya dönüştürmeye bağlıdır.

“Bütün bu acil görevler yalnızca eylemi başarılı kılmak için değil, işçi hareketini Türk-İş yönetiminin muhtemel bir ihanetinin sonuçlarından korumak için de hayati bir önem taşıyor. Türk-İş bürokratları bu ihaneti iki türlü sergileyebilirler. Ya şimdiye kadar yaptıkları gibi oyalama ve aldatmacalarla işi sürüncemede bırakıp eylem potansiyelini eritme yoluna giderek; ya da salt yasaksavma niyetine, işçileri hazırlıksız ve örgütsüz sözde bir genel grev girişimi ile yüzyüze bırakarak ve böylece onları sermayenin maddi ve moral yıkıma sürüleyecek saldırılarına açık hale getirerek...

“Mevcut genel grev isteminin talepleri ekonomik ve siyasal reform talepleri durumundadır. Komünistlerin ve devrimcilerin tüm çabası, bu talepler etrafında somutlanan genel grev isteminin güçlü devrimci bir kitlesel eylem olarak gerçekleşmesi için çalışmak ve ondan en acil siyasal ve temel devrimci istemlerin kitlelere götürülmesi için en iyi şekilde yararlanmak olmalıdır.”[Ekim, sayı:7, (Bkz. elinizdeki kitap, s.113-114)]

EKİM

Kasım 1990

KÖRFEZDE SAVAŞ TEHLİKESİ ZONGULDAK' TA MADENCİ FIRTINASI

(Parça)

“Yeni dönem işçi hareketi hep her yenisi bir öncekini aşan kesikli dalgalar halinde gelişti. Şu günlerde yeni bir eylem dalgasının habercisi bir kaynaşma var. Tüm bilgiler ve belirtiler, bu yeni dalganın da kendinden öncekileri aşacağına, dahası işçi hareketinde yeni bir evreyi başlatacağına işaret ediyor. Bu yeni evrenin en belirgin özelliği, işçi hareketinin politik bir mecraya girmesi, buna uygun istem ve eylem biçimlerinin önplana çıkması olacaktır. Bu kez kaynaşmayı yaşayanların içinde metal ve maden gibi Türkiye işçi sınıfının en deneyimli ve militan kesimlerinin ön safı tutuyor olması, bu ihtimali güçlendiriyor. Aslında Zonguldak bölgesinde 36 bin maden işçisinin anlamlı bir şekilde faşist askeri darbenin yıldönümüne denk getirdiği iki günlük bölgesel genel grev, bu evreyi başlatmıştır bile.”

Bu değerlendirme, *Ekim*'in geçen sayısının “İşçi Hareketi ve Genel Grev” başlıklı başyazısında yer aldı (sayı: 38, Kasım 1990). Muhtemelen

pek çok kimse bunu anlamakta ya da buna inanmakta güçlük çekti, hiç değilse biraz fazla iyimser buldu. Oysa bugün, yalnızca bir ay sonra, bu değerlendirme artık bir öngörü değil somut bir gerçekliktir. İşçi sınıfı devrimcileri olmak iddiasındaki pek çok çevreyi hazırlıksız yakalayan Zonguldak madencilerinin militan siyasal eylemleri ve bunun işçi hareketindeki yankıları bu gerçekliği çıplak gözle görülebilir hale getirmiştir.

Zonguldak madencilerinin günlerdir süren ve daha da sürecek olan eylem fırtınası, işçi hareketinde yeni bir durum, yeni bir aşamadır. İki açıdan; hem muhteva ve nitelik, hem de büründüğü eylem biçimleri bakımından. İşçi hareketini hayet belirgin bir şekilde iktisadi istemlerden politik istemlere, kendi dar sorunlarından toplumun genel sorunlarına genişliyor. İktisadi grevlerden politik yürüyüş ve gösterilere, yasaların temkinli bir aşılmasından bir kenti günlerce militan siyasal gösteriler alanına çevirecek düzeyde yasaların cüretli bir çiğnenişine geçiyor. Kendi dışındaki halk tabakalarının edilgen sempatisini almaktan onları kendi siyasal protesto gösterilerine doğrudan çekme gücüne ve aşamasına ulaşıyor. Ortaya koyduğu militan etkinlik, işçi sınıfı dayanışmasını bir kentin sınırlarından ülkeye, ülkeden henüz kendini edilgen sempati biçiminde ortaya koyuyor olsa bile uluslararası alana yayıyor.

Girdiği coşkulu eylemli kaynaşma içinde Zonguldak madencileri ücret artırımını ve öteki iktisadi istemleri unutmuş bulunuyorlar. Yürüyüş ve gösterilerin temel sloganları Cumhurbaşkanı, Hükümeti ve burjuvazinin savaşıksırtıcısı politikasını hedef alıyor. Bunlar Cumhurbaşkanı hakareten sayısız kişinin yargılandığı, "Savaşa hayır" dediği için 16 yaşındaki lise öğrencilerinin tutuklandığı, "güzide" yazar ve sanatçılara bir yasal sessiz yürüyüş izni bile verilmediği bir ülkede oluyor.

Zonguldak madenci eylemi kesin olarak işçi hareketinde yeni bir aşamanın ifadesidir. Bu işçi hareketinin politik bir mecraya girişidir. Bu açıdan, bu eylemin deneyi ve dersleri, belirginleştirdiği gerçekler, işçi hareketi ve toplumun tüm sınıfları ve politik güçleri üzerindeki etkileri ve yankıları üzerinde dikkatle düşünmek ve sonuçlar çıkarmak, bu yeni safhasında işçi hareketi karşısında görevlerimizi anlamak bakımından olduğu kadar, bugünkü potansiyel ve birikimiyle devrimci politik bir savaşta işçi hareketinin taşıdığı olanakları tüm boyutlarıyla kavramak bakımından da önemlidir.

Öte yandan, madenci eylemi bugünkü düzeyiyle işçi hareketinin

sınırlarını, daha açık bir ifadeyle yetersizliklerini de belirginleştirmiştir. Önderlik ve örgütlenme zaafı bütün açıklığıyla ortaya çıkmıştır. Her şey bir yana, eylemin havasına, akışına, coşkusuna uyarak olsa bile, neticede eylemi demagog sendika bürokratları yönetmiştir. O sendika bürokratları ki, iki yıl önce grevi engelledikleri için hain ve satılmış ilan edilmelerini geçelim, daha iki ay önce iki günlük direnişin karşısına dikildikleri için işçilerce aynı şekilde suçlanmışlardı. Şimdi bu aynı "hainler" ve "satılmışlar", coşkulu işçi kitlelerince "Başkan nerede biz orada" sloganıyla onurlandırılabilir. Bu sendika demagogları bir yandan eylemin büründüğü siyasal biçimlere sahip çıkarlarken, öte yandan bu devrimci işçi eylemini "Özal gidecek dertler bitecek" sloganıyla burjuva muhalefetin düzen içi kanalına akıtmakta hayli başarılı olabiliyorlar. Eylem düzeyindeki büyük ilerlemeye rağmen işçi hareketinin bilinç, önderlik ve örgütlenme düzeyindeki büyük geriliğin göstergesi bu olguya son Zonguldak direnişinden bir dizi başka örnek de verilebilir. Örneğin Zonguldak eylemini her yol ve yöntemi kullanarak kuşatmaya ve kontrol altında tutmaya çalışan burjuva muhalefet partilerinin siyasal toplantılarına gösterilen belli bir ilgi bunun çok önemli bir başka göstergesidir.

İşçi hareketini bekleyen ve altı hep çizilen tuzağın ne olduğu, madenci eylemiyle bir kez daha görülmüştür. İşçi hareketini kaba terörcü yöntemlerle ezmeyi henüz göze alamadığı sürece, onu kontrol altında tutmak, sınırlamak ve düzen içi kanallara akıtmak için burjuvazinin hala etkili olabilen iki önemli aracı var: sendika bürokrasisi ve burjuva muhalefet partileri, özellikle de sosyal-demokrasi. Madenci eylemi, burjuva muhalefet partilerinin gerektiğinde demagojik manevralarla kendilerini belli bir düzeyde ve biçimde işçi hareketinin havasına uydururarak işçi kitlelerini aldatıp etki altına alabildiklerini de göstermiştir. Bu aynı zamanda, işçi hareketinde son on yılın birikimi olan ve bugün güncelleşen, pratik olarak gerçekleşme olasılığı hayli artan genel grev eylemini bekleyen en ciddi tehlikenin de ifadesidir. Madencilerin siyasal eylem fırtınası, işçi hareketi üzerinde genel grev doğrultusunda muazzam bir ajitasyon etkisi yapmış, işçi sınıfına genel grev için somut bir çağrı olmuştur. Zaten bizzat Zonguldak madencileri bunu böyle ifade etmekte, sloganlaştırmakta, başta İstanbul işçileri olmak üzere, SEKA işçilerinden Ege linyit işçilerine kadar sınıfın önemli kesimleri de bunu böyle algılamaktadırlar. Bu

durumda işçi hareketini ve onun genel grev eylemini sendika bürokrasisinin ve burjuva muhalefetinin tuzaklarından korumak, komünistlerin ve devrimcilerin en can alıcı güncel görevi haline gelmiştir. Devrimci öncü işçi kuşağını bu alanda büyük bir sorumluluk bekliyor.

Düzenin siyasal sıkışmışlığı, Körfez politikasının iflası, işçi hareketinin bu ağır baskısıyla birleşince, faturayı Özal'a ve partisine çıkaracak bir erken seçim burjuvazi için tek çıkış yolu olarak gündeme gelmektedir. Bu manevra siyasal krizi hafifletmek, işçi hareketinin hızını kesmek ve hiç değilse onu bir süre için oyalamak başarısı sağlayabilir. Bu oyunu boşa çıkarmak devrimci hareketin en acil görevidir. Genel grevle erken seçim arasında bağ kuran, erken seçimi genel grevin bir istemi olarak sunan her çaba gericidir, düzenin ve burjuvazinin hizmetindedir. SP de içinde tüm sosyal reformistlerin konumu ve misyonu budur. Bu, içinde yaşadığımız koşullarda burjuvazinin manevralarına karşı mücadele ile sosyal reformizme karşı mücadelenin yakıcı biçimde birbirine bağlandığını ifade eder. İşçi hareketinin normal seyri bu gericî politikayı boşa çıkarmaya müsaittir. Zira işçiler parlamento ve burjuva partilerinden çok kendi mücadelelerine güveniyorlar. Hükümet değişikliği değil, sermayenin iktisadi ve politik saldırılarını püskürtmek, siyasal ve iktisadi haklar elde etmek istiyorlar. Bunu bizzat kendi güçleriyle, kendi çabalarıyla elde etmek istediklerinin en özlü göstergesi, coşkulu ve militan genel grev sloganı ve istemidir. Bu istemi ve engelleyemedikleri bir durumda bu eylemi erken seçime ve hükümet değişikliğine kanalize etmek bugün Demirel'lerin ve İnönü'lerin politikasıdır.

*

Zonguldak madenci direnişi devrimci hareketin güçsüzlüğünü, yetersizliğini ve perspektifsizliğini de bütün açıklığıyla göstermiştir. Tüm kesimleriyle işçi sınıfı hareketinin politik temsilcisi ve öncüsü olmak iddiasındaki devrimci hareket, bu önemli işçi çıkışına hazırlıksız yakalanmıştır. Bu yalnızca bir örgütsel hazırlıksızlık olsaydı, bir ölçüde anlaşılır sayılabilirdi. Nedirki bir çok çevre perspektif olarak da hazırlıksız yakalanmıştır. Zonguldak eyleminin kapsamı ve biçimi, devrimci hareketin özellikle en "teorik" kesimleri için tatlı bir sürpriz olmuştur. Pratiğe bağlanmayan, hareketle bağ kuramayan, onu beslemeyen ve ondan

beslenmeyen bir teorinin kofluğu ve işlevsizliği bir kez daha açığa çıkmıştır.

Madenci direnişiyile yeni bir ivme kazanan işçi hareketi üzerinde tüm komünistler ve devrimciler dikkatle düşünmek, görev ve sorumluluklarını gözden geçirmek zorundadırlar. İşçi sınıfının bugünkü hareketliliğinde yansıyan son 30 yılın birikimi ve deneyimi, son on yılın birikmiş öfkesidir. Birikmiş, yoğunlaşmış, kızışmış biçimiyle bugün kendini son derece umut verici biçimlerde ortaya koyuyor. Nedir ki devrimci bir teori, devrimci bir program, devrimci bir taktik ve tüm bunlarla yoğrulmuş devrimci bir örgüt (ihtilalci bir sınıf partisi) olmadan, hareketin kendi iç dinamizmi ve olanaklarıyla bir sonuca varamayacağı, ya aldatularak ya da ezilerek her halükarda denetim altına alınacağı, tarihin de teorinin de basit bir gerçeğidir.

Kürt ulusal sorunu ve direnişisi de dahil Türkiye'deki tüm toplumsal-siyasal sorunların ve mücadelelerin kaderi dolaysız olarak işçi hareketinin kaderine bağlıdır. Türkiye işçi sınıfının Türk burjuvazisine karşı mücadelede toplumun tüm ezilen ve sömürülen kesimlerine karşı tarihsel sorumluluğunu yerine getirebilmesi, bunun için gerçek bir iktidar alternatifi olabilmesi, işçi sınıfı devrimcilerinin, komünistlerin, bu sınıfa, onun gelişmekte olan hareketine karşı sorumluluklarını yerine getirebilmesine sıkı sıkıya ve belirleyici biçimde bağlıdır.

EKİM
Aralık 1990

ZONGULDAK SONUÇLAR VE BAZI GÖREVLER

Tarihsel koşullar

Zonguldak işçi sınıfının mücadele deneyimi açısından zengin bir mirasa sahip olduğu söylenemez. Buna karşın egemen sınıf açısından her zaman bir korku ve endişe kaynağı olabilmıştır. Kurtuluş Savaşı henüz daha sürerken kemalist burjuvazi işçi sınıfını yanma çekmek ve Sovyet devriminin etkilerini kırmak amacıyla özellikle Zonguldak işçi sınıfına yönelik iki kanun çıkarıyor.

Zonguldak'ta her zaman işçi sınıfı üzerinde sömürü aynı zamanda şiddetöğesini de içinde barındırmıştır. Kemalist burjuvazinin çıkardığı kanunlarda angarya yasaklanmakla beraber, Zonguldak işçileri için angarya daha uzun süre uygulanan bir gerçeklik olarak durmuştur.

I. ve II. mükellefiyet dönemleri olarak anılan dönemlerde işçiler yoğun bir baskı altında ve fiilen angarya şartları altında çalıştırılmışlardır. Bu angarya anlayışının izleri bugüne kadar ulaşmıştır. Yakın döneme kadar işçiler üzerinde, özellikle de mühendisler aracılığıyla uygulanan ve zaman zaman da dayak atmalara kadar varan bir baskıdan

sözetmek mümkündür.

Zonguldak bu özellikleriyle sosyalist görüşlerin kolay yankı bulduğu alanlardan bir tanesidir. Bu özelliği Zonguldak tarihinden de saptayabiliriz. Gerek Kurtuluş Savaşı sırasında gerekse de sendikal hakların sağlandığı 1946'lı yıllarda Zonguldak'ta sosyalist fikirlerin belirli bir etkinliğinin olduğu görülüyor. 1946'da sendika kurma özgürlüğünün kazanılmasıyla beraber, Zonguldak'ta da sendikal çalışmalar başlıyor, bu çalışmalarda sosyalistlerin bir etkinliği vardır. Hemen ardından ilan edilen sıkıyönetimle bu sendikalar kapatılıyor. Zonguldak işçi sınıfı bir kez daha baskı ve işkenceyle karşılaşılıyor.

Zonguldak işçi sınıfının tarihinde 1965 yılının özel bir önemi vardır. Zonguldak'ta bu tarih bir yerel başkaldırışı simgelemektedir. İşçiler devletin resmi kurumlarını, sendikayı basmışlar ve askerlerle çatışmaya girmişlerdir. İki şehit verilerek edinilen bu mücadele deneyimi, bugünkü Zonguldak eyleminin arkasındaki önemli bir moral güçtür. (Zonguldak madencileri anlamlı bir davranışla geçtiğimiz günlerde kalabalık bir topluluk halinde şehitlerini andılar.)

Zonguldak işçileri, her gün iş kazası, meslek hastalığı vb. ile yüzyüze çalışmaktadır. Yalnız iş koşullarındaki değil, aynı zamanda iş mekanındaki sağlıksızlık ve güçlükler, madenci işçilerin tepkilerini ortaya koyuşlarını da etkiliyor. Zonguldak işçileri de adeta "grizu" gibi patlıyor.

Zonguldak işçi sınıfı, geçmişte kuvvetli olan toprakla bağıını bugün artık önemli ölçüde yitirmiş ve işçileşme sürecinde önemli mesafeler katetmiştir.

Zonguldak'ta bir işçinin belirli bir dönem madende, belirli bir dönem de toprakta çalışmasını ifade eden münavebe sistemi içerik değiştirmiştir. Münavebe sistemiyle çalışan yeraltı maden işçisi, artık maden ocağında çalışmadığı dönemlerde dahi ikinci bir iş bularak yine ücretli olarak çalışmaktadır.

Kuşkusuz bu, Zonguldak işçi sınıfı üzerinde köylü düşüncesinin, geri ilişkilerin kültürünün etkisinin ortadan kalktığı anlamına gelmiyor, dahası Zonguldak grevinin kısa sürede bir "halk hareketi" haline dönüşmesinde bu geri kültürel ilişkilerin belirli bir rolü olmuştur.

Bu noktada şunu belirtmek gerekir, tüm bu geri kültürel ilişkilere karşın Zonguldak artık bir işçi kentidir. Zonguldak köyleri artık işçi

mahalleri haline gelmiştir, dolayısıyla, bu geri kültürel ilişkiler rahatlıkla bir avantaj haline de dönüşebilmektedir.

Hareketin genel özellikleri

Geçtiğimiz günlerde Zonguldak işçi sınıfının, 15-16 Haziran eylemlerinin ardından yaşanmış en kitlesel, en canlı ve belirli sınırlar içerisinde siyasal gösterilere de dönüşen grevine tanıklık etti.

Bugünkü işçi hareketinin temel özelliklerinden biri de, eylemlerin toplusözleşme dönemlerine bağlı olarak patlak veren “kitle grev”leri şeklinde gelişmesidir. Bu durum, hareketin, yer yer öne çıkan politik şiarlara karşın henüz ekonomik çeperi aşmadığını ve kendi dışına bakmadığını göstermektedir

Zonguldak'ta da sınıfın politik şiarları nispeten öne çıkarmasına ve savaş gibi toplumun genelini ilgilendiren bir konuda tutum belirlmesine rağmen, hareketin esasen bu çerçevede geliştiği söylenebilir.

Yalnız bu grevin kendine has özellikleri olduğu da hemen herkes tarafından belirtilen bir gerçekliktir. Bir kere bu grev başlangıcından kısa bir süre sonra yerel bir genel grev özelliğini dahi aşmış, yerel bir halk hareketi haline dönüşmüştür. İkinci olarak bu grev, “bu işyerinde grev vardır” pankartı asıldıktan sonra, grev gözcüleri dışında tüm işçilerin evlerine dağıldığı ve pasif bir biçimde sendikanın toplusözleşme görüşmelerini sonuçlandırmasını beklediği bir grev olmamıştır. Aksine işçiler kitlesel olarak toplusözleşme görüşmeleri üzerinde baskı oluşturmaya çalışmışlar, hergün Zonguldak sokaklarında kitlesel gösteriler yapmışlardır. İşçiler, bu kararlı tavırlarıyla sendikalarını da harekete zorlamışlar ve dahası iktidara karşı toplumsal muhalefetin fiili önderi haline gelmişlerdir. Üçüncüsü, Zonguldak grevi toplu iş sözleşmesinin uyuşmazlıkla sonuçlanmasıyla başlamış, ekonomik talepler etrafında gelişen bir işçi eylemi olmasına karşın kısa bir süre içerisinde kullanılan şiarların hemen tümü siyasal taleplere dönüşmüştür.

Hareketin kendiliğindenliği ve sendika bürokrasisi

Zonguldak grevi, kendiliğinden işçi eyleminin gücünü ve zayıflıklarını, ikisini bir arada ve çok net olarak ortaya koymuştur.

Zonguldak'ta gösteri ve yürüyüşler sendikanın yönlendirmesi dışında, doğal bir tarzda başladı.* Bu başlangıç, Zonguldak grevinin etki ve sonuçlarının bu denli büyük olmasına da yolaçmıştır. Kuşkusuz eylemin bir patlama şeklinde ortaya çıkmasında şaşılacak bir şey yoktur. Toplumsaleylemin mantığı gereği bu tür olayların hemen tümü kendiliğinden gelişir. Eylemin kendiliğinden karakterini giderecek olan, sosyalistlerin işçi sınıfıyla kurdukları organik bağın derecesi (öncü işçilerin komünist örgütle birleşmesinin derecesi) ve doğru taktik sloganların atılabilmesidir.

Zonguldak eyleminin en önemli özelliklerinden bir tanesi de işçi sınıfının gösterdiği kararlılık çizgisidir. Zaten bir kendiliğinden hareketin az çok kendi içinde başarılı olabilmesi, harekette ifadesini bulan öfke ve kararlılığın boyutuna da bağlıdır. Zonguldak işçileri Ankara'ya yürüyen bir öfke ve kararlılık seliydi. Hareketin bir aşamasına kadar sendikacılar işçi sınıfının bu öfke ve kararlılığına az çok uyum sağladılar. Hatta işçilerin önemli derecede güvenini de kazandılar. Fakat Mengen'den geriye dönüşle başlayan ve toplu iş sözleşmesinin imzalanmasıyla devam eden süreç sendikanın artık işçiler nezdinde prestijinin sarsılmaya başladığı bir dönemin başlangıcıdır.

Hareket üzerinde etkimizin sınırlı olduğu ve sendikanın gelişen hareketi engeleyemediği, hatta az çok uyum sağladığı bir dönemde, hareketi daha ileri noktalara taşıyacak şiarların sınıf içinde propagandasını yapmak yerine "sendikacılarla uğraşmayı" baş faaliyet haline getirerek sınıfa bilinç götürüleceğini, sınıfla birleşebileceğini düşünenler hata yapıyor demektir. Sınıfa ileri şiarlar götürülebildiği oranda ve onunla beraber sendika bürokrasisini teşhir içinde uygun zeminler oluşturulur.

İşçilerin Mengen'den geri dönüşü, işçilerin sendika dışında bir örgütsel seçenikle tanışmamış olmalarıyla ilgilidir. Mengen'den geri dönüş, burjuvazi tarafından bir "yenilgi" olarak sunulmaya çalışılıyor. Böylece burjuvazi bir "yenilgi" psikoza yaratarak, işçi hareketini moral anlamda güçsüzleştirmeyi planlıyor.

* Sendikanın toplu iş sözleşmesi hakkında değerlendirme toplantısına işçiler topyekün gitmeye başlamışlar, sendikaya doğru topluca yürüyen işçilere, bir sosyalist işçinin "kaldırımdan değil caddeden yürüyelim" önerisi getirmesi üzerine olay bir anda bir gösteriye dönüşmüş ve bu böylece sürüp gitmiştir.

İşin ilginç yanı bu “yenilgi” tiradına solun önemli bir kesiminin de eşlik ediyor olmasıdır. Bir kez daha onların işçi hareketini “kendiliğinden hareket” olarak değerlendirmelerinin, bir kavrayışı yansıtmadığı ortaya çıkıyor. Önemli olan bir kendiliğinden hareketin, bu denli ileri gidebilmesini sağlayan dinamikleri saptamaya çalışmak ve bu dinamikleri sınıfla birleşmek amacı doğrultusunda kullanabilmektir. Kendiliğinden bir hareketin belli bir tutarlılık ve kararlılık çizgisiyle Ankara yürüyüşünü tamamlamasını beklemek, bütün “kendiliğinden hareket” saptamalarının içten içe bir kendiliğinden harekete tapınma eğilimini de taşıdığını göstermektedir. İşçiler geri dönme konusundaki isteksizliklerine rağmen, sendika dışında bir önderliğin olmaması ve bir önderliğe sahip olmadan bu yürüyüşün başarılamayacağı sezimleri, ek olarak da diğer bölgelerdeki işçi sınıfından bekledikleri desteğin gelmemesi nedeniyle geri dönmek zorunda kaldılar.

İşçi hareketindeki kaynaşmanın genelliğine rağmen, hareketi militan eylemlere sürükleyen patlamalar yerel karakterini korumaktadır. Bu genel kaynaşmanın yerel patlamalara aktif bir destek haline dönüşmemesi, işçi hareketinin merkezi düzeydeki önderlik arayışına cevap verilememesiyle doğrudan bağlantılıdır. Bugün Zonguldak’taki patlama, yarın Adana’da, diğer gün İstanbul’da olabilmektedir. Bu hareketlerin merkezileşmesi ve politik bir hareket haline dönüştürülmesi, bir kez daha işçi sınıfının parti ihtiyacının karşılanmasının bugün artık acil bir görev olarak önümüzde durduğunu kanıtlamaktadır.

Madenci grevinde de, işçi sınıfının örgütlenme konusunda henüz sendikal örgütlülük içerisinde sıkışıp kaldığı açıkça görüldü. İşçi sınıfı genel olarak sendikalara karşı da güvensizdir, fakat, Zonguldak’ta işçilerin özellikle sendika başkanının kişiliğinde sendikaya daha çok güvendikleri ortaya çıkıyor. Şemsi Denizler, hareketi apolitikleştirme konusunda yoğun bir gayret sarfetmekle beraber, Mengen’e kadar işçilerin önüne doğrudan bir engel olarak çıkmamaya da özen gösterdi. Dahası, bu tip bir eylemle Türkiye işçi sınıfının duygularına seslenebileceğini ve bunun kendini “Türkiye’nin Walesa’sı” olarak sendikal önderlik yarışında Türk-İş başkanlığına taşıyabileceğini düşünüyordu. Bu planlar içerisinde Ş. Denizler gelişen harekete uyum sağlamaya çalıştı, hareketin kendini sürüklemeye başladığını hissettiği an da ise

“Burada önemli kararları ben veririm” diyerek, hareketi fiilen geriletmeye başladı.

Bu deneyimi kazanmış bir işçi sınıfına, Ş. Denizer’in bundan sonra “önderlik” yapması hayli zor olacaktır. Eğer Ş. Denizer ciddi bir anlayış değişikliği geçirmezse, hareketin önüne bir engel olarak dikilmeye başlayacaktır. Kuşkusuz, bu noktada sorunun kritik yanını komünistlerin göstereceği çaba oluşturuyor. Çünkü işçi sınıfının önündeki sendika bürokrasisi engelini aşmanın yolu esas olarak yeni bir sendikal önderlik önermekten değil, işçi sınıfının örgüt arayışına bir başka platformdan cevap verebilmekten geçiyor. Öncü işçilerle örgütsel planda birleşebildiğimiz ölçüde sendika bürokrasisinin oluşturduğu “ciddi” engelin de aşılabilmesi kolaylaşacaktır.

Zonguldak eylemi, sendika bürokrasisinin gerçek yüzünü bir kez daha açığa çıkarmak konusunda da ek imkanlar sağlamıştır. Türk-İş bürokratları, bu eylemi başından beri engellemeye çalışmış, diğer sendikaları Zonguldak eylemini desteklememek doğrultusunda yönlendirmiş ve açıktan açığa yürüyüşün sona erdirilmesi çağrısını yapmıştır.

3 Ocak tarihinde uygulanan, işçilerin “evde oturarak” gerçekleştirmelerini kararlaştırdıkları “genel grev”le de işçilerin genel ve militan eylem çizgisini yeniden pasif biçimlere döndürmeye çalışmışlardır. Yer yer “genel grev”in sokağa taşırılması yönündeki çabalar olumlu sonuç verse de sendika bürokrasisi 3 Ocak’ta genel olarak bir eylemsizlik havasını yaratmayı başarmıştır.

Bu durumu, Zonguldak eyleminin desteklenmesi ve ortak eyleme dönüştürülmesi konusunda işçi sınıfının gösterdiği pasiflikle birlikte düşünersek, Türkiye’nin siyasal gündemini belirleyen bir işçi hareketinin içten içe bir zayıflık taşıdığı da görülebilecektir. Bu zayıflık tersten sosyalist hareketin gösterdiği önderlik zaafiyetini ortaya serdiği ölçüde ders çıkarılacak bir olgudur da. Kitleleşmiş bir hareketin önderlik ihtiyacının uzun süre karşılanamaması o hareketi içten içe çürümeye ve pasifize olmaya götürür. Kendiliğinden hareketin uzun süre aynı çizgiyi koruyacağını sanmak bir yanılgı olacaktır.

“Yalıtma politikası” ve devrimci faaliyet

Devrimci çevreler, sınıf hareketiyle birleşme konusunda hala eski

kolaycılığı sürdürüyorlar. İşçi sınıfının kendiliğinden ayağa kalktığı anlarda, harekete dergileriyle, özel sayılarıyla müdahale etmeye çalışıyorlar. Bugün işçi sınıfı bu tip bir müdahaleye karşı kapalı bir tutum izliyor. Bu tutum yalnızca Zonguldak'a özgü de değildir. Devrimci hareketin eski pratiklerine duyulan güvensizliğin bunda önemli bir rolü vardır. Bunun sosyalist harekete karşı bir kapalılık olarak algılanması da son derece yanlıtıdır. Nitekim bizim Zonguldak eylemindeki deneyimiz, sınıfa sınıfın içinden müdahale edildiği zaman, geniş bir etki alanı yaratmanın mümkün olduğunu da göstermiştir.

Burjuvazinin işçi sınıfı ile sosyalist hareketi birbirinden yalıtma için yoğun bir gayret içinde olduğu açıktır. Bu politikanın diğer bir boyutu da işçi sınıfını politikadan yalıtma çabalarıdır.

Burjuvazi sürekli işçi sınıfına, "aranıza nifakçılar sokmadığınız ve politik hedefler gütmeyeceğiniz müddetçe eylemlerinize hoşgörüle yaklaşırız" mesajını vermeye çalıştı. Örneğin *Hürriyet* gazetesi sendikanın tazyikiyle işçilerin devrimci yayınları almamaları, hatta yırtmalarını manşetten vererek Zonguldak işçilerinin bu tavrını göklerle çıkardı.

Fakat bu tip bir yalıtma politikasının başarıya ulaşması nesnel olarak mümkün değildir. Nitekim Zonguldak işçilerinin eylemleri daha ilk adımda "politik" bir hareket olarak burjuvazi tarafından suçlanmaya başlanmış, işçi sınıfı ile burjuva hükümet daha ilk adımda karşı karşıya gelmişlerdir. Devletin "hoşgörüsü" nün anlamı, binlerce polis ve askeri Zonguldak'a yığılmasıyla işçiler nezdinde de açığa çıkmıştır. Devletin televizyonunun kendilerine kapalı olduğu bir anda polisin kameralarının Zonguldak'ta bulunmasının anlamını hiç kuşkusuz işçi sınıfı kavramaktadır.

Bu açıdan Zonguldak eylemi, devletin burjuva egemenliğinin aracı olduğu gerçeğinin kavranması açısından işçi sınıfını aydınlatıcı bir işlev de görmüştür.

Zonguldak'ta işçi sınıfı ile sosyalistleri birbirlerinden yalıtma çabalarının rahatlıkla boşa çıkarılabildiği görülmüştür. Üstelik Zonguldak'ta işçiler üzerinde önemli ölçüde etki sahibi sendikacılar da bizzat bu çabaya katılmışlardır ve devrimci sosyalistlere karşı saldırgan bir tutum takınmışlardır.

Reformizmin havzadaki etkisi bir hayli eski ve köklüdür. Bu etki eylemin her aşamasında mücadeleyi geriye çekme çabası biçiminde kendini gösterdi. İşçilerin iktidar perspektifli slogan ve önerilerinin karşısında, reformistler sürekli olarak “bölücülük”, “bozgunculuk” suçlamasıyla çıktılar. Reformizmin bu tip karalama çabaları karşısında pek çok devrimci işçi sosyalizm propagandasını yapmaktan, “tecrit oluruz” kaygısıyla geri durdu.

Bu, hareketin bir başka zayıf yanını göstermektedir.

Komünistler, devrimci öncü işçilere devrim ve sosyalizm propagandasının her koşulda yapılmasının önemini ısrarla anlatmalı ve reformizmin etkisinin kırılması mücadelesine bu boyutuyla da önem vermelidirler. Bu tabiki işçilerin ekonomik karakterli, demokratik karakterli taleplerine kayıtsız kalınacağı anlamına gelmiyor. Önemli olan propaganda ve mücadelenin her iki boyutunu birlikte yürütebilmektir. Hayır! Ekonomik-demokratik haklar propagandası adına devrim ve sosyalizm propagandasından vazgeçmek değil, aksine ekonomik haklar, demokratik haklar mücadelesini sosyalist iktidar perspektifine bağlayan bir propaganda ve eylem çizgisi... Ama her koşulda devrim ve sosyalizm perspektifinin odağa konulduğu bir propaganda ve ajitasyon...

İşçi hareketini çembere almaya çalışan burjuva muhalefet, sosyal reformizm ve sendika bürokrasisi engellerini aşmak için, bu eğilimleri teşhire yönelik bir ideolojik mücadeleyi her koşulda sürdürmek kuşkusuz zorunludur, ama her türden reformist mikrobun panzehirinin bizzat pratik olduğunu da unutmamak gerekiyor. İşçi hareketinin sokaklara, meydanlara döküldüğü bir yerde ve anda reformizmin işçi hareketinin geriye çekmeye uzun süre gücü yetmez, yetmeyecektir. Burada asıl sorun öncü işçi kuşağı ile sosyalist hareketin birleşmesinin önündeki en büyük engel olan “güvensizlik duygusunu” sağlam pratiklerle, sağlam bir önderlik çizgisiyle ve yerinde müdahalelerle aşabilmekten geçiyor. Bir çelişki gibi gözüküyor ama öncü işçi kuşağını kucaklayabilmenin yolu, herşeyden önce bu kesimlere işçi sınıfı içerisinde bir etki ve güç odağı olduğumuzun gösterilmesinden, EKİM’in sadece “ideolojik” anlamda değil aynı zamanda organik anlamda da işçi sınıfının hareketi olduğunun gösterilmesinden geçiyor.

Sendika bürokrasisi ve grev komiteleri

İşçi hareketinin artık genelleşmiş bir özelliği haline gelen harekete sendikaların yanısıra ve bazen de sendikalara alternatif olarak işyeri komiteleri, grev komiteleri vb. gibi taban örgütlenmelerinin inisiyatif koyması olgusu Zonguldak'ta da görüldü.

İşçi komiteleri vb.nin kendi inisiyatiflerini kırıncı etkisini gören sendika bürokrasisinin tavrı, bu komiteleri kendi inisiyatifleri altında oluşturmak oluyor. Zonguldak'ta da grev komitelerini daha baştan sendika kendi şube yöneticilerinin inisiyatifinde oluşturdu. Böylece sendikanın inisiyatifi korunmaya çalışıldı. GMİS'e işçilerin duyduğu nispi güven de dikkate alınırca, sendikanın inisiyatifine yönelik ciddi bir muhalefetin oluşmaması, sendikanın en baştan denetleyici tavrıyla da ilgilidir. Buna rağmen grev komiteleri zaman zaman bağımsız inisiyatif geliştirmeye çalışmış, fakat her seferinde karşısında sendika bürokrasisini bulmuştur. Sendika bürokrasisi, grev komiteleri imzalı pankartların taşınmasına dahi tahammül gösterememiştir.

Türkiye işçi hareketinin geneliyle kıyaslandığında, Zonguldak'ta oluşan grev komiteleri henüz geri bir noktayı temsil etmektedir. Fakat bu noktada dahi, bu tip komitelerin sendika bürokrasisinin etkisini kırmada ve hareketi politikleştirmede ciddi roller oynayabileceği görülebiliyor. Bu nedenle komünistler, esasa yine ocaklarda hücreler oluşturmayı koymakla beraber, bu tip komitelerin potansiyel önemini kavramalı ve buralarda etkin olmaya çalışmalıdırlar. Fakat bu, belirttiğimiz gibi ocaklarda hücre faaliyetinin temel olmasını unutturmamalıdır. Esasen biz ocaklarda hücreler kurabildiğimiz oranda bu tip komitelerde etkin olmanın da koşullarını sağlamış olacağız.

“Meclis istifa” sloganı

İşçi sınıfı içerisinde mevcut hükümet tamamıyla teşhir olmuş durumdadır, fakat işçi sınıfının burjuva muhalefeti de bir alternatif olarak görmediği uzun süredir ortaya çıkmış bulunan bir başka gerçektir. Zonguldak gibi burjuva muhalefetin etkisinin nispeten daha güçlü olduğu bir bölge açısından da temel olarak bu gerçeğin geçerli olduğu söylenebilir.

Nitekim, bazı çevrelerce çeşitli açılardan tartışılan “Meclis istifa” sloganı bu gerçeği ifade ediyor. “Meclis istifa” sloganının bir yönüyle “sine-i millet” politikasıyla bir ilgisi olduğu kuşkusuzdur. Ama “Meclis istifa” sloganı “sine-i millet” tartışmalarının etkisine rağmen temelde burjuva muhalefetin inisiyatifi dışında ortaya çıkmış, işçi sınıfı burjuva muhalefetin kısırlığını kendi yöntemleriyle çözmeye çalışmış, burjuva muhalefeti tavır almaya zorlamıştır. İlk olarak, bu sloganın bu açıdan burjuva muhalefetin teşhirini kolaylaştıran bir yönü de vardı, ikinci olarak; işçi sınıfının “Meclis istifa” sloganını bu kadar kolay ve yaygın olarak benimsemesi, içinde burjuva muhalefetin de yer aldığı meclise karşı toptan bir güvensizlik duyduğunu gösteriyordu. Sonraları, muhalefetin “sine-i millet”e dönmemesi üzerine ise “Meclis istifa” sloganı çok daha belirgin olarak burjuva muhalefeti de hedefleyen bir içeriğe kavuşmaya başladı.

Kuşkusuz, bazılarının “Meclis istifa” ve “İşçiler birleşin, iktidara yerleşin” sloganına, burjuva muhalefetin etkisiyle atılan ve “erken seçim” amacını güden ve bu anlamda “Özal istifa”, “Hanedan istifa” sloganlarıyla ortak içerik taşıyan sloganlar olduğu gerekçesiyle karşı çıkılmalarının hiç bir mantuksal açıklaması yoktur. Hele bir de bunun karşısına Türk-İş tarafından “dejenere” edilmiş ve “içeriği çarpıtılmış” “İş, ekmek, özgürlük” sloganı alternatif olarak çıkarılıyorsa, getirilen yaklaşım iyice anlamsızlaşıyor.

“Meclis istifa”, “İşçiler birleşin, iktidara yerleşin” sloganları elbette net bir iktidar perspektifine sahip olunarak atılan sloganlar değildir. Ama sosyal mücadeleler tarihi, bu tip sloganların işçi sınıfının mevcut burjuva alternatiflere olan güvensizliğinin yoğunlaştığı dönemlerde ortaya çıktığını gösteriyor. Rusya’da “10 kapitalist bakan istifa” sloganıyla ortaya çıkan işçi hareketinin kısa zamanda burjuva düzenin tümünü hedefleyen bir harekete dönüşmesinin iç dinamiklerini kavrayamayanlar, bugün “net bir iktidar perspektifi ifade etmiyor” gerekçesiyle “Meclis istifa” ve “İşçiler birleşin, iktidara yerleşin” sloganlarının karşısına çıkarlar. Bu sloganların net bir iktidar perspektifi taşıyarak ve bu denli yaygın atıldığı bir durumda işçi sınıfı zaten bu “eleştiricilere” gerek duymayacak ve iktidarı alacaktır.

Komünistlerin görevi, bu sloganların yaygınlaştırılmasıyla beraber burjuva muhalefetin, sosyal-reformizmin ve sendika bürokrasisi-

nin etkisini kırmaya yönelik etkili bir propagandafaa liyeti yürütmektir. İşçi sınıfı üzerinde “Möclis istifa”, “İşçiler birleşin, iktidara yerleşin” sloganlarıyla ve hareketin yükselme eğilimi gösterdiği bir anda (bu sloganların mucidinin kim olduğu hiç önemli değil) reformizmin bir etki kurabileceğini düşünmek mücadele süreçleri hakkında “net bir perspektife” sahip olamamak demektir.

Bazı görevler

Zonguldak eylemi, işçi hareketinde önemli kilometre taşlarından biri olarak tarihe geçmiştir. Bir yandan işçi hareketine daha militan ve kitlesel eylem biçimlerine geçişinin yolunu açarken, öte yandan henüz iktidar perspektifinden uzak olsa da, işçi hareketinin “dar ekonomik çıkarları”nın ötesinde taleplerin formüle edildiği bir eylem olmuştur. Eylem sıralarında atılan savaş aleyhtarı sloganlar, işçilerin toplumun genel taleplerini de dile getirmeye başladıklarını, henüz çok cılız olsa da “kendi dışına bakma” bilincinin gelişmeye başladığını göstermektedir.

Zonguldak eylemi “bir yenilgi değil, başlangıçtır”. İşçilerin Mengen’e kadar yürüebilmesi, onların içlerinde birikmiş bir öfkenin ve kararlılığın sonucu başarılabilirdi ancak. İşçiler, henüz sosyalist hareketle birleşmemiş oldukları bir dönemde toplumun gündemini bu denli belirleyebiliyorlarsa, bunu, içten içe kaynamanın artık bir kabından taşma haline dönüşmeye başladığının göstergesi saymak gerekir.

Komünistler açısından Zonguldak, 42 bini madenlerde toplam 120 bin işçinin çalıştığı bir kent olarak, özel önem verilmesi gereken bir coğrafyadır. Özellikle işçileşme sürecinin maddi anlamda aldığı bu boyutla birlikte, Zonguldak tam anlamıyla bir işçi şehri olmaya başlamıştır.

Doğal ki, Zonguldak işçi sınıfının kültürel anlamda üzerinde taşıdığı geri dönemin izlerini gözardı etmemek gerekiyor. Ayrıca Zonguldak’ta önemli patlamaları görece bir suskunluk döneminin izlediği de bilinmektedir. Gerçi 12 Eylül eylemleri ve Ankara yürüyüşü artık Zonguldak’ta çok şeyi değiştirmiştir. Fakat yine de Zonguldak’ta yürütülecek bir faaliyet sokak çatışmalarından barışçıl dönemlere, barışçıl dönemden sokak çatışmalarına hızla geçecek esnekliğe

sahip olmak zorundadır.

Komünistlerin Zonguldak'ta belirli bir düzeyde ilişkileri olmakla beraber, öncü kuşağını kucaklayabildiği söylenemez. Dolayısıyla gelişen işçi hareketine örgütümüzün önderlik edebilmesi açısından güçler yetersizdi. Bizim açımızdan Zonguldak işçi hareketi asıl olarak öncü işçi kuşağı ile birleşmenin sağlanması bakımından önem taşıyordu. Zonguldak direnişi sınıfla sosyalist hareketin birleşmesi açısından zengin olanaklar sağlıyordu. Hareketimiz, Zonguldak'taki patlamayı önceden saptayabilmesine rağmen yaygın ve etkili bir siyasal inisiyatifin ortaya konmasını sağlayacak hazırlıkları yeterince gerçekleştirmedi. Yürütülen faaliyet temel olarak Zonguldak'taki yoldaşların yerel çabası ile gerçekleşti. Bu faaliyetimizin istediğimiz güçte olmasını engelledi ve yüzlü rakamlarla ifade edilecek bir "partili" işçi kuşağı yaratabileceğimiz bir eylemde, kurabildiğimiz ilişkiler iki haneli rakamı geçemedi.

Her fabrikada ve işçi sınıfının yoğun olduğu bölgelerde olduğu gibi Zonguldak'ta da sınıfın öncü kesimi bölünmüş durumdadır. Bu bölünmüşlük sosyalistlerin işçi hareketine önderlik edebilmesinin önünde ciddi bir engel olarak durmaktadır. Yine reformist sendikacıların ve burjuva muhalefetin hareketi griye çekme konusundaki başarıları, bu bölünmüşlikle de doğrudan ilgilidir.

Biz komünistler, sınıfın öncü kesiminin tümüyle birleşmeyi hedeflemeliyiz. Bunun için öncüyü bölmeye yönelik her türlü çabanın karşısına dikilmeliyiz. Böylesine eylemlilikler işçi sınıfının öncü kesimini kendiliğinden birleşmeye doğru yöneltir. Sınıf hareketinin yükselmesi kadar sınıfın öncülerinde birleşme eğilimini doğuracak hiç bir şey yoktur. Bize düşen bu birleşme eğilimini gerçeklik haline getirecek bir çizgi izlemektir. EKİM Hareketi olarak, başından beri kendi içine, örgüte ve örgütsel çıkarılara dayalı bir politika izlemedik ve bu tip politikalarla her aşamada hesaplaştık. Bizim izlediğimiz politika sınıfa ve sınıfın öncülerini kazanmaya yönelik olmuştur ve öyle olmalıdır.

Zonguldak'ta yerüstü ve yeraltı işçileri arasındaki fiziksel temas eksikliği, işçilerin örgütlü davranışlarında bir takım zaafı yaratmaktadır. Yerüstünde çalışan işçiler nispeten daha eğitilmiş ve önderlik vasfına sahipler, fakat çalışma koşullarındaki belirgin farklılık

yeralında çalışan işçiler ile yerüstünde çalışan işçileri bölme yönündeki çabaları kolaylaştırmaktadır. Özellikle reformist sendika bürokrasisi eylem süresince yeraltı ve yerüstü işçilerini bölme konusunda özel bir gayret sarfetti. Komünistler bu çabalara karşı durmalı, aksine yeraltı ve yerüstü çalışanlarının komünist örgüt çatısı altında birliğini sağlamalıdır.

Önümüzdeki 1 Mayıs, Zonguldak açısından özel bir önem taşıyor. 1 Mayıs bir yandan, Ankara yürüyüşünün işçilere politik anlamda neler kazandırdığının görülebildiği bir gün olacaktır, öte yandan da iyi bir hazırlıkla işçi sınıfı hareketinin politikleştirilmesi açısından önemli olanaklar sunan bir gün olacaktır.

Eğer önümüzdeki 1 Mayıs, kitlesel, militan sokak gösterilerinin yapıldığı bir gün haline getirilebilirse, o zaman işçi sınıfının politik eylemlerinin belirleyeceği yeni bir döneme girildiğini ilan edebileceğiz demektir.

E. Taylan
Mart 1991

III. BÖLÜM

Seçimler, Parlamento ve Bağımsız Sınıf Tutumu

SEÇİMLER, PARLAMENTO VE BAĞIMSIZ SINIF TUTUMU

ANAP, parlamentodaki çoğunluğu aracılığıyla, seçim yasasını yeni değişikliklerle alabildiğine keyfileştirip, erken seçim kararı aldı. Getirilen baraj o kadar yüksek ki, bir kaç parti ancak aşabilir. Seçime hazırlık ve propaganda süresi bir ay gibi kısa bir süreye sığdırıldı vb. Böylece ANAP, rakipleri diğer sermaye partilerine, burjuva normlara uygun eşit koşullarda bir mücadele olanağı dahi tanımamış oluyor. Referandum maratonunu kılpayı kazanabilmiş yorgun rakiplerini hazırlıksız yakalamayı, seçim tarihinin, bir yıl öne alınmasıyla normal sürenin yaratacağı yıpranmanın sonuçlarından kurtulmayı, referandum sonuçlarının psikolojik avantajlarını hükümet olmanın olanaklarıyla birleştirip seçimlerde en kazançlı, daha doğrusu, mutlak çoğunluğa sahip parti olarak çıkmayı hedefliyor. Öte yandan bununla, katılan partilerin ve adayların tamamen darbeci generaller tarafından saptandığı skandal bir seçimle (1983 seçimleri) oluşturulan parlamen-

to üzerindeki tartışmalı durum sona erdirilip, ona "meşruluğu" ve "saygınlığı" yeniden kazandırılmış olacaktır. Eğer başarsa, 12 Eylül rejimini ve onun yarattığı kurumları kendine zırb edinen sermayenin "sonradan" görme bu fütursuz çetesi, beş yıl daha hükümet etmeyi "millet iradesi" ile garanti altına almış olacak. Başta ABD olmak üzere, uluslararası mali sermayenin ve hakim sınıflarımızın tercihi de budur kuşkusuz. Bunu, "Özal istikrar demektir" sözleriyle açıkça ifade ediyorlar. Onların nezdinde, Özal ve partisi, 1980 Ocak'ında uygulanmaya konulan, 12 Eylül rejimiyle tamamlanan iktisadi-siyasi politikayı -"istikrar politikası"-harfiyen ve fütursuzca uygulayan ve uygulamaya kararlı güruhu temsil ediyor.

Sadece sermaye partilerinin katıldığı bu yarıştan kimin hangi sonuçları elde edeceği komünistler ve sınıf bilinçli işçiler bakımından özel bir önem taşıyor. Erken seçimin burjuva kampta ne gibi gelişmelere yol açacağını ve bunlar arasında yeni güç dağılımını, önümüzdeki günler gösterecek.

Normal zamanlara göre siyasal canlılığın arttığı, her partinin kendi program ve tutumlarını açıkladığı seçim ortamından, kendileri için varolan olağanüstü engellere ve yasak ortamına rağmen, komünistlerin ve devrimci güçlerin kendi amaçları doğrultusunda yararlanmaları istenirdi. Ancak devrimci kamptaki siyasal güçlerin halihazırdaki durumları nedeniyle seçimlerde kayda değer bir etkinlik gösteremeyecekleri apaçıktır. Genel olarak işçilerin ve halkın devrimci demokrat temsilcilerinin adayları (büyük ihtimalle hiç) olmayacaktır. Revizyonistlerin (TKP vb.) ve liberal solun (Perinçekler, Aybarlar, Baştürkler) önceki seçimlerde olduğu gibi burjuva partilerden SHP'yi destekleyecekleri malum.

Ancak, sosyalist hareketin ideolojik-siyasi bağımsızlığını sağlamanın ve bağımsız sosyalist bir işçi hareketi yaratmanın çabalarımızın eksen ve biricik amacı olduğu bir dönemde, seçimler, bu bağımsız kimliğin ve tutumun vurgusunu yapmanın bir vesilesi olması bakımından önem taşıyor.

İkinci olarak da, parlamento ve benzeri temsili kurumlar konusunda komünistlerin izlemesi gereken taktikler, '80 öncesinde, içinden kopup geldiğimiz popülist hareketin liderleri tarafından karmakarışık edildiğinden, bu konudaki taktik politikanın bir kez daha ele alınması

fırsatı yaratması bakımından önem taşıyor.

Parlamento ve benzeri temsili kurumlara karşı tutumumuzun yol gösterici ilkeleri, uluslararası işçi hareketinin evrensel tecrübesinin ortaya çıkardığı taktik-siyasi ilkelerdir. Bunlar, önce Marks ve Engels tarafından proletarya hareketinin ve onun bağımsız sınıf tutumunun geliştirilmesi bakımından ele alınmıştır. 1920'lerin başlarında ise, çok daha karmaşık koşullarda Lenin tarafından, Rusya'daki bolşevizm deneyine de dayanılarak, olağanüstü bir açıklıkla ortaya konulmuş, diğer ülkelerin işçi hareketinin tecrübeleriyle de, doğruluğu pratik olarak sınanmıştır. Ve bunların, marksist literatürden haberdar herkes tarafından bilinmesi gerekir. Oysa, bizde, proletaryanın değil, ama onun adına, gerçekte küçük-burjuva demokratik hareketin temsilciliği rolünü üstlenen popülist hareketin liderleri, her alanda olduğu gibi siyaset-taktik alanında da her şeyi tepetaklak ettiler. Bu ilkelerin ve nesnel gerçeğin yerine, derin bir subjektivizmin ve kof keskinliğin ürünü taktiklerini ve hayal dünyalarını geçirdiler. " *Burjuva parlamentosunu ve bütün öteki gerici kurumları dağıtmaya gücümüz yetmediği sürece, bu kurumlarda çalışmak zorundasınız... bunu yapmazsanız gevezeden başka bir şey değilsiniz'diyen... zalim, keyfi, despotik çarlık rejiminde bu taktiği hayata geçiren bolşevizm deneyini örnek gösteren Lenin'e, bu hareketlerin liderleri gözlerini kapamışlardı. Küçük-burjuva demokratik hareketin şaşaalı görünümünü ön plana çıkarıp, 'gerici parlamentolardan devrimci amaçlarla yararlanılması gibi çetin bir meselenin üstünden atlayarak' devrimci yükselişe sözde önderlik etmişlerdi. Lenin'in, uluslararası komünizmin devrimci taktik ilkelerini, Rus deneyiminden de yararlanarak formüle ederken, 'yığın grevlerinin siyasi greve ve sonra da devrimci greve ve en sonunda da çarlığa karşı ayaklanmaya doğru hızla dönüştüğü objektif durumun doğru olarak hesap edilmiş olmasından ötürü verilmişti' dediği seçimleri boykot kararı (taktiği), bizim liderlerin elinde bayağlaştırılıp yozlaştırıldı. Bu tür taktikler yığınların kendi öz tecrübeleriyle devrim için eğitilmelerine hizmet etmediği gibi, hareketi yığınlarla birleştirmemiş, tersine koparmıştır.*" (Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış -Platform Taslağı,* Mayıs 1987, s.22)

Burjuva yasallığın araçları olan parlamento ve diğer temsili

* Yeni basın için bkz. Eksen Yayıncılık, s.53-54

kurumların, bizde güdük, alabildiğine sakatlanmış olması, yönetemez duruma geldiklerinde, bu biçimlerin egemen sınıflar tarafından kolayca ortadan kaldırılıyor olması, bu kurumlar varoldukça ve de bu kurumları dağıtmaya gücümüz yetmediği sürece, bu kurumlarda çalışma zorunluluğu şeklindeki tutumumuzu değiştirmez. Ancak, bu taktik gündemde olduğu müddetçe her seçim oyununa katılmak gerekir türünden bir tutum da mutlaklaştırılmaz. Bilindiği gibi, özellikle bizim gibi ülkelerde, askeri diktatörlükler tarafından, sık sık, normal burjuva normaların dahi uygulanmadığı, sadece düzenleyenlerin adaylarının ya da isteklerinin oylandığı seçim ya da referandum komedileri düzenlenmektedir. Bizde 1983 milletvekili genel seçimi, 1982 Anayasası ve devlet başkanlığı için halk oylaması gibi. Bu gibi durumlarda, seçimlere ya da oylamaya katılıp, katılmamak, her somut durumda yeniden ele alınması gereken bir tutumdur. Örneğin, 1983 milletvekili genel seçimine katılmamak, ama Anayasa oylamasına katılıp red oyu vermek siyasal bakımdan doğru tutumdur.

Bu gibi özel durumlar dışta tutulursa, parlamento ve diğer temsili kurumlara katılma taktiği gündemde olduğu sürece, sosyalist işçi hareketinin veya onu temsil iddiasındaki komünist hareketin pratik siyasal eylemi:

* Sermaye egemenliği altında, en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile genel oyun ve parlamentonun bir aldatmaca olduğunun bilincinde olarak, ama bu aldatmacayı yığınlar önünde açığa çıkarmak, buna dair önyargıları yıkmak ve kendi devrimci amaçları için bu kürsüyü kullanmak ereğiyle, seçimlere ve parlamentoya katılmak;

* Olanaklıysa, her yerde burjuva partilerin adaylarına karşı işçilerin adaylarını ileri sürmek ve bunların seçilmeleri için eldeki tüm imkan ve araçları kullanarak parlamentoda bir işçi grubu oluşturmaya çalışmak;

* Seçilmeleri imkansız olsa dahi, işçi hareketinin bağımsızlığını korumak, programını ve görüşlerini kamu önüne getirmek için işçilerin kendi adaylarını koymak;

* Daha gerici ya da faşist sermaye partilerinin kazanacağı ya da onların kazanmasına sebep olunabileceği gerekçeleriyle işçilerin sosyal-demokrat burjuva partileri tarafından aldatılmasına karşı mücadele etmek ve işçileri reformcu burjuva partileri (SHP, DSP gibi)

desteklemekten alıkoymak; böylesi gerekçelerin işçileri aldatmayı amaçladığı ve işçi hareketinin bütün burjuva partilerden tam ve kesin bir kopuşla, böylesine bağımsız bir tutumla sağlayacağı ilerlemenin parlamentoya bir kaç gericinin girmesiyle ortaya çıkacak dezavantajdan çok daha önemli olduğunu açıklamak;

* Siyasal gericiliğe ve sermayeye karşı başarılı bir savaşımın ve nihayet onu altedebilmenin tek teminatının bağımsız bir işçi hareketi olduğu fikrini ısrarla ileri sürmek ve işlemek;

* İşçilerin ya da desteklenebilecek halkın devrimci demokrat adaylarının olmadığı veya önceden belirli anlaşmalarla kurulmuş bir seçim blokunun bulunmadığı durumlarda, aynı şekilde, sosyalist hareketin bağımsızlığını korumak ve geliştirmek amacıyla, işçileri boş oy kullanmaya çağırarak olmalıdır.

Bizde '80 öncesi ve sonrası yaşanan deneyler de gözönündeysen, reformcu burjuvazi (sosyal-demokrasi) yürürlükteki işçi sınıfına karşı sistem savunucusu ve koruyucusuyken, sosyalist ve sınıf bilinçli işçiler için sosyal-demokrat burjuva partilere oy vermek, utanç verici bir tutum, sınıf düşmanlarına yardım etmek olur. Reformist burjuvazinin ilerlemesine koşulsuz yardım etmek, onun başarısını istemek sınıf bilinçli işçinin tutumu olamaz.

Bu ülkede sol, onyıllardır farkında olarak veya olmaksızın ideolojik, siyasi ve pratik tutumuyla, işçi sınıfını, direkt ya da dolaylı, burjuvazinin şu veya bu fraksiyonunun ya da küçük-burjuvazinin eklentisi haline getirmiştir; bu yüzden de bütün burjuvaziden ve küçük-burjuvaziden bağımsız bir sınıf hareketi yaratamamıştır. Bugün revizyonistler ve liberal sol aynı rolü sosyalizm adına oynamaya devam ediyorlar. Bu bakımdan, bağımsız kimlik sorunu, bunun vurgusu ve ilk adımları, hayati bir önem taşıyor. Bu, varolmanın ve ilerlemenin olmazsa olmaz koşuludur. Dolayısıyla, Kasım ayındaki erken seçimde işçilerin adayları ya da destekleyebileceğimiz devrimci demokrat adaylar veya önceden oluşmuş bir seçim bloku olmadığına göre, işçileri boş oy kullanmaya çağıracağız. Siyasal bakımdan doğru ve etkili yol sandık başına gidip boş oy kullanmaktır. Oy kullanmamak değil; bu, edilgen bir tutum olur. İşçinin sandık başına gidip, işçilerin adayları yok, sadece burjuvazinin adayları var, sınıf düşmanlarına oy veremem, o halde boş oy kullanmalıyım şeklindeki tutumu, burjuva-

ziden kesin bir kopuşu, bağımsız sınıf tutumunu anlatır ki, bu, muazzam bir ilerlemeyi ifade eder.

Son olarak, burjuva partilerin yürüttüğü seçim kampanyasından, miting, gösteri ve toplantılardan, şiarlarımızı yaymak, demokratik ve sosyalist ajitasyon için yararlanmak gerekir.

Ekim 1987

SEÇİMLER VE REVİZYONİST-LİBERAL SOL

Ekim 'in ilk sayısında seçimler ve parlamentoya ilişkin tutumumuzu açıklamıştık. Ve sol adına konuşan bütün partiler ve siyasal akımlar önümüzdeki seçime ilişkin tutumlarını açıklamış bulunuyorlar. Ancak biz bu konuya girmeden önce bir başka noktaya kısaca değinmek istiyoruz.

*

12 Eylül rejimi solu sadece fiziksel olarak tahrip etmedi, terörle yarattığı korku ve yılgınlık ortamı manevi ve ideolojik tahribatın koşullarını da yarattı. Asıl yıkım kendini bu alanda gösteriyor. Bu durum, SBKP'nin yeni "atılım"ları sonucu uluslararası sağ cereyanın görülmemiş güçlenişiyle birleşince, büsbütün ciddi bir hal alıyor. Sağ cereyan, sadece revizyonist parti ve akımların kendileri için daha çok

bir yük olan Marksizmin en temel kavramlarının da terkedilip Euro-komünistleşmelerine burjuva rejimle, burjuva yasalığıyla bütünleşen ya da bütünleşmek isteyen alalade reformcu-liberal burjuva sosyalistlerine dönüşmelerine yol açmıyor, dünün radikal, "ortadoks" küçük burjuva sosyalistlerine de sirayet ediyor.

Burjuva demokrasisine övgü ya da soyut, saf bir demokrasi fikrinin idealleştirilmesi, sosyalist doğrudan demokrasinin yerine burjuva çoğulculuğunun geçirilmesi, anti-Stalinizmin depreşmesi, hemen yanbaşında Troçkizmin uç verişi, kısaca liberal bir dalga radikal Türkiye solunu ezip geçmeye çalışıyor.

Bu sağ dalganın ana kaynağını, her ne kadar aralarında çelişki ve çatışmalar olmuş veya var ise de, selefleri Kruşçevler, Brejnevler olan Gorbaçovların liderliğindeki SBKP oluşturuyor. SBKP27. Kongresinde, Gorbaçov, teoriyi geliştirmek adına, yeni koşullara uymadığı gerekçesiyle "katı şema ve formüller", "alışılmış ama şimdiden eskimiş olan fikirler" olarak tanımladığı Marksizm-Leninizme üstü kapalı bir saldırıyı açıkça başlattı. İçte, ekonomide, kar, meta, piyasa mekanizmalarının, yani 1960'lardan itibaren kademe kademe uygulamaya konulmuş kapitalist mekanizmaların dolu dizgin serbest bırakılması ve buna uygun siyasal yapılanma çabası; dışta sözde barışı ve istikrarı koruma ve nükleer savaşı önleme gerekçesiyle, liderliğini ABD'nin yaptığı kapitalist devletlere "kontROLSÜZ sosyal patlamaları"-yani devrimleri- önlemek, "sıcak noktalar"ı ortadan kaldırmak için işbirliği çağrısı, bugünkü SBKP politikasının iki ana eksenini oluşturuyor. Ve bunların kökeninde bir yandan eşitsiz gelişmenin yarattığı geriliği gidermek, diğer yandan süper devlet tutumu yatıyor. Kapitalist yolda çok daha fütursuz ve bunu gizlemeye bile hiç ihtiyaç duymayan ÇKP ise, yeni toplanan 13. Kongresinde, başkanı Zao Ziyang'ın ağzından Çin toplumunun geriliğini "radikal sosyalizm uygulaması"na yükleyip, "Marksizm-Leninizmin günün koşullarına uymayan ilkelerinin terkedileceğini" açıklayarak, Çin'de 21. yüzyılın ortalarına kadar meta ekonomisinin -yani kapitalizmin- geçerli olacağını ilan etti. Bu ara, Sovyet ve Çin basınında atılan yeni adımlara karşılıklı övgü ve destek eksik olmuyor. Ancak ÇKP, Batı kapitalizmine hayran itibarsız bir parti haline geldiğinden sol üzerinde etkisi yok. Tarihsel ve güncel etkisi ve gücünün yanısıra, revizyonizmin en

ince ve en sinsi biçimini temsil eden SBKP güçlenen sağ dalganın merkezini oluşturuyor.

SBKP etrafında kümelenen revizyonist partiler de kendilerini bu duruma her zamanki gibi süratle uyarlıyorlar. (Şüphesiz bu, çoğu tam bir uydu durumunda olan bu partilerin, bir süper devlet olarak Sovyetler Birliği'nin dünya çapındaki siyasi stratejisine ayak uydurma gereği olarak da gündeme geliyor.) Artık bu partiler Euro-komünistler gibi, adlarından başka komünizmle ilişkilerini kesme sürecine girmiş bulunuyorlar.

Bizde TKP-TİP'i, yani müstakbel TBKP'yi ele alalım Haydar Kutlu ve Behice Boran tarafından TBKP Program Tasarısını açıklamak için Brüksel'de düzenlenen basın toplantısında kendi ifadeleriyle "yenilenme", "yeni bir yol", yapıcılık, "açılmamış bir kimlik" ile sahneye çıkıyor, "huzur, istikrar ve barış" özlemine koşut yeni programlarıyla "istikrarlı bir dünya ve Türkiye"yi hedefliyorlar.

"Katı şema ve formüller", "eskimiş fikirler", "dar sınıf bakış açısı" -siz Marksizm-Leninizm diye okuyun- terkediliyor.

Artık "proletarya diktatörlüğü" kavramı kullanılmayacaktır. Zira bugün bu kavram artık barış, hümanizm, demokrasi yönünde değişen dünyaya uymuyor. Buna karşılık, en demokratik biçimi altında bile sermaye sınıfının toplumun çoğunluğu üzerinde diktatörlüğü olan ve egemenliği tehlikeye girdiğinde gerek ileri, gerek geri kapitalist ülkelerde tereddütsüz faşizm veya askeri diktatörlüklerle değiştirilen ya da değiştirilmek istenen burjuva demokrasisi ("ulusal demokrasi", "demokrasi"), şüphesiz bu uygar, demokratik ve hümanist diktatörlük, TBKP'nin stratejik hedefidir.

TBKP'nin "bugünkü stratejisi, devrimin barışçı yolunun kazanılmasıdır." Zira TBKP, "yapıcı"dır, oysa şiddete ve iç savaşa başvuran devrim yıkıcıdır! TBKP, barışçı, parlamenter yolda, %51'c dönecektir!

Artık "savaş politikanın devamı değildir." O eskidendi. "Politikanın devamı politika olmak zorunda"! Ortadoğu'da, Nikaragua'da, Afganistan'da... sürdürülen savaşlar politikanın devamı değildir!

TBKP, bunlar ve bu gibi tüm kavramlar "eğer eskimişse; günümüze uymuyorsa atmaktan korkmayacaktır."

Bütün bunları çok önce yapmış Euro-komünistlere gelince, onların

deneylerinden öğrenilmeliydi, zira "onlar dünyamızın yeni koşullarını ilk değerlendirenlerdir."

Amacımız, Marksizmin devlet, devrim, demokrasi, diktatörlük, siyaset, savaş, barış vb. hemen tüm bilimsel kavramlarına bayağı ve anti-komünist propaganda argümanlarıyla saldıran bu tezleri tartışmak değil. Bunu yapmak gerekiyor. Cepheden yapılan bu saldırıyı karşılamak gerekiyor.

Burada sadece şunu söylemek istiyoruz; bu meşum saldırı, doğrudan SBKP'den, Gorbaçovlardan kök aldığı halde, ulusal planda bu sağcı dalgayı karşılamak, teoride Marksizmi savunmak, politikada sınıf tutumu takınmak işinin, bu anti-marksist teori ve politikayı üreten merkezi doğrudan hedef almadan, onunla araya kesin bir sınır, kalın bir çizgi çekmeden başarılamayacağıdır. Bazı çevreler bunu yapmak istiyor, ama bu imkansızdır, orada durmak olanaksızdır. Ya da orada durulduca, oportünizme, eklektizme düşmek kaçınılmazdır. SBKP her şeyi tahrip ediyor. Euro-komünistleşiyor ve Euro-komünistleşmeyi teşvik ediyor. Ve bazıları kalkıp bu partinin, revizyonizmin bu ana merkezinin ulusal plandaki türevlerine karşı durmaya çalışıyorlar. Marks'ı, Engels'i, Lenin'i, Stalin'i, Dimitrov'u çok ciddiye aldıklarını ve her zaman referans olarak baktıklarını söylüyorlar. Buraya kadar güzel, iyi. Ama öte yandan, anlaşılmaz bir bağnazlıkla SBKP'yi, revizyonizmin bu ana evrensel kaynağını başka türlü göstermek, sözde "yaşayan sosyalizm"i savunmak, Gorbaçovların, Jivkovların ne sadık ve duyarlı komünistler olduklarını ispatlamak için mantık sınırlarını zorluyorlar. (*Toplumsal Kurtuluş* - Yalçın Küçük vb.) "Önemli olan niteliktir." "Daha temiz daha iyi." "Öro-komünist, dejenere sosyalist demek oluyor." Ama Euro-komünistleşmenin evrensel dayanaklarına da vurmak gerekiyor. Bunun için de, Bolşevizmin ve onun lideri Lenin'in, Spartakistler ve onların liderleri Liebknecht'in, Lüxcmburg'un ilkeliliğine, kararlılığına ve cesaretine sahip olmak gerekiyor.

Revizyonist yozlaşmanın lideri SBKP'ye karşı durmadan TKP-TİP'c Euro-komünistleşmeye karşı duramazsınız. Oportünizmin yapmaksızın, eklektizme düşmeksizin bu olanaksızdır. Haydar Kutlu bağıra çağıra ilan ediyor:

"80 darbesinden sonra geçmişimizi ve eksikliklerimizi ciddiyetle

değerlendirmeye başladık. Dünyaya değişik bir çerçeveden bakmak gerekiyordu. ... kendimizi yenileme sürecine girdik. Bu süreç içinde SBKP 27. Kongresi ve daha sonra girilen yenilenme politikası bize her şeyden önce yaptığımız şey konusunda cesaret verdi. Kalıplara bağlı kalmamakla doğru bir şey yaptığımızı gösterdi. Ayrıca dünya koşulları, yeni koşullar ve buradan çıkacak analiz konusunda, teorik olarak, metod olarak esin kaynağı oldu 27. Kogre.” (Brüksel Basın Toplantısı)

TKP-TİP literatürüne giren “katı şema ve formüller”, “alışılmış ama eskimiş fikirler”, “dar sınıf bakış açısı” vb. bütün bunlar SBKP’den, Gorbaçovlardan alınmıştır.

*

Tarihin ve kapitalist toplumun materyalist tahlilinden çıkarılmış ve pratik deney tarafından her seferinde doğrulanmış marksist teorinin kaba inkarı politikada kendini en bayağı şekilde üretiyor: Kapitalist düzene, burjuva siyasal sisteme adapte olma, burjuvazi önünde utanç verici diz çöküş ve yakarış, burjuva siyasal güçlerin eklentisi haline geliş.

TKP Merkez Komitesi organı *Atılım*, TKP’nin seçimlerdeki tutumunu manşetten şu başlıklarla duyuruyor: “Türkiye daha büyük bir istikrarsızlığın eşiğinde.” “Ya seçim ittifakı ya bunalım!..” (*Atılım*, 1 Ekim 1987, sayı: 209) TKP, demokrasi güçleri olarak tanımladığı muhalefetteki burjuva partilere sesleniyor. Ve bütün ülkelerin burjuvazisinin sınıf savaşına karşı “huzur, istikrar, barış” bayrağının yeni taşıyıcısı olarak ve bir komünist (!) partisi olarak, bunalımı ve istikrarsızlığı önlemeye davet ediyor.

TKP uzun bir süredir burjuvazinin ANAP dışındaki siyasi temsilcilerinin “kollektif bilinci”ni temsil rolüne soyunmuş bulunuyor. Şüphesiz görevlendirildiğinden değil, gönüllü, buna dair taşıdığı derin inanç nedeniyle kendiliğinden üstlenmiş bulunuyor. Onlara, kuşkusuz dilekleriyle birlikte, her meselede taktik veriyor, en makul yolu göstermeye çalışıyor. Ama ne yazık, elinde bir yaptırım gücü olmadığından ve bu siyasal güçler bir türlü “kollektif bilinç”e erişemeyip, kesimsel ve bencil çıkarlarını öne çıkardıklarından ya da kendisine

kulak asmadıklarından, TKP'ye sadece üzüntülerini bildirmek kalıyor.

TKP'ye göre, ANAP'ın anti-demokratik seçim yasasını engellemek ve planlarını bozmak için "seçimlerin boykotu doğru tutum olurdu." Ama ne yazık ki, evet "ne yazık ki, başta DYP tarafından şöyle bir ortaya atılmış olan seçim kanununun ve seçimlerin boykot edilmesi eğilimi hemen gündemden kalktı." (agy., s.1, 20) (Ah şu kararsızlık!) Ve "Türkiye Komünist Partisi seçim kanununun karşısında muhalefetin birleşerek erken seçimi boykot etme doğru tutumunda birleşememiş olmasını ve bugüne kadar bir seçim ittifakının kurulamamış olmasını üzüntüyle karşılıyor. (Aynen böyle!) Seçim ittifakının kurulması, boykot yolunun tutulmamış olmasının yarattığı olumsuz sonuçları bir ölçüde giderebilecek ve gelecek için sağlam bir umut (ne "umut"!)" yaratabilecektir. Biz, eğer muhalefet partileri işlevli bir seçim ittifakında birleşebilirler ve 12 Eylül Anayasasını değiştirme ve demokratik bir seçim yasası ile seçimleri yenileme ortak hedeflerinde birleşebilirlerse tüm gücümüzle bu ittifakı destekleyebileceğiz." (agy.)

Az sonra göreceğiz, "eğer"le ifade edilmek istenen bir "şart" değil, sadece bir "dilek", "rica", aşağılık bir "yakarış"tır.

Şüphesiz TKP'nin dilekleri dilek, yakarışları yakarış olarak kalacaktır. Ve o bunları sadece bir dilek olarak öne sürmektedir. Zira Demirellerin, Erbakanların, Ecevitlerin, İnönülerin en azından şimdilik TKP'nin dileklerine aldıkları falan yok. O da bunu biliyor. Ama olsun, dilekler dilek olarak kalsa bile, destek kesindir. Ve TKP, bu konuda burjuva muhalefet partileri arasında, örneğin diğer bazı liberal sol çevrelerin burjuva muhalefet partilerinin tümüne destek vermekle beraber, solun oylarının SHP'de toplanmasını tercih etmeleri türünden bir ayırım ya da öncelik sıralaması yapma yanlısı bile değildir. Zira o adil ve "güvenilir bir bağlaşıklık"tır. Ve "Türkiye Komünist Partisi bu tutumun bir kanıtı ve sonucu olarak kendisine kulak veren seçmenleri her seçim bölgesinde en şanslı ve gerçekten tutarlı demokrat adaylara sahip partilere oy vermeye çağırmaktadır." (agy.)

İşçi sınıfı politikası, komünist parti dediğin böyle olur işte!

TKP işçi sınıfı içinde burjuvazinin "Truva Atı"dır. İşçi sınıfını sermaye partilerine ve sermaye düzenine bağlamanın partisidir. Önceleri bu Ecevitlerle sınırlıydı. İşçi sınıfını onlara bağladı. DİSK'i

sosyal-demokratlaştırdı. Şimdi bunu Demirellere, Erbakanlara kadar genişletiyor. Bütün değerleri ve devrimci bilinci tahrip ediyor. İşçileri sadece sermayenin sosyal-demokrat hizmetkarlarına değil, Amerikancı, holdingci Demirellere, müslüman fanatiklere, Humeyni ya da Suudi taslakları Erbakanlara destek vermeye, her seçim bölgesinde en şanslı hangileriye onlara oy vermeye çağırıyor.

TKP'nin de içinde yer aldığı Sol Birlik partileri (TİP, TSİP, TKEP, TKSP) seçimlerde benzer bir tutum takınıyorlar. Buna ilişkin bildiri Atılım'ın aynı sayısında yer alıyor. Tutumun özünü açıklayan bölümün aktarılmasını TKP'ye bırakalım: "*Sol Birlik bildirisinde MÇP dışındaki tüm muhalefet partilerinin '1982 Anayasasına Hayır, Demokratik Bir Anayasa, Demokratik Bir Seçim Kanunu' talebi çerçevesinde birleşerek, seçimlerde ortak bir tutum almalıdırlar' dileğinde bulunmaktadır.*" (agy.) TKP tarafından eklenmiş bu "dilekte bulunmak" ifadesi tamı tamına yerine oturuyor. Gerçekten de Sol Birlik, MÇP dışındaki muhalefet partilerine ortak tutum almayı tavsiye edip, içinde Kürt halkının haklı istemlerinin dikkate alınması da bulunan dileklerini sıraladıktan sonra, "*bu istemleri dile getiren parti ve adaylara oy verilmesi çağrısında bulunmaktadır.*" (agy.)

Bir an için bu platformun mantığının çerçevesinde düşünelim. Ve işçilerin bir takım anayasal reformlar için burjuva partileri desteklemeye çağrılabilceğini, bu tutumun ilkesel bakımdan kabul edilebileceğini varsayalım. Bu durumda bile bu taktiğin iler tutar yanı yoktur. Ortada bir seçim bloku, önceden yapılmış bir anlaşma mı vardır? Ya da burjuva muhalefet partilerinin Sol Birlik'in istemlerini karşılayan kamuoyu önünde yapılmış yazılı beyanları mı vardır? Hayır, hayır! Hiçbiri. **Sadece dilekler ve koşulsuz destek.** Hepsi bu! Kaldı ki, demokrasi ve reform vaatleri her zaman burjuva partilerin yığınları aldatmada ana temaları değil midir? Komünistlerin, işçilerin partisinin görevi bu vaatleri gerçek diye sunmak veya böylesunulmasına yardım etmek yerine, bu aldatmacaları sürekli ve sistemli açığa çıkarmak değil midir? Ama hayır, TKP ve onun kuyruğundaki diğer Sol Birlik partilerinin, bütün revizyonistlerimizin - liberal solcularımızın burjuva-zimize, hem de Bizans-Osmanlı entrikacılığını ve kalleşliğini miras olarak devralmış ve bütün benliğine ve ruhuna sindirmiş burjuvazimize güvenleri tamdır. Daha doğrusu güvenmek istiyor, ona da kendileri

hakkında güven aşlamak istiyorlar. Bakın bunu TKP nasıl ifade ediyor: *“Öte yandan seçim ittifakını gerçekleştiren partilerin kamuoyuna, üzerinde fikir birliğine vardıkları ortak hedefleri duyurmaları seçim ittifakına duyulan güveni artıracak, pekiştirecek, bu ittifakın sağlam bir perspektifi olduğunun kanıtı olacaktır. Aralarında partimizin de bulunduğu Sol Birlik partileri seçime ilişkin bildirimlerinde bu gerçeği vurguladılar.”* (agy.) Yani söylenmek istenen şu: Bakın biz size açık bono veriyoruz, siz de örneğin bir bildiriyle bizim anayasal dileklerimizi de dikkate alan bir platformu kamuoyuna duyurursanız, hem bu güvene layık olduğunuzu kanıtlar ve üstelik bunu artırıp pekiştirmiş olursunuz, hem de size açık bono verdiğimiz için bizi kınayacak, bedelsiz uşaklıkla suçlayacak “dar sınıf bakış açısı”na sahip düşmanlarımızın saldırılarından biraz olsun korumuş olursunuz.

Buraya kadar sorunu bu partilerin platformunun mantığı içinde ele aldık. Bu partiler işçi sınıfı, Marksizm, komünizm adına konuşuyorlar. Oysa Marksizm ve gerçek işçi partilerinin tarihi tecrübesi bize parlamento, seçimler vb. temsili kurumların işçi partisi için, işçi sınıfının, veya onu temsilen, bağımsız sınıf tutumunu dile getirmenin, diğer burjuva, küçük-burjuva partilerle olan farkını ortaya koymanın, işçi sınıfını bu partilerin ideolojik-siyasi etkisinden kurtarmanın, bu partilerin aldatmacalarını ve sistemin tabiatını açığa çıkarmanın, yani kısaca, yığınların politik bilincini geliştirmenin, örgütlemenin ve devrime doğru ilerletmenin araçları olması gerektiğini öğretiyor.

Marks ve Engels sorunu böyle ele almışlardı. Örneğin 1848 Devriminin yenilgisinden sonra yeni bir devrimci dalgaın geleceğini ümit ettikleri 1850’de proletaryanın, feodalizmi ve mutlakiyeti devirecek olan bir devrimin başını çekecek demokratik küçük-burjuvazi ile birlikte savaşırken bağımsızlığını korumasını, bağımsız hareketini geliştirmesini önemle vurguluyor ve devrimin başarısı halinde oluşacak bir temsili meclise ilişkin Komünist Birlik’in tutumunu şöyle saptıyorlardı:

“Burjuva demokrat adaylar yanında, her yerde işçi adaylar da gösterilmelidir... Bunların seçilme şanslarının hiç bulunmadığı yerlerde bile, işçiler, bağımsızlıklarını korumak, güçlerini ölçmek ve kamuoyunun önüne kendi devrimci tutumlarını ve kendi parti görüşlerini koymak için, kendi adaylarını göstermelidirler. Bu konuda

demokratların, örneğin böyle yapmakla demokratik partiyi böldükleri ve gericilere kazanma olanağı sağladıkları yolundaki savlarla kendilerini ayartmalarına fırsat vermemelidirler. Bu türden sözlerin nihai amacı proletaryayı aldatmaktır. Proleter partinin böyle bir bağımsız eylemle kaçınılmaz olarak göstereceği ilerleme, temsili-kurum içerisinde bir kaç gericinin varlığının doğurabileceği sakıncadan çok daha önemlidir.” (Seçme Yapıtlar-I, s.221-222, Sol Yayınları) Bunlar, bir devrim durumu gözönüne alınarak yazılmıştır. Üstelik söz konusu olan ve proletaryanın gericilerin kazanması pahasına olsa dahi desteklemekten kaçınması istenen güç, devrimci-demokrat küçük-burjuvazidir. TKP ve Sol Birlik’in destek verdikleri ise, tümü de yürürlükteki sermaye düzenini savunan DYP, RP, SHP, DSP gibi gerici burjuva partilerdir. Düşman güç olarak saptadıkları da, yarın yukardaki burjuva partilerden birinin ya da bunların bir kaçının koalisyonunun yerine geçebileceği ANAP’tır. Marksizm adına, devrimci taktik adına bu bayağılık utanç verici.

Lenin’in, Bolşeviklerin tutumu da aynıdır. Bilindiği gibi Kadetler (Anayasal Demokratik Parti) Rus liberal burjuvazisinin partisiydi ve Rusya’da anayasal bir monarşi istiyordu. Kadetler çarlığın iç ve dış politikasını bütün ana noktalarda destekliyor, ancak iktidar için çaba harcıyorlardı. Ama Lenin, liberallerle ittifaka karşıydı ve bir Bolşevigin oy sandığına bir Kadet’in ismini taşıyan oy pusulasını atmasını iğrenç buluyordu. 1906 Duma seçimlerinde Lenin, kitleleri Kara-Yüzler tehlikesi ile korkutup desteğini almaya çalışan Kadetleri şöyle cevaplıyordu: “*İşçilerin partisi Kara-Yüzler tehlikesi şeytanı ile dar kafaluları korkutma beylik metodunu aşmalıdır... İşçilerin partisi kitlelere: Sadece kendi sosyalist bilincinize ve sosyalist örgütünüze güvenin, demektir. Mücadelede öncelliği ve liderlik hakkını burjuvaziye teslim etmek, özgürlük davasını kandırıcı sözlerle, moda-ya uygun cicili yaftaların bayağı parlaklıkları uğruna satmakla aynı şeydir. Duma’daki hiçbir Kara-Yüz tehlikesi, liberal burjuvaziyi, onun sloganlarını, adaylarını ve onun politikasını körü körüne takip eden kitlelerin zihinlerindeki çürüme kadar zararlı olamaz.” (Kitle İçinde Parti Çalışması, s.54, Ser Yayınları)*

Ve dahası, Kadetlerle blok oluşturma yanlılarını (Trudovikler, Halkçı Sosyalistler, Sosyalist Devrimciler) şiddetle yarıyordu:

“Kadetlerle birlikte olan blokların savunucuları, sadece proletaryaya ve bütün özgürlük davasına zarar vermemektedir. Onlar şehir ve kır yoksulları arasındaki politik bilincin gelişmesine de zararlı olmaktadır.” (agy., s.54)

“Bağımsız bir işçi sınıfı politik partisi yaratmaya yardım etmek, işçilerin partisinin büyük tarihi görevidir. Kadetlerle bloklar kurma taraftarı olanlar bunun yerine getirilmesine engel olmaktadır.

“ İşçilerin partisinin karşı karşıya olduğu bir diğer ödev de, perişan, sefil ve mahvolmaya mahkum şehir küçük-burjuvazisi kitlelerini ve köylülüğü liberal burjuvazinin önyargularının ve fikirlerinin etkisinden kurtarmaktır. Bu ödevin yerine getirilmesi de yine, Kadetlerle bloklar kurmayı savunanlar tarafından engellenmektedir.” (agy. s.56)

Çarlığın mutlak egemenliğinin hüküm sürdüğü otokratik Rusya koşullarında Lenin'in ve Bolşeviklerin anayasal monarşi isteyen Rus liberal burjuvazisine karşı tutumu buydu.

Revizyonist partilerin tutumunu “iğrenç” kelimesi bile karşılamıyor.

Denilebilirki, işçilerin kendi adayları yoksa ya da komünistler aday gösterilebilecek durumda değillerse, başka ne yapılabilir? Bu sorunun yanıtı *Ekim*'in ilk sayısındaki *“Seçimler, Parlamento ve Bağımsız Sınıf Tutumu”** başlıklı yazıda verilmişti. Bu gerekçe de, işçileri burjuva partileri desteklemeye çağırmanın kanıtı olamaz. Eğer komünistler pratikte bağımsız yürütebilecek durumda değillerse, hiç de her somut sorunda politika belirlemek zorunda değillerdir. Ya da bunu sadece pedagojik amaçlarla yapabilirler. Ki bu da, sınıfı olabildiği kadarıyla burjuva partilerden koparmaya yönelik olabilir. Örneğin, işçileri boş oy, geçersiz oy kullanmaya çağırarak. Bu hiç de atıl bir tutum değildir. Revizyonistlerin mantığı her şeyi tepetaklak ediyor. Burjuva alternatiflerden, ehven-i-şerden ötesini görmüyor, görmek istemiyor. Ehven-i şeri, burjuva partilerin kuyruğu olmayı politika yapmak, politikada somutluk olarak sunuyorlar. Neden burjuva partilere oy vermek somut, aktif bir politika oluyor da, oy vermemek, geçersiz oy kullanmak atalet oluyor. Tersine, işçinin sandık başına gidip, işçilerin adayları yok, sadece burjuvazinin adayları var; sınıf düşmanlarına oy veremem, o

* Bkz. elinizdeki kitap, s.197)

halde boş oy kullanmalıyım şeklindeki tutumu, burjuvaziden kesin bir kopuşu, bağımsız sınıf tutumunu anlatır ki, bu, muazzam bir ilerlemeyi ifade eder. Bağımsız sınıf hareketini, işçinin politik bilincini geliştirmede bir ilk adım olarak bundan daha somut, daha devrimci bir tutum olabilir mi?

Ama revizyonistlerin bağımsız sınıf hareketi diye bir kaygıları yoktur. Örneğin, alternatif bir tutum olarak İstanbul, Ankara ve Diyarbakır'da işçiler adına çok sınırlı sayıda da olsa bağımsız adaylar gösterildi. Ancak revizyonistler-liberal sol buna karşı derhal ve kesin olumsuz tutum aldılar. Kimine göre bu tutum demokrasi güçlerini, yani DYP'den DSP'ye tüm burjuva muhalefet cephesini bölmekti. Kimine göre bu, sol oyları, yani sosyal-demokrat cepheyi bölmekti. Dolayısıyla ANAP'a hizmetti. Ya da sol hazırlıksızdı, cılız sonuçlarla onun yaygın ve güçlü potansiyeli gölgelenmemeliydi, dolayısıyla, solu temsilen oylar SHP'de toplanmalıydı. "... seçim sonuçları yorumlanırken, solun gücü bu aşamada SHP oylarının yüzdesiyle değerlendirilecektir. Sol güçler benimsese de benimsemese de, nesnel olarak yığınların gözünde durum budur." (Gün, Ekim 1987, sayı: 32, bkz. Seçim yazıları)

Hayır, bu bir "nesnellik" değil, yanılısamadır. Daha doğrusu revizyonistler-liberal sol bakımından "nesnellik"tir, ama sosyalistler bakımından değil. Zira onlar her zaman burjuvazinin şu veya bu fraksiyonunun, sosyal demokrasinin bir eklentisi olmuşlardır. Bu "nesnellik"i bozmak, bu yanılısamayı gidermek, sosyal demokrasiyle araya kesin bir sınır çizmek gerekiyor. Devrimci solla burjuva sol arasına kalın bir çizgi çekmek gerekiyor. Güçler ne kadar cılız olursa olsun pratik siyasette bu ilk adım atılmaksızın bağımsız ve sosyalist bir işçi hareketi nasıl yaratılabilir? Sosyalizmin temsilciliğini sermayenin sosyal-demokrat yedeklerine havale etmek, utanç verici bir tutum, varolduğu kadarıyla işçilerde devrimci, sosyalist bilinci tahrip etmek, işçilerin davasına ihanet değil midir?

Revizyonist-liberal solun tümünün gerekçesi aynı ve ortaktır.

Sosyalist Parti Girişim Komitesi: "... yurttaşlarımızı ANAP'a oy vermemeğe çağırıyoruz."

"Bağımsız adaylara verilen oylar gizli boykot anlamına gelecek ve bu da ANAP'ın işine yarayacaktır. Bu nedenle bağımsız sosyalist adayları destekleyen bir çağrıda bulunmayı düşünmüyoruz." (Yeni

Gündem, Ekim 1987, sayı:83)

Alınteri: "Seçimlerde tavrımızı 'ANAP'a oy yok'diye belirledik. ANAP'm mutlaka alaşağı edilmesi gerek. Anti-demokratik seçim yasasını da dikkate aldığımızda, güçlerin mutlaka bir noktada toplanmasının zorunlu olduğu görülmektedir. İyi niyetli de olsa, buna engel olacak hiçbir tavrı benimsemiyoruz." (Bağımsız adaylar kastediliyor-AA,agy.)

Görüş: "Bu seçimlerde SHP'yi destekliyoruz. Bunun nedeni de demokrasi güçlerinin birlikteliğinin her zamandan daha çok önem taşımasıdır. DSP'ye verilecek oyların sonuçta Özal'a yarayacağı, bağımsız sosyalist adayların da Türkiye solunu bütünüyle temsil etmediklerini düşünüyoruz." (agy.)

M.Ali Aybar: "Bağımsız sosyalist adaylar çıkması sosyalizmi tanıtmak ve propaganda yapmak açısından olumlu görülebilir. Ancak sınırlı bir girişimdir. Önümüzdeki seçimlerin esas meselesi, bence, Özal hükümetini iktidardan düşürmektir. Bunun için tüm muhalefet partileri seçimi boykot etmelidir. Bu yapılmazsa, muhalefet partilerinin Özal'ı düşürmek için her seçim bölgesinde işbirliği yapmaları tavsiye olunur." (agy.)

"Demokrasi güçlerinin birliği", "Solun oylarının bölünmemesi" gerekçelerine değinildi. Aydınlikçuların "gizli boykot" suçlaması ise üzerinde durulması gereksiz bayağı bir demagojidir. Geriye "Kara-Yüzler tehlikesi" ya da '80 öncesi olduğu gibi "MC tehlikesi"ni anıştıran "ANAP tehlikesi" kalıyor. Bir "ANAP tehlikesi"dir tutturulmuş gidiyor. "ANAP'a, Özal'a yarar" deniyor. Biz de mantığı tersine çeviriyoruz: "DYP'ye Demirel'e yarar, SHP'ye İnönü'ye yarar." Sınıf bilinçli işçi hiç de bunlardan birini, ehven-i şeri tercih etmek zorunda değildir. Eğer Marksizm ve işçi sınıfı adına konuşuyorsak, partilere karşı tutumumuzu sadece ve sadece, bu partilerin yürürlükteki sermaye düzeni ve işçi sınıfı karşısındaki konumları bakımından saptayabiliriz. Yürürlükteki sermaye düzeni ve işçi sınıfı karşısındaki temel tutumları bakımından bir DYP'nin, bir RP'nin, hatta SHP ve DSP'nin arasındaki fark nedir? Burjuvazinin tüm kesimleri ve onların siyasal temsilcileri -partileri- kapitalizmin sürmesi gerekliliği ve işçi sınıfı ve devrim karşısında birleşmiyorlar mı? Aynı nesnel koşullarda, aynı sınıf adına önerilen programların ya da çözümlerin farklılığı, sadece

yürürlükteki işçi sınıfına karşı sistemin nasıl sürdürülmesi gerektiği konusundaki farklılıklardan ibaret değil midir? Kaldı ki, Türkiye'nin bugünkü iktisadi-toplumsal ve siyasi koşulları bu görece farklılıkları da azaltıyor, siliyor. Tümü de aynı iktisadi programı uygulamak zorundalar. Daha yumuşak ve daha sert ama aynı siyasi sistemi sürdürmek zorundalar. ANAP giderse ne olacak? Biri ya da birileri onun yerini alacak. Sistem tıkanıp yeni bir darbe gündeme gelmezse eğer, bu her zaman böyle değil midir? Bugün Özal yarın Demirel veya İnönü'dür. Ama işçi sınıfı ve emekçiler bakımından, hayal kırıklıkları ve ümitsizlik dışında, temel hiçbir sorunda değişiklik olmaz. Burjuva partiler işçileri ve emekçileri serseme çeviriyorlar. Revizyonist-liberal solcularda buna yardım ediyorlar. Dün MC, Demirel "esas tehlike"ydi. Bugün ANAP ve Özal, yarın yine Demirel olabilir. Ya da revizyonistlerin besledikleri umutlar bir boşa çıktığında, hayal kırıklıklarını ifade edecekleri, ricalarda bulunacakları, sitem edecekleri, ama şüphesiz yine de desteklerini esirgemeyecekleri sermaye düzeninin sosyal-demokrat hizmetkarları İnönüler, Ecevitler.

Ve atların yarışına dayanan bu sistem sürdükçe, atların her değişmesinde ya da sistem tıkanıkça gelebilecek her yeni darbeye revizyonistler politika değiştirecek, yeni "tehlike"ler, yeni "baş düşman"lar tespit edilecek ve bir kısır döngü halinde bu sürüp giderken, sistem kendi mantığı içinde yürümeye devam edecek. Ve geride işçiler ve emekçilerde hayal kırıklıkları, bilinç çürümesi, çaresizlik kalacak. İşçi sınıfı bu sersemletici, kurtuluş yolunu saptıran oyunun bilincine erip, bütün burjuva ve küçük-burjuva partilerden tam ve kesin olarak kopana, sınıf bilincine erene, kendi bağımsız partisini oluşturup, sistemin tümüne karşı kendi bağımsız eylemini sürdürme yeteneğine sahip olana kadar revizyonist-liberal sol çevreler politikalarıyla işte tam da bunu, bu hayati ve acil görevin yerine getirilmesi işini torpilliyorlar.

*

Burjuva partilerin kuyruğuna takılış revizyonist-liberal solun programlarının ya da siyasi platformlarının doğrudan mantıki sonucudur. 12 Eylül sonrası tümü de programlarının ya da siyasi

platformlarının düzeyini indirdi, sosyal-demokratların hatta Demirel'in programına yaklaştırdılar. Devrim gündemden çıkarıldı ya da bu söz, bir reformlar demetine anayasal düzenlemeler derekesine düşürüldü. Sosyalizm, marksist içeriğinden yoksun bir tür burjuva sosyalizmine dönüştürülerek uzak bir geleceğe ertelendi. Burjuva demokrasisi biricik program olarak benimsendi. İlegalite, illegal parti yani ihtilal partisi afaroz edildi; burjuva demokrasisi kutsanarak ona saygı, onun yasallığına ve çizdiği çerçeveye saygı telkin edilir oldu.

Bu da, kaçınılmaz olarak, sadece sosyal-demokrasıyla değil, gerici sermaye partileriyle (DYP gibi), komünizmin ve işçi sınıfının fanatik düşmanlarıyla (RP, İslam radikalleri gibi) ortak noktalar aramaya, onları liberal sosyalistlerimizle geçinebilecekleri bir demokrasi için ikna çabalarına, onlara yaltaklanmaya, onlar hakkında hayaller yaymaya, sahip olmadıkları nitelikleri atfetmeye yolaçtı. Demirellerin demokratlığına dair tartışmalar, bizzat Demirellerin kendilerinin söz ve eylemleriyle bunu sık sık tekzip etmelerine rağmen, ortalığı kapladı, vb.

TKP'den, Aydınlıkçılara kadar bu hep böyle.

Aydınlıkçıların sözcüsü *Saçak* dergisi, "tek çözüm" olarak parlamentoyu savunan kuvvetlerin "milli uzlaşması"nı öneriyor.

Murat Belge, toplumsal sınıfların uzlaşmasına dayanan bir "ulusal konsensus" öneriyor.

Ahmet Kaçmaz, sadece SHP'yle sınırlı olmakla birlikte, "demokrasi bloku"ndan söz ediyor.

TKP, "tüm iktidarın demokratik koşullarda oluşacak bir parlamentoda olduğu", "Barış ve Ulusal Demokrasi Programı", aynı programı, TKP-TİP yani müstakbel TBKP, "Barış ve Demokratik Yenilenme Programı" adıyla öneriyor.

Burjuvaziyle işbirliği yolunda en ikircimsiz ilerleyen TKP'dir.

Şöyle başladı:

"... Biz burjuvazinin değişik kanatlarının bugün bir demokrasi müştereksi ortaya koymuş olmalarına büyük değer veriyoruz. Bunu hiç ikircimlenmeksizin destekliyoruz. Bu gelişmenin ülke tarihinde yeni bir gelişme, olgu olarak çok yönlü irdelenmesi gerekliliğini ileri sürüyoruz..."

"Günümüzde iki ayrı demokrasi programı oluşmuştur. Birincisi

*burjuva muhalefet partilerinin birleştiği demokrasi asgari müşterekti-
dir...*

*"Diğeri Sol Birlik'in öne sürdüğü daha kapsamlı ve tutarlı demok-
rasi platformudur. Bunun istemleri, hedefleri biliniyor. Sol Birlik'in
platformu birinci platformla ortak noktalara sahiptir.*

*"Bu iki gelişme, asla küçümsenmemesi üzerinden atlanmaması ge-
reken yakın tarihimizin iki önemli olgusudur. Burjuva muhalefetin ho-
mojen olmadığını, çelişkiler taşıdığını, geriye dönüşler yapabileceğini
biliyoruz. Bunu önlemek ve iki platformu birbirine yaklaştırmak görevi
sol güçlere ve öteki tutarlı demokratlara düşüyor..."*

*"Şimdi görev bu iki platformu, ortak noktaları genişleterek,
artırarak yaklaştırmak, solun demokrasi hareketindeki etkinliğini
artırmaktır." (TKP MK 4.Plenumu)*

TKP, bu görevi yerine getirdi, ama "Barış ve Ulusal Demokrasi
Programı"yla kendi platformunu burjuva muhalefetin platformuna
daha da yaklaştırmak.

TKP'ye göre, 12 Eylül darbesiyle iktidarın sınıf tabiatı değişmiştir.
"12 Eylül ile iktidarı emperyalizmin işbirlikçisi, ulus düşmanı güçler"
ele geçirmiştir. Yani daha önce emperyalizmin işbirlikçisi olmayan
ulusal güçler iktidardaydı! Ve şimdi *"Bütün ulusal güçler... ulusal
kurtuluşçu topyekün bir seferberlik içine girmelidirler."* (Barış ve
Ulusal Demokrasi Programı, s.12)

*"Yapılması gereken ilk iş 12 Eylül rejimine son vermek ve demok-
ratik bir rejim kurmaktır. 12 Eylül rejimine son verebilmek için, Evren-
Özal yönetimini iktidardan uzaklaştırmak, demokratik bir rejim kura-
bilmek için de ulusal ve demokratik bir iktidarı işbaşına getirmek
zorunludur." (agy.)*

Kimdir bu iktidarın sınıfsal güçleri? Bunlar işçilerden ulusal sana-
yicilere -bunlarla kastedilen büyük sanayi burjuvazisidir, orta katman-
lar değil, onlar ayrıca sayılıyor-, sendikalardan ziraat, sanayi ve ticaret
odaları mensuplarına kadar uzanıyor. (Barış ve Ulusal Demokrasi
Programı, s.9)

Kimdir bu iktidarın siyasal güçleri?

"TKP, yasadışı tutulan öteki sol güçler, SHP, DSP, RP, DYP"
(agy., s.12, s.30)

Nasıl bir demokrasi ve bu nasıl kurulacaktır?

"Eğer bir kazaya uğramazsa önde genel seçimler duruyor. Seçimler de demokrasi güçlerinin işbirliği için bir platform... olacaktır.

"Bugünden ve seçim ortamında demokratik işbirlikleri oluşturulması başarılırsa, demokratik bir parlamento oluşabilir. Bu işbirliği yığınların istemlerine ne ölçüde açık olursa, yeni parlamento ve yeni hükümet o ölçüde demokratik olacaktır.

"Seçilecek parlamento, yeni demokratik bir anayasa, demokratik bir seçim yasası, sınırsız genel af görevlerini yüklenmeli demokratik hak ve özgürlükleri eksiksiz sağlamalı ve uzak olmayan bir zamanda demokratik seçimleri öngörmelidir.

"TKP, birleşik yığınsal demokratik harekete dayanacak ulusal, demokratik hükümetin ulusal demokrasiyi yaşama geçirmesi için mücadele edecektir. Ulusal demokratik hükümete katılacak güçler arasında, işçi sınıfının ağırlığı ve etkisi, öncülük derecesi, TKP'nin ve birleşik sol güçlerin o andaki güçlülüğü ölçüsünde ulusal demokrasi eksiksiz kurulabilecektir." (TKP'nin Ulusal Demokrasi Alternatifi, s.11)

Yani TKP'ye göre şu önümüzdeki seçimlerde ANAP kaybederse, SHP, DSP, RP ve DYP'nin çoğunluğu oluşturduğu demokratik bir parlamento oluşacaktır. Oluşacak parlamento, yeni demokratik bir anayasa, demokratik bir seçim yasası ve demokratik hak ve özgürlükleri eksiksiz sağlama görevini yüklenip yerine getirdikten sonra, TKP ve birleşik solun da katılacağı yeni demokratik seçimler yapılacak ve şüphesiz, SHP, DSP, DYP, RP, TKP ve diğer sol parlamentoda çoğunluğu sağlayacak böylece ulusal demokrasi kurulacaktır! Eğer TKP ve birleşik sol da kurulacak yeni ulusal ve demokratik hükümete katılırsa, o zaman ulusal demokrasi eksiksiz kurulmuş olacaktır! Sonra, Türkiye'yi yeniden "gelişme ve kalkınma", "modernleşme" yoluna sokacak ekonomik ve sosyal tedbirler uygulamaya koyulacak, bu da "15-20 yıllık bir süre içinde" tamamlanabilecektir. (TKP'nin Ekonomik ve Sosyal Politika Alternatifi, s.36) Böylece iki aşamalı anti-emperyalist demokratik halk devriminin birinci aşaması tamamlanacak, sonra TKP'nin öncülüğü pekiştiği ölçüde ikinci aşamaya geçilecek, sonra sosyalizm...

Üstelik, "TKP'nin birlik ve mücadele politikası konjonktürel, geçici bir politika, bir taktik değildir. TKP'nin birlik ve mücadele politikası

ülkemin temel sorunlarının çözümünde taraf olma, güvenilir bir bağlaşıklık olma politikasıdır." (Barış ve Ulusal Demokrasi Programı, s.13)

TKP'nin işçi sınıfına program, devrimci politika olarak sunduğu şey işte budur!

TKP'nin program olarak sunduğu bu ince düşünülmüş ayrıntılı toplumsal projenin uygulanabilirliği bakımından akıl dışılığı hakkında konuşmak yersiz olur. Söz konusu bağlaşıkların, yani SHP, DSP, RP ve DYP'nin henüz buna benzer projeleri yok. TKP; burada da yine sadece diliyor ve dileklerinden program oluşturmuş oluyor.

Ancak burjuva partiler, anayasal ve parlamenter sisteme saygılı TKP'li bir demokrasi programına sahip değillerse, bu her şeyden önce Türkiye kapitalizminin imkanlarının sınırlılığında, burjuvazinin iktisadi gücünün zayıflığındandır. Yanısıra, bir dizi hassas siyasal sorunlara -Kürt sorunu gibi- sahip oluşundandır. Türkiye kapitalizmi işçi sınıfına, komünizme kapalı bir parlamenter çerçeveyi dahi kaldıramıyor. Son otuz yılın tarihi, peşpeşe gelen askeri darbeler bunu anlatıyor. Olabildiği kadarıyla burjuva demokratik çerçeve, örneğin 1960 ve 1974 sonrası, şarta bağlıdır; sistem tehlikeye girdiğinde ortadan kaldırılmaktadır. Kaldı ki burjuva demokrasisi, olabildiği kadarıyla, sadece geri ülkelerde değil, ileri ülkelerde dahi şarta bağlıdır. Tarih bunun kanıtıdır.

Türkiye'de siyasal gerici doğrudan sermaye egemenliğinden, sermaye iktidarından kaynaklanıyor. Bizde siyasal gericiliğin, faşizmin temsilcisi iktidardaki burjuvazidir. Dolayısıyla demokrasi sorunu sermayenin egemenliğini devirme sorununa, yani bir proleter devrimine ve dolayısıyla proleter demokrasisi sorununa bağlanmıştır.

Öte yandan kapitalist bir ülkede, burjuva demokrasisi programı tarihsel ve siyasal bakımdan gerici bir programdır. Demokratik istemleri için, bunların derhal gerçekleşmesi için savaşıma evet, ama burjuva demokrasisini program edinmeye hayır! Sermaye düzeninin ve sermaye iktidarının hüküm sürdüğü bir ülkede burjuva demokrasisi marksist bir işçi partisinin programı olamaz.

Demokrasi sorununun işçi sınıfı bakımından hayati önemi açıktır. Ve işçi sınıfı ancak demokrasi savaşımı içinde sosyalist devrime hazırlanabilir. Ama burjuva demokrasisini program edinerek, onu

kendisine stratejik hedef seçerek değil. Eğer Marksizmden söz ediliyorsa, demokrasi savaşımının anlamı komünistler bakımından *“Proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve özelemleri kendi sınıf savaşımında seferber etmesi”* olabilir.

A. Azad
Kasım 1987

KÖTÜ BİR SINAVIN GÖSTERDİKLERİ

(Y. Çözüm, Türkiye Sorunları, Sosyalist İşçi ve 1 Mayıs dergilerinin seçim taktiklerinin eleştirisi)

Siyasal mücadele ve sorunlardaki temel tutumlar bir siyasal parti veya akımın niteliğinin daha kolay anlaşılmasını sağlayan göstergelerdir. Bazen teori ve programda örtük bulunan öz, pratik siyasal sorunlar ele alındığında kendini bütün çıplaklığıyla ortaya koyar. Marksizm ve işçi sınıfı adına konuşan parti ve grupların seçim platformları ya da taktikleri bu bakımdan her biri hakkında fikir edinmemizi sağladı. Her biri, sadece dar anlamda seçimlerdeki tutumlarını değil, bunlarla birlikte, doğal ve kaçınılmaz olarak, bazı temel sorunlardaki tutumlarını da açığa vurdular. Konunun önemi burada.

Ekim, ilk sayısında, “Seçimler, Parlamento ve Bağımsız Sınıf Tutumu” başlıklı yazıda şuna işaret etmişti:

“Bu ülkede, sol, on yıllardır farkında olarak veya olmaksızın ideolojik, siyasal ve pratik tutumuyla, işçi sınıfını, direkt ya da dolaylı, burjuvazinin şu veya bu fraksiyonunun ya da küçük-burjuvazinin

eklentisi haline getirmiştir; bu yüzden de, bütün burjuvaziden ve küçük-burjuvaziden bağımsız bir sınıf hareketi yaratamamıştır. Bugün revizyonistler ve liberal sol aynı rolü sosyalizm adına oynamaya devam ediyorlar. Bu bakımdan bağımsız kimlik sorunu, bunun vurgusu ve ilk adımları, hayati bir önem taşıyor. Bu varolmanın ve ilerlemenin olmazsa olmaz koşuludur.”

Aynı yazıda, “sosyalist hareketin ideolojik-siyasi bağımsızlığını sağlamanın ve bağımsız sosyalist bir işçi hareketi yaratmanın çabalarımızın eksen ve biricik amacı olduğu bir dönemde, seçimler, bu bağımsız kimliğin ve tutumun vurgusunu yapmanın bir vesilesi olması bakımından önem taşıyor”, deniyordu.

Burjuva partileri desteklemeye ya da işçileri bu partileri desteklemekten alıkoymak için açık ve doğrudan çağrı yapmaktan geri durarak desteklemeye -bu tavır ya da “tavırsızlık” da dolaylı desteği ifade eder- son vermek, işçilerin temsilcileri yoksa boş oy kullanmak şeklindeki doğru tutum, geniş kesimlere ulaştırılmasa dahi, ulaşabildiği kadarıyla, hiç olmazsa, sınıfın sosyalist ya da sosyalizme yakın ileri kesimlerinin, dahası, bugünkü koşullar altında komünistlerin de, siyasal eğitimi bakımından önemi vardı ve bağımsız kimlik kazanmanın bir adımını ifade ediyordu.

“Ulusal demokrasi”, “demokratik yenilenme”, “milli uzlaşma”, “ulusal konsensus”, “demokrasi bloku” vb. isimler altında burjuva demokrasisini kendine program/amaç edinmiş revizyonist-liberal sol burjuvaziye bağımlı olduğunun yeni bir örneğini verdi; seçimlerde ona çalıştı. Bunların tutumlarını Ekim’in 2. sayısında ele almıştık.

Ancak, burjuvaziye el uzatmanın örnekleri, şu veya bu şekilde, küçük-burjuva sosyalizminin temsilcisi gruplarda ya da bu akımın ‘80 sonrası, başkalaşmış veya başkalaşma sürecindeki temsilcilerinde de görüldü. Bu yazıda bunu göstermeye çalışacağız.

Örneğin, *Yeni Çözüm. Yeni Çözüm*, Türkiye’de devrimci popülist hareketin, devrimci demokrasinin en militan temsilcilerinden biridir.

Seçimlerin ardından yaptığı değerlendirmede, revizyonistlere ve “yeni reformistler” olarak adlandırdığı bağımsız aday gösteren dergilere verip veriyor; “seçimler konusunda izlenen politika”nın, “devrimci çizgiyle oportünist çizginin net olarak ayrıştığı noktalardan biri” olduğunu yazıyor. (Sayı:9, s.5-6, Ocak 1988) Katılıyoruz. Ancak

bununla birlikte, *Yeni Çözüm*'ün seçimlerde devrimci bir çizgi izlediği konusunda kuşkuluyuz. O halde, *Yeni Çözüm*'ün seçimlerde sunduğu devrimci çizgi neydi, onu görelim.

Yeni Çözüm, seçimlerdeki tutumunu Ekim-Kasım sayısındaki "Parlamento Seçimleri ve Devrimci Tavrı" başlıklı başyazısında açıklamıştı. Yazıda, seçimlere öncekilerde olduğu gibi sadece burjuva partilerin katıldığı, emekçi kesimlerin ise kendilerini temsil eden partileriyle katılma şansına yine sahip olmadıkları belirtildikten sonra, tek tek alternatifler ve tutumlar ele alınıyordu:

"Kendilerine 'sosyalist' diyen kimi ilerici dergilerin seçimlerde kendi adaylarını göstermeleri de bu gerçeği değiştirmeyecektir. Her şeyden önce bir kez, 'sosyalist'(!) diye ileri sürülen bu adaylar, iddia edildiği gibi gerçek birer sosyalist değil, reformist ya da revizyonistlerin adaylarıdır. Bu halleriyle devrimci sol güçler tarafından desteklenmeleri sözkonusu olamaz." (Sayı:8, s.1)

"İktidar partisi ANAP ne kadar düzen partisi ise DYP, SHP ve DSP de o kadar düzen partileridir. Hiçbiri emekten ve emekçiden yana değildir..."

"Emekçiden yana olduğunu her fırsatta dile getiren SHP ile DSP, gerçekte emeğin ve emekçinin karşısındadır. Aksi olsaydı emperyalizmin yeni sömürgesi bir ülkede emperyalizme ve onun tahakkümüne karşı çıkar, NATO'da kalmaktan AT'ye tam üyelikten sözetmezlerdi." (agy.) (İşçiye karşıt bir konumda, burjuva çerçevede kalınarak da, yani anti-kapitalist, sosyalist bir içeriği olmaksızın da, bütün bunlar savunulabilir.)

Şimdi iniş başlıyor:

"Görelî de olsa SHP ve DSP düzen partileri olmalarına rağmen ANAP, DYP vb. partilerden bazı farklı tutumlara sahip oldukları açık. Her şeyden önce bu iki parti bünyesinde az da olsa demokrat, yurtsever ve ilerici adaylar barındırmakta olup hatta (hatta!) bunların bazıları kimi seçim bölgelerinde adaylıklarını bile (bile!) koymuş bulunmaktadır (Aman ne iyi!). O halde bu iki parti desteklenemez mi diye sorulabilir?" (agy.)

Bu soruya cevap olarak, SHP ve DSP'nin düzen partileri oldukları, "sol" olmadıkları, "içlerinde demokrat ya da ilerici unsurların bulunması, SHP ve DSP gibi sosyal-demokrat iddialı partileri ilerici ya da

demokrat yapamayacağı” sözlerinin ardından, “*Yarın, Gün, Alınteri* reformist ve revizyonistler”inin, “SHP’nin desteklenmesi gerektiği doğrultusundaki tiradları”na, “bunun burjuva kuyrukçuluğu olduğunun farkındalar mı bilemiyoruz” şeklindeki “uyarıcı” eleştirisi geliyor.

Sonuç:

“SHP ile DSP gibi burjuva partilerin parti olarak (abç) devrimci sol güçler tarafından desteklenmelerinin sözkonusu dahi edilemeyeceği... Keza mevcut bağımsız sosyalist (!) adayların da... belirtilen nedenlerle desteklenemeyeceği .. Devrimci Sol güçler olarak bu erken genel seçimde kendi bağımsız devrimci adaylarımızı da gösterme durumunda olmadığımızı göre... Bu aşamadaki doğru devrimci tavır; ilericiliğinden, demokrat ve yurtseverliğinden kuşku duyulmayan, özellikle varsa bağımsız adaylar, bu türden adaylar bulunmuyorsa (şimdi hazır olun!) SHP ya da DSP’deki yukarıda belirtilen niteliklere uygun (parti değil) partili adaylar desteklenmelidir. (abç.) Belirtilen adayların bulunmadığı seçim bölgelerinde sandık başına gidilmemeli; bu bölgelerde seçimler ‘boykot’ edilmelidir.” (agy., s.2)

SHP, DSP değil de, “belirtilen niteliklere uygun” SHP ya da DSP’li adaylar desteklenmelidir - *Yeni Çözüm*’ün seçimlerde sunduğu “devrimci sol” taktik işte buydu! Gerçekte, burada sözkonusu olan, sık sık rastlandığı gibi, radikal “sol” biçim ardındaki özün -küçük-burjuva demokratik öz-kendini sağ bir tarzda açığa vurmasıdır. Sosyal-demokrasinin kuyrukçusu revizyonist-liberal sola esip gürleyen *Yeni Çözüm*, seçimlerde, kendisinin de “devrimci sol” bir tarzda sosyal-demokrasinin destekçisi, kuyruğu durumuna düştüğünün farkında mıdır, bilemiyoruz. Şu basit nedenlerden dolayı:

Adayların kişisel düşünce ve eğilimleri ne olursa olsun, oylar partilere ve programlara verilir. “Biz partiyi değil, partili adayları destekliyoruz” kaydı bu gerçeği değiştirmez; ayrıca bu sözler saçmalaktır, zira, “partili adayları destekliyoruz” demek, “partiyi destekliyoruz” sözlerinin yinelenmesinden başka bir şey değildir. Tek tek adaylar, kişisel düşünce ve eğilimlerinden bağımsız olarak- resmi çizgiden farklı düşüncelere de sahip olabilirler, bu önemsizdir- listesinde yer aldıkları partiyi ve onun programını temsil etmiş olurlar, ve verilecek oyların doğuracağı siyasal sonuç da bundan başka bir şey olmaz. Bu, siyasetin basit bir kuralıdır, bilinmesi gerekir. Ancak, *Yeni*

Çözüm'ü buna iten şey, politik saflık, bilgisizlikten çok, nesnel olarak temsil ettiği toplumsal kesim ve onun özlemlerinin, istemlerinin ifadesi olan çizgisinin yolaçtığı küçük-burjuva demokratik önyargılardır.

O, anti-kapitalist, sosyalist içeriğe oturmamış bir bağımsızlık ve demokrasi programını amaçlaştırdığından, esasen bununla sınırlı olduğundan, sosyal-demokrat partilerin saflarında her zaman kendinden bir şeyler bulabilir. Zira, orda orta sınıfların temsilcileri vardır ve bu partiler göreceli olarak orta sınıf özlem ve çıkarlarının, sermaye sınıfının genel çıkarları çerçevesinde, taşıyıcısıdır.

"Yurtsever", "demokrat", "ilerici" -bütün bu kavramlar burjuva içerikten bağımsız değıllerdir, ve izafidirler. SHP, DSP saflarındaki pek çok işi bu kavramlara uyar. Zira pek çoğu "yurtsever"dir, ya da "kendi ulusu"nun, yani "kendi burjuvazisi"nin çıkarlarını başka ulusların burjuvazilerine, büyük kapitalist devletlere karşı savunmaya hazırdırlar. "Cumhuriyet"in geleceğini ve bütünlüğünü tehlikeye sokmamak kaydıyla, bununla sınırlı olarak, "demokrat"tırlar; "ilerici"dirler, dini gericiliğe karşı olmaya hazır, laik devletten yanadırlar, vb. Ve şüphesiz ki, bütün bu "nitelik"lerini mevcut burjuva sistemin meşruluğuna dokunmadan, onun içinde ve "yasal" araçlarla gerçekleştirmek isterler; yani reformisttirler, burjuva reformcularıdır. *Yeni Çözüm* bulabilir, ama komünistler burada kendinden bir şey bulmazlar, bulamazlar.

Öte yandan, seçimler komünistler bakımından "özel bir siyasi operasyon değıldir... yalnızca sınıf bilinçli proletaryanın dünyaya siyasi bakış açısının temel taleplerini ve ilkelerini savunmak için özel bir fırsattır." (Lenin) Bu nedenle de, "yurtseverlik", "demokratlık" "ilericilik" gibi küçük-burjuva demokratik ilkeler-önyargılar ya da reform istemleri üzerine oturtulamazlar.

Kaldı ki, *Yeni Çözüm* kendi ölçütlerinde dahi tutarsızlığa düşmüştür. Örneğin, bazı dergilerin ileri sürdüğü bağımsız adayları gerçek sosyalist olmadıkları gerekçesiyle desteklememiştir. Olabilir, bu bir tutumdur ve burada sosyalist ölçütler sözkonusu edilmiştir. Ancak, SHP ve DSP'nin adayları ise "yurtsever", "demokrat", "ilerici" ölçütlere vurulmuştur. İşte tutarsızlık burada. Sözkonusu bağımsız adayların SHP ve DSP'nin adaylarının istisnasız tümünden daha "yurtsever", "demokrat", "ilerici" oldukları tartışma götürür mü? Bu da, *Yeni*

Çözüm'ün hiç de "sosyalist ölçütler" kaygısını taşımadığını, ya da en azından, grupçu, "benim değilse neye yarar" şeklindeki küçük-burjuva illetleyle malül olduğunu gösterir.

Yeni Çözüm, seçimlerin ardından yaptığı değerlendirmede, bağımsız aday gösteren dergileri eleştirirken, "somut durumun somut tahlilini yaparak ona göre devrimci taktiklerini çizmek yerine ML klasiklerden aldıkları 'sosyalizmin bağımsız tavrını koymak', 'sosyalist propaganda yapmak' görevini... mekanik-şematik bir biçimde uygulamışlardır", diyor. Kahve toplantılarından sözederek, "bunlar da nereden çıktı", "bugüne kadar neredeydiniz", "bitse de kafamızı dinlesek" şeklindeki tepkileri aktarıp aklınca muhataplarını alaya alıyor. Devamla, sonucun "tam bir kara mizah" olduğunu, bağımsız adaylara verilen oyların yüzler hanesini aşmadığını, "girdikleri seçimde aldıkları üçer-beşer yüz oyla kitlelerin nezdinde sol'un gücünü karikatürize ettiklerini" yazıyor. (Sayı:9, s.5-6)

Sözkonusu dergilerin Marksizmi temsil edip etmedikleri bir yana, **Yeni Çözüm**'ün aslında onların şahsında aşağıladığı şey, Marksizmin, devrimci sınıf tutumunun ta kendisidir. **Yeni Çözüm** yazarları marksist-leninist klasiklerden çıkarılmış ilkeleri ve yöntemleri aşağılayacaklarına -ki onlar, bunları hep "3. bunalım döneminin ilişki ve çelişkileri" nedeniyle modası geçmiş, eskimiş, "dogmatik" bulurlar!- biraz onlara kulak verselerdi belki doğru yolu bulurlardı. Marks-Engels işçi hareketinin bağımsızlığına ve bunun korunmasına en büyük titizliği göstermişlerdir. Her meselede olduğu gibi, temsili kurumlar sorununa da bu açıdan yaklaşmışlardır. Bu nedenle, örneğin, Almanya'da 1850'de, bekledikleri yeni bir devrimin ardından yapılacak temsili seçimlerde, kazanma şanslarının hiç olmadığı durumlar da dahil, gericilerin kazanması pahasına da olsa, bağımsızlıklarını korumaları için, işçilerin, mutlakiyete ve feodalizme karşı savaşın başını çekecek olan devrimci küçük-burjuvaziyi dahi desteklememelerini, görüşlerini kamuoyu önüne getirmek için her yerde kendi bağımsız adaylarını ileri sürmelerini salık veriyorlardı. Lenin, bir Bolşevik'in sandığa bir Kadet'in (toplumsal-siyasal rolü bakımından aşağı yukarı bizdeki sosyal-demokrata denk düşer) ismini taşıyan oy pusulasını atmasını iğrenç buluyordu. **Yeni Çözüm** ise, okuyucularına, Türkiye'nin Kadetleri arasında "ilericiliğinden, demokrat ve yurtse-

verliğinden kuşku duyulmayan” adaylara oy verilmesini salık vermiştir. Üstüne de, kalkıp, kitlelerin apolitik veya doğal tepkilerini ya da şaşkınlıklarını -zira, sosyalizm uzun süredir ortada yok ya da sesini duyuramıyor gerçekten- muhaliflerine karşı kullanırken dahada tutarsız bir konuma düşüyor. Sonra da, yüzlerle ifade edilen oy miktarıyla alay ediyor. Kendisi gösterseydi diyelim ki, binler hanesini tutturacaktı. Bu çok mu farklı olurdu? Sol gücünü neden abartsın ya da ortaya koymaktan korksun. Alternatif bağımsız bir politik hareket yaratma yolunda, atılması zorunlu bir adımsa, önce yüzlerle de başlasa, buradan başlamadan, bin, onbin, yüzbin, milyon olmak olanaklı mıdır? Kaldı ki, burada önemli olan temel siyasal tutum ve ilkelerdir, oy miktarı değil. *Yeni Çözüm*’ün sözkonusu dergilerin şahsında alaya aldığı doğru tutum ve ilkelerdir; ve bu dergilerin niteliklerinden bağımsız olarak, onların tutumu, hiç kuşkusuz *Yeni Çözüm*’ün tutumundan ileriye idi. Alternatif bir güç olamamanın alternatifi, burjuva partileri desteklemek alternatifi değildir. *Yeni Çözüm*’ün yaptığı tastamam buydu.

“İlericiliğinden, demokrat ve yurtseverliğinden kuşku duyulmayan adayların bulunmadığı seçim bölgelerinde seçimler boykot edilmelidir” tutumu ise, sağ tavrı dengeleyen ‘sol’ tutum olmalı. Sözkonusu edilen, uluslararası işçi hareketinin tarihinde devrimci bir gelenek olan “boykot” sloganı ise, yeri ve zamanında, kesinlikle bir devrimci yükseliş, bir devrimci durum anında, ileri sürülmesi gereken, cepheden bir saldırı aracı olan “boykot” sloganı bizim “sol”cularımızın elinde yeterince yozlaştırıldı. Onların bunu devrimci güdülerle yapmaları hiçbir şeyi değiştirmez. Yıllardır tekrarlanıp durulan, ama ne olduğu hiç anlaşılmayan ve anlaşılması için de hiç kafa yorulmayan, bu nedenle de artık bıkkınlık veren, şu “somut şartların somut tahlili” de bu olmalı!

Popülist hareketin devrimci kanadı, anti-emperyalist, anti-faşist, anti-şovenisttir, siyasal gericiliğin kararlı düşmanıdır. Kapitalist sömürü ve baskıya karşı çıkar, emekten yanadır; ama bunu marksist açığa, sınıf bilinçli proleterin bakış açısına oturtamaz. Bizim popülistler Marksizmi, işçi sınıfının dünya görüşünü temsil ettiklerine içtenlikle inanırlar. Ancak, işçi sınıfı onların gözünde, Lenin’in işaret ettiği gibi, sosyalizm için sonuna kadar savaşıacak tek sınıf değil de, genel olarak “halk”ın bir parçasıdır, mevcut sistemden en çok acı çeken bu

yüzden de ona karşı en kararlı savaşıacak olan sınıftır, *Yeni Çözüm* gibilerinde bu da değildir, onun adına öncülük misyonu yüklenecek bir parti tarafından kırdan şehire stratejisinin mantıki sonucu olarak, örneğin devrimin temel ve itici gücü olarak ele aldığı köylülük (sınıflardan oluşan, karşıt sınıflara bölünmüş köylülük!) tarafından kurtarılması gereken bir sınıftır. İşçi sınıfı devrimciliği, işçi sınıfının fiili öncülüğü, “işçi ihtilali” ise “sovyetik tip” diye reddedilerek, sovyet devrimine çoktan ihanet etmiş “dogmatik” diye nitelenen - düpedüz iltifat- revizyonistlere atfedilir. (Bkz. *Yeni Çözüm*, sayı:8, “Proletaryanın Üç Büyük Zaferi” başlıklı yazı). O ise, genel olarak “halk”ın temsilcisidir. Örneğin, bakkalların, küçük esnafın geleceği için de savaşmaktan geri durmaz. Bu yüzden de şu satırlar hiç şaşırtıcı olmaz: “*Küçük esnaf ve zanaatçılar, ihracata yönelik birikim politikasının kaçınılmaz sonucu olarak, bakkalların süpermarkette, zanaatçıların da sermayeleri eritilerek tekellerin sermaye dişlileri arasında eritilmelerine vb., üretim kooperatiflerinde bir araya gelerek karşı çıkışı savunmalıdırlar.*” (*Yeni Çözüm*, sayı:2, s.5)

Ana temaları bağımsızlık, demokrasi ve genel olarak “halk” olan küçük-burjuva sosyalizmi / devrimci-demokrasi marksist söylemlerle ne kadar karışmış olursa olsun, tarihi tecrübelerin de kanıtladığı gibi, son tahlilde, burjuva demokrasisinin sol kanadıdır. Bunu şu veya bu şekilde kaçınılmaz olarak ortaya koyar, bağımsız bir işçi hareketi geliştikçe bu daha açık görülecektir.

Siyasal gericiliğin, faşizmin sermaye iktidarından kaynaklandığı, ve bu nedenle de demokrasi sorununun (tek tek demokratik istemler için demokrasi savaşımı değil, devlet olarak demokrasi sorunu) sermaye egemenliğinin devrilmesi sorununa bağlandığı, bunun da, söz-konusu olan ve uğruna savaşılması gereken proletarya devrimiyse, bir sosyalist demokrasiden başka bir şey olamayacağı burjuva-kapitalist bir ülkede, Türkiye’de, sadece burjuva demokrasisi programı değil, demokratik devrim programı, ya da genel olarak demokrasiyi amaç edinmek, kişiyi, akımları, partileri şu veya bu şekilde burjuvazinin yörüngesine sokar. *Yeni Çözüm* bize bunun bir örneğini veriyor. Diğer bir örneğini, TDKP şahsında H.Fırat gösterdi. (Bkz. *Ekim*, sayı:4, “Teorinin Yoksulluğu” başlıklı yazı)

Başka örnekler de var.

Alan Yayıncılık, *Türkiye Sorunları Dizisi*'nin 3 nolu kitabında, A.R.Sarıali imzasını taşıyan "Seçim Üzerine" başlıklı yazıda, sorun "demokratikleşme süreci" bakımından ele alınıyordu. "Seçimlerin demokrasiye geçiş olmadığı, 12 Eylül rejiminin varlığını sürdürdüğü" saptamasının ardından, bir dizi siyasal reform talebi sıralanıyor ve devrimcilerin sözkonusu "*talepleri içtenlikle savunacak ve yerine getirilmesi doğrultusunda çalışacak milletvekili adaylarıyla -sayıları çok az da olsa- hangi siyasi partide olduklarına bakılmaksızın, aynı platformda yer almaları ve birlikte hareket etmeleri yanlış olmayacaktır*" deniliyordu. (*Türkiye Sorunları Dizisi-3*, s.7-8)

Görüldüğü gibi bu arkadaşların demokrasi ufku daha geniş! "Demokratları" sadece SHP, DSP adayları arasında değil, diğer partilerde de arıyorlar. Bu bakımdan TBKP'nin demokrasi perspektifini andırıyor. Popülist hareketin liberal cenahına yakın oldukları gözönüne alınınca, anlaşılır oluyor.

'80 öncesi, popülist hareketin modern revizyonizme en yakın duran kesimi olan, '80 sonrası ise sağ cereyanın etkisi altına en çok giren, Gorbaçov'un demokrasi atılımlarından da ilham alan *Yeni Öncü* çevresi de şu "demokrasi" sorununda tekledi. Demokrasi üzerine eski Kautskist şarkıyı okumaya başladı. Proleter demokrasi ile burjuva demokrasisi arasındaki farkı bulanıklaştırdı. Bu, siyasal sonuçlarını ilk fırsatta, örneğin referandum sorununda verdi. "Her boş oy Özal ve 12 Eylülcülere soldan verilmiş bir destektir" diyerek en hızlı "evet"çiler arasında yer alan *Yeni Öncü*'nün, diğer gerekçelerinin yanısıra, temel gerekçesi "demokrasi"ydi. Tam bir şaşkınlık örneği, sol ile sağ arasında ortak demokrasi mantığı arıyor, "evet"in gerekçesini sosyalist demokrasi sorununa kadar vardiyyordu. (Sayı:6, s.2, Eylül 1987) *Yeni Öncü* Yazı Kurulu çoğunluğuna gerekli yanıtlar, yine aynı derginin yazarlarından A. Ural tarafından, aynı derginin sayfalarında verildi. Şimdilik ekleyecek fazla bir şey yok. *Yeni Öncü*, son sayısında, sorunun esasına hiç girmeden, referandum sorununda düştüğü zor durumu kısmen telafi etmek için şunları yazdı: "Referandum üzerine yaptığımız değerlendirmede, hayır oylarının Özal'la birlikte olduğunu söylemiştik. Seçim

sonuçları bizim yanıldığımızı gösterdi. Hatta bizim savımız, evet olmayan oyların da (“boş oy” kastediliyor) Özal’a yardımcı olacağı şeklindeydi.” (Sayı:9. s.3, Oçak 1988) Dikkat çeken nokta şu ki, sağ cereyana kapılmış akımlarda yer alan, ama bu cereyanı göğüslemeye, durdurmaya çalışan tek tek unsurlar, siyasal-taktik sorunlarda da aşağı yukarı benzer sonuçlara varıyorlar. Ahmet Ural bunun bir örneği.

Bu duruma, Kurtuluş partisinin diğer kanadında, *Sosyalist İşçi* sayfalarında da rastlıyoruz. *Sosyalist İşçi*, bir yandan Troçkizmle flört ederken, öte yandan anti-Stalinizmi kendine ilke edinmiş bir dergi. Bu büyük devrimciye uluorta dil uzatıyor. Aynı derginin yazarlarından R.Kasım ise, bu anti-Stalinist dile karşı çıkıyor. İlginçtir, *Sosyalist İşçi* Yazı Kurulu, referandumda “evet”çiydi; seçimlerde SHP’ye oy verilmesi çağrısı yaptı. R.Kasım ise referandumda bağımsız tutum için “boş oy” dedi; seçimlerde sosyal-demokrasinin desteklenmesine karşı çıkıp, sosyalist işçi hareketinin yaratılması için sosyal-demokrasiden kopuşun zorunluluğuna dikkat çekip, bazı dergilerin gösterdiği bağımsız adayların desteklenmesini istedi.

Bu iki örnek rastlantı değil, bir şeyler anlatıyor. Kautskizm ve Troçkizm, biri sağ diğer sol uçta olmasına rağmen, ikisine her yakınlaşma aynı sonucu, liberalizmi üretiyor. Buna karşı direnenler ise burjuva kuyrukçuluğunu reddediyor.

Sosyalist İşçi seçimlerdeki tutumunu açıkladığı sayıda, yazarlarından biri (Seyfi Cengiz) iç sayfalarda bilinen troçkist görüşü yineleyerek “Stalinist burjuvaziyle ittifak politikası” eleştirisi yaparken, Yazı Kurulu ise baş sayfada gerçekte bu “ittifak”ın nasıl yapılacağını göstermek istercesine, burjuvaziye -şüphesiz “en keskin biçimde eleştiri” hakkını koruyarak!- direkt ve koşulsuz desteğini bildiriyordu:

“*Sosyalist İşçi* bugün Türkiye işçi sınıfı hareketini ileriye çekecek olan taktiğin SHP’ye oy verilmesi olduğunu tespit eder” (Sayı: 36, Ekim 1987)

Sosyalist İşçi seçim politikasını şu yöntemle saptıyordu:

“... sosyalistler siyasal olaylar karşısındaki taktiklerini saptarken önce işçi sınıfı hareketinin durumuna, ihtiyaçlarına ve taleplerine bakmak zorundalar. Taktiğin saptanmasındaki ikinci kriter ise sosyalistlerin işçi sınıfı hareketi karşısındaki durumudur. Üçüncü olarak ise

burjuvazinin konumuna bakılmalıdır.” (agy.)

Yanlış! Seçimler herhangi bir siyasal olay, herhangi bir taktik, örneğin bir sendikal taktik, grev taktiği gibi ele alınamaz. Burada taktikten dar anlamıyla değil, geniş anlamıyla sözedilebilir. Bu da, temel, stratejik tutumlar tarafından belirlenir. Şu veya bu sınıfın temsilcisi her parti, akım temel tutumlarını, programını kitlelere sunar. İşçilerin partisi de öyle. Marksizmin ve gerçek işçi partilerinin tarihi tecrübesinin bize öğrettiği de budur. Bu yüzden Lenin, komünistler açısından seçimler, “yalnızca sınıf bilinçli proletaryanın dünyaya siyasal bakış açısının temel taleplerini ve ilkelerini savunmak için özel bir fırsattır” diyordu.

Sosyalist İşçi sözkonusu üç kriteri nasıl uyguluyordu? Özetle şöyle:

İşçi hareketi kazanıma susamış halde. Grevler bunun göstergesi. Ancak kazanımların siyasal boyuta da yansımaları gerekiyor. Sosyal-demokrasi pasif ve işçileri hayal kırıklığına uğrattıyor, ancak sosyalist alternatif fiziki bir güç olarak var olmadığından, sağa kayma tehlikesi var. İşçiler blok halinde kendilerine en yakın gördükleri sosyal-demokrat partilere akıyor. O halde işçi hareketini ileriye çekmek için SHP'ye oy vermek gerekiyor.

Devrimci taktik dediğiniz böyle saptanır işte! Mevcut durum tahlil edilir, zaten işçilerin kendiliğinden sahip olduğu bilinç -burjuva bilinç-saptanır, üzerine “devrimci” etiketi yapıştırılarak kendilerine politika olarak sunulur. Peki burada “devrimci” olan ne? “Nesnel” olanı -gerçekten nesnel durum *Sosyalist İşçi*’nin verdiği gibidir- değiştirmek için bilinçli olanın müdahalesi nerede? Öncünün misyonu, sosyalist olmanın anlamı ne? Buna kendiliğindencilik bile denmez. Haklı olarak “kuyrukçu” diye nitelenen revizyonist-liberal sol’dan ayırım çizgisi nerede? Var! “O sosyal-demokrasiyi eleştirisiz desteklemekte”, oysa *Sosyalist İşçi*, “en keskin biçimde eleştirisini” yaparak destekledi!

Sosyalist İşçi şunları da yazdı: “*Boykot ya da onun bir başka biçimi olan referandumda ‘boş oy’, seçimlerde oypusulasının üzerine ‘yaşasın sosyalizm’ yazmak siyasal olgulardan kaçmaktır. Politikasızlıktır.*” (agy., s.2)

“Boykot” ile “boş oy”u aynılaştırmak, bütün “kuyrukçu” konuma düşenlerin baş vurduğu bir demagojiydi. Burjuva alternatiflerden birini seçmek, şüphesiz bir politikaydı, üstelik de “nesnel”di, ama “devrimci”

değildi. İşçilerin adayları yoksa “boş oy” -bu da bir politikaydı- pek “nesnel” görünmüyordu -nesnellikten ne anladığınıza bağlı- ama bugünkü koşullarda biricik devrimci politikaydı. Revizyonistler de aynı gerekçeleri ileri sürmüşlerdi. Biz de şunları ileri sürmüştük:

“Denilebilir ki, işçilerin kendi adayları yoksa ya da komünistler aday gösterebilecek durumda değillerse, başka ne yapılabilir?... Bu gerekçe de, işçileri burjuva partileri desteklemeye çağırmanın kanıtı olamaz. Eğer komünistler pratikte bağımsız yürütebilecek durumda değillerse, hiç de her somut sorunda politika belirlemek zorunda değillerdir. Ya da bunu sadece pedagojik amaçlarla yapabilirler. Ki bu da, sınıfı olabildiği kadarıyla burjuva partilerden koparmaya yönelik olabilir. Örneğin, işçileri boş oy, geçersiz oy kullanmaya çağırarak. Bu hiç de atıl bir tutum değildir. Revizyonistlerin mantığı her şeyi tepetaklak ediyor. Burjuva alternatiflerden, ehven-i şerden ötesini göremiyor, görmek istemiyor. Ehven-i şeri, burjuva partilerin kuyruğu olmayı politika yapmak, politikada somutluk olarak sunuyorlar. Neden burjuva partilere oy vermek somut, aktif bir politika oluyor da, oy vermemek, geçersiz oy kullanmak atalet oluyor. Tersine işçinin sandık başına gidip, işçilerin adayları yok, sadece burjuvazinin adayları var; sınıf düşmanlarıma oy veremem, o halde boş oy kullanmalıyım şeklindeki tutumu, burjuvaziden kesin kopuşu, bağımsız sınıf tutumunu anlatır ki, bu muazzam bir ilerlemeyi ifade eder. Bağımsız sınıf hareketini, işçinin politik bilincini geliştirmede bundan daha somut, daha devrimci bir tutum olabilir mi?” [Ekim, sayı:2, s.12, (Bkz. elinizdeki kitap. s.212)]

İşçi hareketi, sosyal-demokrasieye eleştirici destekler sunularak değil, ona vurularak ileri çekilebilir. Ona şu veya bu şekilde destek vermek, işçileri onun ilerlemesine yardım etmeye çağırarak, hem marksistlerin temel tutumlarına terstir, hem de işçileri aldatmak, aldatılmasına yardım etmek olur.

Sosyal-demokrasinin yürüncesinden çıkmanın, bağımsız bir kimlik kazanmanın hayati önemine vurgu yapan bazı çevrelerin de sosyal-demokrasi konusunda kafa açıklığına sahip olmadıkları görülüyor.

1 Mayıs dergisi, referandumda burjuvazinin sunduğu gündemi kabullenip, sahte ikileme ve '82 Anayasasının bir tür yeniden onaylanmasına aletolanları ve seçimlerde sosyal-demokrasieye destek verme

tutumunu eleştirdikten sonra, şöyle bir sonuca varıyordu:

“Sosyal demokrasiyle ayırım çizgisini netleştirmekle sosyal-demokrasiyle ittifak yapmak, ittifak için pazarlığa oturmak ona koşullu destek vermek sorunun çok farklı iki boyutu. Bunu ayırmak gerekiyor... Şöyle ki, sosyalistlerin ‘hesaba katılması gereken’ saygın bir odak oluşturabilmesi için bağımsız varlığını, gücünü somut bir şekilde göstermesi gerekiyor. Başka bir deyişle sözgelimi mücadele sürecinde sosyal-demokratlarla kimi konularda ittifak yapabilmek için, sosyalistlerin bir pazarlık gücüne sahip olabilmeleri için bağımsız çizgilerini bütün açıklığıyla ilan etmeleri şart... sosyalistler somut bir güç olduklarında sosyal-demokratlar onları nazara almak zorunda kalacaklardır. Yine sosyalistlerin bağımsız politik hattının yaratılması sosyal-demokratları daha tutarlı hareket etmeye zorlarken kitlesel istemleri programına yazmasına, onları savunmaya itecektir.” (Sayı:4, s.2, Ekim 1987)

“ İşçi sınıfının bağımsız politik hattının yaratılması için, sosyal demokratlarla gerçekten pazarlık yapabilmek için 1 Kasım seçimlerinde BAĞIMSIZ SOSYALİST ADAYLAR seçeneğini gündemimize almalıyız.” (agy., s.2)

Sosyal-demokratlarla ittifaktan, pazarlıktan, dahası onları daha tutarlı programa ve eyleme itmekten sözediliyor. Burada sözkonusu olan küçük-burjuva demokratik önyargıların, liberal hayallerin bir başka şekilde uçverişidir. Sosyal-demokrasiyle niçin, hangi amaçlar için ittifak yapılabilir? Sosyal-demokrasi yürürlükteki sermaye düzeninin dayanaklarından biri, gerici, karşı-devrimci bir güçtür; devrimci işçi hareketinin düşmanıdır. Türkiye devrimi sermaye iktidarını devirmeyi, sosyalizmi kurmayı hedefleyecekse, sosyal-demokrasi, ittifak bir yana, darbenin ana doğrultusunun yöneltilmesi, tecrit edilmesi gereken bir güç olur. Öte yandan, o, tutarlı bir burjuva demokrasisi programına dahi sahip değildir, statükocudur, burjuva “cumhuriyet”in muhafazası onun için her şeydir. Bunun için, faşizme dahil her şeyi kabule hazırdır; tarihi tecrübelerin kanıtlağığı gibi sosyalist devrim kapıya dayandığında onun cellatlığını üstlenmeye de hazırdır. Kürt sorununda nasıl da köpekleşiyor, görmüyor musunuz? Bu ve bu gibi özelliklerini bilmek için her seferinde bize göstermesi mi gerckiyor? Sosyalistlerin işçi sınıfı hareketinin tarihsel hafızaları olmaları, unut-

mamaları gerekir.

Belirli siyasal reform vbg. kısa vadeli istemlerde çakışma olşa bile, sosyalist hareket sosyal-demokrasiden ayrı yürümek zorundadır. Yukarıda belirtilen nedenler yüzünden, bu gibi durumlar da, onunla ittifakın ya da ona koşullu destek vermenin gerekçesi olamaz.

Devrimci demokrasi ve onun bugün farklılaşmış veya farklılaşma sürecindeki bazı temsilcileri için kötü bir sınav olan seçimlerin gösterdikleri bunlardır.

A. Azad
Şubat 1988

BURJUVAZİNİN YÖNETME SANATI VE SEÇİMLER

Onun fikir, inanç ve yargılar sistemi işçiler ve sömürülen emekçi yığınlar, ya da en azından onların büyük bir bölümü tarafından benimsenmeseydi, burjuva toplumu sadece zor yoluyla uzun süre ayakta tutmak olanaksız olurdu. Örneğin, doğası nedeniyle sürekli kötülükler üreten kurulu mülkiyet düzeni gözden uzak tutularak, sömürülen yığınlara, kötülüklerin veya onların artmasının nedeni olarak hükümet eden partilerin, hatta kişilerin gösterilmesi -muazzam burjuva propaganda aygıtının sürekli ve özenle işlediği fikirlerden biri de budur. Her seferinde yığınların memnuniyetsizliği ve öfkesi tek tek partilere ve kişilere yöneltilir; yıpranmış olanların yerine yenileri devreye girer ya da sokulur. Böylece sistem dışı/sisteme karşıt bir hareketin ortaya çıkması önlenir; sistem teminat altına alınmış olur.

Oysa hükümette olsun, muhalefette olsun, liberal, sosyal-demokrat veya faşist olsun, ya da sermayenin hangi kesimlerini temsil

ederlerse etsinler, bütün burjuva partilerin asli fonksiyonu kapitalist mülkiyet düzeninin korunmasıdır. Aralarındaki çelişki ve çatışmalar ya da aynı koşullarda aynı sınıf adına önerilen programların görece farklılığı, tali olan, belirleyici olmayan kesimsel çıkarlar dışta tutulursa, yürürlükteki işçi sınıfına karşı sistemin nasıl sürdürülmesi konusundaki farklılıklardan kaynaklanır. Birbirlerini kıyasıya suçlarlar, ama kapitalist mülkiyet düzenini tartışma konusu etmezler.* İşçilere, diğer sömürülen emekçi yığınlara işlerin iyi gitmemesinin nedeninin şimdi veya kendilerinden önce hükümet eden parti veya partiler olduğu fikrini vererek, yürürlükteki sistem içinde sorunların çözülebileceği umudunu canlı tutmaya çalışırlar. Her bir parti hükümet olursa kendisinin sorunları çözebileceğini vaadererek yönetmek için sırayı bekler... Denilebilir ki, ortalama normal koşullar altında burjuva toplumun yönetme kuralı/sanatıdır bu. Bunun aracı ise parlamentodur. Sistem bununla yürümeyip tıkanıldığında ya da bir devrimle tehdit edildiğinde ise, çıplak egemenlik alternatifi gündeme gelir.

Bizde devreye şimdilik bunun gelenekselleşmiş aracı "devlet partisi"/ordu girer. Yönetememe krizinde acz içindeki burjuva partiler de zaten bunu açık veya zımnî olarak davet eder ya da kabullenirler. "Devlet partisi" toplumu, hatta burjuva partileri zapturapt altına alır. Rejim aleyhtarlarına karşı "gerekli tedbirleri zamanında almayan" ve "demokratik parlamenter sistemi yozlaştıran parti ve politikacılar"ı suçlar!.. Sosyalist hareket, işçi hareketi, sistem aleyhtarı diğer toplumsal-siyasal güçler itilebileceği en geri noktaya itilip, sermayenin ihtiyaç duyduğu önlemler alındıktan sonra, şüphesiz koşullar tarafından belirlenen bir hızla, yeniden parlamenter sisteme dönülür. Çıplak diktatörlüğü açık veya zımnî olarak desteklemiş veya fiilen kabullenmiş burjuva partiler, "demokratik parlamenter sistem" in erdemlerine dair seslerini yükseltirler, hatta bunu zedeleyen generalleri suçlamaya başlarlar...

Şüphesiz bu basitleştirilmiş bir anlatımdır; ama bizde sermayenin egemenliği, örtülü veya açık, bir süredir aşağı yukarı bu şekilde

* Radikal - faşist-dinci - veya sosyal-demokrat burjuva partiler tarafından bazen, bazı yönleriyle tartışma konusu ediliyor görüldüğü durumlarda ise, katıksız bir aldatmaca sözkonusudur; sistemin radikal ve reformcu operasyonlarla kurtarılmasını ve sürdürülmesini ifade ederler.

sürdürülüyor.

Demokratizm illetine tutulmuş, sosyalist programdan ve iktidar perspektifinden yoksun sol, siyasal faaliyetinin merkezine sermaye egemenliğinin kendisini devirmeyi koymak ve taktiklerini tamamiyle bu amaca uygun olarak belirlemek yerince, burjuva egemenliğinin aldığı biçimlerle (örtülü veya çıplak, “demokratik” veya faşist vb.), şu veya bu hükümetle ya da “klik”le uğraşmayı kendine iş edinirken, farkında olsun olmasın, işçilerin ve sömürülen emekçi kitlelerin bilincini, hareketini sistem içinde tutma işinde burjuvaziye yardım eder, ona çalışır. Hedef, dün Demirel veya MC hükümetleridir, hatta MHP’dir. Bugün “Evren-Özal iktidarı”dır. Yarın yine Demirel olabilir. Ya da sosyal-demokrasiye karşı açık veya gizli bir umut, ya da en azından hayırhah bir tutum, sonra hayal kırıklığı...

Hep sayunucudur. Devrim, devrimin şiddeti ne kadar zorunluluksa, karşı-devrimin ve onun şiddetinin de okadar zorunlu ve kaçınılmaz olduğunu bir türlü anlayıp, sindiremez. Cuntalardan “hesap sorma” illetine tutulur. Daha “12 Mart”la hesaplaşmadan “12 Eylül” gelir. Yıllarca süren “12 Mart” yıldönümü protestoları, yerini daha ne kadar süreceği belli olmayan “12 Eylül” yıldönümü protestolarına bırakır.

Her ne kadar, teoride, demokrasinin sınıfsal içeriğini kabul etse de, adeta mutlak demokrasiye inanmıştır. Burjuva toplumun siyasal biçiminin “demokratik” olması diye bir zorunluluk olmadığını, tersine bunun tamamen sistemin korunması ve sürdürülmesi ihtiyacı tarafından belirlendiğini, sermaye egemenliğinin/devletin bir ucunun parlamenter demokrasi bir ucunun faşizm -ve arada başka bir dizi biçim olduğunu (örtülü veya çıplak egemenlik), bunların aynı egemenliğin değişik görünümleri/biçimleri olduğunu ve dolayısıyla birbirlerinin zıddı olmadıklarını bir türlü anlayamaz. Bu yüzden de, siyasal eylemi, burjuva topluma “demokratik”, daha elverişli ve kabul edilebilir bir siyasal biçim verme düzeyine iner; iktidarın uzağına düşer.

Sonuç olarak “faşizm-demokrasi” ikilemi, şu veya bu hükümete ya da kliğe karşı mücadele, “en kötüler”e, “en azgınlar”a karşı daha az kötüler hakkında hayal besleme, “12 Eylül”den hesap sorma kısır döngüleri içinde kimliğini yitirir, kendini tüketir, yorgun düşer; devrimci, ilerici yığınları da serseme çevirir.

*

Seçim veya referandum dönemlerinde solun bu bölümünün, og-
rudan veya dolaylı, burjuvazinin yedeğine düşmesi ise, yukarıda çizilen
tablonun tamamlayıcı bir unsurudur yalnızca. Herhangi bir anda
hükümet edenlere karşı muhalefetteki burjuva partilerin, veya "daha
kötü"lere karşı "daha az kötü"lerin, örneğin sosyal-demokratların
desteklenmesi, ya da aynı tutumun "devrimci sol" bir görünümü olan,
"SHP'nin ve DSP'nin 'yursever', 'demokrat' nitelikli adayların des-
teklendiği" politikasının temelinde yatan budur.

Komünistlerin politik taktiklerinin dayandığı ve tabii olduğu eksen,
anti-kapitalist / sosyalist program tarafından belirlenen bir strateji ola-
bilir; sermayenin egemenliğini devirmeyi, işçi sınıfının iktidarını
kurmayı hedefler. Ki bu da, onların, her alanda, bütün burjuvaziden
tam kopuşunu, bağımsız bir kimliği zorunlu kılar; yürürlükteki işçi
sınıfına karşı sistemin / sermaye egemenliğinin sürdürülmesi soru-
nunda ve sosyalizm karşısında, en gericisinden sosyal-demokratına
kadar, temel tutumları aynı olan burjuva partilerin şu veya bu gerek-
çeyle desteklenmesini olanaksız kılar.

Öte yandan, seçimlere, reformların yapılmasını sağlayacak koşul-
lar için, örneğin ılımlı bir hükümetin koşullarını yaratmak vb. için özel
bir fırsat olarak bakmak tipik bir reformist tutumdur; politikayı bur-
juvazinin yedeğinde yapmayı, ondan medet ummayı ifade eder. Bazı
bölümleri tarafından açıkça ifade edilen, bazı bölümleri tarafından da
açıkça ifade edilmese de solda egemen tutumdur bu. Oysa komünistler
bakımından seçimler, esasen, "sınıf bilinçli proletaryanın siyasal dünya
görüşünün ilkelerini ve temel isteklerini savunmak için özel bir fırsattır"
yalnızca.

O halde, komünistler ve sınıf bilinçli işçiler önümüzdeki yerel se-
çimlerde de, ayırım yapmadan, sadece bağımsız sosyalist ve bağımsız
devrimci demokrat adayları destekleyeceklerdir; bu nitelikte adayların
olmadığı yerlerde ise sandık başına gidip pusulaların üzerine kendi
temel istemlerini yazarak boş oy kullanacaklardır.

EKİM
Şubat 1989

"Proleter sosyalizmi, bir düşünce akımı değil, fakat gerçek ve en ileri manada bir toplumsal devrim hareketidir. Teorik, pratik ve örgütsel tüm alanlarda kendi bütünsel kimliğine ulaşmak zorundadır. Türkiye'nin yeni dönemine ve Türkiye devriminin gelişme seyrine damgasını vurabilmesinin biricik güvencesi budur."

Toplumda yeni bir devrimci canlanmanın ilk belirtileriyle kendini hissettirdiği bir dönemde ortaya çıkan marksist-leninist hareket, bu canlanmanın dinamiklerini, olanaklarını, sorunlarını ve ortaya çıkardığı/ çıkaracağı görevleri doğru kavrayabilmek için, -teorik çabasının yanı sıra- siyasal gelişmelere yakın bir ilgi gösterdi. Bu sayede ve daha başından, bugün olayların evrimiyle artık herkes için anlaşılır ve kabul edilir hale gelmiş, şu iki net tespite ulaştı. Birincisi; Türkiye bir devrim ülkesidir; ve tüm belirtiler, girilen dönemde yeni bir devrimci yükselişin kaçınılmazlığına işaret ediyor. İkincisi; yaşanacak devrimci yükselişin odağında ve ön saflarında bu kez işçi sınıfı bulunacak, Türkiye işçi hareketi bu yeni dönemde nicel ve nitel bakımdan büyük bir gelişme yaşayacaktır.

Marksist-leninist bir hareketin işçi sınıfına ayrı bir politik-pratik ilgi göstermesi deyim yerindeyse eşyanın tabiatı gereğidir. Zira Marksizm-Leninizmin özü, devrimci bir sınıf olarak işçi sınıfının modern kapitalist toplumdaki özel yerini, bu özel yerden kaynaklanan tarihsel misyonunu ve bu misyonu gerçekleştirmenin olanaklarını, araç ve yöntemlerini ortaya koymaktır. İşçi sınıfının tarihsel çıkarlarının ve amaçlarının temsilcileri olarak komünistlerin temel görevi ise, verili bir toplumda, işçi sınıfının tarihsel ve güncel hedeflerinin doğru bir tesbitini yapmakla yetinmeyerek, bu hedeflere ulaşabilmenin biricik toplumsal güvencesi olarak, bu sınıfın, politik ve örgütsel gelişmesi, bağımsız bir siyasal sınıf kimliği kazanması için her yolla çabalamaktır. Sosyalizmin işçi hareketiyle birliği bu kesintisiz çaba içinde gerçekleşebilir. Bu birliğin cisimleşmiş bir politik-örgütsel ifadesi olarak gerçek bir devrimci sınıf partisi, bu çaba içinde inşa edilip geliştirilebilir.